

654-2053

25.000

CAR-019

2

200 P 039

DE CII
JUNII JUVENALIS
AQUINATIS
SATRÆ XVI.

D. 820955
546078
D

R. 237766

DECI
JUNI JUVENALIS

LOQUENTIS
SATTIRAE XVI.

PROLOGUS.

HAbes, benevole Lector, Dec. J. Juvenalis, atque A. Persi Satyras, in quibus vitia irrideri, virtutes laudari cum voluptate videas, et ex quibus multa utilia ad vitae institutionem praecepta decerpere possis. Cautè tamen ambos, et precipuè Juvenalem propter obscœna nonnulla leges. Ad nimiam eorum illustrandam obscuritatem, praeter copiosas doctissimi Farnabii annotationes, nonnullas meas, et Latine, et Hispanè subjecti, in quibus Graeca, quae in Farnabii notis reperiuntur, magnoque sunt ad cognitionem impedimento, in Latinum transtuli sermonem. Quoniam autem in operis initio, nondum Graeca vertendi consilio inito, nonnulla ommissa fuerant, ea postea versa post hunc Prologum locavi. Aliqua tamen vertere nolui, aut quod obsœona, aut quod inutilia. Spero pro diligentì mea cura futurum, ut hoc opus perpaucis mendis foedatum in publicum edatur. Haec praemonenda censui. VALE.

Graeca, quae praetermissa sunt, hic in latinum vertuntur sermonem.

Pag. 7. not. 14. *Lat.* Circa hunc parvum scopulum, tesseram.

Ibid. ead. not. *Lat.* Fracta illis nave.

Pag. 11. not. 85. *Lat.* Foedum, indecorum.

Ibid. eadem not. *Lat.* In fossam.

Ibid. eadem not. *Lat.* Fossam duxit, fodit.

Ibid. not. 91. *Lat.* Spectacula, vel pugnas.

Ibid. *Lat.* Singularem certamine.

Pag. 13. not. 21. *Lat.* Plano, depilato. Hispan.

Liso.

Ibid. not. 28. *Lat.* Intemperantiae.

Ibid. eadem not. Incontinentiae.

Pag. 15. not. 61. *Lat.* Clipeis contegentes.

Pag. 17. not. 99. *Lat.* Foemineis.

Pag. 28. not. * *Lat.* Rides, ego autem morior risu.

Pag. 29. not. 17. *Lat.* Ala.

Pag. 29. not. 18. *Lat.* Erat autem quidam Protogenes, etc.

Pag. 31. not. * *Lat.* Non est paupertate ullus miserior in vita casus: nam, si natura probus eris, et pauper, ridiculus eris.

Pag. 32. not. 58. *Lat.* Os cum aperuisset admodum, tanquam devoraturus spectatores.

Pag. 43. not. 73. *Lat.* Sacra vis Alcinoi, robur Telemachi.

Ibid. not. 81. *Lat.* Gigni, et terra.

Pag.

Pag. 46. not. 36. *Lat.* Quae adest tanquam alis
lata.

Ibid. *Lat.* Et alas ferentes festinanter vadebant sem-
per ire illa re dicentes.

Pag. 51. not. 89. *Lat.* Lucernam olet.

Pag. 53. not. 34. *Lat.* Nam egestate domito li-
gata est lingua.

Pag. 59. not. 84. *Lat.* Equus.

Pag. 60. not. 9. *Lat.* Ligneum gladium.

Ibid. *Lat.* Ligneum ensem.

Pag. 61. not. 20. *Lat.* Nudus ad portam lupa-
naris stabat, ut scortatores; et sindonem aureis an-
nulis elevatam quatiens accedentes associans.

Pag. 62. not. 32. *Lat.* Pauper, qui uxorem divi-
tem duxit, habet dominam, non uxorem.

Pag. 63. not. 42. *Lat.* Brevis est dies.

Pag. 64. not. 61. *Lat.* Sedare tristitias.

Pag. 69. not. 62. *Lat.* Terrae coelum commis-
cere.

Pag. 71. not. 19. *Lat.* Muliebria.

THOMAE FARNABIO.

CArminibus tibi verba dedi, vel carmina verbis;
Carmina sed mallet, quam tibi verba dare.
Tu mihi das sensus, ego do tibi verba Poëtae.
Meque ama, amaque mea; ut teque amo, amoque
tua.

Tuus,

Rudolphus Gittins.

Temporibus lux magna fuit Juvenalis avitis,
Moribus, ingeniis, divitiis, vitiis.
Tu lux es luci, Farnabi: operisque fugasti,
Temporis et tenebras, ingenii radiis.
Lux tua parva quidem mole est, sed magna rigore,
Sensibus, et docti pondere judicii.
Macte: tuo scriptores, lectoresque labore,
Per te alii vigeant, per te alii videant.

Ben. Jonsonius.

Cum Juvenale tuo, Farnabi, Persius exit,
Atque affectatis eruitur tenebris.
Quem legat, et quondam neglectum intelligat ille
Qui Stridone satus, nomine sanctus erat.

B. K.

I Vates. II Hypocritae. III Roma urbs. IV Rhombus.
V Parasitus.
VI Nupta. VII Ars sordet. VIII Nobilitas vera. IX Impia.
X Vota,
XI Caena. XII Redux. XIII Deposta. XIV Parens.
XV Aegyptia. XVI Miles.

DE-

D. JUNII JUVENALIS

V I T A.

D. Junius Juvenalis liberti locupletis incertum filius, an alumnus, oriundus ex Aquino, Volscorum oppido, ad mediam fere aetatem declamavit, mox Poëtices studio se ad Satyras scribendas contulit, quas non sine summo frequentis auditorii applausu recitavit. Inter alia vero indigna, et praepostera urbis, quae exagitavit, scelera, quum et Paridis histrionis gratiam nimiam, et potentiam apud Domitianum carperet Satyra septima illis versibus:

Ille et militiae largitur multis honorem, etc.

à Domitiano instigante Paride per honorem militiae urbe summotus est, et ad praefecturam cohortis in jocularum ejus, quod Paridi exprobrarat ultionem, missus ad Pentapolin in extremis Aegypti, et Libyae finibus. Ubi Licet alii tradant ipsum jam octogenarium angore, et taedio vitam cum morte commutasse: vero tamen similis est, imò constat, eum, post mortem Domitiani Romam reversum, quasdam ex his Satyris scripsisse. Vide Lips. Epistolic. Quaest. 4. lib. 20. epistol.

BREVIS EJUSDEM

EX JOANN. G. VOSSIO

V I T A.

DEcimus Junius Juvenalis Aquinas fere ad mediam usque aetatem declamavit: postea vitiis offensus Satyras scripsit. Sed cum schemate notasset Paridem Pantomimum, jam octogenarius specie honoris praefectus est cohortis in extima Aegypto, atque isthic verisimile est scripsisse Satyram de *Portentis Aegypti*, quae ad Volusium, et ad Gallum alteram de militiae incommodis.

EJUSDEM VITA

Ex Petro Crinito.

DEcius Junius Juvenalis patria fuit Aquinas: quae res non modo percipitur ex inscriptione veterum codicum; sed etiam verbis, qui sub persona Umbricii dicuntur:

Ergo vale nostrî memor, et quoties te

Roma tuo refici properantem reddet Aquino:

Me quoque ad Elvinam Cererem, nostramque Dianam,

Convelle à Cumis:

Natus est patre Libertino, ut quidam credunt. Alii ab eo institutum, proque filio habitum dicunt. Temporibus Domitiani principis floruit, etsi ad Nervae, at Trajani aetatem pervenit; quod indicatur multis, ac variis locis, praecipueque hoc carmine:

Et spes, et ratio studiorum in Caesare tantum:

Solus enim tristes hac tempestate Camoenas

Respexit, cum jam celebres, notique Poetae,

Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos

Optarent.

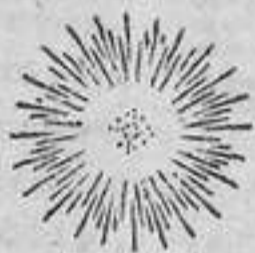
In hoc enim gratulatur Nervae, quod inter alios principes maxime praestaret summis officiis, atque affectibus in prosequendis, atque honestandis disciplinis. Quidam putarunt, referendum esse ad Caesarem Domitianum, qui magnopere simulavit studium Poëticae, ut auctores sunt Tac. et Sueton. Frontonem Grammaticum primo audivit, summaque diligentia ab eo dicitur institutus: qui Romae docuit illis temporibus magna celebritate nominis, ut Gellius testatur. Deinceps probavit ingenium suum in fo-

ro, et causis agendis, in quo magis videtur elaborasse pro veteri consuetudine declamandi, quam ut versari diu vellet in eo studiorum genere. Neque desunt, qui referunt eruditum fuisse Juvenalem praeceptis, atque institutionibus Quintiliani, qui per ea tempora maxime excelluit inter caeteros Rhetores. Versatus est maximo studio in scribendis Satyris, secutus exemplum Lucilii, atque Horatii. Qua in re haud mediocrem laudem adeptus est in iudicio eruditorum compositis 5. volum. In his enim facile ostendit, quam acrem se, atque violentum praeberet accusandis, atque insectandis hominum vitiis, ut qui molestissimo animo ferret corruptos civitatis mores. Inter amicos praecipuo affectu coluit Volusium Bithynicum, et Corvinum. Val. quoque Martialis plurimum detulit Juvenali, suumque studium, atque singularem benevolentiam pluribus locis testatus est, ut his versibus apparet:

*Cum Juvenale meo quae me committere tentas,
Quid non audebis, perfida lingua, loqui?*

Quidam Grammatici tradunt, eundem accessisse ad ultimam senectam, et in remotissimam Aegypti partem missum à Caesare Domitiano sub praetextu demandatae dignitatis, ibique senio confectum, ac nimio vitae taedio periisse. Quod ego nondum reperio apud eos auctores, qui pro receptis, ac fidedignis habentur.

D. JUNII JUVENALIS
ET
AULI PERSII FLACCI
SATYRAE,
CUM ANNOTATIONIBUS
THOMAE FARNABII,
Quibus nonnullas addidit
D. RODERICUS AB OVIEDO.



MATRITI:

In Typographia Regia, vulgo de la GAZETA.

ANNO M. DCC. LXXV.

Sumptibus Regiæ Societatis Typographorum, & Bibliopolarum.

R. 237766



D. JUNI JUVENALIS

ET

AULLI PERSII FLACCII

SATIRARUM

CUM ANNOTATIONIBUS

THOMAE FARNABII

Quibus nonnullas addidit

D. RODERICUS AB OVEDO

In Typographia Regia, vulgo de la Gazeta.

ANNO M. DCC. LXXV.

Sanctus Regis Societas Typographorum, & Bibliothecarum



D. JUNII JUVENALIS

AQUINATIS

* SATYRA I.

*Deliberanti Poëtae, jamque in animo habenti temporis sui Poë-
tis Tragoedias recitantibus vicem referre, & pantheram (quod
ajunt) leone remunerare, occurrunt urbis Romanae scelera,
quae ipsum ab instituta Tragoedia ad Satyram abducant.*



Emper ego auditor tantum ? nunquamne
¹ reponam,

Vexatus toties ² rauci ³ Theseide Codri ?

⁴ Impune ergo mihi recitaverit ille ⁵ to-
gatas,

Hic ⁶ elegos ? impune diem consumpserit ⁷ ingens

Telephus ? aut summi plena jam margine libri

Scriptus, et ⁸ in tergo, necdum finitus ⁹ Orestes ?

** Nota magis nulli domus est sua, quam mihi ¹⁰ lucus

* Poëma varium, nonnullis dictum à Satyris, quorum cachinnos, et derisiones hoc carminis genus imitatur: J. C. Scaligero 1. Poëtices, 2. c. à canistellis omni pomorum genere plenis, quibus prodeuntes Satyri Nymphas alliciebant: Is. Casaub. 2. lib. de Satyra, à satyra lance, quam antiqui, diis agri annua solventes vota, primitiis omnis fructuum generis refertam offerebant. 1. Scribam, recitabo, vel vicem iis referam, eos eadem scribendi, recitandique molestia obtundens, qua illi me? 2. Recitando rauci, vel clamosi. 3. Recitatione illius poëmatis de Thesei gestis à Codro vili Poëta scriptis. 4. Nec par pari referam? 5. Comoedias Latinas à toga Romanorum habitu dictas, ut et Graecae palliatae dicebantur à Graecorum palliis. 6. Lu-

gubres, vel amatorios. 7. Longa tragoedia de Telepho, rege Mysiae, cui vulnus, et auxilium Pelias hasta tulit. 8. In aversa charta, ab exteriori parte: al. à tergo. 9. Trag. de Oreste, scenis agitato. ** Fabulae, et historiae mihi aequae notae sunt, ac alteri cuiquam Poëtarum, si velim, quod illi faciunt, Principibus adulari, aut famae meae recitando velificari: taxarique hic videtur Val. Flacc. Vide Jan. Parrhasii 2. epist. 10. Historia Romuli, et Remi: quos peperit Rhea in luco Martis, vel luc. Mar. in Ponto, pro quocunque luco, ad derisionem Poëtarum, qui à luei descriptione colorem artis petunt. Alii ferunt, locum fuisse Romae in Appia, in quo recitabant Poëtae. Vide Bapt. Egnatii racemationum cap. 6.

Martis, et ¹¹ Aeoliis vicinum rupibus ¹² antrum
 Vulcani: quid agant venti, quas ¹³ torqueat umbras
¹⁴ Aeacus: ¹⁵ unde alius furtivae devehat aurum 10
 Pelliculae: quantas jaculetur ¹⁶ Monychus ornos,
¹⁷ Frontonis ¹⁸ platani, ¹⁹ convulsaque marmora ²⁰ cla-
 mant

Semper, et assiduo ruptae lectore columnae.
 Expectes eadem à summo, minimoque Poëta.
 Et ²¹ nos ergo manum ferulae subduximus, et nos 15
²² Consilium dedimus Syllae, privatus ut altum
 Dormiret. Stulta est clementia, cum tot ubique
 Vatibus occurras, ²³ periturae parcere chartae.
 Cur tamen hoc libeat potius decurrere ²⁴ campo, 19
 Per quem magnus equos ²⁵ Auruncae * flexit alumnus:
 Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.
 Cum tener uxorem ducat ²⁶ spado, ²⁷ Maevia ²⁸ Tus-
 cum

²⁹ Figat aprum, et nuda teneat venabula mamma:

¹¹ Septem insulis Liparaeis in mari Tyrrheno. ¹² Aetna. ¹³ Examine, vel iudicet torquendas animas. ¹⁴ Jovis filius ex Aegina, al. ex Europa, unus è tribus apud inferos iudicibus. ¹⁵ Ut è Colchide Jason furtim Medae dolo aureum vellus sustulerit. ¹⁶ Centaurus: et ponitur pro fab. et pugna Centaurorum cum Lapithis. ¹⁷ Julii Frontonis, nobilis, et docti viri, in cuius aedibus recitabant Poëtae. ¹⁸ Porticus, quam adumbrant platani. ¹⁹ Frequentia auditorum, vel recitatoris clamore, ruptae columnae marmoreae. Sic Sat. 7. v. 85. cum fregit subsellia versu Statius. ²⁰ Resonant, vel assidua recitatione jam edoctae clamant, quid agant venti, quas torqueat, &c. et est Pithos. ²¹ Ego itaque Grammaticorum ferulis, et Rhetorum declamationibus valedixi. ²² Ficto themate declamatorio suasi Syllae, ut, deposita Dictatura, pri-

vatus altum dormiret. ²³ Cui si ego pepercero, alia tamen manu peribit: vel periturae cum aliorum Poëtarum chartis: vel etiamsi nihil ei inscribatur, periturae. ²⁴ Hoc stadio, et studio, hoc poëmatis genere, id est, Satyra. ²⁵ Lucilius ex Aurunca Rutulorum civitate natus, Latinae Satyrae primus auctor, unde et Turnus Satyrographus, cuius meminere Martialis l. 7. ep. 96. et l. 11. ep. 11. Sidonius carm. 9. et Probus Grammaticus. * Stylum direxit. ²⁶ Spado dicitur, cui testes evulsi sunt, aut nervi, è quibus testes dependent: castratus, cui colis, et testes. Vide Sat. 6. v. 366. ²⁷ Mulier, Synecdochice. Namque foeminas in arenam descendisse, auctores sunt Suetonius Nero. c. 11. Xiphil. in Nerone, et Titto: Tacit. An. 15. Martial. ep. 6. l. spect. ²⁸ Ferociorem, utpote è Tuscia. ²⁹ In theatro.

Patricios omnes opibus cum ³⁰ provocet unus,
³¹ Quo tondente gravis juveni mihi barba ³² sonabat: 25
 Cum ³³ pars ³⁴ Niliacae plebis, cum verna ³⁵ Canopi
³⁶ Crispinus, ³⁷ Tyrias humero ³⁸ revocante lacernas,
³⁹ Ventilet ⁴⁰ aestivum digitis sudantibus aurum,
 Nec sufferre queat majoris pondera ⁴¹ gemmae:
 Difficile est satyram non scribere: nam quis iniquae ³⁰
 Tam patiens urbis, tam ferreus, ut ⁴² teneat se?
 Causidici ⁴³ nova cum veniat lectica ⁴⁴ Mathonis
⁴⁵ Plena ipso, et post hunc magni ⁴⁶ delator amici,
 Et cito rapturus de nobilitate ⁴⁷ comesa,
 Quod superest: quem ⁴⁸ Massa timet, quem munere
 palpat 35
⁴⁸ Carus, et à trepido ⁴⁹ Thymele ⁵⁰ summissa Latino:
 Cum te ⁵¹ summoveant, qui testamenta merentur

30 Adaequet, divitiis cum ipsis certet. 31 Cinnamus, de quo Martial. lib. 7. Alii Licinium Augusti libertum, et tonsorem intelligunt. 32 Sub forfice sonanti cadebat. 33 Servus è plebe. 34 Aegyptiae, à Nilo Aegypti fluvio. 35 Civitatis in Aegypto, duodecim miliaribus ab Alexandria distantis, fano Serapidis celebris, Strab. 17 l. omnium libidinum, atque impuritarum domicilii. 36 E servo factus magister equitum Neronis. 37 Purpureas, à Tyro. Sat. 10. v. 38. 38 Rev. lac. quae vel mollitiae, vel pondere defluxere, vel quae rejectae sunt in humeros: *Suam qui undantem chlamydem quasando facit.* Plaut. Epidicus. 39 Ad refrigerium, vel jactando ostentet. 40 Annulum tenuis bracteae, et levem. 41 Inclusae in annulo hiberno. 42 Temperet sibi, ne scribat. 43 Novi hominis, vel nuper ex quadruplatorio lucro coempta, vel simpliciter *nova*, namque et hinc splendor: sic Martialis epigr. 57.

l. 2. *Sella recens.* 44 Ex advoco delatoris facti. 45 Ut qui crassus fuerit, *vel* delicatus, et superbus. 46 M. Regulum hic intelligi volunt, cum suis, et imperatoris amicis, tum ipsis quadruplatoribus formidabilem; verisimilius autem est dici Heliodorum Stoic. Phil. quo deficiente occisi sunt. 47 Per delationes interempta. 48 Massa morio, et Carus mimus, Neronis liberti, delatores nequissimi. 49 Mima, uxor Latini mimi, cui inditum videtur nomen à *θυμέλη*, quod est pulpitum, ceu ara theatri, quod haec vel prima, vel optima fuerit saltatrix. Sed negat Angel. Politianus 7. lib. ep. Thymelemuisse uxorem Latini. 50 Ut vel usu corporis, vel blanditiis propitium Latino redderet Heliodorum, seu Regulum: *vel generaliter* uxor à marito missa deprecatrix ad delatorem: cujusmodi aliquid in Mimo repraesentavit Latinus cum Thymele. 51 Haereditate.

52 Noctibus, 53 in coelum quos evehit optima summi
Nunc via processus, vetulae 54 vesica 55 beatae:
6 Unciolam 57 Proculejus habet, sed 57 Gillo 58 deun-
cem: 40

Parteis quisque suas, 59 ad mensuram inguinis haeres:
Accipiat sane mercedem 60 sanguinis, et sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut 61 Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

Quid referam, quanta siccum jecur ardeat ira, 45
Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli 62 prostantis? et 63 hic damnatus 64 inani
Judicio (*quid enim salvis infamia nummis?*)
Exul 65 ab octava Marius bibit, et 66 fruitur diis
Iratis: at tu, victrix provincia, 67 ploras. 50
Haec ego non credam 68 Venusina digna 69 lucerna?
Haec 70 ego non agitem? Sed quid magis 71 Heracleas,
Aut 72 Diomedas, aut 73 mugitum Labyrinthi,
Aut mare percussum 74 puero, 75 fabrumque volan-
tem?

52 Nocturni concubitus ope-
ra. 53 Ad opes, et dignitatem.
54 Pars ea, qua mulier est. 55
Divitis. 56 Duodecimam haere-
ditatis partem, cum haereditas,
ut libra, divideretur in duode-
cim partes, ceu uncias. 57 A-
dulter. 58 Undecim partes. 59
Ad penis utriusque proportio-
nem. 60 Coitu exhausti. 61 In-
stituit Caligula certamina facun-
diae Lugduni in Gallia, in qui-
bus oratores victos spongia,
linguaeve scripta sua delere o-
portebat, nisi ferulis objurgari,
aut flumini mergi maluissent:
hoc metuentes oratores dicturi
ad aram, quae Lugduni insi-
gnis erat, pallebant. Suet. Calig.
20. c. 62 Spoliati, et eo re-
ducti, ut prostet, victum cor-
pore meriturus. 63 Marius Pris-
cus, ab Afris, quos Proconsul
spoliârat, accusatus est: cui
700000. nummum in aerarium in-

ferre damnato, Italia interdi-
ctum. Plin. ep. 11. lib. 2. 64 Pe-
cunias provinciae non restituen-
te. 65 Qui Romae ante nonam
non decubuit. 66 Voluptatem
capit ex ira Deum, retinens
magnam spoliationis partem, et
sibi in exilio lautius quam an-
tea indulgens. 67 Non restitu-
ta pecunia. Cornutus enim Ter-
tullus Consul designatus cen-
suit septingenta millia, quae ac-
ceperat Marius, aerario inferen-
da. Plin. lib. 2. epist. 11. 68 Ho-
ratii Venusini. 69 Satyra elucu-
brata. 70 Annon haec potius
insecter, quam fabuler? 71 De
Herculis aerumnis fabulas. 72
Fabulas de Diomede ab uxore
non recepto, et sociis in aves
versis. 73 Fabulam de Theseo,
et Minotauro in labyrintho mu-
giente. 74 Icaro cadenti. 75
Daedalum.

Cum ⁷⁶ leno accipiat moechi bona, ⁷⁷ si capiendi
 Jus nullum uxori, doctus ⁷⁸ spectare lacunar,
 Doctus et ad calicem vigilantibus stertere naso.
 Cum fas esse putat curam sperare cohortis,
⁷⁹ Qui bona donavit praesepibus, et caret omni
 Majorum sensu; dum pervolat axe citato 60
⁸⁰ Flaminiam: ⁸¹ puer Automedon nam lora tenebat,
⁸² Ipse ⁸³ lacernatae cum se jactaret amicae.
 Nonne libet medio ⁸⁴ ceras implere capaces
 Quadrivio, cum jam ⁸⁵ sexta cervice feratur
 Hinc, atque inde patens, ac ⁸⁶ nuda paenè cathedra, 65
 Et multum referens de Maecenate ⁸⁷ supino
⁸⁸ Signator, falso qui se lautum, atque beatum

⁷⁶ Maritus leno. Hispanice *Rufian*, ò *Alcahuete de su muger*.
⁷⁷ Probrosus foeminis lecticae usum, jusque capiendi legata, aut haereditates ademit Domitianus. Sueton. 8. c. ⁷⁸ In obsequium adulteri sursum spectare, et velut ebrium simulare profundum somnum rhonchisono naso. ⁷⁹ Sophronius Tigellinus, qui per vitia praefecturam praetorii sub Nerone adeptus est. Tacit. in ann. vel Cornel. Fuscus, qui patrimonium equis alendis dilapidarat, et puer aurigae officium Neroni praestiterat, postea à Domitiano cohortibus praetorianis praefectus. ⁸⁰ Viam à Caj. Flaminio stratam. ⁸¹ Fuscus, auriga Neronis, ut Automedon, Achillis. ⁸² Cum ipse Nero blandâ gesticulatione se ingereret, et commendaret lacernatae amicae. Tacit. Suet. Diod. Zonaras, Suidas. Neque enim, quod nonnullis placere audio, Acten hic dici puto; neque in sententiam Baiffi, c. 16. de re vest. ire lubet, ex hoc loco probatum euntis, foeminas lacernis usas. Erant enim lacernae *Munimenta togae*, ut noster habet, Sat. 9. quibus usi spectaculis potissimum operam se-

dentariam praestabant, Martial. epig. 2. l. 4. et 137. epig. 1. 14. Ubi autem Festus Pompejus *lacernam* dicit *capitio minorem*, dissentio ab iis, qui *breviorem, quam capitium est*, intelligunt, *cucullionemque* fuisse putant: atque arbitror fuisse penulam capitio carentem; penulam vero, et lacernam confundi ab auctoribus video. ⁸³ Sporo, quem exsectis testibus cum dote, et flammeo, solenni nuptiarum officio ad se deductum Nero pro uxore habuit. ⁸⁴ Tabellas ceras, easque amplas satyrico carmine implere libet, occurrente passim, et palam per compita satyrarum materia. ⁸⁵ Hexaphoro, lectica, quam sex viri portabant. ⁸⁶ Aperta, neque plagis cincta, cui remota erant vela, ac pellis. Martial. 11. lib. 99. epig. ⁸⁷ Molli, et delicato: mollitiei autem nomine male audiebat Maecenas. Senec. epist. 114. ⁸⁸ Domitius Regulus testamentorum corruptor. Plin. epist. 20. lib. 2. vel Sophronius Tigellinus, qui trium patruorum veneno sublato subtrahit tabulis, et falso signatis, haereditates invasit.

* Exiguus tabulis, et ⁸⁹ gemma fecerat uda?
 Occurrit matrona potens, quae molle Calenum
 Porrectura viro miscet sitiēte ⁹⁰ rubetam, 70
 Instituitque rudes ⁹¹ melior Locusta propinquas
⁹² Per famam, et populum ⁹³ nigros efferre maritos.
Aude aliquid ⁹⁴ brevibus Gyaris, & carcere dignum,
Si vis esse ⁹⁵ aliquis. Probitas laudatur, & a'get.
 Criminibus ⁹⁶ debent hortos, ⁹⁷ praetoria, ⁹⁸ men-
 sas, 75
 Argentum vetus, et ⁹⁹ stantem extra pocula caprum.
 Quem patitur ¹ dormire nurus ² corruptor avarae?
 Quem ³ sponsae turpes, et ⁴ praetextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio versum, 80
Qualemcunque potest: quales ego, vel ⁵ Cluuienus.
⁶ Ex quo Deucalion, ⁷ nimbis tollentibus aequor,
 Navigio ⁸ montem ascendit, ⁹ sortesque poposcit,
 Paulatimque anima caluerunt mollia saxa,
 Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas: 85

* Compendiosa, et brevi opera falsas testamentorum tabulas condendi, *vel*, Exiguus, id est, paucis verbis testamentorum tabulis scriptis, quum falsarius se haeredem ex asse inscripserit. 89 Annulo signatorio, qui gemmam ectypam, id est, effigiatam habet inclusam, saliva tacto. 90 Venenum ruberae. 91 Peritior venefica, quam illa Locusta nuper veneficii damnata, et diu inter instrumenta regni habita, cujus arte usa Agrippina, boletum venenatum Claudio paraverat, ejusdemque ex Galliis vocatae Nero usus opera Britannicum sustulit. 92 Populo sciente, vidente, adeoque permitte. 93 Quod indicium est, veneno sublato fuisse. 94 Dignum exilio in breves, id est, angustas insulas Cycladas, è quibus Gyarus maximè sterilis, et gravissimi exilii locus: sic Sat. 10, *ut Gyari clausus scopulis,*

parvaeque Seripho. 95 In aliquo pretio. 96 Accepta referunt: namque haec omnia per fraudes, scelera, atque crimina nacti sunt. 97 Aedificia praetoribus digna, ceu villas lautiorum civium magnifice exstructas in suburbanis suis. 98 Citreas, marmoreas, eburneas. 99 Signum capri, ceu Phryxi in caelatura prominens, et extuberans. 1 A Satyra scribenda quiescere. 2 Ipse socer. 3 Pueri, qui viris nubunt, et foeminae. 4 Ingenuus puer etiam ante praetextam (ea erat toga alba, cujus ora, et circuitus purpurâ praetextebatur) depositam, id est, annum aetatis 16. corruptus adulteriis. 5 Ineptus Poëta. 6 Omnes, inquit, affectus, omnia vitia à diluvio adusque nostra tempora, materia est hujus mei libelli Satyrici. 7 Imbribus mare argentibus. 8 Parnassum. 9 Themidos oraculum.

Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,

Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.

En quando uberior vitiorum copia? quando

Major avaritiae patuit¹⁰ sinus? alea quando

Hos¹¹ animos? neque enim¹² loculis comitantibus itur

Ad¹³ casum tabulae, posita sed luditur¹⁴ arca. 90

¹⁵ Praelia quanta illic dispensatore videbis

¹⁶ Armigero? simplexne furor¹⁷ sestertia centum

Perdere, et horrenti tunicam non¹⁸ reddere servo?

Quis totidem erexit villas? Quis fercula septem

¹⁹ Secreto coenavit²⁰ avus? Nunc²¹ sportula primo 95

Limine parva sedet, ²² turbae rapienda togatae.

²³ Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat, ne

Suppositus venias, ac falso nomine poscas.

Agnitus accipies: jubet, à praecone vocari

Ipsos²⁴ Trojugenas: nam vexant limen et ipsi 100

Nobiscum: ²⁵ da Praetori, ²⁶ da deinde Tribuno.

Sed libertinus²⁷ prior est: prior, inquit, ego ad-

sum.

Cur timeam, dubitemve locum defendere? quamvis

¹⁰ Receptaculum. *Metaphora à velis sumpta.* ¹¹ Ellipsis, τῆς habuit. ¹² Non parte, vel modica pecunia. ¹³ Ad fortunam aleae in tabulam, vel abacum lusorium conjectae. ¹⁴ Universa re familiari, cujus naufragium faciunt περι δὲ τῶ μικρῶ ἔρματι τῶ νόβῳ, ut facetè Lucianus 113. τοῖς πρὸς χρόνον; non ad Maleam, sed Aleam συν-Τρίβωτος αὐτοῖς τῆς σκιάφῃ. ¹⁵ Rixas. ¹⁶ Servo, qui domino ludenti nummos, aleas, et caetera belli illius arma subministret, unde armigero. *Metaph. à bellantibus sumpta.* ¹⁷ 750. lib. monetae nostrae. ¹⁸ Donare: al. restituere. ¹⁹ In sua domo privatim, solus. Prisci enim illi in propatulo, et atriis

coenabant frugali, et plebejo contenti cibo. Valer. Maxim. cap. 5. l. 2. Coenationes habuerunt suas novi isti gumiae, in quibus civium oculos fugerent. ²⁰ Quis è majoribus? ²¹ Jam vero clientes non ad coenam rectam, ἐντελής δειπνον admittuntur, sed iis in domus introitu apponitur sportula cibum, vel C. quadrantes continens. Nerone rectam coenam ad sportulam revocante. ²² Clientibus, et pauperibus, quorum toga est. ²³ Qui sportulam distribuit. ²⁴ Nobiles sordide sportulam petentes, quae pauperibus parabatur. ²⁵ Inquit Praetor. ²⁶ Inquit Tribunus. ²⁷ Loco, vel opibus, et hoc salse Poëta sub persona libertini.



Natus ad ²⁸ Euphratem, molles quod in aure ²⁹ fenestrae

104

Arguerint, licet ipse negem? sed ³⁰ quinque tabernae
³¹ Quadringenta parant. Quid confert ³² purpura ³³ majus

Optandum? si Laurenti custodit in agro
Conductas ³⁴ Corvinus oveis? ego possideo plus
³⁵ Pallante, et ³⁶ Licinis. Expectent ergo Tribuni:
Vincant divitiæ: ³⁷ sacro nec cedat honori,

110

Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat ³⁸ albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas, etsi ³⁹, funesta pecunia, templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,

115

Quaeque salutato ⁴⁰ crepitat Concordia nido.
Sed cum ⁴¹ summus honor finito computet anno,

²⁸ Fl. Mesopotamiae, qui oritur ex Niphate, monte Armeniae. ²⁹ Fissurae, vel foramina in lobis (*) more patrio: in Oriente quidem, etiam viris aurum gestare auribus depensum decus existimatur. Plin. 11. l. 37. cap. ³⁰ Quas in foro habeo. ³¹ Quad. sestertia censum equestrem conficiunt, 3125. libras. ³² Equestris nobilitas purpurâ, et annulo designata. ³³ Majus, et optandum. ³⁴ Nobilissimâ ortus familiâ, pauper tamen. ³⁵ Claudii liberto ditissimo, nec non quaestoriis, et praetoriis ornamentis insignito. ³⁶ Licinio Stolone Crasso, P. Licinio cogn. divite, et Licinio Caesaris liberto, et tonsore. ³⁷ Praetorio, aut tribunitio. ³⁸ Servi è transmarinis advecti venales prostituebantur cretatis, gypsatisque pedibus, signato sigillo domini, si privati essent: Reip. si publica mancipia. Plin. l. 35. c. 17. ³⁹ Etsi nondum exitiosam pecuniam pro Dea co-

limus templis, et aris, ut Pacem, Fidem, etc. ⁴⁰ Et concordiam, cujus templi fastigio positos nidos ciconiae rostro crepitantes revisunt. Politian. c. 67. Miscel. ductus Aeliani testimonio de mutuo cornicum amore, cornicem existimat fuisse concordiae symbolum, non ciconiam. Ego vero omnino intelligi ciconiam credo, immo respexisse Juvenalem ad Ovidii v. 5. Metam. *Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia nido.* Porro ciconias in auspiciis concordiam polliceri scribit Jan. Dus. ad Arbitr. l. 1. Flavius Conjectan. c. 53. *Aedem concordiae* simpliciter intelligi vult, in qua Senatus aliquando haberi solitus, testibus Varrone, et Lampridio, et quocum strepitu confluxere Patres. ⁴¹ Si (inquit Poëta) summi Magistratus, praetores, etc. computent, quantum annui redditus sportula referat, quid facient pauperes, quibus sportula sola victum, et necessaria suppeditat?

(*) λοβός Graece est ima auris pars.

Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
 Quid facient ⁴² comites, quibus hinc toga, calceus
 hinc est,

Et panis, * fumusque domi? ⁴³ densissima centum
 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum 121

Languida, vel praegnans, et circumducitur uxor.

Hic petit absenti, nota jam callidus arte,

⁴⁴ Ostendens vacuum, et clausam pro conjugē sellam,

⁴⁵ Galla mea est, inquit, ⁴⁶ citius dimitte, moraris?

⁴⁷ Profer, Galla, caput: ⁴⁸ noli vexare, quiescit. 126

Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.

⁴⁹ Sportula, ⁵⁰ deinde forum, jurisque peritus Apollo,

Atque triumphales, inter quas ausus habere

⁵¹ Nescio quis ⁵² titulos Aegyptius, atque ⁵³ Arabar-
 ches: 130

Cujus ad effigiem ⁵⁴ non tantum mejere fas est.

Vestibulis abeunt veteres, ⁵⁵ lassique clientes:

Votaque deponunt; quanquam longissima coenae

Spes homini: caules ⁵⁶ miseris, atque ignis emendus.

⁴² Clientes, et asseclae. * Fusca fumo domus, inquit Ramir. ego ligna intelligo. ⁴³ Plurimi Senatores lecticis vecti petunt sportulam, circumducunt etiam aegrotas, et gravidas uxores, quarum nomine sportulam petant, interdum et absentes illas simulant adesse in clausis lecticis. ⁴⁴ Distributori. ⁴⁵ Uxor mea. ⁴⁶ Nec valet, dato, et dimitte. ⁴⁷ Inquit distributor. ⁴⁸ Respondet maritus impostor, noli vexare, quiescit, dormit. ⁴⁹ Prima, et secunda hora clientes salutant patronos, et sportulam petunt. Vide Martial. ep. 8. lib. 4. ⁵⁰ Deinde deducunt eos ad forum Augusti, in quo jura reddebantur juxta Apollinis eburneam statuam; ubi videntur triumphales statuae. ⁵¹ Crispinus, uti volunt interpretes. Cum vero neque constet de regimine, nec statua Crispini, magis propendeo in sententiam Al-

ciati, ut sit Tib. Alexander, qui regebat Aegyptum ipse ejusdem nationis, teste Tacito 1. hist. cui adstipulatur Euseb. lib. 2. Hieronymus tamen Josephum à Judaeis creatum ducem intelligi vult, cui postea propter ingenium, virtutem, et vaticinium de imperio Vespasianus statuam dedit triumphalem. ⁵² Imaginem. ⁵³ Arabiae praefectus mollis, et delibutus, vel, servorum ex Arabia summus. Turneb. legit Alabarches, quem vide 21. lib. 25. cap. et Brodaeus 4. lib. Misc. c. 2. ex Justiniani edictis, et Josepho legit ἀλαβάρχην, male, credo, ut sit scripturae magister, ab ἀλαβα, quod, Hesychio teste, est atramentum. ⁵⁴ Sed et alvum exonerare. ⁵⁵ Post longam coenae expectationem. ⁵⁶ Spe coenae rectae frustratis.

57 Optima sylvarum interea , pelagique vorabit 135
 58 Rex horum , vacuisque toris tantum ipse jacebit.
 Nam de tot pulchris , et latis 59 orbibus, et tam
 Antiquis , 60 una 61 comedunt patrimonia mensa.
 Nullus jam parasitus erit : sed quis feret istas 140
 62 Luxuriae sordes ? 63 quanta est gula , quae sibi 64 totos
 Ponit apros , animal 65 propter convivium natum ?
 66 Poena tamen praesens , cum tu 67 deponis amictus
 Turgidus , et crudum pavonem in balnea portas.
 68 Hinc subitae mortes , atque intestata senectus.
 69 It nova, nec tristis per cunctas fabula coenas: 145
 Ducitur 70 iratis plaudendum funus amicis.
 71 Nil erit ulterius , quod 72 nostris moribus addat
 73 Posteritas : eadem cupient , facientque 73 minores.
Omne in 74 praecipiti vitium stetit : 75 utere velis :
 Totos pande 76 sinus. Dicas hic forsitan , unde 150
 Ingenium par materiae ? unde illa 77 priorum
 Scribendi quodcunque 78 animo flagrante liberet
 79 Simplicitas , 80 cujus non audeo dicere nomen.
 Quid refert , dictis ignoscat 81 Mutius , an non ?

57 Optimas feras , et delicatissimos pisces. 58 Dives patronus. 59 Mensis , vel patinis. 60 Ad quam dominus , et conjux soli accumbunt : *vel sola* , nemine ad coenam vocato. 61 Absumunt lautis epulis patria bona. 62 Luxuriose sibi , amicis sordide. 63 Istius divitis , et ejusmodi multorum. 64 In Romanorum apparatis conviviis integer apponi solebat aper. 65 Quod multis sufficeret. Solidum aprum Romanorum primus in epulis apposuit P. Servilius Rullus. Plin. l. 8. c. 51. 66 Nec tamen impunè helluaris. 67 Balnea ingressurus portas pavonis carnem omnium difficillimae concoctionis. 68 Ex nimia repletionem , et cruditate , dum in balnea descendis. 69 Divulgatur rumor de tua morte per omnia

convivium. 70 Quibus intestatus , nihil reliqueris. 71 Nil sceleris , aut vitii restat , quod... 72 Perditis , ac pessimis. 73 Posterum nec pejora excogitare poterunt. 74 Stat in summo , ut ulterius adscendi non possit. 75 Poëta se ad scribendum incitat. *Immitte rudentes , pande vela , ac , si quando alias , toto ingenio vehere.* Plin. ep. 4. lib. 8. 76 Velorum. Met. 77 Graecorum Comicorum , et Lucilii. 78 Ira , et odio adversus vitia , et vitiosos. 79 Libertas , quae simpliciter , sine velamento , aut ambage loquitur quod sentit. 80 Adeo per delatores à Domitiano oppugnata est , et oppressa. 81 Mutius Albutius , quem insectatus est Lucilius. Pers. Sat. 1. *Te Lupe , te Muti.*

82 Pone Tigellinum; 83 taeda lucebis in illa, 155
 Qua stantes ardent, qui 84 fixo gutture fumant,
 85 Et latum media sulcum diducit arena.
 86 Qui dedit ergo tribus patruis 87 aconita, vehatur
 88 Pensilibus plumis, atque illinc despiciat nos?
 89 Cum veniet contra, digito compesce labellum: 160
 Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
 90 Securus licet Aeneam, Rutulumque ferocem
 91 Committas: 92 nulli gravis est percussus Achilles,
 Aut multum 93 quaesitus 94 Hylas, urnamque secutus.
 Ense velut stricto, quoties Lucilius ardens 165

82 Licuit quidem, respondit monitor, Lucilio libere inveli in scelera, et flagitiosos, nondum inhibita à tyrannis libertate; sed, si tu notaris Tigell. vel alium quemlibet Imperatori gratum. De Tigellino supra, ad vers. 58. 83 Indutus tunicâ molestâ ex sparto, pice, et bitumine illito, ardebis. Vid. Sat. 8. v. 235. Brodaeum Miscell. 2. l. 9. c. et Sigonium de Judiciis, 3. l. 18. c. 84 Fixo gutture, ne se curvarent. Sic Plin. in Panegyrico. *Contigit desuper intueri delatorum supina ora, retortasque cervices: et Sueton. de Vitellio, c. 19. Reducto coma capite, ceu noxii solent, atque etiam mento mucrone gladii subiecto, ut visendam praeberet faciem, neve submitteret; vel unco impacto. Senec. 3. de ira: Circumdati defixis corporibus ignes, ubi alii legunt, defossis corp. et ita sulcus est ipsa fossa. Lipsius ibi. 85 Lipsius in loc. cit. legit ex veteri cod. Et latus mediam sulcus diducit arenam; ut sulcus sit fossa in media arena, qua defossi, et ad palum defixi cremabantur vivi, sicut proxime adnotatum est. Verum ad necis adactae, vel spontaneae necessitatem redactis scrobes, vel ab aliis, vel ab ipsis praeparari solitae, forte ad evitandum casum ἀσχήμονα in ipsa morte. Eju smodi scrobem Niger Tri-*

bonus Flavio Vejano affodi in proximo agro jussit. Tacit. 15. Annal. Carnifices Alexandri duxerunt latrones ἐπὶ τὸ ὄρυγμα. Philostrat. in Vita Apollonii l. 5. c. 8. Labeo apud Appianum 4. l. Bel. Civil. βόθρον ὠρυξέ, etc. Sic Nero sibi scrobem coram fieri dimensus ad corporis sui modulum imperavit. Sueton. c. 49. Ner. 86 Ergo, inquit Poeta. Tigellinus, qui, etc. vide supr. 67. vers. 87 Lethalem herbae venenosae succum. 88 In lectica alte erectus, suffultus pulvinis pluma delicatissima fartis. 89 Ubi vero Tigellinus, vel ejusmodi quispiam, dicit monitor, obviam tibi fiet. 90 Tutius epico carmine historias scribes, et praelia, ut Virgilius certamina Aeneae, et Turni Rutulorum ducis. 91 Allusum ad ἐπιδείξις, vel ἀγῶνας, uti mittebantur paria in μονομαχία, aut arena, veluti mittebantur artes expendendae in odeo, theatro, locove alio publico: sub praemio indice, spectaculo iudice, voluptate sententia. 92 Neminem offendit historia de Achille percusso. 93 Ab Hercule. 94 Qui aquatum profectus, dum se inclinaret, una cum urna decidit in flum. Ascanium.

95 Infremuit, 96 rubet auditor, cui 97 frigida mens est
 Criminibus, tacita sudant praecordia culpa.
 Inde irae, et lacrymae: 98 tecum prius ergo voluta
 Haec animo ante tubas: 99 galeatum sero duelli
 Poenitet; * experiar, quid concedatur in illos, 170
 Quorum ** Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

95 Infrem. indignabundo ore.
 96 Pudore, et ira, quae vindictam cogitat. 97 Metu, et conscientia scelerum. 98 Priusquam classicum canas, et Satyricum distingas stylum. 99 Pugnae commissae sera poenitentia. * Quoniam itaque, inquit Poeta,

periculosae est plenum opus a-
 leae, legibusque cautum, ne-
 quis vivos carmine proscindat,
 experiar quid liceat in mortuos.
 ** In viis Flam. et Lat. nobilium
 urnae, et reliquiae condebantur,
 super extractis sepulchris.

SATYRA II.

Reprehendit hypocrisin in Philosophis, Judicibus, Sacerdotibus, Ducibus, Nobilibus: qui omnes impiè de inferorum suppliciis sentientes, victores ipsi à victis gentibus corrumpuntur, nec non alios corrumpunt.

ULtra 2 Sauromatas fugere hinc libet, et 3 gla-
 cialem
 4 Oceanum, quoties aliquid de moribus 5 audent,
 Qui 6 Curios simulant, et 7 Bacchanalia vivunt,
 8 Indocti primum; quanquam plena omnia 9 gypso
 10 Chrysippi invenias: nam 11 perfectissimus horum est,
 Si quis 12 Aristotelem similem, vel 12 Pittacon emit,

1 Ad barbaras, et remotissimas usque gentes rapidâ fugâ me conferre malim, quam hic Romae degere, ubi ficti Philosophi verbis quidem prae se ferunt continentiam, vita vero, et moribus flagitiosissimi sunt, et impurissimi. 2 Europae, atque Asiae versus Boream incolas, Russos, et Tartaros. 3 Septentrionalem. 4 Mare ab ὠνὺς, celer, et ῥιόθαι fluere. 5 Supple dis-

serere, aut praecipere. 6 Continentiam M. Curii viri frugalis, et optimi. 7 Tanquam celebrantes Bacchanalia, omnium scelerum seminarium. Liv. 4. 9. 8 Apprime indocti. 9 Statua gypsacea. 10 Stoici, et in Dialecticis acutissimi, et acerrimi. 11 Ironice, vel Stoicorum perfectissimus haberi vult. 12 Imaginem Aristotelis, vel Pittaci sapientis.

Et

* Et jubet ¹³ archetypos ¹⁴ pluteum servare ¹⁵ Cleanthas,

Fronti nulla fides: quis enim non ¹⁶ vicus abundat
¹⁷ Tristibus obscoenis? castigas turpia, cum sis
 Inter Socraticos ¹⁸ notissima fossa ¹⁹ cinaedos. 10
 Hispida membra quidem, et durae per brachia setae
 Promittunt ²⁰ atrocem animum: sed podice ²¹ levi
 Caeduntur tumidae, ²² medico ridente, ²³ mariscae.
 Rarus sermo illis, et magna ²⁴ libido tacendi,
 Atque ²⁵ supercilio brevior coma: ²⁶ verius ergo, 15
 Et magis ingenue ²⁷ Peribonius: hunc ego ²⁸ fatis
 Imputo, qui vultu ²⁹ morbum, incessuque fatetur.
 Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
 Dat veniam: sed ³⁰ pejores, qui talia ³¹ verbis
 Herculis invadunt, et de virtute locuti 20

* Ordo est, jub. plut. ser. arch. Cle. ¹³ Primogenitos, et originales typos ad vivam imaginem formatos. ¹⁴ Armarium, museum. ¹⁵ Imagines Cleanthes Philos. diligentissimi, et aliorum Philosoph. Est ac. Graec. ¹⁶ In urbe. ¹⁷ Hypocritis, fronte severis, vita turpibus. ¹⁸ Pathica sentina. *Synecdoche*, notissimus pathicus. ¹⁹ Cinaedos, et Draucos, qui tamen Socratis sanctioniam, et disciplinam prae se ferunt, et ipse Socrates male audiebat nomine masc. amoris. Lucian. βίωυ πράσις, et ἀληθῆς ἰστορίας λόγος β. et εἰνόνας. Firmicus l. 7. c. 14. Sunt tamen qui legi volunt *Sotadicos*, à Sotade, Poëta Maronites, qui primus scripsit cynaedica, de quo Suidas, et Strabo. ²⁰ Gravem, et severum. ²¹ Λείω, δρωπανισομένω. Vide Persii Satyr. 4. v. 40. ²² Ut qui sciat ulcera haec ex turpitudine conflata esse, et jussa incidi, ut ad eandem redeas. ²³ Ulcera podicis ex attritu nata, ut hic in pathicis: alias iis, qui nudo equo in-

sident: ut Mart. epigr. 86. l. 14. quae à similitudine, quam habent cum ficu, quam mariscam appellant, dicuntur, ut Graecè σύνκωσις. ²⁴ Voluntas, et speciosum silentii studium. ²⁵ Crine Stoicus. Stoici autem ad cutim tondebantur, ut coma brevior esset supercilio. ²⁶ Tolerabilius, simpliciusque facit Peribonius. ²⁷ Insignis ille cinaedus, turpitudinem palam professus. ²⁸ Hujus vitia non malitiae suae, sed fatis imputo, vel crasi, seu potius ἀνρασία, immo ἀπολασία, ut Pers. 3. de Nat. Sed stupet hic vitio. ²⁹ Morbum animi, id est, vitia, et levitatem, vel etiam corporis morbos, scil. mariscas, ut supr. v. 13. ³⁰ Sed illi longe pejores, qui talia (id est, ex impetu peccantium) vitia increpant. ³¹ Gravibus, severis, quae Herculem Prodicti illum in bivio (ut est apud Zenophont. ἀπομνημ. β.) deceant, vel grandibus, et magnificis, qualia usurparet fortis ille Hercules.

Clunem agitant. Ego te ceventem, ³² Sexte, verebor?

Infamis Varillus ait, quo deterior te?

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.

Quis tulerit ³³ Gracchos de seditioe querentes?

³⁴ Quis coelum terris non misceat, et mare coelo, 25

Si fur displiceat ³⁵ Verri, homicida ³⁶ Miloni,

³⁷ Clodius accuset moechos, ³⁸ Catilina Cethegum,

In ³⁹ tabulam Sullae si dicant ⁴⁰ discipuli tres?

⁴¹ Qualis erat ⁴² tragico nuper ⁴³ pollutus adulter

Concubitu: qui tunc ⁴⁴ leges revocabat amaras 30

Omnibus, atque ⁴⁵ ipsis Veneri, Martique timendas:

Cum tot abortivis foecundam Julia vulvam

Solveret, et patruo similes effunderet ⁴⁶ offas.

Nonne igitur jure, ac merito ⁴⁷ vitia ultima ⁴⁸ fictos

Contemnunt Scauros, et ⁴⁹ castigata remordent? 35

Non tulit ex ⁵⁰ illis ⁵¹ torvum ⁵² Laronia quendam

Clamantem toties: Ubi nunc ⁵³ lex Julia? dormis?

32 Stoice pathice: egone te ceventem, id est, clunes agitantem verebor? inquit Varil. vir notissimae infamiae. 33 Tib. et Cajum, qui tribuni, dum reducere leges agrarias conarentur, ipsi oppressi sunt, caesique. 34 Quis non omnia confundat, et exclamet: *O coelum, o terra, o maria Neptumnia!* 35 Qui furtis, et rapinis Siciliam spoliavit, notissimus ex Ciceronis in eum actionibus. 36 Qui interfecit P. Clodium, notus item ex Cicer. 37 Nobilis adulterio Caesaris uxoris, germanaeque sororis incestu. 38 Conjuratores in Rempubl. 39 Proscriptionis tabulam. 40 Caesar, Pompejus, Crassus, *rectius* Augustus, Lepidus, et Antonius, qui idem fecere, quod Sylla. 41 Aliorum rigidus censor. *Nostine illos* (inquit Plin. ep. 22. l. 8.) *qui omnium libianum servi, sic aliorum vitis irascuntur, quasi maxime imitantur?* 42 Tragici argumenti, tragoediis digno.

43 Claudius Imperator Agrippinam fil. fratris Germanici duxit, quae saepius abortum fecit, ne cohaeredem Neroni pareret: cum vero Juliam nominet, idque nuper factum dicat, intellige de Domitiano, qui Juliam Titi Vespasiani filiam alteri nuptam corrupit, eique coactae conceptum à se abigere mortis causa extitit. Suet. Domitian. c. 22. 44 Juliam contra adulteros, et alteram, qua interdictum mares castrari. 45 Diis adulteris. 46 Foetus immaturos, embryones, deformes instar Domitiani. 47 Intemperantes, extreme vitiosi. 48 Hypocritas, cujusmodi erat M. Aem. Scaurus, qui fuit (teste Sallustio) nobilis, impiger, etc. sed et callide sua vitia occultans. *Synecd.* 49 Et ipsi objurgati remordent, id est, vicissim objurgant. 50 Hypocritis. 51 Severum. 52 Mulier dives, eademque procax. 53 Vers. 30. *leges amaras.*

Ad quem ⁵⁴ subridens : ⁵⁵ Felicia tempora , quae te
 Moribus opponunt : ⁵⁶ habeat jam Roma pudorem:
⁵⁷ Tertius è coelo cecidit Cato : sed tamen unde 40
 Haec emis , hirsuto spirant ⁵⁸ opobalsama collo
 Quae tibi ? ne pudeat dominum monstrare tabernae.
 Quod si ⁵⁹ vexantur leges , ac jura : citari
 Ante omnes debet ⁶⁰ Scantinia : respice primum
 Et scrutare viros : faciunt hi plura : ⁶¹ sed illos 45
 Defendit numerus , junctaeque umbone phalanges ,
 Magna inter molles concordia : non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
⁶² Taedia non lambit Cluviam , nec Flora Catullam.
⁶³ Hispo subit juvenes , et morbo pallet ⁶⁴ utroque. 50
 Nunquid nos agimus causas , civilia jura
 Novimus , aut ullo strepitu fora vestra movemus ?
 Luctantur ⁶⁵ paucae , comedunt ⁶⁶ coliphia paucae :
 Vos lanam trahitis , calathisque peracta refertis
 Vellera : vos tenui ⁶⁷ praegnantem stamine fusum 55
⁶⁸ Penelope melius , levius torquetis ⁶⁹ Arachne:
 Horrida quale facit residens in ⁷⁰ codice ⁷¹ pellex.

54 Ait Laronia subridens. 55
 Ironice. 56 Vereantur Romani
 peccare te praesente , ut quon-
 dam Catone in Floralibus. 57
 Tertius morum gravis castigato-
 r, adjectus Censorio , et Uticensi.
 58 Plinio oleum Balsaminum ab
 ὀνὸς, id est, succus , et βάλσαμον,
 à כעל שמן , id est , princeps
 olei. 59 Excitantur ne dor-
 miant , ut vers. 37. 60 In
 paedicones lata , dicta à C.
 Scantinio , qui Marcelli filium de
 stupro appellavit. Valer. Maxim.
 lib. 6. c. 1. quamvis autem leges
 plerumque habent nomen ab eis,
 qui tulerunt , non raro item à
 damnatis , ut Laja à Lajo , qui
 primus omnium intulit stuprum
 Chrysippo Pelopis filio. 61 Ve-
 rum illi se forsan satis tutos cre-
 dunt , quod plures sunt , nume-
 ro scilicet pugnantes , et se in-

vicem tutantur facta quasi tes-
 tudine συνασπίστis. 62 Ipsae
 meretrices non fallunt. 63 Ci-
 naedus quispiam. 64 Agendo,
 et patiendo. 65 Naevia enim in
 prima Sat. figit aprum , et in sex-
 ta sunt quae in theatris luctan-
 tur. 66 Luctatorum cibos ,
 ceu panes. Vide quae ad Martia-
 lis epist. 66. lib. 7. notavimus.
 67 Gravidum , intumescens
 filo. 68 Ulyssis uxore , quae pro-
 cos tela , quam nocte retexerat,
 decepit. 69 Puella Lydia , à Palla-
 de , quam in certamen textoriae ar-
 tis provocârat , victa , et in araneam
 versa. 70 Ligneo stipite , quem
 alligatum servi , qui deliquerant,
 trahebant , cuique insidebant.
 71 In adulterio cum domino
 deprehensa , et perpetuo lanifi-
 cio damnata.

Notum est, cur ⁷² solo ⁷³ tabulas impleverit ⁷⁴ Hister
Liberto, dederit vivus cur multa ⁷⁵ puellae.

Dives erit, magno quae dormit ⁷⁶ tertia lecto. 60

Tu nube, atque tace: ⁷⁷ donant arcana cylindros.

De ⁷⁸ nobis post haec tristis sententia fertur:

Dat veniam ⁷⁹ corvis, *vexat censura* ⁸⁰ columbas.

⁸¹ Fugerunt trepidi vera, ac manifesta canentem
Stoicidae: quid enim falsi Laronia? sed quid 65

Non facient alii, cum tu ⁸² multitia sumas

⁸³ Cretice, et, hanc vestem populo mirante, perores

In ⁸⁴ Proculas, et Pollineas? est moecha Fabulla,

Damnetur, si vis, etiam Carfinia: ⁸⁵ talem

Non sumet damnata togam, sed ⁸⁶ Julius ardet, 70

Aestuo: ⁸⁷ nudus agas: minus est insania turpis.

⁸⁸ En habitum, quo te leges, ac jura ferentem

⁸⁹ Vulneribus crudis populus modo victor, et illud

⁹⁰ Montanum positis audiret vulgus aratris.

⁷² Ex asse haerede constituto. ⁷³ Testamenti tab. ⁷⁴ Hist. Pacuvius, dives infamis, de quo Satyr. 12. vers. 128. ⁷⁵ Uxori, ut taceret liberti cum marito scelus. ⁷⁶ Cum marito, et Drauco. ⁷⁷ Mariti molles uxoribus, ut taceant, dant lapillos pretiosos ad ornatum, et oblongos in modum Cylindri, in aures, uniones ovalem formam habentes. Plin. de Berillis l. 37. c. 5. Solin. Polyhistor. c. 65. ⁷⁸ Miseris mulierculis. ⁷⁹ Castigatio morum ignoscit virorum malorum nequitiae, vexat mulierum simplicitatem. Alii polyposi magis, quam nasuti per corvos intelligi *vel* volunt. ⁸⁰ Simplices, et infirmas mulieres. ⁸¹ Fugerunt, inquit Poëta, ficti illi, nec sibi constantes, atque scelerum conscii Philosophi Laroniam. ⁸² Vestes (*si modo vestes vocandae sunt*, inquit Senec. 7. de Benef. *in quibus nihil est, quo*

defendi corpus, aut denique pudor possit, etc.) sericas, vel bombycinas molli intextas substamine, et in tantum tenues, ut per eas singula membra perspicere possint. *Ut denudet foeminas vestis.* Plin. 11. 22. Hispan. *Gasa.* ⁸³ O Judex, alluditque vel ad Criticum, vel ad Cretam insul. in qua fuerunt iudices severissimi, Jovis filii. ⁸⁴ Meretrices, et moechas. ⁸⁵ Foeminis quippe adulterii convictis, non, nisi virili toga indutis, in publicum prodire licebat. ⁸⁶ Sed *inquit*: Sol in mense Julio ardet. ⁸⁷ Nudus itaque eas: praestat enim te insanum, quam mollem haberi. ⁸⁸ Ironice. Egregius sane iudex, quem audiant illi prisci Romani militiae, et agriculturae intenti sub infantia, et juventute imperii Rom. ⁸⁹ E recenti praelio redeuntes antiqui illi, et bellicosi Romani. ⁹⁰ Rustici illi rudes, et ab omni mollitie alieni.

Quid

² Cecropiam soliti ³ Baptae ⁴ lassare ⁵ Cotytto.

⁶ Ille supercilium madida fuligine * tactum

⁷ Obliqua producit acu, pingitque trementes

Attollens ⁸ oculos: ⁹ vitreo bibit ille Priapo. 95

¹⁰ Reticulumque comis auratum ingentibus implet,

Coerulea indutus ¹¹ scutulata, aut ¹² galbana rasa,

¹³ Et per Junonem domini jurante ministro:

¹⁴ Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,

Actoris Arunci spoliū, quo se ¹⁵ ille videbat 100

Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.

¹⁶ Res memoranda novis annalibus, atque recenti
Historia, speculum ¹⁷ civilis sarcina belli.

¹⁸ Nimirum summi ducis est occidere Galbam,

Et curare cutem summi constantia civis: 105

² Atheniensem, à primo Athenarum Rege. ³ Sacerdotes molles, et effoeminati deae Cotytus, in quorum lasciviam scripsit Eupolis comoediam Baptae. ⁴ Ad lassitudinem saltare, vel fictam deae personam delassare. ⁵ E psaltria, seu saltatrice deam impudentiae. Politiani Miscel. cap. 10. ⁶ Alius supercilia denigrat. Tanta est decoris affectatio, ut tingantur oculi quoque, inquit Plin. lib. 11. c. 37. Oculos ejusmodi Hieronymus vocat, *orbes stibio fuliginatos*. * *Alii tinctum*. ⁷ Calamistro, acu crinali Apulejo. ⁸ Genas, vel pilos oculorum, vel ipsa supercilia. ⁹ Non secus ac libidine efferata mulier, quae ex pene è vitro facto bibit. ¹⁰ Hisp. *la redécilla*, *ó cofia*. ¹¹ Vestimenta plurimas scutularum formas habentia, quales cernuntur in aranearum telis. ¹² Subalba, à flore galbani ferulae in Syria, cujus succus notus; vel galbinea, id est, caerulea vestimenta rasa, quae pilis, et villis carent. ¹³ Ipso servo in tantum molli, ut juret (more domini sui) per Junonem,

quod mulieres faciunt: uti viri per genium suum, Jovem, Herculem, etc. sic Quartilla apud Petronium, *Junonem meam iratam habeam, si etc.* ¹⁴ Alius habet speculum, quod gestarat Otho Imperator, instar hastae, vel quo munere Othonis gloriatur iste aequè insolenter, ac Turnus hasta Actoris Arunci apud Virgil. 12. Aeneid. ¹⁵ Otho. ¹⁶ Ironice. ¹⁷ Inter Othonem, et Vitellium. Nec deerant (inquit Tacitus de hoc ipso bello) qui ambitione stolidi luxuriosos apparatus conviviorum, et irritamenta libidinum, ut instrumenta belli, mercarentur. ¹⁸ Parum conveniunt inter se haec Othonis, qui, veluti fortis, ac summus civis, curavit Galbam interficiendum, simul cum Vitellio de palatio, et Imperio Romano dimicavit: idemque molli se quotidie rasi, et pane lacte asinino madido faciem perpolivit. Sueton. Othon. 12. cap. Sed non erat Othonis mollis, et corpori similis animus, inquit Tacitus, 1. hist.

¹⁹ Bedriaci in campo spolium affectare Palati,
 Et pressum in faciem digitis extendere panem.
²⁰ Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
²¹ Moesta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
²² Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensae:
 Hic ²³ turpis Cybeles, et ²⁴ fracta voce loquendi
 Libertas, et crine senex ²⁵ phanaticus albo
 Sacrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
²⁶ Gutturis exemplum, ²⁷ conducendusque magister.

Quid tamen expectant: ²⁸ Phrygio quos tempus erat
 jam

More ²⁹ supervacuum ³⁰ cultris abscindere ³¹ carnem?
 Quadringenta dedit ³² Gracchus sestertia ³³ dotem
 Cornicini, ³⁴ sive hic recto cantaverat aere.
 Signatae ³⁵ tabulae: ³⁶ dictum *feliciter*: ingens
 Coena ³⁷ sedet: gremio jacuit ³⁸ nova nupta ³⁹ mariti.
 O proceres, ⁴⁰ censore opus est, an ⁴¹ haruspice no-
 bis?

Scilicet horreres, majoraque monstra putares,
 Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?

19 Oppidi inter Veronam, et Cremonam, ubi Othoniani à Vitellianis victi. Ipse Otho, qui malis consilii auctoribus obaudiens Brixellum concesserat, accepto cladis nuncio, civilis belli odio se interemit. 20 Cujusmodi mollitiem in speculo, et fucis sibi, quandiu bella exercebant, negarunt luxuriosissimae illae reginae Babyloniae, et Aegypti. 21 Victa navali praelio ad Actium. 22 Inter hos molles sacerdotes Flaviales in collegio Albano, supra ad vers. 86. 23 Turpis libertas sermonis, qualis est inter Gallos deae Phrygiae sacerdotes, semiviros inhonestos, et obscoenos. 24 Lasciva, et dissoluta. 25 Numine afflatus, furiis correptus. 26 Gulae, vel etiam vocis. 27 Gula, et vitiis dignus, qui huic turpi

collegio praeeset. Dignum patella operculum. 28 More sacerdotum Phrygiae deae. 29 Quae iis muliebria patientibus nulli est usui. 30 Lapideis, vel testa Samia ad imitationem Atis pueri Cybelle dilecti. 31 Penem, virilia. 32 Nobilis. 33 Dotis nomine. 34 Aut certe tubicini. 35 Nuptiales, et dotales. 36 Acclamatum est: *Feliciter cedant nuptiae*. E formula gratulationis, bonique ominis. Senec. epist. 67. 37 Posita est: *ut in prima Sat. Sportula sedet, vel multi coenantes sedent*. 38 Gracchus. 39 Cornicinis, aut tubicinis. 40 Qui spurcissimos hos mores corrigat. 41 Qui inspectis harusugarum, id est, hostiarum extis portenta haec expiet.

42 Segmenta , et longos habitus , et 43 flammea sumit:
 44 Arcano 45 qui sacra ferens nutantia loro 125
 Sudavit clypeis 46 ancilibus , 47 ô pater urbis !
 Unde nefas tantum Latiis 48 pastoribus ? unde
 Haec tetigit , 49 Gradive , tuos 50 urtica nepotes ?
 51 Traditur ecce viro clarus genere , atque opibus vir:
 Nec galeam quassas , nec terram cuspede pulsas , 130
 Nec quereris 52 patri : vade ergo , et 53 cede severi
 Jugeribus campi , quem negligis. * Officium cras
 Primo sole mihi peragendum 55 in valle Quirini.
 * Quae causa officii ? quid quaeris ? nubit amicus,
 Nec multos adhibet : liceat modo vivere : fient , 135
 Fient 56 ista palam , cupient et 57 in acta referri.
 Interea tormentum ingens 58 nubentibus haeret,
 Quod nequeunt parere , et partu 59 retinere maritos.

42 Monilia interpretatur Servius 1. Aeneid. ego fimbrias exposuerim, quas mulieribus aureas indultas testatur Valer. lib. 5. c. 2. 43 Velamenta lutea, vel rubra, quibus tegi novis nuptis mos erat. 44 Ab interiore parte annexo, vel ipso ancili pluribus ejusdem formae immisto, ne posset dignosci: mox not. 46. 45 Unus è Saliis, id est, Martis sacerdotibus, qui ancilia collo suspensa ferebat saltando sudans. 46 Scutis ancisis, id est, undique circumcisis, è quibus primum è coelo decidisse fertur: oraculo edocti Romani ibi fore perpetuum imperium, si hoc asservaretur, ad ejus similitudinem et alia undecim effinxere ne internosceretur. 47 Mars pater Romuli, qui urbem Romanam condidit. 48 Rudibus primum, et agrestibus. 49 Mars à gradiendo in bello ultro, citroque, vel à *ὑπαδάω*, hastam vibro. 50 Libidinis pruritus. 51 Nero in Matrimonium Doriphoro liberto, sicut ipsi Sporinus, ita ipse denupsit: voces

quoque, et ejulatus vim patientium virginum imitatus. Sueton. Nero. 29. cap. 52 Apud patrem Jovem. 53 Recede à Campo Martio severo, quod in eo fiebant comitia, exercitia militaria, & olim judicia. * *διαλογικῶς* haec. 55 In porticu, vel templo Quirini, id est, Romuli. 56 Marium inter se sponsalia, et nuptiae. 57 Publico decreto, ut illa, quae in libros actorum referuntur, tanquam res memorabiles, et quae natae, ac legitimae sint, vel, liberos habere cupient, quos patres professi in acta publica referebant. Julius Capitolinus in Gordianis, et in Aurelio. Vide quae ad v. 83. Sat. 9. *libris actorum spargere gaudes Argumenta viri.* 58 Masculis hisce. 59 Ne steriles repudientur: liberi enim pignora, et vincula conjugii. *Foemina cum senuit, retinet connubia partu, Uxorisque decus matris reverentia pensat. Nos Lucina fugit, nec pignore nitimur ullo,* etc. Claudian. in Eutropium 1.

Sed ⁶⁰ melius, quod nil animis in corpore juris
 Natura indulget: steriles moriuntur, et illis 140
 Turgida non prodest condita pyxide ⁶¹ Lyde:
 Nec prodest agili palmas praebere ⁶² Luperco.
 Vicit et hoc monstrum ⁶³ tunicati ⁶⁴ fuscina Gracchi,
 Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
 Et ⁶⁵ Capitolinis generosior, et Marcellis, 145
 Et Catuli, ⁶⁶ Paulique minoribus, et Fabiis, et
⁶⁷ Omnibus ad podium spectantibus: his licet ⁶⁸ ipsam
 Admoveas, ⁶⁸ cujus tunc munere retia misit.

⁶⁹ Esse aliquos Maneis, et subterranea regna,
 Et ⁷⁰ contum, et Stygio ranas in gurgite nigras, 150
 Atque una transire vadum tot millia cymba,
 Nec pueri credunt, nisi ⁷¹ qui nondum aere lavantur.
 Sed tu vera puta. Curius quid sentit, et ambo
⁷² Scipiadae? quid Fabricius, manesque Camilli?
 Quid ⁷³ Cremerae legio, et ⁷⁴ Cannis consumpta juven-
 tus, 155
 Tot ⁷⁵ bellorum animae? quoties hinc ⁷⁶ talis ad illos

⁶⁰ Bene consuluit viris natura, ut, si maxime velint, tamen non possint in mulieres transformari. ⁶¹ Arachne, ferunt (inquit Junius) Physici, mulierem sterilem concipere posse, si pyxide inclusam araneam gestet in sinu. Turneb. lib. 15. c. 17. de unguentaria aliqua crassa intelligit Lyde, quae medicamina sterilitatem amoventia promittit, et venditat. ⁶² Luperici sacerdotes Februantes nudi per urbem discurrebant, hircinaque pelle feriebant palmas mulierum, quae se offerebant, hinc foecunditatem sperantes. ⁶³ Deposita nobili toga, induti tunica sine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis, et in sola tunica pugnabat. ⁶⁴ Fuscina, et reti armatus. Retiarius mirmillonem, cujus galeae inerat piscis effigies, in amphitheatro captabat subinde dicens, *piscem*

peto, non te peto, quid me fugis, Galle? ⁶⁵ Manliis. ⁶⁶ Posteris, nepotibus Aemilii. ⁶⁷ Nobilibus in primo subselliorum ordine spectantibus. Podium autem locus in Theatro Orchestrae proximus, *Hisp. la Luneta*. ⁶⁸ Praetorem, qui munera gladiatoria exhibet. *Munerarium. Alii intelligunt Neron. alii Domitianum*. ⁶⁹ Hinc vero haec oriuntur scelera, quod inferos fabulas esse aniles credant omnes. ⁷⁰ Quo Charon ratem subigit. ⁷¹ Infantes, qui nondum quadrimi in balneis non lavantur quadrante. ⁷² Scipiones, qui in Hispania perierunt, vel Africani major, et minor. ⁷³ 306. Fabii à Vejentibus ad Cremeram fluv. intercepti, et caesi. ⁷⁴ In Apulia ab Annibale. ⁷⁵ Animae virorum in bello caesorum. ⁷⁶ Turpis, et monstrosa, cujusmodi nunc sunt animae.

Umbra venit , cuperent ⁷⁷ lustrari , si qua darentur
⁷⁸ Sulfura cum taedis , et si foret ⁷⁹ humida laurus.
⁸⁰ Illuc heu! miseri traducimur : arma quidem ultra
 Litora ⁸¹ Jubernae promovimus , et modo captas 160
⁸² Orcadas , ac ⁸³ minima contentos nocte Britannos.
 Sed ⁸⁴ quae nunc populi fiunt victoris in urbe ,
 Non faciunt illi , quos vicimus : ⁸⁵ et tamen unus
 Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
 Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno. 165
⁸⁶ Adspice quid faciant commercia : venerat obses.
 Hic fiunt homines : nam , ⁸⁷ si mora longior urbem
 Indulsit pueris , non unquam deerit amator :
 Mittentur braccae , cultelli , fraena , flagellum :
 Sic praetextatos referunt ⁸⁸ Artaxata mores. 170

⁷⁷ Veluti ipso visu contami-
 nati. ⁷⁸ Ignis ad expurgandum,
 et.... ⁷⁹ ... Aqua ex aspergillo
 laureo. ⁸⁰ Et tamen traducimur
 omnes illuc , ad inferos , reddi-
 turi apud iudices vitae rationem,
 et visuri , quae in vivis non cre-
 didimus vera , pendetque hoc à
 versu 154. supra. ⁸¹ Hyberniae,
Irlanda. ⁸² Insulas triginta à
 Septentrionali parte Britanniae
 à Claudio Imperatore adjectas
 Rom. imperio. ⁸³ In solstitio
 aestivo. ⁸⁴ Nos Romani iis vi-
 tiis victi sumus , quae barbari
 illi , quos armis vicimus , non
 agnoscunt. ⁸⁵ Qui tamen aliqua
 occasione ad nos commeant , à
 nobis corruptelam morum sibi
 contrahunt , et in suam patriam
 referunt : ut ille Zalates , qui

obses huc ex Armenia datus se
 exposuit libidinoso tribuno. ⁸⁶
 Ironice. ⁸⁷ Si diutius hic mo-
 rentur , omittent , et exuent cum
 patriis armis , cultellis , fraenis,
 et flagellis , quibus usi fuerant
 domi in studiis venationum , et
 exercendorum equorum , et ves-
 titu , braccis , quae Phrygibus ,
 Lydis , Persis , in usu non secus
 ac Gallis , (vide quae Jos. Sca-
 lig. ad Propert. 4. lib. et quae
 Casaub. ad Suetonii August.)
 mores etiam patrios simplices,
 et honestos , atque una cum Ro-
 mano cultu mores effoeminatos
 (qui praetextam parum decent)
 domum referent. ⁸⁸ Majoris Ar-
 meniae urbem juxta Araxen fluv.
 sitam.



SATYRA III.

Inducitur Umbrilius aruspex, Poëtae causas reddens, cur Bajas migret à Roma, in qua per Graecorum, aliarumque gentium, quae in urbem confluxere, adulationes, delationes, veneficia, aliasque malas artes, ut et ruinas, incendia, pauperum contemptum, vim, et latrocinia, honesto civi in urbe non sit locus.

QUamvis digressu veteris ¹ confusus ² amici ;
 Laudo tamen ³ vacuis quod sedem figere ⁴ Cumis
 Destinet, atque ⁵ unum civem donare ⁶ Sibyllae.

⁷ Janua ⁸ Bajarum est, et gratum litus amoeni
 Secessus : ego vel ⁹ Prochytam praepono ¹⁰ Suburrae. **5**
 Nam ¹¹ quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
 Deterius credas : horrere incendia, lapsus
 Tectorum assiduos, ac mille pericula saevae
 Urbis, et ¹² Augusto recitantes mense Poëtas ?

Sed dum ¹³ tota domus rheda componitur una, **10**
¹⁴ Substitit ad ¹⁵ veteres arcus, ¹⁶ madidamque Cape-
 nam :

Hic, ¹⁷ ubi nocturnae Numa constituebat amicae,
 Nunc ¹⁸ sacri fontis nemus, et delubra locantur

¹ Perturbatus, tristis sum.
² Umbrilii aruspiciis ejus temporis periti. ³ Non ita civium plenis. ⁴ Campaniae civitate antiquissima. ⁵ Se addere civem. ⁶ Quae Cumis sacellum habuit. ⁷ Roma proficiscentibus per Cumas iter est, et tanquam introitus ad Bajas. ⁸ Urbis in Campania amoenissima. ⁹ Insulam in litore Campano. ¹⁰ Vico Romae celeberrimo. ¹¹ Quid alibi tam miserum, neque aliis admistum malum, quo Romae non sit deterius? *vel* quid fuit tam miserum, atque unice horrendum, quo non quid miserius contingat, non metuas? ¹² Quo, ubi caeteris vacat per in-

tensum fervorem, Poëtae mali importuna recitatione obvios enecant. Emphatice, quasi hoc omnium sit misserrimum. ¹³ Suppellex, et facultates Umbrilii. ¹⁴ Umbrilius exspectans rhedam. ¹⁵ Romuli, vel Horatorum, in memoriam Victoriae erectos: *vel*, arcus aquaeductuum, qui illic erant. ¹⁶ Propter fontes, et aquaeductus, qui in propinquo illius portae sunt. ¹⁷ Ubi constitutum Egeriae denuntiabat: *vel*, ubi constituebat simulatum congressum, et loquendi tempus cum Nympha Egeria. ¹⁸ Lucus Aricinus, fons, et delubra Musis à Numa sacrata.

¹⁹ Judaeis : ²⁰ quorum cophinus , foenumque supellex.
 Omnis enim populo mercedem pendere jussa est 15
²¹ Arbor , et ejectis ²² mendicat sylva Camoenis.
²³ In vallem Egeriae descendimus , et speluncas
 Dissimiles ²⁴ veris : quanto praestantius esset
²⁵ Numen aquae , viridi si margine clauderet undas
 Herba , nec ²⁶ ingenuum violarent ²⁷ marmora to-
 phum ? 20

Hic tunc ²⁸ Umbrilius : Quando *artibus* , inquit , *ho-*
nestis

Nullus in urbe locus , nulla emolumenta laborum ,
 Res hodie minor est , heri quam fuit , ²⁹ atque eadem cras
 Deteret exiguis aliquid : proponimus ³⁰ illuc
 Ire , fatigatas ubi Daedalus exiit alas : 25
 Dum nova canities , dum prima , et recta senectus ,
 Dum superest ³¹ Lachesi quod torqueat , et pedibus me
 Porto meis , nullo dextram subeunte bacillo ,
³² Cedamus patria : vivant ³³ Arturii istic ,
 Et Catulus : maneant , qui ³⁴ nigra in candida vertunt . 30
 Queis facile est ³⁵ aedem conducere , ³⁶ flumina , ³⁷ portus ,
³⁸ Siccandam eluviem , portandum ad busta cadaver ,
 Et ³⁹ praebere caput domina venale sub hasta .
 Quondam ⁴⁰ hi cornicines , et ⁴¹ municipalis arenae

¹⁹ Urbe à Domitiano pulsus.
²⁰ Quibus vas ex virgultis , et foenum est universa suppellex.
²¹ Ad quam jumentum ligari posset : *vel* , sub cujus umbra quiescere liceret. ²² Judaei sylvam incolentes mendicant , ejectis Camoenis , quibus sacrum erat nemus cum delubro. ²³ Ego , et Umbrilius in Aricinum lucum descendimus. ²⁴ Illis naturalibus , et simplicibus. ²⁵ Fontis : nullus enim fons numine vacare credebatur. ²⁶ Naturalem. ²⁷ Arte posita marmora. ²⁸ Ita incipit Umbr. ²⁹ Atque eadem cras deteret ; id est , imminuet aliquid de exiguis. ³⁰ Cumas , quo Daedalus è Creta fugit.

³¹ Dum Parcarum uni superest filum vitae meae , quod torqueat.
³² Excedamus patria. ³³ Adulatores olim cornicines , nunc Romae publicani. ³⁴ *Candida de nigris , et de candentibus atra.* Falsa in vera , vitia in virtutes.
³⁵ Reficiendam. ³⁶ Aquam venalem : *vel* , è fluminibus vectoriis lucrum. ³⁷ Portuum vectigalia , et stationis pretium. ³⁸ Cloacae , vel lacunae ad sordes expurgandas. ³⁹ Sub hasta fixa , quae publicae auctionis nota est , servi caput venale exponere.
⁴⁰ Art. et Catul. ⁴¹ In muneribus gladiatoriiis per municipia buccas , et buccinas locabant.

Perpetui comites, notaeque per oppida buccae, 35
 42 Munera nunc edunt, 43 et verso pollice vulgi
 Quemlibet occidunt 44 populariter: inde reversi
 Conducunt 45 foricas: et cur non omnia? cum sint,
 Quales ex humili magna ad fastigia rerum
 Extollit, quoties voluit fortuna joculari. 40
 Quid Romae faciam? mentiri nescio: librum,
 Si malus est, nequeo laudare, et * poscere: 46 motus
 Astrorum ignoro: funus 47 promittere patris
 Nec volo, nec possum: 48 ranarum viscera nunquam
 Inspexi; ferre ad nuptam, quae mittit adulter, 45
 Quae mandat, norint alii: me nemo ministro
 Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
 Mancus, et 49 extinctae corpus non utile dextrae.
 Quis nunc diligitur, nisi 50 conscius, et cui fervens
 51 Aestuat occultis animus, semperque tacendis? 50
 Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
 Participem qui te secreti fecit honesti.
 Carus erit 52 Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
 Accusare potest. 53 Tanti tibi non sit 54 opaci 55

42 Ipsi ad opes proveci, et praefecti nunc edunt gladiatoria. Neque enim citra census, adeoque personae rationem datum est jus edendi publice munera. Exstat apud Tacitum 4. Annal. S. Ctum, quo cautum ne quis gladiatorium munus ederet, cui minor quadringentorum milium res esset. 43 Quod signum est velle populum interfici victum: uti contra pressus pollex nota erat populi intercedentis pro victo, ne jugularetur. Politian. Miscell. 42. cap. 44 Cum populi applausu. 45 Purgandas. * Poscere nequeo adulatorie librum, quem non probo. 46 Ut futura canam Astrologus. 47 Inquirentibus in patrios annos. 48 Victimarum exta inquiri, rubeatarum tamen exta ad veneficia non tracto. 49 Tanquam membrum emortuae dextrae, quae

nulli est usui. Neque ego adeo idoneus, et habilis officiis adulatoriis scelestis. Des. Heraldus *comitem* hic intelligit, qui alterius latus tegens quasi dextra cassus est, cujus ministerio caret. 50 Secretorum alterius scelerum. 51 Taceatne, an proferat. 52 Spoliatori contra, et scelerato, qualis erat Verres, carus erit, qui furtis ejus, et sceleribus conscius est. 53 Tu vero sapiens nulla lucri spe scrutare alterius arcana, quorum et tu conscius aestues, timeasque, ne è medio tollaris ab illo, qui te conscium timet: optime Lysimacho Philippides, πλὴν τῶν ἀπορρήτων. Plutarchus de garrulitate. 54 Obscuri umbris arborum. Martial, l. i. epigram. 50. *vel* aureis arenis turbidi.

Omnia arena ⁵⁵ Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
 Ut somno careas, ⁵⁶ ponendaque praemia sumas 56
 Tristis, et à magno semper timearis amico.

Quae nunc divitibus gens acceptissima nostris,
 Et quos praecipue fugiam, properabo fateri,
 Nec pudor obstabit. Non possum ferre, Quirites, 60
⁵⁷ Graecam urbem, quamvis ⁵⁸ quota portio faecis A-
 chaeae?

Jampridem ⁵⁹ Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
 Et linguam, et mores, et cum tibicine ⁶⁰ chordas
 Obliquas, necnon ⁶¹ gentilia tympana secum
 Vexit, et ⁶² ad Circum jussas prostare puellas. 65

⁶³ Ite, quibus grata est ⁶⁴ pictâ lupa Barbara mitrâ.

⁶⁵ Rusticus ille tuus sumit ⁶⁶ trechedipna, Quirine,
 Et ⁶⁷ ceromatico fert ⁶⁸ niceteria collo.

Hic ⁶⁹ alta Sicyone, ast hic ⁷⁰ Amydone relictâ,

Hic ⁷¹ Andro, ille ⁷² Samo, hic ⁷³ Trallibus, aut ⁷⁴ Ala-
 bandis,

70

⁵⁵ Auriferi fluv. in Lusitania.
⁵⁶ Quae cum mala conscientia non erant sumenda. ⁵⁷ Romam Graecorum vitiis pollutam. ⁵⁸ Nec tamen hic maxima pars est turpissimae illius gentis Graecae, sed et huc confluxere Syri, Mauri, etc. ⁵⁹ Syri, qui ad Orontem fluv. habitant, venerunt Romam ad Tiberim sitam. ⁶⁰ Cum obliquorum instrumentorum chordis obliquos etiam mores tibicinis. ⁶¹ Gentis suae propria: hinc enim Ambubajae dictae à voce Syriaca אֲבֻבָיָה. ⁶² Ab iis mos prostituendi meretrices in maximo Circo Romae. ⁶³ Ad Circum, ubi prostant. ⁶⁴ Syra meretrix more patrio caput picta redimita mitra. ⁶⁵ O Romule, tui cives à te pastore orti, et (si cum aliis conferantur) rustici, ad sportulam, et coenam tantum currere, aut gladiatores agere norunt: isti vero, qui undique in urbem hanc con-

fluxere, omniscii sunt, et domos in amoenissimis urbis locis captant, Exquiliis scil. et Viminali collibus. ⁶⁶ Vestes, quibus ad salutandum cursitet, hinc coenam, vel sportulam promeriturus. *Poëta de Graecis locutus, Graeca affectat verba, à τρέχω, curro, et δειπνον, coena.* Clearchum Sophistam Athenaeus lib. I. cap. 4. vocat τρέχέδειπνον, quod huc illuc cursitaret lautiores coenas captaturus. Turneb. 3. 17. Endromidem simpliciter exponit. Jan. Rurgersius opinatur dici vestes, quas *libreas* appellant Galli, et Itali. ⁶⁷ Collo peruncto ceromate, quod ex oleo, cera, et pulvere fit. ⁶⁸ Victoriae praemia. ⁶⁹ Insula in mari Aegeo praealta, et eminente. ⁷⁰ Poenoniae civitate. ⁷¹ Prima Cycladum. ⁷² Insula in Icaro, quae Joniae adjacet. ⁷³ Urbe Cariae. ⁷⁴ Urbe minoris Asiae.

Esquillas, dictumque petunt ⁷⁵ à vimine collem,
⁷⁶ Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
 Ingenium velox, audacia perdita, sermo
 Promptus, et ⁷⁷ Isaeo ⁷⁸ torrentior: ede, quid illum
 Esse putes? ⁷⁹ quemvis hominem secum attulit ad
 nos:
 Grammaticus, rhetor: geometres, pictor, ⁸⁰ aliptes,
 Augur, ⁸¹ schoenobates, medicus, ⁸² magus, omnia
 novit
 Graeculus ⁸³ esuriens: in coelum, jusseris, ibit.
⁸⁴ Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec
 Thrax,
⁸⁵ Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis. ⁸⁰
⁸⁶ Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
⁸⁷ Signabit, ⁸⁸ fultusque thoro meliore recumbet,
⁸⁹ Advectus Romam, quo pruna, et coctona vento?
⁹⁰ Usque adeo nihil est, quod nostra infantia coelum
 Hausit ⁹¹ Aventini, ⁹² bacca nutrita Sabina? ⁸⁵
 Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
 Sermonem indocti, faciem deformis amici,
 Et longum invalidi collum cervicibus aequat
 Herculis, Antaeum ⁹³ procul à tellure tenentis?

⁷⁵ Viminalem collem. ⁷⁶ Artibus suis se in maximas familias insinuantes, quarum hereditatem captant: iis quippe est ingenium velox, etc. ⁷⁷ Oratore Athen. Demosthenis praecipere, vel illo Rom. quem Plinius eloquentissimum laudat. ⁷⁸ Concitator, uberior. ⁷⁹ Omniscium, omnes artes professum, est enim gram. rhet. geo. etc. ⁸⁰ Qui Athletas ungit. ⁸¹ Funambulus. ⁸² Mysteriorum gnarus. ⁸³ Cogente fame, seu paupertate, quae excitat artes, si jusseris, volabit alter Daedalus. ⁸⁴ Denique, vel quod summum est. ⁸⁵ Daedalus. ⁸⁶ Annon ego Roma profugiam, ubi Graeculi, tanquam nobiles incendant, vestes induiti purpureas

conchyliorum liquore tinctas?
⁸⁷ Ad testamenta, vel alias tabulas consignandas advocatus.
⁸⁸ In conviviis honoratiori loco accumbet, lecto digniori, vel superiori culcitrae tricliniaris loco. ⁸⁹ E Syria cum prunis, et ficibus ipse venalis. ⁹⁰ Nihilne nobis est praerogativae, quod Romae nati, et nutriti fuimus? aërem Romanum hausimus? ⁹¹ Romani. Aventinus enim unus est ex septem urbis Romae montibus. ⁹² Oliva, id est, fructibus, et cibis Italicis, et opponitur prunis, et coctonis Syris. ⁹³ Cum enim in palaestra reciperet vires à matre sua Terra contacta, gigantem hunc à terra levatum Hercules praefocavit.

94 Miratur vocem angustam, qua deterius nec 90
 Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
 Haec eadem licet et nobis laudare: sed 95 illis
 Creditur: an melior cum 96 Thaida sustinet, aut cum
 97 Uxorem comoedus agit, vel 98 Dorida nullo
 Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur, 95
 Non 99 persona loqui: vacua, et plana omnia dicas
 Infra ventriculum, et tenui distantia rima,
 2 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Haemo.
 3 Natio comoeda est: * rides? majore cachinno 100
 Concutitur; flet, si lacrymas aspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumae si tempore poscas,
 Accipit 4 endromidem: si dixeris, aestuo, sudat.
 Non sumus ergo 5 pares: melior, qui semper et omni
 Nocte, dieque potest alienum sumere vultum, 105
 6 A facie jactare manus: laudare paratus,
 Si bene ructavit, ** si rectum minxit amicus:
 Si 7 trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 Praeterea sanctum nihil est, et ab 8 inguine tutum:

94 Cum admiratione laudat
 exilem ejus vocem, quae tamen
 aeque ingrata est, ac stridula,
 atque rauca vox galli, qui inter
 ascendendum gallinam mordet.
 95 Graecis. *A quibusdam rogatus,
 ut cantaret super coenam: solos
 scire audire Graecos, solosque se
 et suis studiis dignos, respondit
 Nero apud Suetonium, cap. 22.*
 96 Annon melius etiam histri-
 onicam exercet, quam nos, ubi
 meretricis agit partes, etc. *Iro-
 nicè.* 97 Matronam. 98 Nym-
 pham Oceani filiam nudam. 99
 Non qui personam alterius susti-
 net, *vel* non personatus. 1 Non
 virilia, sed muliebria habere.
 2 Neque tamen mimi, atque his-
 triones solum mimi sunt alic-
 nae personae agenda artifices,
 sed et 3. Graeci omnes ad mi-
 micam nati sunt. * *ἐγέλας,*

ἐγὰρ δ' ἐξέθνησκον γέλωτι. Plu-
 tarch. de discrimine: vide et
 Theophrasti characterem *περὶ νο-
 λακείας.* 4 Vestem crassam, et
 villosam, qua in gymnasiis ute-
 bantur, ne calefacti refriges-
 cerent. 5 Graeco huic. 6 Ve-
 luti cum admiratione, * *Al. si
 lectum minxit,* id est, culcitram
 tricliniarem. Horat. l. i. serm. 3.
Comminxit lectum potus. 7 Si
 trullam vini ebibit, ita ut fun-
 dum inverterit, epotoque vino
 labris sugens crepuerit. Turneb.
vel, si in Cottabi lusu, reli-
 quum vini in pavementum eje-
 ctum (quod fit inverso poculo)
 clarum ediderit sonum, quod
 foelix amoris augurium est, *sed
 alii alias, ut fit:* sive mingat, si-
 ve pedat. 8 Pene, libidine.

Non

Non ⁹ matrona Laris , non filia virgo , neque ipse 110
 Sponsus ¹⁰ laevis adhuc , non filius ¹¹ ante pudicus.
 Horum si nihil est , ¹² aulam resupinat amici.
Scire volunt secreta domus , atque inde ¹³ timeri.
 Et quoniam coepit Graecorum mentio , ¹⁴ transi
 Gymnasia , atque audi facinus majoris ¹⁵ abollae. 115
¹⁶ Stoicus occidit Baram , delator amicum,
 Discipulumque senex , ¹⁷ ripa nutritus in illa,
 Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.
 Non est Romano cuiquam locus hic , ubi regnat
¹⁸ Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus: 120
 Qui gentis vitio nunquam partitur amicum :
 Solus habet : nam , cum facilem stillavit ¹⁹ in aurem
 Exiguum de ²⁰ naturae , patriaeque veneno,
 Limine summoveor : perierunt tempora longi
 Servitii : ²¹ nusquam minor est jactura clientis. 125
 Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
 Pauperis hic meritum , si curet nocte togatus
²² Currere , cum praetor lictorem impellat , et ire
 Praecipitem jubeat, dudum vigilantibus orbis,
 Ne prior ²³ Albinam , aut Modiam ²⁴ collega salu-
 tet? 130

9 Materfamilias. 10 Imberbis, impubes. 11 Priusquam hic ad-
 venerat. 12 Subodoratur, et
 secreta domus scrutatur. 13
 Hispan. *Se hace esclavo el que
 fia á otro su secreto.* 14 Mis-
 sis his levibus Graecorum
 de plebe exercitationibus. 15
 Togae philosophicae, quasi di-
 cat: audi scelera philosopho-
 rum Graecor. erat etiam abolla
 crassior, et minor, qua milites
 utebantur, ut hac majori Philo-
 sopher, Senatores, Reges. 16 P.
 Egnatius falso testimonio cir-
 cumvenit Baram Soranum ami-
 cum suum, et discipulum sub
 Nerone. Tacit. 6. Ann. 17 Flu-
 vii Cydni, qui interfuit Tarsum
 in Cilicia, cui nomen inditum
 à τάρσος: cum hic sive Perseo,

sive Pegaso è Gorgonis Medu-
 sae sanguine nato unum è tala-
 ribus excidisset. 18 Adulatores
 Graeci ex artificibus, *uti Pro-
 togenes ille Pictor, et catamitis:
 hoc enim vult Diphilus, Jovi cha-
 rus, vel Imperatori dilectus,* et
 delatoribus, *quod significat Eri-
 manthus litium vates.* De Proto-
 gene delatorum saevissimo sub
 Caligula; Dion Cassius l. 59. *ἦν
 δὲ τῆς προτογενῆς,* etc. 19 Pa-
 troni, vel principis. 20 Grae-
 cae scilicet. 21 Quam Romae.
 22 Ut saluter, et comitetur pa-
 tronum, cum magistratus per mi-
 nistros sportulas togatis praeci-
 piant. Vide i. Sat. v. 99. 23 Ma-
 tronas, divites, et orbas. 24
 Competitor sportulae.

²⁵ Divitis hic servi claudit latus ingenuorum
 Filius: ²⁶ alter enim, quantum in legione Tribuni
 Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
 Ut semel, atque iterum super illam palpitet: at ²⁷ tu,
 Cum tibi vestiti facies scorti placet, haeres, 135
 Et dubitas alta Chionem deducere * sella.

Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit ²⁸ hos-
 pes

Numinis Idaei: procedat vel ²⁹ Numa, vel ³⁰ qui
 Servavit ** trepidam flagranti ex aede Minervam:
 Protinus ad censum, de moribus ultima fiet 140
 Quaestio: quot pascit servos, quot possidet agri
 Jugera, quam multa, magnaue ³¹ paropside coenat?
Quantum quisque sua nummorum servat in arca,
Tantum habet et fidei: jures licet et ³² Samothracum,
 Et ³³ nostrorum aras, contemnere fulmina pauper 145
 Creditur, atque Deos, Diis ignoscentibus ipsis.

Quid, quod materiam praebet, causasque jocosum
 Omnibus hic idem? si foeda, ac scissa lacerna,
 Si toga sordidula est, et rupta calceus alter

²⁵ Divitis servi filius, id est, libertinus à latere comitatur ingenuos, quos jam opibus aequavit: *vel*, filius ingenui comitatur à latere divitem servum, idque à sinistra, cedens illi viam. ²⁶ Ingenui enim filius luxuriosus, dum sportulam mendicat, nobilissimis tamen scortis non dubitat pro una, atque altera consuetudine donare, quantum Tribuni ex stipendio accipiunt, rem disperdit. ²⁷ Libertinus vero, qui vestita, id est, rogata, et plebeja contentus Venere, nobile scortum conducere, aut accipere haeret, ditescit. * Qua vehitur, inquit interpretes. Sed et sellis fornicum limine insidebant meretrices, unde *sellariae* dictae. *Prosedas servi-llicos, sordidas, quae tibi oleant stabulum, statum, sellam, et sessibulam merum.* Plaut. in Poenulo. Neque male legitur *cella*.

²⁸ Scipio Nasica vir optimus à Senatu judicatus simulacrum matris Deum ex Ida Phrygiae monte advectum hospitio excepit, domique suae habuit, donec ei templum conditum foret. ²⁹ Rex Romanus secundus sanctissimus, et justissimus vir. ³⁰ Lucius Metellus Pontifex ex Vestae templi incendio eripuit Palladium, ipse flammis coecatus est. ** Jac. Nicol. Loënsis, l. 9. c. 2. Miscell. Epiphyl. legit *servavit tepidam flagranti*. Quasi jam tactam ab igne. Sed *trepidam σατυρινώ-τερον* quiddam sapit. ³¹ Patina, id est, quanto cum apparatu, et sumptu. ³² Magnorum Deorum. *Virgil.* Jovis, Minervae, Mercurii, quos ex Samothracia Insula Aegaei maris in Phrygiam Dardanus advexit, ex Phrygia autem Aeneas in Italiam. ³³ Martis, Romuli.

Pelle ³⁴ patet : vel si consuto ³⁵ vulnere crassum , 150
 Atque recens linum ostendit non una ³⁶ cicatrix.
 * Nil habet infelix paupertas durius in se,
 Quam quod ridiculos homines facit. Exeat, ³⁷ inquit,
 Si pudor est, et ³⁸ de pulvino surgat equestri,
 Cujus res ³⁹ legi non sufficit, et sedeant hic 155
 Lenonum ⁴⁰ pueri quocunque in fornice nati.
 Hic plaudat nitidi praeconis filius inter
⁴¹ Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistae:
 Sic libitum vano, qui nos distinxit, ⁴² Othoni.
⁴³ Quis gener hic placuit censu minor, atque puellae 160
⁴⁴ Sarcinulis impar? quis pauper scribitur haeres?
⁴⁵ Quando in consilio est Aedilibus? agmine facto
 Debuerant olim tenues ⁴⁶ migrasse Quirites.
 Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
 Res angusta domi; sed Romae ⁴⁷ durior illis 165
 Conatus; ⁴⁸ magno hospitium miserabile, magno
 Servorum ventres, et frugi coenula magno.
 Fictilibus coenare pudet, quod turpe negavit
⁴⁹ Translatus subito ad Marsos, mensamque ⁵⁰ Sabellam,

34 Lacer hiat. 35 Ruptura. 36 Consuturæ vestigium. * Ουκ ἐστὶ πενίας ἄδελιώτερον ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα, καὶ γὰρ ἂν φουσι σπυδαῖος ἥς, πένυς δὲ, καταγέλως ἐστίν. Crates comicus apud Stobaeum. Tit. πενίας ψύγος. 37 Theatrarius designator, qui praeest disponendis ordinibus in theatro. 38 Ex quatuordecim illis gradibus theatri. 39 Rosciae, quae cavet, ne quis in numero equitum sit, qui 400. HS. non habeat, nostrae monetae. (*) 40 Filii huc per malas artes evecti. 41 Retiarii (inquiunt interpretes) qui piscem in galea Myrmillonis reti implicare appetebat: *rectius*, gladiatoris, qui Samnitis galeam pinna insignitam rapit Lips. 2. Saturn. II. 42 Ros-

cio Othoni, qui Tribunus tulit legem Rosciam, de qua modo nota 39. 43 Quis filiam pauperi elocat? 44 Doti, seu ornatui muliebri. 45 Quando advocatur in consilium etiam ab infimis magistratibus? 46 Male à foeneratoribus mulctati, et Patriciis despiciatui habiti secessisse, ut quondam in montem sacrum. 47 Longe durior est Romae pauperibus processus ad dignitatem, immo conatus ad victum, quam alibi. 48 Supple *constat*. 49 Curtius Dentatus, qui in recessu ad Marsos frugaliter, et parce victitans aurum sibi à Samnitibus, quos devicerat, oblatum repudiavit: *al.* P. Corn. Scipio. *Conveniet magis si generaliter intelligatur.* 50 Inter Sabinos, vel Samnites, qui victu modesti sunt.

Con-

(*) Véase lo que dixe del valor del sestercio al fin de la traducion de Cornelio, que publiqué el año pasado de 74.

Contentusque illic ⁵¹ Veneto, ⁵² duroque cucullo. 170
 Pars magna Italiae est, si verum admittimus, in qua
 Nemo togam sumit, ⁵³ nisi mortuus: ⁵⁴ ipsa dierum
 Festorum: ⁵⁵ herboso colitur si quando theatro
 Majestas, tandemque redit ad pulpita ⁵⁶ notum
⁵⁷ Exodium, cum personae ⁵⁸ pallentis hiatum 175
 In gremio matris formidat rusticus infans.
 Aequales habitus illic, ⁵⁹ similemque videbis
 Orchestram, et populum: ⁶⁰ clari velamen honoris.
 Sufficiunt tunicae summis aedilibus albae.
⁶¹ Hic ultra vires habitus nitor: hic aliquid plus, 180
 Quam satis est, interdum ⁶² aliena sumitur arca.
 Commune id vitium est: *Hic* ⁶³ *vivimus ambitiosa*
Paupertate omnes. Quid te moror? *Omnia Romae*
Cum pretio: quid das, ⁶⁴ ut Cossum aliquando salu-
 tes?
 Ut te respiciat ⁶⁵ clauso ⁶⁶ Vejento labello? 185
 Ille ⁶⁷ metit barbam, crinem hic deponit amati:

⁵¹ Coerulei coloris: vide J. C. Scal. Exerc. 325. sect. 10. ⁵² Crassi filii. ⁵³ Graeci palliatos, Itali togatos efferebant mortuos ad funus: givēs vero rusticantes, ceu in municipiis agentes togam raro inducebant, tunicati usque. Plin. epist. 9. lib. 1. Martial. 51. epig. 10. 1. *O tunicata quies!* ⁵⁴ Ordo est, si quando ipsa majestas dierum festorum colitur theatro herboso, etc. videbis aequales habitus. ⁵⁵ E viridi cespite, vel theatro herbis, et frondibus ornato. ⁵⁶ Saepe recitatum. ⁵⁷ Diverbium, seu carmen, quod tragoedis e scena egressis ab exodiariis ad recreandum spectatorem subjiciebatur. Sed et in fine fabularum mimi risum movebant salibus, et facetiis, quae *exodia* dicta. ⁵⁸ Faecce, vel colore squalido illitae. *ἑόμα κελυγνός πάμμεγα, ὡς καταπίομενος τὰς θιατὰς.* Lucian. *περὶ*

ἄρχησις. ⁵⁹ Nec distinctas sedes, et subseilia, ut Romae: *Orchestra proprie est chori, et saltatorum spatium, ab ὀρχήουσι,* id est, *salto.* ⁶⁰ Neque purpureis togis induti, sed albis tunicis amicti aediles edunt spectacula, aut jus de mensuris dicunt. ⁶¹ Romae ultra facultates. ⁶² Ex mutuato aere, vel conducta, et mutuata veste. ⁶³ Pauperes cum simus, divites haberi volumus. ⁶⁴ Ut admittaris ad salutandum nobilem. ⁶⁵ Te non ore, vix nutu dignatus. ⁶⁶ Fabricius Vejento, de quo Plin. et infra 6. Sat. ⁶⁷ Ubi deponit primae barbae lanuginem, et crines, puer delicatus, et domino dilectus, quae numini alicui consecrare moris erat. Vide quae ad Martialis epigram. 32. l. 1. Eo die festo celebrato, clientes liba ex melle, farrē, et oleo puro mittebant, quae venderet, peculium inde sibi comparaturus.

Plena domus libis venalibus : ⁶⁸ accipe , et illud
 Fermentum tibi habe : praestare tributa clientes
 Cogimur , et cultis augere peculia servis.

Quis timet , aut timuit ⁶⁹ gelida Praeneste ruinam,
 Aut positis nemorosa inter juga ⁷⁰ Volsiniis , aut
⁷¹ Simplicibus Gabiis , aut ⁷² prona Tiburis arce ?
 Nos urbem colimus tenui ⁷³ tibicine fultam
 Magna parte sui : nam ⁷⁴ sic labentibus obstat
 Villicus , et veteris rimae contextit hiatus :
⁷⁵ Securos pendente jubet dormire ruina.
 Vivendum est illic , ubi nulla incendia , nulli
 Nocte metus : jam poscit aquam , jam ⁷⁶ frivola transfert
⁷⁷ Ucalegon : ⁷⁸ tabulata tibi jam tertia fumant,
⁷⁹ Tu nescis : nam , si gradibus ⁸⁰ trepidatur ab imis ,
 Ultimus ardebit , ⁸¹ quem tegula sola tuetur
 A pluvia , molles ubi reddunt ova columbae.
 Lectus erat ⁸² Codro ⁸³ Procula minor , urceoli sex,
 Ornamentum abaei : necnon et parvulus infra
 Cantharus , et ⁸⁴ recubans sub eodem marmore Chiron,
 Jamque vetus Graecos servabat cista libellos,
 Et divina ⁸⁵ Opici rodebant carmina mures.
 Nil habuit Codrus : quis enim negat ? et tamen illud

68 Cum libis fermentum , id est , fervoris , et irae causam , quod non tantum patronis in Nuptiis , Natali , Opere novo , sed servis eorum cogimur praestare tributa. 69 Gelida urbe Thusciae , ab aquis frigidis , et situ in monte. 70 Etruriae oppido. 71 Non ornatis , vel Sexti Tarquinii dolo deprehensis. 72 In praecipiti posita , et declivi. Horat. 4. Od. 3. l. Tibur supinum. 73 Adminiculo , sustentaculo. 74 Exilibus columnis , et adminiculis subvenit ruentibus tectis. 75 Nos jubet securos dormire , imminente usque ruina. 76 Vilia quaeque vasa ex incendio erepta. 77 Vicinus. *Imitatio Virgiliana.* Aeneas de suo vicino. 2. Aeneid. Jam proximus ardet Ucalegon. 78 Contignatio tertia. 79 Tu

pauper , qui conduxisti coenacula. 80 Ingruente incendio. 81 Qui in summo habitat coenaculo. 82 Pauperi cuidam , forte Poetae illi raucò , de quo prima Satyra. 83 Uxore sua. 84 Effigies Chironis centauri fictilis , sustinens abacum ex eodem marmore , id est , materia , scil. argilla. 85 Barbari , et Opici populi Campaniae , qui et Osci : per ludum a. mures vocat Opicos , qui Graece nescientes libris Graecis non pepercerunt : vel liguritores , obscoenum n. liguritorem Ennum Ausonius Opicum magistrum vocat , aut , mures terrestres , ab ὀπή , caverna , foramen , quae murib. latebrae , vel ab ὀπή vesperilio , citante Crispino è Suida.

C

Per-

Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
 Aerumnae cumulus, quod nudum, et frustra rogantem
 Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit. 211
 Si magna ⁸⁶ Asturi cecidit domus: horrida ⁸⁷ mater,
⁸⁸ Pullati proceres, differt ⁸⁹ vadimonia Praetor.
 Tunc geminus casus urbis, tunc odimus ignem.
⁹⁰ Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet, 215
 Conferat impensas: hic ⁹¹ nuda, et candida signa:
 Hic aliquid praeclarum ⁹² Euphranoris, et ⁹³ Polycleti,
⁹⁴ Phaecasianorum vetera ornamenta Deorum;
 Hic libros dabit, et ⁹⁵ forulos, ⁹⁶ mediamque Minervam:
 Hic modium argenti: meliora, et plura reponit 220
⁹⁷ Persicus orborum lautissimus, et * merito jam
 Suspectus, tanquam ipse suas incenderit aedes.
 Si potes avelli ⁹⁸ Circensibus, optima ⁹⁹ Sorae,
 Aut ⁹⁹ Fabrateriae domus, aut ⁹⁹ Frusinone paratur,
 Quanti nunc ¹ tenebras unum conducis in annum. 225
 Hortulus ² hic, puteusque brevis, nec ³ recte movendus,
 In ** tenues plantas facili diffunditur haustu.
 Vive ⁴ bidentis amans, et culti villicus horti,
 Unde epulum possis centum dare ⁵ Pythagoraeis.

⁸⁶ Divitis cujuscumque, forte legendum *Arturii*, de quo supra, vers. 29. ⁸⁷ Roma, vel matres Romanae, ut in publica calamitate. ⁸⁸ Atrati lugent patres. ⁸⁹ Sponsiones sistendi se, et dictionem juris. ⁹⁰ Dum ardet adhuc domus, praesto sunt, qui conferant ad novas aedes, alius marmora, etc. ⁹¹ Effigies nudorum corporum è purissimo marmore. ⁹² Pictoris artificiosissimi. ⁹³ Statuarii celeberrimi. ⁹⁴ Deorum, quos Phaecasioi sacerdotes Atheniensium, et Alexandrinorum à calceamentis candidis denominati coluerunt: vel Deorum è Graecia latorum. Phaecasia n. Hesych. rustica sunt calceamenta, quibus calceati pingebantur Dii Graeci, et poni pro

Phaecasiatorum vult Turnebus, lib. 10. c. 27. quem vide. (*) ⁹⁵ Capsulas, armaria, repositoria. ⁹⁶ Statuam Minervae dimidiatam à vertice ad umbilicum usque. ⁹⁷ Fabius Persicus, vide Sat. 8. v. 14. vel divitis fictitium nomen à Persis, vel quod hic Arturius Persa fuerit. * Vid. Mart. epigram. 51. l. 3. ⁹⁸ Ludis curulibus in Circo, quibus maxime delectabantur Romani Sat. 10. v. 80. ⁹⁹ Oppido Campaniae in via Latina. ¹ Tenebrosam domum Romanae. ² In his oppidis. ³ Non profundus. ** Alii legunt *teneras plantas*. ⁴ Agriculturae: *bidentis furcae*, vel *rastris* genus est. ⁵ Oleribus n. vescebantur discipuli Pythagorae, qui suos animatis abstinere docuit. (**)

(*) *Alii*: Haec Asianorum, etc. id est, ex Asia deportatorum.
 (***) Sentiebat Pythagoras, hominum animas in obitu ad aliud, sive hominis, sive bestiae migrare corpus.

Est aliquid quocunque loco, quocunque recessu, 230
Unius sese dominum fecisse ⁶ lacertae.

Plurimus ⁷ hic aeger moritur vigilando: sed illum
Languorem peperit cibus ⁸ imperfectus, et haerens
Ardenti stomacho; nam quae ⁹ meritoria somnum
Admittunt? ¹⁰ *magnis opibus dormitur in urbe,* 235
Inde caput morbi: rhedarum transitus arcto
Vicorum inflexu, et ¹¹ stantis convicia mandrae.
Eripiunt somnum ¹² Druso, ¹³ vitulisque marinis.
¹⁴ Si vocat officium, turba cedente vehetur
Dives, et ingenti curret super ora ¹⁵ Liburno: 240
Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus.
Namque facit somnum clausa lectica fenestra.
¹⁶ Ante tamen veniet; nobis properantibus obstat
¹⁷ Unda prior: magno populus premit agmine lumbos,
Qui sequitur: ferit hic cubito, ferit ¹⁸ assere duro 245
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille ¹⁹ metretam.
²⁰ Pinguia crura luto: planta mox undique magna
Calcor, et in digito ²¹ clavus mihi militis ²² haeret.
Nonne vides quanto celebretur ²³ sportula ²⁴ fumo?
Centum ²⁵ convivae, sequitur sua quemque ²⁶ culina.
²⁷ Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res 251

6 Agri, aut hortuli lacertarum domicilii. *Meton. contenti.* 7 Romae. 8 Non concoctus. 9 Officinae, quae mercede locantur, vel in quibus mechanici diurna, nocturnaue plerumque opera victum merentur. 10 Magno constat pretio domus à strepitu remota, *vel* impositum vicinis silentium ut quiescas. 11 Dum mulio verberare, et verbo increpat mandram: l. mulorum multitudinem non progredientem. 12 Homini somnolento, qualis erat Cl. Drusus Caesar: alii legunt *somnos ursis*, qui per dies bis septenos gravi somno premuntur, ut ne vulneribus quidem excitari queant. Plin. l. 8. cap. 36. 13 Phocis, quae altissime dormiunt. 14 At si dives vocatus sit ad aliquod negotium publi-

cum, aut privatum. 15 Alta lectica instar navis Liburnae, *vel* lectica à proceris è Liburnia servis lecticariis vecta. 16 Quo vellet citius quam nos, quibus in via non creditur, ut illi. 17 Populi, et turbae quasi fluxus, et refluxus. 18 Amite lecticae. 19 Mensuram, vas magnum. 20 Coenosa sunt. 21 Caliga clavis ornata, et infixata. 22 Figitur mihi in digito. 23 Coena in sportula, non C. quadrantes: *δὲ πρὸς ἐν σπυρίδι.* 24 Igni in calefactorio subjecto obsoniis ne intepescant, *vel* studio, et festinatione. 25 Qui sportulam accipiunt. 26 Focus, et suppellex. 27 Vir robustus, et validus tempore Neronis.

Impositas capiti, quot recto vertice portat
 Servulus infelix, et cursu ventilat ²⁸ ignem.
 Scinduntur tunicae sartae: modo longa ²⁹ coruscat
³⁰ Sarraco veniente abies, atque altera pinum 255
 Plaustra vehunt: nutant alte, populoque minantur.
 Nam, si procubuit, qui saxa ³¹ Ligustica portat
 Axis, et eversum fudit super agmina ³² montem,
 Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
 Invenit? ³³ obtritum vulgi perit omne cadaver 260
 More animae ³⁴ domus interea secura patellas:
 Jam lavat, et bucca foculum excitat, et sonat unctis
³⁵ Strigilibus, et pleno componit lintea ³⁶ gutto.
 Haec inter ³⁷ pueros varie properantur; at ³⁸ ille
 Jam sedet in ³⁹ ripa, tetrumque novitius horret 265
⁴⁰ Porthmea, ⁴¹ nec sperat ⁴² coenosi gurgitis ⁴³ alnum
 Infelix, nec habet quem porrigat ⁴⁴ ore trientem.
 Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis:
⁴⁵ Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
 Testa ferit: quoties rimosa, et ⁴⁶ curta fenestris 270
 Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
 Et laedant silicem: possis ⁴⁷ ignavus haberi,
 Et subiti casus improvidus, ad coenam si
⁴⁸ Intestatus eas: adeo tot fata, quot illa
 Nocte patent ⁴⁹ vigiles, te praetereunte, fenestrae. 275

28 Quem obsoniis subjectum capiti impositum portat. 29 Tremitt, vacillat. Ita Seneca epist. 90. *longo vehiculorum ordine pinus, aut abies deferebatur vicis intrementibus.* 30 Plaustro. 31 E Liguria in Apenninis montibus. 32 Ingens saxum è monte excisum. 33 Corpus minutatim, et in frusta concisum non apparet, sed evanuit, ut anima. 34 Famili expectantes adventum servi, qui coenam petebat, nihil de morte ejus cogitantes apparant balneum. 35 Ad sudorem abstergendum, pro *strigilibus*, cum *stri* brevis sit, quod instrumentum graphice depingit Apulejus, l. 2. Floridorum. 36 Gutto olei pleno, quod lotis, jamque siccis

superfundebatur. 37 Famulos domi expectantes puerum cum sportula. 38 Servulus saxi mole obtritus. 39 Acherontis, seu Stygis. 40 Charontem, portitorem. 41 Cui inhumato, et inopi non ante annos C. transvehi licet. 42 Stygis. 43 Cymbam Charontis. 44 Quem mortuorum ori inserere solebant Graeci, nulum scilicet et stipem Charontis. 45 Quantum spatium sit à tectis sublimibus, et coenaculis ad terram; tantum sane periculum est à testis, quas nocte dejecerint ruptas. 46 Fracta. 47 Tui negligens, incautus. 48 Non conquto prius testamento. 49 Inquilinis adhuc vigilantibus.

Ergo optes , votumque feras miserabile tecum,
Ut sint contentae ⁵⁰ patulas defundere pelveis.

Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit,
⁵¹ Dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
⁵² Peleidae, cubat in faciem, mox deinde supinus: 280
Ergo ⁵³ non aliter poterit dormire: *quibusdam*
Somnum rixa facit: sed quamvis improbus ⁵⁴ annis,
Atque mero fervens, ⁵⁵ cavet hunc, quem ⁵⁶ coccina laena
Vitare jubet, et comitum longissimus ordo,
Multum praeterea flammaram, et ⁵⁷ aënea lampas. 285
Me, quem ⁵⁸ Luna solet deducere, vel breve lumen
Candelae, ⁵⁹ cujus dispenso, et tempero filum,
Contemnit: miserae cognosce proemia rixae,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
Stat contra, starique jubet: parere necesse est. 290
Nam quid agas, cum te furiosus cogat, et idem
Fortior? unde venis? exclamat: ⁶⁰ cujus aceto,
Cujus ⁶¹ conche tumes? ⁶² quis tecum sectile porrum
Sutor, et ⁶³ elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, ⁶⁴ aut accipe calcem. 295
⁶⁵ Ede, ubi consistas? in qua te quaero ⁶⁶ proseucha?
Dicere si tentes aliquid; tacitusve recedas,
Tantumdem est: feriunt pariter, ⁶⁷ vadimonia deinde

⁵⁰ Sordes emittere, quae in vasis sunt, et non ipsa vasa, ut urina potius conspergaris, quam ipsis testis dejectis occidaris. ⁵¹ Discruciat, quia nihil sceleris admiserit, quia neminem verberarit. ⁵² Achillis lugentis Patrocli necem, nec quietem admittentis. Iliad. Homer. *ω. v. 12.* ⁵³ Non sine contumelia, et rixa. Non dormiunt, inquit sapiens, nisi male fecerint, et nisi alios supplantaverint. Sueton. *de Nerone, et Othone idem refert: idem Dio, et Xiphilin, et Tacit. Annal. 13.* ⁵⁴ Juvenilibus. ⁵⁵ Evitat divitem, senatorem, magistratum. ⁵⁶ Granis fruticis cocci tincta vestis accubitoria. Pers. *1. Sat. 32. v.* ⁵⁷ Quae tribunis

praeferebatur. ⁵⁸ Lunae lumen. ⁵⁹ Cujus funiculum dispono, ne citius absumatur, aut extinguatur. ⁶⁰ Ubi coenatus ex cibis vilissimis impletus? ⁶¹ Fabis in siliquis coctis, iisque non oleo inunctis, sed aceto conspersis? ⁶² Quinam sordidi convivae tecum una coenabant? ⁶³ Caput vervecinum. ⁶⁴ Aut ego te proculcabo. ⁶⁵ Dic, ubi habites in qua proseucha te convenire possim, ubi opus erit. ⁶⁶ Proprie est precatio: sumitur et pro fanis Judaeorum, hic pro ponte, crepidine, seu alio loco, ubi stipem mendici efflagitabant. ⁶⁷ Se injuria laesos simulantes à te vadem exigunt, ut adsis in iudicio.

Irati faciunt : libertas pauperis haec est,
 Pulsatus rogat, et (*) pugnīs concisus adorat, 300
 Ut liceat⁶⁸ paucis cum dentibus inde reverti.

Nec tamen hoc tantum metuas : nam qui spoliet te
 Non deerit : clausis domibus, postquam omnis ubique
 Fixa⁶⁹ catenatae siluit compago tabernae,
 Interdum et ferro subitus⁷⁰ grassator agit rem, 305
 Armato⁷¹ quoties tuta custode tenentur
 Et Pontina Palus, et Gallinaria pinus.
 Sic inde huc omnes, tanquam⁷² ad vivaria, currunt.
 Qua fornace graves,⁷³ qua non incude catenae?
⁷⁴ Maximus in vinclis ferri modus : ut timeas, ⁷⁵ ne 310
 Vomer deficiat, ne marrae, et sarcula desint.
 Felices avorum atavos, felicia dicas
 Saecula, quae quondam sub regibus, atque tribunis
 Viderunt⁷⁶ uno contentam carcere Romam.

His alias poteram, et plures subnectere causas: 315
 Sed⁷⁷ jumenta vocant, et sol inclinat: eundum est.
 Nam mihi commota jam dudum mulio virga
 Innuit : ergo vale nostri memor, et quoties te
 Roma⁷⁸ tuo⁷⁹ refici properantem reddet⁸⁰ Aquino, 319
 Me quoque ad⁸¹ Helvinam Cererem,⁸² vestramque Dianam
⁸³ Convelle à Cumis : satyrarum ego, ni⁸⁴ pudet illas,
 Adjutor gelidos veniam⁸⁵ caligatus in agros.

68 Non in totum excussis tibi dentibus. 69 Catenis firmatae adversus expilatores, vel petulantes, qui tabernas noctu effringere solebant, et in his, ipsum Neronem. Vide Suet. Neron. c. 26. et Tacit. Annal. 13. 70 Latro. 71 Quoties dispositis ibi custodiis è Pontina palude, et sylvà Gallinaria, locis latrocinio aptis, arcentur grassatores. 72 Ad escam facilem, et paratam, vel ad profugium, et receptum. 73 *Supple* conficiuntur. 74 Maxima copia ferri absumitur in vinculis fabricandis. 75 Ne desit ferrum, unde fiant instrumenta rustica. 76 Tulliano solo, quod extruxit Hostilius Tullus. 77 Mu-

li, qui cum longe praecesserunt, monent me ut sequar. 78 Tuae patriae, ô Juvenalis. 79 Urbis taedio properè cupientem recreari. 80 Oppido Volscorum in via Latina. 81 Templum Elvinae Cereris, quod Aquini est: Ceres autem Elvina dicitur à fonte Elvino quod eluat, vel Helvina, id est, flava: spicarum color est. 82 Quam vos colitis. 83 Accerse. 84 Mei auxilii, utpote Poëtae non satis boni: qui tamen urbis vitia detestatus, acri-ter, et audacter in illa velim in-vehi. 85 Velut audax miles armatus, instructusque adjutor satyrarum.

(*) *T deshecha la cara à puñetazos.*

SATYRA IV.

A libidine, et luxuria Crispini sumpta occasione describendi ridiculum quoddam Domitiani super rhombo pisce concilium, Senatorum in hanc rem sententias lepide, et salse exponit.

ECce iterum Crispinus, et est mihi saepe vocandus

² Ad partes monstrum ³ nulla virtute redemptum
 A vitiis, ⁴ aeger, solaque libidine fortis,
⁵ Delicias viduae tantum aspernatur adulter.
 Quid refert igitur quantis ⁶ jumenta fatiget
 Porticibus, quanta ⁷ nemorum vectetur in umbra,
 Jugera quot vicina foro, quas emerit aedes?
 Nemo malus felix: ⁸ minime corruptor, et idem
 Incestus, cum quo nuper ⁹ vittata jacebat
¹⁰ Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos. 10
 Sed nunc ¹¹ de factis levioribus: et tamen alter
 Si fecisset idem, caderet sub ¹² iudice morum.
 Nam quod turpe ¹³ bonis, Titio, Sejoque, decebat
 Crispinum: quid agas, cum dira, et foedior omni
 Crimine persona est? mullum ¹⁴ sex millibus emit, 15
¹⁵ Aequantem sane paribus sestertia libris,
 Ut perhibent, ¹⁶ qui de magnis majora loquuntur.

1 Namque ejus et in prima Satyra memineram. 2 Ut partes agat in his meis Satyris. Metaphora sumpta à comoediis, in quibus histriones ad partes suas revocari solent. 3 Perditio vitiis, quem nulla virtus commendat, ornatve. 4 Ad resistendum vitiis, ad virtutes amplectendas: ad libidines, aliaque vitia fortis. 5 Voluptatis gratia moechatur, non lucri, ut qui viduas sectantur avaras. 6 Mulos in essedo junctos, quibus in gelidis gestationibus vehitur, et porticibus, cum pluit. Vid. Sat. 7. v. 178. 7 Viridariorum, et hortorum. Plin. epist. 17. lib. 2. Vide Lips. epist. 11. centuriae

Miscellan. 8 Crispinus ergo infelicissimus, qui corruptor. 9 Vestalis ergo, veste sacra, vittis caput redimita. 10 Incesti convicta, terra obruenda viva, ex instituto Numae Pompili. 11 Supple querimur. 12 Domitiano, qui (Suet. in Dom. cap. 8.) censoria arrepta virga in Corneliam Maximillam, Vestalem, ejusque strupatores severissime animadvertit. Plin. epist. 11. l. 4. 13 Bonis civibus. 14 Supple nummum, hoc est, 248. *maravedis* nostrae monetae. 15 Sex libras pendebat piscis: sex millibus nummum emebatur. 16 Adulatores, qui facta verbis adaugent.

17 Consilium laudo artificis, si munere tanto
 18 Praecipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
 Est ratio ulterior, magnae si misit amicae, 20
 Quae vehitur clauso 19 latis specularibus antro.
 Nil tale spectes: emit 20 sibi: multa videmus,
 Quae 21 miser, et frugi non fecit Apicius: hoc tu
 Succinctus 22 patria quondam, Crispine, papyro?
 Hoc pretium 23 squamae? potuit fortasse minoris 25
 Piscator, quam piscis emi: provincia tanti
 Vendit agros: sed (*) majores Apulia vendit.
 Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
 24 Induperatorem: 25 cum tot sestertia partem
 Exiguam, et modicae sumptam de margine coenae 30
 Purpureus magni 26 ructaret scurra Palati,
 27 Jam princeps equitum, magna qui voce solebat
 Vendere 28 municipales 29 fracta de merce siluros?
 30 Incipe, Calliope; * licet hic considerare: non est
 Cantandum, res vera agitur: narrate 31 puellae 35
 Pierides: prosit mihi vos dixisse puellas.
 Cum jam semianimum laceraret 32 Flavius orbem

17 Si tanti mullum emerit, quo
 captaret haereditatem, aut locu-
 pletis foeminae iniret amorem,
 excusandus est Crispinus. 18
 Primam haereditatem in tabulis
 testamenti ceratis. 19 Fenestris
 lecticae è lapide speculari. 20
 In suam gulam. 21 Luxuriosis-
 simus, et omnium nepotum al-
 tissimus gurges. Plin. epist. 5.
 lib. 2. frugi tamen, si cum Cris-
 pino conferatur. Vide Senec. ep.
 95. 22 Aegyptiaca: fuit enim
 Crispinus verna Canopi. Sat. 1.
 et papyrus est herba palustris,
 quae in Aegypto multa nascitur,
 ex qua texuntur navigia, funes,
 tegetes, stragula, vestes, etc.
 23 Piscis squamosi? 24 Domi-
 tianum, cujus coenae.... 25 Ex-
 trema, et vilissima pars aequa-
 bat hunc sumptum Crispini. 26

Ad ructationem usque ingurgita-
 ret aulicus parasitus Crispinus.
 27 Jam magister equitum factus.
 28 Per municipia: *vel* Aegyptios,
 et conterraneos, ut supra, *pa-
 tria papyro*, in Nilo enim natant,
 et Alexandriae veneunt viles hi
 pisciculi. 29 E fracto vase, *vel*
 aliena merce surreptos. 30 Fa-
 cete in re ridicula Musas invo-
 cat, quasi rem arduam aggres-
 surus sit. * Neque enim opus
 est levi Musarum instinctu, tan-
 quam in transitu, aut fabula;
 sed mora, et cura. 31 Musae
 ex Pierio monte Thesaliae, vel
 regione Macedoniae, et mihi vel
 ob hoc sitis propitiae, quod vos
 dixerim *puellas*, quae tamen non
 potestis non esse vetulae, ab an-
 tiquissimis poetarum usque in-
 vocatae.

(*) Alii: *majoris*.

32 Ultimus, et 33 calvo serviret Roma Neroni;
 Incidit 34 Hadriaci spatium admirabile rhombi 39
 Ante 35 domum Veneris, quam 36 Dorica sustinet Ancon,
 Implevitque 37 sinus: (*) neque enim minor haeserat illis,
 Quos operit glacies 38 Maeotica, ruptaque tandem
 39 Solibus effundit 40 torpentis ad 41 ostia Ponti
 Desidia tardos, et longo frigore pingues.
 Destinatur hoc monstrum 42 cymbae, linique magister 45
 43 Pontifici summo: quis enim 44 proponere talem,
 Aut emere auderet? cum plena et litora multo
 Delatore forent: dispersi protinus 45 algae
 Inquisitores agerent cum 46 remige nudo,
 Non dubitaturi fugitivum dicere piscem, 50
 Depastumque diu vivaria Caesaris, inde
 Elapsam veterem ad dominum debere reverti.
 Si quid 47 Palphurio, si credimus 47 Armillato,
 Quicquid conspicuum, pulcrumque ex aequore toto est,
 Res fiski est, ubicumque natat: 48 donabitur ergo, 55
 49 Ne pereat, jam 50 lethifero cedente pruinis
 Autumno, jam quartanam 51 sperantibus aegris.
 Stridebat deformis hyems, praedamque recentem
 Servabat, tamen hic properat, velut urgeat 52 Auster.
 Utque 53 lacus superant, ubi, quamquam 54 diruta, servat

32 Familiae Flavioꝝ. 33 Per omnia vitia Nero alter, calvus insuper erat: sic Ausonius: *Quem dixit calvum sua Roma Neronem.* 34 In mari Adriatico nutriti, et capti. 35 Aedem Veneris. 36 A Graecis condita, qui Syracusis advenerant, Dionysii tyrannidem fugientes. 37 Retia. 38 In Maeotide palude. 39 Solis calore aestivo. 40 Segniter fluentis, prope stagnantis. 41 Mocotidis in Pontum Euxinum. 42 Piscator. 43 Domitiano, qui quasi Pontifex maximus erat sacerdotum, quos instituerat Albae. Vide Sat. 2. vers. 112. 44 Vennum. 45 Rerum etiam levissimarum, ut algae, delatores. 46 Piscatore paupere. 47 Consulari

delatori. 48 Quod retineri non potest, *inquit Piscator*, donabitur libenter, et cito. 49 Fisco per delatores, *vel ne corrumpatur, et computrescat.* 50 Sub fine Autumni morborum in hyemem vergentis. 51 Timentibus: laborat tamen Ptol. Flavius 17. c. conject. tueri genuinam, et propriam verbi significationem, ut cupiant aegri febres suas in quartanas mutari, quae, ut Celsus scribit, neminem jugulant; verum non persuadet. 52 Quo flante, aer calidus ambiens corrumpit pisces, et carnes. 53 Ubi jam piscator delatoribus comitatus lacus sub moenibus Albae superarat. 54 A Tullo Hostilio. Ignem

(*) *Porque era tan crecido, como aquellos que, etc.*

55 Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem;
 Obstitit intranti miratrix turba parumper:
 Ut cessit, facili patuerunt cardine valvae.
 Exclusi expectant admissa 56 obsonia 57 patres.
 Itur ad 58 Atriden: tunc 59 Picens, accipe, dixit, 65
 Privatis majora focus, 60 genialis agatur
 Iste dies, propera stomachum 61 laxare saginis,
 Et tua servatum consume in saecula rhombum.
 Ipse capi voluit, 62 quid apertius? et 63 tamen illi
 Surgebant cristae: *nihil est, quod credere de se* 70
Non possit, cum laudatur 64 diis aequa potestas.
 Sed deerat pisci 65 patinae mensura: vocantur
 Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
 In quorum facie 66 miserae, magnaeque sedebat
 Pallor amicitiae: primus, 67 clamante Liburno, 75
 68 Currite, jam sedit. 69 Rapta properabat abolla
 70 Pegasus, attonitae positus modo villicus urbi.
 71 Anne aliquid tunc praefecti? quorum optimus, atque
 Interpres legum sanctissimus: omnia quanquam
 Temporibus diris tractanda putabat, 72 inermi 80

55 Ignem perpetuum, et inextinctum custodiendum: à Trojanis receptum morem hunc Tullus Hostilius Romam transtulit: prodigiis vero monitus Albae reddidit, ubi tamen consecratur Vesta minore cum religione, quam Romae. 56 Rhombum. 57 Senatores, qui in Albano cum Imperatore. 58 Domitianum Imperatorem Romanorum, ut fuit Agamemnon Graecorum. 59 Piscator ex agro Piceno, qui mari Adriatico adjacet. 60 Lactus, ut natalis, quo indulgetur Genio. Vide 2. Sat. Pers. v. 3. 61 Solvere, evacuare, ut has delicias capiat, vel lax. id est, extendere his deliciis. 62 Quid apertius, *inquit Poëta*, hac adulatione piscatoris? 63 Domitianus tamen hinc intumuit. 64 Reges, et

Principes. Domitianus supra omnes alios, qui *Dominus, et Deus noster* appellari voluit. 65 Capax piscis integri patina. 66 Imperatoriae. *Erat n. Domitianus non solum magnae, sed et calidae, inopinataeque saevitiae*, etc. Suet. 1. cap. Domit. 67 Praecone è Liburnia oriundo in concilium vocante. 68 O proceres (clamat praeco) sedit enim ipse Imperator. 69 Veste festinanter arrepta. 70 Jurisconsultus laudatissimus praefectus urbi à Vespasiano. 71 Neque n. sub avaro principe Vesp. fuerunt praefecti aliud quam villici, qui omni ratione omnia undecunque corradabant, et tamen ex his Pegasus erat optimus, etc. 72 Debili, et languida: principis quippe saevitiam veritus est.

Justitia : venit et ⁷³ Crispi jucunda senectus ,
 Cujus erant mores , qualis facundia , mite
 Ingenium : maria , ac terras , populosque ⁷⁴ regenti
 Quis comes utilior , si ⁷⁵ clade , et peste sub illa
 Saevitiam damnare , et honestum afferre liceret 85
 Consilium ? *sed quid violentius aure tyranni?*
 Cum quo ⁷⁶ de pluviis , aut aestibus , aut nimbo
 Vere locuturi fatum pende bat amici.
 Ille igitur *nunquam direxit brachia contra*
⁷⁷ *Torrentem* , nec civis erat , qui libera posset 90
 Verba animi proferre , et vitam impendere vero.
 Sic multas hyemes , atque ⁷⁸ octogesima vidit
 Solstitia , ⁷⁹ his armis illa quoque tutus in aula.
 Proximus ejusdem properabat Acilius aevi 94
 Cum ⁸⁰ juvene indigno , quem mors tam saeva maneret,
 Et domini gladiis jam designata : *sed olim*
Prodigio par est in nobilitate senectus.
 Unde fit , ut malim ⁸¹ fraterculus esse gigantum.
⁸² Profuit ergo nihil misero , quod cominus ⁸³ ursos
 Figebat Numidas , ⁸⁴ Albana nudus arena 100
 Venator : quis enim jam non intelligat artes
 Patricias ? quis priscum illud miretur ⁸⁵ acumen,
 Brute , tuum ? *Facile est* ⁸⁶ *barbato imponere regi.*

73 Crispus senex jucundus , ut
ἱερὸν μένος Αλκινόοιο , ἰς Τελεμα-
χόιο , *sapientia Luellii* , etc. Vi-
 bium Crispum alii hic intelligunt,
 alii Passienum , utrumque jucun-
 dum quidem. Quintil. lib. 10. c.
 1. et l. 6. c. 2. Suet. in Nerone.
 Tacit. ad cujus Ann. 2. l. v. 22. vid.
 quae Lipsius pro Passieno , et
 Torrentius pro Vibio ad nostrum
 hunc. 74 Imperatori. 75 Domi-
 tiano. 76 De rebus injucundis
 utcumque levibus loqui , pericu-
 losum , et lethale erat. 77 *Me-*
taphor. impetuosa Domitiani
 violentiam. 78 Aestiva , et bru-
 malia , id est octoginta annos.
 79 His cautis artibus. 80 Filio
 suo Domitio , *ut nonnulli autu-*
mant , *nec tamen constat quis fue-*
rit iste juvenis. 81 Ignobilis ,

obscurus , ut filii terrae. Gigas
 enim à γίγασθαι et γῆ. 82 Ju-
 veni nil profuit simulata stulti-
 tia. 83 Leones : neque enim ha-
 bet sicca , et arida Numidia ur-
 sos , qui frigidis gaudent , teste
 Plinio , lib. 8. c. 6. Sed et Ro-
 mani veteres rudes ex Africa ad-
 vectos leones obvia , et nota vo-
 ce *ursos* dixere. Vide Lips. 2.
 Elector. cap. 4. 84 Theatro in
 Albano , ubi quotannis Domitia-
 nus quinquatria Minervae cele-
 brans feras conficiendas exhi-
 buit. 85 Qui cum videres in-
 ter alios nobiles etiam fratrem
 tuum occidi , simulata stoliditate
 effugisti crudelitatem avunculi
 tui Tarquini Superbi. 86 Prisco,
 rudi , et simplici , non Domitia-
 no aequae. Nec

⁸⁷ Nec melior vultu quamvis ignobilis ibat
⁸⁸ Rubrius, ⁸⁹ offensae veteris reus, atque tacendae: 105
 Et tamen ⁹⁰ improbior ⁹¹ Satyram scribente cinaedo.
⁹² Montani quoque venter adest abdomine tardus
 Et ⁹³ matutino sudans Crispinus ⁹⁴ amomo,
⁹⁵ Quantum vix redolent duo funera saevior illo
⁹⁶ Pompejus tenui ⁹⁷ jugulos aperire susurro. 110
 Et, qui ⁹⁸ vulturibus servabat viscera Dacis,
⁹⁹ Fuscus, ¹ marmorea meditatus praelia villa,
 Et cum mortifero prudens ² Vejento ³ Catullo.
 Qui nunquam ⁴ visae flagrabat amore puellae, 114
 Grande, et conspicuum (*) nostro quoque tempore mon-
 strum.

Caecus adulator, dirusque ⁵ à ponte ⁶ satelles,
 Dignus ⁷ Aricinos qui mendicaret ad axes,
 Blandaue devexae jaçtaret ⁸ basia rhedae,
 Nemo ⁹ magis rhombum stupuit: nam plurima dixit
 In laevum conversus: at illi dextra jacebat 120

87 Nec laetior, aequè pallidus, licet non aequè nobilis. 88 Rubrius Gallus. 89 Quod Tibiam in pueritia corruerat, ut quidam volunt, et videtur ex sequentibus. 90 Maledicentior castigato, vel nequior. 91 Nerone, qui probroso carmine laceravit Quintianum, ut mollem, et effoeminatum. Tacit. Annal. 15. 92 Montanus Curtius ventricosus. 93 Quo singulo mane ungitur, vel quod sub sole matutino, id est, oriente nascitur. 94 Unguento ex floribus amomi. 95 Quantum impenditur funeribus duorum divitum: seu respicias odores funeri impensos ad foetorem ustri-nae emendandum, seu aromata ad corpora perungenda, vel os-sibus, et cineribus miscenda. 96 Pompejus Rufus saevior aperire. *Hellenismus*. 97 Jugulare reos tecta delatione. 98 Avibus cadavera vorantur, immo prae-sagientibus. 99 Cornelius Fus-

cus à Domitiano praefectus prae-torio missus est contra Dacos, à quibus magna accepta clade occisus est. 1 Inexercitatus, et imperitus, à deliciis, et otiosa armorum meditatione ad bellum profectus. 2 Fabritius Vejento, et Catullus Messalinus, cujus ingenio saevo, et malum coecita-tis additum. Qui à Domitiano saepius, non secus, ac coeca, et improvida feruntur, in optimum quemque torquebatur. Plin. ep. 22. lib. 4. 4 Nempe coecus, et tamen amavit quod non viderat. 5 A ponte, in quo sedent stipem mendicantes, nequitiam effron-tem tulisse videtur, dignior sane ponte, quam aula principis. 6 Assecla, et consiliarius princi-pis. 7 Qui mendicaret à curru praetervectis cibum Aricinum in Appia via, ubi sedent mendici. 8 Verba, preces, oscula ipsa. 9 Quam hic Catullus.

(*) Nostra aetate monstris foecunda.

Bellua : sic ¹⁰ pugnas ¹¹ Cilicis laudabat , et ictus,
 Et ¹² pægma , et pueros ¹³ inde ad velaria raptos.
 Non cedit Vejento , sed ut ¹⁴ fanaticus ¹⁵ oestro
 Percussus, ¹⁶ Bellona , tuo divinat , et ingens
 Omen habes , inquit , magni , clarique triumphi, 125
 Regem aliquem capies , aut de ¹⁷ temone Britanno
 Excidet ¹⁸ Arviragus , peregrina est bellua ; cernis
 Erectas in terga ¹⁹ sudas ? hoc defuit unum
 Fabricio patriam ut rhombi memoraret , et annos.
²⁰ Quidnam igitur censes ? conciditur ? absit ab illo 130
 Dedecus hoc , Montanus ait ; testa alta paretur,
 Quæ tenui ²¹ muro spatiosum colligat orbem :
²² Debetur magnus patinae , subitusque Prometheus.
 Argillam , atque rotam citius properate ; sed ex hoc
 Tempore jam Caesar figuli tua castra sequantur. 135
 Vicit digna viro sententia : noverat ille
 Luxuriam ²³ imperii veterem , ²⁴ noctesque Neronis
 Jam medias , ²⁵ aliamque famem , cum pulmo ²⁶ Fa-
 lerno
 Arderet : nulli major fuit ²⁷ usus edendi
 Tempestate mea : ²⁸ Circeis nata forent , an 140
²⁹ Lucrinum ad saxum , ³⁰ Rutupinove edita fundo
 Ostrea , callebat primo deprehendere morsu,

¹⁰ Quas tamen non videbat.
¹¹ Gladiatoris è Cilicia , Asiae minoris regione , *Turcomania* , vel more Cilicis armati. ¹² Ea arte fabricatum ut per se surgeret , et in sublime cresceret J. C. Scal. 1. Poet. 21. Vide quæ ad Martial. epig. 2. lib. spectac. ¹³ Ab hoc pægmate in alta theatri velamina : videtur repræsentatus fuisse Ganymedes ab aquila raptus. ¹⁴ Numine afflatus , ut Minervæ sacerdotes. ¹⁵ Proprie insectum est , quod et tabanus , et asilus appellatur , armenta vexans , et in fugam , atque furorem agens , sumitur pro furoris stimulo à numine incusso. ¹⁶ O Minerva , bellipotens Dea. ¹⁷ Curru , aut imperio. ¹⁸ Rex

Britannorum. ¹⁹ Spinas , pinnas. *Catachresis*. ²⁰ An itaque , inquit Imperator , concidendum in frustra censes piscem ? ²¹ Circuitu laterum. ²² Opus est perito aliquo figulo , qualis fuit Prometheus , qui homines è luto finxisse dicitur. ²³ Imperatorum. ²⁴ Epulas Neronis , de media die in mediam noctem protractas. ²⁵ Incitamenta stomachum reficientia , et appetitum procurantia. ²⁶ Ardente vino , et è Falerno monte. ²⁷ Peritia in ciborum delectu. ²⁸ Rupibus ad montem Circeum in litore Campaniæ. ²⁹ Scopulum in lacu Lucrino. ³⁰ Promontorium , et litus à Rutupii oppido Cantiorum in Britannia dictum.

Et semel aspecti litus dicebat ³¹ echini.

Surgitur, & misso proceres exire jubentur
 Concilio, quos Albanam ³² dux magnus in arcem 145
 Traxerat attonitos, et festinare coactos,
³³ Tanquam de Cattis aliquid, * torbisque ³⁴ Sicam-
 bris

Dicturus: tanquam diversis partibus orbis
³⁵ Anxia ³⁶ praecipiti venisset epistola ³⁶ penna.
 Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset 150
 Tempora saevitiae, ³⁷ claras quibus abstulit urbi,
³⁷ Illustresque animas impune, et ³⁸ vindice nullo.
³⁹ Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
 Coeperat: hoc nocuit ⁴⁰ Lamiarum caede madenti.

³¹ Piscis marini è genere can-
 crorum. ³² Imperator Domitia-
 nus. ³³ Tanquam consulturus
 de expeditione aliqua in Germa-
 nos: unam autem suscepit sponte
 in Cattos, alteram necessario in
 Sarmatas, legione cum legato si-
 mul caesa. Suet. Domitian. 6. c.
 * *Tortis* hic reponunt quidam,
 sed torve, mea sententia. Ne-
 que enim hic de crine, ut Sat.
 13. aut epigr. 3. Martial. sed de
 terrore è feroci populo. ³⁴ Po-
 pulis item Germaniae, qui hodie
Gueldrienses dicuntur. ³⁵ An-
 xietatis index, vel anxios red-
 dens. ³⁶ Subito, vel tristi nun-
 tio: hoc enim significat pennata
 epistola, ut contra laureata lae-
 titiam: *alii* de avibus literas

gestantibus; nihil ad rem, *alii*
 ad veredarios respiciunt, qui
 pennam in capite gestabant ve-
 locitatis symbolum, vel, ut
 transfert Aristides, ἡ πᾶρσι ὡσ-
 περ ὑπὸ πτερυγῶν φερόμενη, in Pa-
 negyrico Romae: καὶ πτερυγοφόροι
 συνεχῶς ἐφοῦν ἀεὶ τὶ προχωρεῖν
 ἐκείνω φράζοντες. Plutarch. in
 Galba. ³⁷ Viros nobiles. ³⁸ Ne-
 mine nobilium vindictam auso;
 verum quum in ignobiles crude-
 litatem exercere coepit, ab iis
 occisus est. ³⁹ Saevitia in ple-
 bem exitio fuit Domitiano ma-
 denti caede.... ⁴⁰ Nobilium,
 inter quos et Aelium Lamiam
 nobilissimae familiae virum in-
 terfecit.



SATYRA V.

*Parasitum à coenis divitum dehortatur, in quibus contemptim, misere, et contumeliose tractato non liceat frui, nedum tange-
re delicias, quae ipsis divitibus apponuntur. Vide Luciani
epist. ἐγὼ νόον καίγειν.*

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
Ut bona summa putes, aliena vivere quadra:

Si potes illa pati, quae nec ¹ Sarmenus iniquas
Caesaris ad mensas, nec vilis ² Galba tulisset;

³ Quamvis jurato metuam tibi credere testi.

⁴ *Ventre nihil novi frugalius*; ⁵ hoc tamen ipsum

Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.

⁶ Nulla ⁷ crepido vacat? nusquam pons, et ⁸ tegetis pars
Dimidia brevior? ⁹ tantine injuria coenae?

Tam ¹⁰ jejuna fames? cum ¹¹ possis honestius illic

Et ¹² tremere, et ¹³ sordes farris mordere canini?

Primo fige loco, quod tu discumbere jussus

Mercedem solidam veterum capis officiorum.

Fructus amicitiae magnae cibus: ¹⁴ imputat hunc ¹⁵ rex,

Et quamvis rarum, tamen imputat: ergo duos post ¹⁵

Si libuit menses neglectum adhibere ¹⁶ clientem,

¹ Eques Romanus, scurra nobilis, Caesaris Augusti tempore, de quo Horat. 5. Sat. 1. lib. 2

² Alter scurra Caesaris. ³ Licet jures te nec pudere propositi abjecti, nec taedere harum injuriarum, credere tamen nolim.

⁴ Natura ventris parvo contenta est. ⁵ Finge tamen illud parvum non suppetere. ⁶ Nulla caverna, nullus pons vacat, ubi libere

potius mendices, quam aequae miseram vitam agas serviliter adulando? ⁷ Proprie litoris, vel ripae ora, quam aqua luit: hic locus eminent, vel caverna in muro, ceu ripa, ubi sedent mendici, ut in pontibus. ⁸ Minor

pars tegetis, qua mendici se tegunt. Sat. 9. *A tegete, et baculo.*

⁹ Tantine aestimas coenam illam, qua tot injurias pateris? ¹⁰ Tantine coena, unde jejunus surgis?

vel: Tantine coenam aestimas, ut ob illam has patiare injurias?

¹¹ Alii legunt *poscis*, ut constet carmen. ¹² Frigore horrere. ¹³

Sordidum caninum panem è farre. ¹⁴ Imputat tibi satisfactum, et relatum. *Imputare* Suetonio, Tacito

nostro, Plinio, Quintil. aliisque inferioris aevi auctoribus valet,

Postulare id sibi gratiae apponi. Tacitus eadem mente usurpavit

vocem *factare*. Ann. 6. ¹⁵ Di-

ves patronus. ¹⁶ Te.

¹⁷ Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto,
 Una ¹⁸ simus, ait: ¹⁹ votorum summa: quid ultra
 Quaeris? ²⁰ habet Trebius propter quod rumpere som-
 num

Debeat, et ²¹ ligulas dimittere, sollicitus ²² ne 20
 Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
²³ Sideribus dubiis, aut ²⁴ illo tempore, quo se
 Frigida circumagunt ²⁵ pigri ²⁶ sarraca Boötae.
 (*) Qualis coena tamen? vinum, quod ²⁷ succida nolit
 Lana pati: de conviva ²⁸ Corybanta videbis: 25
²⁹ Jurgia proludunt: sed mox et pocula torques
 * Saucius, et ³⁰ rubra deterges vulnera mappa,
 Inter ³¹ vos quoties, libertorumque cohortem
 Pugna ³² Saguntina fervet commissa lagena.
³³ Ipse ³⁴ capillato diffusum consule potat, 30
 Calcatamque tenet ³⁵ bellis socialibus uvam,
³⁶ Cardiacum nunquam cyathum missurus amico.
 Cras bibet ³⁷ Albanis aliquid de montibus, aut de

¹⁷ Ut sit, qui tertiam culcitram suppleat in lecto, quo discumbitur ad coenam. ¹⁸ Coenemus, sic Chremes Terentianus. *Dionysia hic sunt, hodie apud me sis volo.* ¹⁹ Est tibi jam tuorum summa. ²⁰ Tu habes amplam mercedem officiorum, quod toties summo mane, et intempesto abruperis somnum, ut patronum salutes, et comiteris ipsum alios salutaturum: infra v. 75. et Martial. l. 3. epigr. 36. *Enallage personae.* ²¹ Lig. vestium, vel calceorum ansas non ligare. ²² Ne reliqui clientes circumstantes salutent patronum, nec dum tu veneris. ²³ Diluculo, dubia luce. ²⁴ Ipsa nocte. ²⁵ Quia polo vicinioris. ²⁶ Plaustra septentrionalia signi ursam majorem insequentis, Arctophylacis. ²⁷ A sudore recens lana, et liquorum quasi sitiens, vel prae-paranda, et imbuenda vino, quo

melius sumiat purpuram, vinum tamen hoc non imbibat. ²⁸ Temulentum, insanum, instar Corybantis Cybeles sacerdotis caput rotantem. ²⁹ Et convitia proludia sunt pugnae. * Non vino tantum, sed et poculo. ³⁰ Cruentata. ³¹ Clientes parasitos. ³² Fictili è Sagunto in Hispania. ³³ Patronus contra. ³⁴ Antiquo: antiqui n. Romani erant intonsi, forte Lucilium Opimium innuit, quo consule diffusa sunt vina, quae in ducentesimum annum servata fuerant. ³⁵ Sext. Julio Caesare, et M. Philippo Coss. movebatur bellum cum sociis, quos civitate donare contendebat Liv. Drusus. Luc. Flor. l. 3. cap. 17. hoc a. anno optimum diffusum est vinum. ³⁶ Laboranti cordis dolore, vel stomachi vitio ab humore acri vellente, et rodente, cui medicina à vino. ³⁷ Vinum Albanum.

(*) *Mas veamos que cena tes espera.*

³⁸ Setinis, ³⁹ cujus patriam, titulumque ⁴⁰ senectus
 Delevit multa veteris ⁴¹ fuligine ⁴² testae, 35
 Quale coronati ⁴³ Thrasea, Helvidiusque bibebant,
⁴⁴ Brutorum, et Cassi natalibus. ⁴⁵ Ipse capaces
⁴⁶ Heliadum crustas, ⁴⁷ et inaequales beryllo
⁴⁵ Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum,
 Vel si quando datur, ⁴⁸ custos affixus ibidem, 40
 Qui numeret gemmas, ⁴⁹ unguesque observet acutos.
⁵⁰ Da veniam, praeclara illic laudatur Jaspis.
 Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
⁵¹ A digitis, quas in ⁵² vaginae fronte solebat
 Ponere zelotypo ⁵³ juvenis ⁵⁴ praelatus ⁵⁵ Hiarbae. 45
 Tu ⁵⁶ Beneventani sutoris nomen habentem
 Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
 Quassatum, et ⁵⁷ rupto poscentem sulfura vitro.
 Si stomachus domini fervet vinoque, ciboque,
 Frigidior Geticis petitur ⁵⁸ decocta pruinis. 50
 Non eadem ⁵⁹ vobis poni modo vina querebar:

³⁸ Montibus juxta Seriam oppid. Campaniae. ³⁹ Gypsatis, picatisque amphoris à cervicibus affixa erant pittacia cum inscriptione, ubi natum sit vinum, et quo consule conditum. ⁴⁰ Vetustas. ⁴¹ Mucore, et situ. ⁴² Vasis fictilis, quo vinum conditum servabatur. ⁴³ Paetus, et Helv. Priscus gener ipsius (de quorum studio libertatis, et constantia lege Suetonium, et Tacitum in Nerone) libertatis studio, et odio tyrannidis celebrabant solennem memoriam. ⁴⁴ Junii Br. qui Tarquinium expulit, et D. Junii Br. et Cassii, qui Caesarem confoderunt: floribus autem coronati convivabantur veteres. Vide causam in notis ad Senecae Thyest. v. 944. ⁴⁵ Ipse Virro, id est, patronus dives. ⁴⁶ Phialas ex electro aquis indurato è gummi, et lacrymis Heliacum Phaetontis sororum in alnos, sive ut alii fabulantur, in populos versarum. ⁴⁷ Aureas

phialas asperas Beryllis sexangula forma politis ad splendoris repercussionem. Plin. l. 37. cap. 5. ⁴⁸ Servus, qui manus tuas observet. ⁴⁹ Tuos ungues aduncos, ne quid abrasas. ⁵⁰ Nec injuria, namque. ⁵¹ Ex annulis. ⁵² Manubrio ensis. ⁵³ Aeneas, cujus *stellatus Jaspide fulva Ensis erat*. Virg. 4. Aen. ⁵⁴ Ab Elisa. ⁵⁵ Regi Libyae. ⁵⁶ Vitreum calicem quatuor rostra, velut nasos, habentem, qualem habuit sutor Beneventanus Vatinus, à quo calices ejusmodi vitrei dicti sunt Vatiniani. Vide quae ad Martial. epist. 69. lib. 14. ⁵⁷ Rupta enim vitrea sulphuratis permutabuntur: vide quae ad Martial. epigr. 42. l. 1. ⁵⁸ Aqua decocta, et vitris demissa in nives, ut refrigeretur. Plin. lib. 31. cap. 3. Neronis inventum. Sueton. Ner. 48. cap. *vel simpliciter nivis Scythicae aemula.* ⁵⁹ Clientibus, parasitis. *Emphatice.*

D

Vos

Vos aliam potatis aquam: tibi pocula ⁶⁰ cursor
 Getulus dabit, aut nigri manus ⁶¹ ossea Mauri,
 Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 Clivosae veheris dum per ⁶² monumenta Latinae. 55
⁶³ Flos Asiae ante ipsum, pretio majore paratus
 Quam fuit et Tulli census pugnacis, et ⁶⁴ Anci.
 Et ne te teneam: ⁶⁵ Romanorum omnia regum
 Frivola: quod cum ita sit, tu ⁶⁶ Getulum Ganymedem
 Respice, cum sities: nescit tot millibus emptus 60
 Pauperibus miscere puer: sed forma, sed aetas
 Digna ⁶⁷ supercilio. Quando ad te pervenit ille?
 Quando vocatus adest ⁶⁸ calidae, gelidaeque minister?
 Quippe indignatur veteri parere clienti,
 Quodque aliquid poscas, et quod se stante recumbas. 65
Maxima quaeque domus servis est plena superbis.

Ecce alius quanto porrexit murmure panem,
⁶⁹ Vix fractum, solidae jam mucida frusta ⁷⁰ farinae,
 Quae genuinum agitent, non admittentia morsum;
 Sed tener, et niveus, mollique siligine factus 70
 Servatur domino: dextram cohibere memento:
 Salva sit ⁷¹ artoptae reverentia: finge tamen te
⁷² Improbulum: ⁷³ superest illic, qui ⁷⁴ ponere cogat.
 * Vin' tu consuetis audax conviva ⁷⁵ canistris
 Impleri, panisque tui novisse colorem? 75
⁷⁶ Scilicet hoc fuerat propter quod saepe, ⁷⁷ relicta
 Conjuge, per montem adversum, ⁷⁸ gelidasque cucurri
 Esquilias, fremeret saeva cum grandine vernus
⁷⁹ Jupiter, et multo stillaret penula nimbo.

60 Fuscus è Numidia cursor.
 61 Macilenta, et sine pulpa. 62
 Vide 1. Satyr. in calce. 63 Po-
 cillator formosus: pincerna ex
 Asia, qualis Jovi raptus Gany-
 medes. 64 Tertii, et quarti re-
 gum Romanorum. 65 Utensi-
 lia, et suppellex Romanorum
 regum interiora sunt hujus pueri
 pretio. 66 Ironice contraria mis-
 cet, ut saepe. 67 Fastu, ut te
 contemnat. 68 Aquae. 69 Qui
 in vetustate induruit, ut vix

frangi possit. 70 Panis ex fari-
 na. 71 Dispensatoris panis, ex
 ἀρτος, panis, et ἀρτομαί, vi-
 deo; cujus reverentiam cave sis,
 ne violes, ausus panem domino
 coctum sumere. 72 Atrevidillo.
 73 Artoptes. 74 Deponere pa-
 nem illum candidum. * Ait ar-
 toptes. 75 Pane. Metonymia
 continentis. 76 Clientis murmu-
 rantis verba. 77 Media nocte. 78
 Collem Romae ventis exposi-
 tum. 79 Aer.

Aspice, quam longo ⁸⁰ distendat pectore lancem, ⁸⁰
 Quae fertur domino, squilla, et quibus undique ⁸¹ septa
 Asparagis, qua ⁸² despiciat convivia cauda,
 Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
 Sed tibi dimidio ⁸³ constrictus ⁸⁴ gammarus ⁸⁵ ovo
 Ponitur exigua ⁸⁶ feralis coena patella. ⁸⁵

Ipsa ⁸⁷ Venafrano piscem perfundit: at hic, qui
⁸⁸ Pallidus offertur misero tibi caulis, ⁸⁹ olebit
 Laternam: illud enim vestris datur ⁹⁰ alveolis, quod
⁹¹ Canna ⁹² Micipsarum ⁹³ prora subvexit acuta:
 Propter quod Romae cum ⁹⁴ Boccare nemo lavatur, ⁹⁰
⁹⁵ Quod tutos etiam facit à serpentibus * atris.

Mullus erit domino, quem misit ⁹⁶ Corsica, vel quem
⁹⁷ Taurominitanae rupes; quando omne ⁹⁸ peractum est,
 Et jam defecit nostrum mare: dum gula saevit
 Ratibus assiduis, penitus scrutante ⁹⁹ macello ⁹⁵
¹ Proxima, ² nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
³ Instruit ergo focum provincia, sumitur illinc,
⁴ Quod captator emat Lenas, ⁵ Aurelia vendat,
 Virroni muraena datur, quae maxima venit
 Gurgite de Siculo: nam, dum se continet Auster, ¹⁰⁰

80 Impleat. 81 Condita, et circumdata herbis delicatis. 82 Alte lata deorsum in mensam aspiciat. 83 Semiplenus. 84 E marini cancri specie. 85 Ovis suis, vel quibus conditur. 86 Nuda, et jejuna instar coenae feralis. 87 Oleo optimo ex agro Venafrano in Campania. 88 Languens, flaccidus. 89 Praeseferet odorem olei vilissimi, quod adhibetur lucernis, quali ungebatur *fraudatis Natta lucernis*. Horat. et videtur alludere ad illud in Demosthenem jactatum, τὸν λύχον ὀψεί. 90 Patinis ligneis. 91 Navicula è canna, vel dolium è cannis acuminatum forma pyramidalis. 92 Afrorum à Micipsa rege. 93 Navi. 94 Cum

Numida aliquo, vel Afro, à Boccare rege Maurorum denominato. 95 Cujus olei odorem tetrum non ferunt serpentes. * Afris, legit Jan. Rutgersius var. lect. lib. 2. c. 17. Horat. l. 2. Sat. ult. *velut illis Caminia afflasset peior serpentibus atris*. Et alibi. *Nec Mauris animum mitior anguibus*. 96 Insula in mari Ligustico. 97 Rupes juxta Taurominium oppidum Siciliae. 98 Exhaustum, exinanitum. 99 Piscatore quovis è macello. 1 Maria. 2 In mari Tyrrheno, id est, infero. 3 Piscibus instruit focum, et culinam nostram. 4 Pisces, quos emptos haeredipetae orbis donent. 5 Mulier, quae pisces vendit... vel, dives orba, quae datos ab haeredipetis pisces vendit.

Dum sedet, et siccata madidas in ⁶ carcere pennas,
 Contemnunt mediam temeraria ⁷ lina ⁸ Charybdim.
 Vos anguilla manet longae ⁹ cognata colubrae,
 Aut ¹⁰ glacie aspersus maculis ¹¹ Tiberinus, et ipse
 Vernula riparum pinguis * torrente cloaca, 105
 Et solitus mediae ¹² cryptam penetrare Suburrae.

¹³ Ipsi pauca velim, facilem si praebeat aurem.
 Nemo petit, modicis ¹⁴ quae mittebantur amicis
 A ¹⁵ Seneca, quae ¹⁶ Piso bonus, quae ** Cotta solebat
 Largiri: namque et ¹⁷ titulis, et fascibus olim 110
 Major habebatur donandi gloria: solum
 Poscimus, ut coenes civiliter: hoc face, et esto,
 Esto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis.

Anseris ante ipsum magni ¹⁸ jecur, anseribus par
¹⁹ Altilis, et ²⁰ flavi ²¹ dignus ferro Meleagri 115
 Fumat ²² aper, post hunc raduntur tubera, si ver
 Tunc erit, et facient ²³ optata tonitrua coenas
 Majores: tibi habe frumentum, ²⁴ Aledius inquit,
²⁵ O Libye, disjunge boves, dum tubera mittas.

⁶ Aeolio antro; et pennas ex figmento Poët. *madidis* Notus evolat alis. Ovid. 1. Met. ut *Aeolio in carcere*. 10. Sat. v. 120. ex Virgil. . . Aen. *clauso ventorum carcere*. ⁷ Piscatores cum linis, et retibus. ⁸ Vorticem in freto inter Siciliam, et Italiam. ⁹ Eiusdem formae, et generis, quam cum colubro coire ferunt, ut et inuraenam. ¹⁰ Maculosus, cui dorsum ex albo caeruleum est, venter candidus nigris maculis conspersus, qui notae deterioris est, melioris *Laneus*. ¹¹ Praestantiores sunt in Nare fluvio pisces, quam in Tyberi Galen. *πρὸς τρῶφ.* * *Torpente* legendum putat Jan. Rutgersius var. lect. l. 2. 17. ¹² Cavernas, et meatus subterraneos, per quos sordes è Suburra, et tota urbe defluunt in Tiberim. ¹³ Virroni, patro-

no diviti, et avaro. ¹⁴ Qualia munera. ¹⁵ Annaeo Sen. Neronis praeceptore, optimo, et sanctissimo viro. ¹⁶ C. Piso Calpurnius, et ** Aurelius Cotta viri liberales. ¹⁷ Munificentiam, et liberalitatem exercere apud majores nostros majorem habebat gloriam, quam titulis nobilitatis splendere, aut magistratus, et dignitates adipisci. ¹⁸ Mulso, lacte, ficu, et carica factum. Vide Martialis epigr. 58. lib. 13. ¹⁹ Gallina, vel anas. ²⁰ Formosi, vel pulchricomi. ²¹ Non minor apro Calidonio, quem occidit Meleager. ²² Integer appositus fumat. ²³ Luxuriosis optata, tonitruis tubera nascuntur copiose. Plin. 19. l. 3. cap. ²⁴ Gulosus quidam. ²⁵ O Africa ne exerceas terram ad fruges, modo mittas tubera.

²⁶ Structorem interea, ne qua ²⁷ indignatio desit,
 Saltantem spectas, ²⁸ et Chironomonta ²⁹ volanti
 Cultello, donec peragat ³⁰ dictata magistri
 Omnia: ³¹ nec minimo sane discrimine refert,
 Quo gestu lepores, et quo gallina secetur.
 Duceris planta, velut ictus ab Hercule ³² Cacus, 125
 Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
 Hiscere, ³³ tanquam habeas tria nomina. Quando propinat
 Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
 Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
 Perditus, ut dicat regi, Bibe? *plurima sunt, quae* 130
Non audent ³⁴ homines pertusa dicere laena.
³⁵ Quadringenta tibi si quis Deus, aut ³⁶ similis Diis,
 Et melior ³⁷ fatis donaret, ³⁸ homuncio, quantus
 Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
³⁹ Da Trebio, pone ad Trebium, vis frater ab istis 135
 Ilibus? ⁴⁰ *ô nummi, vobis hunc praestat honorem,*
Vos estis fratres; dominus tamen, ⁴¹ et domini rex
 Si vis tu fieri, ⁴² nullus tibi parvulus aula
 Luserit Aeneas, nec filia dulcior ⁴³ illo.
Jucundum, et charum sterilis facit uxor amicum. 140
 Sed tua nunc ⁴⁴ Micale pariat licet, et pueros tres
 In gremium patris fundat: simul ipse loquaci
 Gaudebit ⁴⁵ nido, ⁴⁶ viridem thoraca jubebit

²⁶ Carptorem. Vide Sat. II. v. 136. ²⁷ Ne qua indignationis causa tibi desit. ²⁸ Manibus gesticulantem artificiose. ²⁹ Agiliter versato. ³⁰ Incidendo ferula, ut docuit magister Tripherus Sat. II. v. 137. ³¹ Ironice. ³² Gigas, qui boves Herculis abegerat, quem Hercules pedibus ex antro protraxit. Virg. 8. Aen. ³³ Tanquam sis nobilis, ingenuus Romanus, liberque, ut est, praenomen, nomen, cognomen. Vide Politianum, 31. c. Miscell. ³⁴ Pauperes, quibus detrita sit, et lacera chlamys. *πῶ γὰρ περὶ τὴν τετραμύνην δέδεται ἢ γλωσσοῦσα*, ut inquit Theognis. ³⁵ Sestertia, id est, censum e-

questrem nostrae monetae 3125. lib. ³⁶ Heros, vel homo beneficus. ³⁷ Quam tua fata. ³⁸ Tu prius homuncio vilis, quanto mox fores in pretio apud ipsum? ³⁹ Imperaret structori dives his verbis. ⁴⁰ Inquit Poëta, hoc nummis praestat, non homini. ⁴¹ Virronis dominus, et rex. ⁴² Sis orbus, nullus tibi filius sit, ex quarto Aeneidos usurpat haec Didonis verba: *Si quis mihi parvulus aula Luderet Aeneas.* ⁴³ Tibi charior, quam Virro captator dives. ⁴⁴ Uxor. ⁴⁵ Loquaci pueritia, id est, pueris delectari videbitur, quos tamen nullos optat. Metaph. ⁴⁶ Levia tamen iis munuscula dabit, quia tu dives es.



Afferri, minimasque nuces, assemque ⁴⁷ rogatum,
 Ad mensam quoties ⁴⁸ parasitus venerit infans. 145
 Vilibus ⁴⁹ ancipites fungi ponentur amicis,
 Boletus domino; sed qualem ⁵⁰ Claudius edit
 Ante ⁵¹ illum uxoris, post quem nil amplius edit.
 Virro sibi, et reliquis ⁵² Virronibus illa jubebit
 Poma dari, quorum solo pascaris odore, 150
⁵³ Qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat.
 Credere quae possis surrepta ⁵⁴ sororibus Afris.
 Tu ⁵⁵ scabie frueris mali, quod in aggere rodit,
⁵⁶ Qui tegitur parma, et galea, metuensque flagelli
 Discit ⁵⁷ ab hirsuto jaculum torquere capella. 155
 Forsitan impensae Virronem parcere credas:
 Hoc agit, ut doleas; nam * quae comoedia? mimus
 Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
 Si nescis, ut per lacrimas effundere bilem
 Cogaris, ⁵⁸ pressoque diu stridere molari. 160
 Tu tibi liber homo, et regis conviva videris;
 Captum te nidore suae putat ille culinae.
 Nec male conjectat; ** quis enim tam nudus, ut illum

⁴⁷ A puero rogatum, ad poma, nuces, et nugas emendas. ⁴⁸ Petens cibum, aut munuscula. ⁴⁹ Periculosi plerumque, et lethales, immenso exemplo in crimen inducti, veneno Tib. Claudio principi per hanc occasionem à conjugè Agrippina dato. Plin. lib. 22. cap. 22. ⁵⁰ Claudius Imperator quintus. ⁵¹ Ab Agrippina uxore venenatum. Vide Sat. 6. vers. 621. ⁵² Sui similibus, divitibus. ⁵³ Qualia nata in perpetuo virentibus, et fructiferis hortis Phaeacum, quorum rex Alcinous, canit Homerus, et Antiquitas omnis. ⁵⁴ Atlantis filiabus scilicet, aurea mala ex hortis Hesperidum in Africa. ⁵⁵ Scabioso malo. ⁵⁶ Tiro. ⁵⁷ A Centurione, qui exercet tirones, hirsuto instar capellae, vel indu-

to sago Cilicio, aliis, ab amento è corio capellae. Brodae Misc. l. 9. c. 1. ab arcu è cornibus caprinis. Simiam intelligit Jan. Rutgersius, quae lucelli causa ab (*) agyrtis jaculo institui solet. Martialis. l. 14. epist. 202. bardo cucullo tecta, martialis. parma, et galea tecta ridiculi causa flagello assueta, officiique sui admonita. Vide Rutgersii var. lect. l. 3. c. 15. et vetus Pithoei Scholiastes habet annotationem, *quale simia manducat*. Sed non ego credulus illis. * *Ridiculus aequè nullus est, quam quando esurit*. Gelasinus parasitus apud Plautum in Stichus. ⁵⁸ Ira frenderere. ** Quis enim tam pauper, ac miser est, cui vel ingenuo, vel libertino contigit libertas, ut haec pati possit? Bis

(*) Es ablativo de la palabra Griega ἀγύρται, derivada del verbo ἀγείρω, junto, congreco, y se toma por los vagabundos, que andan enseñando á los corrillos animales extraordinarios con habilidades.

Bis ferat, ⁵⁹ Hetruscum puero si contigit aurum?
 Vel ⁶⁰ nodus tantum, et signum de paupere loro? 165
 Spes bene coenandi vos decipit: ⁶¹ ecce dabit jam
 Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri:
 Ad nos jam veniet minor ⁶² altilis; inde parato,
 Intactoque omnes, et stricto pane tacetis.
 Ille sapit, qui te sic utitur; ⁶⁴ omnia ferre 170
 Si potes, et debes: ⁶⁵ pulsandum vertice raso
 Praebebis quandoque caput, nec dura timebis
 Flagra pati, his epulis, et tali dignus amico.

⁵⁹ Mos bullae aureae gestandae ab Etruscis sumptus est. Vide Pers. Satyr. 5. v. 31. ⁶⁰ Tenuiore, et libertinae conditionis coriaceam bullam, vel nodum gerebant. ⁶¹ Vos tamen abjecti asseclae concepistis spem de reliquiis ferculorum, quibus inhiantes dicitis apud vos, *Ecce dab.* etc. ⁶² Gallina saginata. ⁶³ *Inquit Poëta*, non tangitis pa-

nem adstrictum duritia, vel appositum tantum, Metaphor. à gladio stricto, dum exspectatis illas dapes, sed frustra. ⁶⁴ Omnia ferre si potes, quae parasitis eveniunt, equidem debes. ⁶⁵ Omnibus contumeliis, et plagis excipient te, tuo merito, qui ferre illa velis, perinde ac si male tonsus, aut raso servus esses, vel parasitus plagipatida.

SATYRA VI.

Ursidium Posthumum ab uxore ducenda dissuasurus, acriter satiris insurgit in mulierum ludos scenicos, libidines, superbiam, Graecae linguae, liberalium artium, critices, politices, immo gladiatoriae inverecundam affectationem, superciliosum in maritos imperium, crudelitatem, temulentiam, superstitionem denique, et veneficia.

CRedo pudicitiam ¹ Saturno rege moratam
 In terris, visamque diu, cum frigida parvas
 Praeberet spelunca domos, ignemque, laremque,
 Et pecus, et dominos communi clauderet umbra:
 Silvestrem montana torum cum sterneret uxor 5
 Frondibus, et culmo, vicinarumque ferarum
 Pellibus: haud similis tibi ² Cynthia, nec tibi, ³ cujus
 Turbavit nitidos extinctus passer ocellos:
 Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,

¹ Saeculo aureo, simplici. ² effuse lacrymans de morte pas-
 culta, et elegans amica Proper-
 tii. ³ Lesbia, Catulli amica, *meae puellae Flendo tur-
 giduli rubent ocelli.* Catull.

Et saepe horridior ⁴ glandem ructante marito. 10
 Quippe aliter tunc orbe novo, coeloque ⁵ recenti
 Vivebant homines, qui ⁶ rupto robore nati,
⁷ Compositique luto ⁸ nullos habuere parentes.
 Multa pudicitiae veteris vestigia forsán,
 Aut aliqua extiterant et ⁹ sub Jove; sed Jove ¹⁰ non-
 dum
 Barbato, nondum Graecis jurare paratis
¹¹ Per caput alterius, cum furem nemo timeret
 Caulibus, et pomis; et ¹² aperto viveret horto.
 Paulatim deinde ad superos ¹³ Astraea recessit,
¹⁴ Hac comite, atque duae pariter fugere sorores. 20
 Antiquum, et vetus est alienum, Posthume, lectum
¹⁵ Concutere, atque ¹⁶ sacri genium contemnere fulcri:
 Omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas:
 Viderunt primos argentea saecula ¹⁷ moechos.
¹⁸ Conventum tamen, et pactum, et sponsalia ¹⁹ nostra
 Tempestate paras: jamque ²⁰ à tonsore magistro 26
 Pectere, et ²¹ digito pignus fortasse dedisti.
 Certe sanus ²² eras: uxorem, Posthume, ducis?
 Dic qua ²³ Tisiphone? quibus exagitare ²³ colubris?
 Ferre potes dominam salvis ²⁴ tot restibus ullam? 30
 Cum pateant altae, ²⁵ caligantesque ²⁶ fenestrae?

4 Qua avide vescebatur. 5 Recens exstructo, et ab elementis nuper secreto. 6 Ex figmento poetico. Virgil. *Gensque virum truncis, et rupto robore nata.* 7 A Deo, vel à Prometheo efficti. 8 Terrae filii. 9 Aetate argentea. 10 Nondum adulto, et adultero. 11 Parentum, liberorum, aut aliorum, quos charos habebant, quae solennis jurandi formula, uti et per suum caput. 12 In-custodito, sepimentis haud munito. 13 Justitia Astraei Titanos, et Aurorae filia. 14 Pudicitia. 15 Ascendere, violare. 16 Conjugalis tori praesidem.

Synecd. fulcri, quo fulcitur lectus. 17 Jovem, Neptunum, Martem, Appollinem, Mercurium: etc. 18 Amicorum super sponsalibus. 19 Hac aetate maxime adultera. 20 Ut nitidior placeas uxori futurae. 21 Sponsae anulum. 22 Prius, antehac sapuisti, jam dementas, immo furis, vel lege interrogatorie: *Certe sanus eras?* 23 Furia ultrice, *ὄφις πλόνάμω*, id est, colubris crinita. (*) 24 Quibus te potius suspendas. 25 Quae caliginem oculis obducant propter altitudinem, vel, noctis tenebras. 26 Unde te praecipitare possis.

Cum

(*) *τισιφίην*, quasi punitio caedis à *τίσις*, punitio, à verbo *τίω*, et à *φίος*, homicidium.

Cum tibi vicinum se praebeat ²⁷ Aemilius ²⁸ Pons?
 Aut si de multis nullus placet exitus ; illud
 Nonne putas melius , quod tecum ²⁹ pusio dormit?
 Pusio , qui noctu ³⁰ non litigat , exigit à te
 Nulla jacens ille munuscula , nec queritur quod
 Et ³¹ lateri parcas , nec quantum jussit , ³² anheles.
 Sed placet Ursidio ³³ lex Julia : ³⁴ tollere dulcem
 Cogitat haeredem , cariturus ³⁵ turture magno ,
³⁶ Mullorumque jubis , ³⁷ et captatore macello. 40
 Quid fieri non posse putes , si jungitur ulla
 Ursidio ? si moechorum ³⁸ notissimus olim
 Stulta ³⁹ maritali jam porrigit ora capistro.
⁴⁰ Quem toties textit perituri cista Latini ?
 Quid ? quod et ⁴¹ antiquis uxor de moribus illi 45
 Quaeritur : ⁴² ô medici , mediam pertundite venam.
 * Delicias hominis ! ⁴³ Tarpejum limen adora
 Pronus , et ⁴⁴ auratam ⁴⁵ Junoni caede juvencam ,
 Si ⁴⁶ tibi contigerit capitis matrona pudici.
 Paucae adeo ⁴⁷ Cereris vittas contingere dignae , 50
 Quarum non timeat pater ⁴⁸ oscula : ⁴⁹ necte coronam
 Postibus , et densos per limina tende corymbos.
 Unus ⁵⁰ Iberinae sufficit ? ocyus illud
 Extorquebis , ut haec oculo contenta sit uno.

27 A. M. Aemilio Scauro conditus. 28 Unde te in Tiberim immergas. 29 (*) *παῖδες πατρὶαν* probare videtur. 30 Quod uxor facit: infra vers. 26. 31 Quod nimia libidine exhaustum laeditur. 32 Te clinopale, et nocturna opera defatiges. 33 In adulteros iata. 34 Suscipere, et educare. 35 Avi, vel potius pisce, quia magno. 36 Jubatis, et barbatis mullis. 37 Et aliis obsoniis, quae à captatoribus, è macello empta orbis donantur. 38 Ursidius. 39 Conjugali vinculo, fraeno. 40 Qui saepius periturus, superveniente marito, ab ejus adultera uxore cista reclusus fuerit: quale furtum in mimo vidimus Latinum mimum repraesentantem. 41 Pudica, et casta. 42

Ne insaniat. Si delirans manum porrigere detrectet, vena in fronte secetur, etc. Paulus Aegineta, 3. lib. c. 8. de phreneticis, et Aëtius, lib. 6. cap. 8. * O delicatum hominem Ursidium, qui tam insignis adulter possis castam sperare uxorem! 43 Jovem Capitolinum in introitu arcis Tarpejae. 44 Auratis cornibus. 45 Conjugii praesidi, pronubae, in pellices, et adulteros saevae. 46 Tam insigni adultero. 47 Cujus mysteria non nisi castis foeminis sunt celebranda. 48 Tanquam basia, et suavia impudica potius, quam pia oscula. 49 Quod fieri solitum nuptiarum die. 50 Sponsae Ursidii, vel cuivis in urbe educatae.

Ma-

(*) Haec vox *pueri amatorem* significat à *παῖς* puer, et *ἐραστὴς*, amator.

Magna tamen fama est ⁵¹ cujusdam rure paterno 55
 Viventis: vivat ⁵² Gabiis, ut vixit in agro,
 Vivat ⁵² Fidenis, et agello cedo paterno.
 Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
 Speluncis? ⁵³ adeon' senuerunt Jupiter, et Mars?
⁵⁴ Porticibusne tibi monstratur foemina ⁵⁵ (*) voto 60
 Digna tuo? ⁵⁶ cuneis an habent spectacula totis,
 Quod securus ames, quodque inde excerpere possis?
⁵⁷ Chironomon Ledam molli saltante Batillo,
⁵⁸ Tuccia ⁵⁹ vesicae non imperat, ⁵⁸ Appula ⁶⁰ gannit,
 Sicut in amplexu, ⁶¹ subitum, et miserabile, longum 65
 Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
⁶² Ast aliae, quoties aulaea recondita cessant,
 Et vacuo, clausoque ⁶³ sonant fora sola teatro,
⁶⁴ Atque à Plebeis longe ⁶⁵ (***) Megalesia, ⁶⁶ tristes
⁶⁷ Personam, ⁶⁷ thyrsunque tenent, et ⁶⁷ subligar ⁶⁸ Acci:
⁶⁹ Urbicus ⁷⁰ exodio risum movet ⁷¹ Attellanae 71
 Gestibus Autonoës; ⁷² hunc diligit Aelia pauper.

⁵¹ Quae pudice vixit ruri: nec tamen credo victuram illam aequae pudicam, si viderit semel urbis mores corruptos. ⁵² Vilibus oppidis caste, ut prius in agro: quod si non possit, multo minus Romae. ⁵³ Nec desunt corruptores virginum etiam in agris. ⁵⁴ Pompeji, et Isidis, in quibus spatiantur mulieres. ⁵⁵ Qualem tu velis, pudica. ⁵⁶ Sedibus theatri. ⁵⁷ Saltationem manibus gesticulantis Ledaë repraesentante mimo. J. C. Scal. 1. lib. Poet. 18. cap. ⁵⁸ Rustica. ⁵⁹ Non continet urinam: infra v. 318. ⁶⁰ Gannitu, et murmure libidinosum fatetur affectum. ⁶¹ Subitum, miserabile, longum: gestus, et motus, quos exprimit mimus. ⁶² Longo vero ludorum interstitio, et ipsae histrionicam exercent, ac

mimorum vestes contrectant. ⁶³ Forensibus causis, et judiciis. ⁶⁴ Ubi nimis diu cessare videntur ludi, ac post plebejos ludos diu expectata dominis his desiderantibus non exhibentur Megalesia: ipsae tractant, et exercent ludos. ⁶⁵ (***) Circenses ludi magnae matri Deum consecrati. ⁶⁶ Spectaculorum desiderio. ⁶⁷ Ornamenta, et arma histrionica. Subligaculum autem *περίζωμα* erat pudendorum velamen: neque tamen femora contegebat, ut braccæ, *ἀναξυρίδες*, quae ob id feminalia dicuntur. ⁶⁸ Mimi, seu poëtae. ⁶⁹ Cantor, seu Mimus. ⁷⁰ Vide Sat. 3. vers. 125. ⁷¹ Fabulae jocularis ab Atella urbe Oscorum dictae, et de Autonoë Cadmi filia scriptae. ⁷² Hos exodiaros pauperulae amant. Sol-

(*) *A medida de tu deseo.*

(**) Subintelligitur verbum *ludicra*, aut *spectacula*: nam *Megalesia* adjectivum est, cujus rectus in sing. num. est *Megalensis*, et *Megalense*. Ita sentio, quamvis alii aliter.

73 Solvitur his magno comoedi 74 fibula : 75 sunt quae
 Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragoedo.
 Gaudet : an exspectas , 76 ut Quintilianus ametur ? 75
 Accipis uxorem , de qua citharoedus Echion,
 Aut 77 Glaphyrus fiat pater , Ambrosiusque 78 choraules.
 Longa per angustos figamus 79 pulpita vicos,
 Ornentur postes , et grandi janua 80 lauro,
 Ut testudineo tibi , 81 Lentule , 82 conopeo 80
 Nobilis Euryalum mirmillonem 83 exprimat infans.
 Nupta 84 Senatori comitata est Hippia 85 Ludum
 Ad 86 Pharon, et 87 Nilum, 88 famosaque 89 moenia Lagi,
 90 Prodigia , et mores urbis damnante 91 Canopo.
 Immemor 92 illa domus , et conjugis , atque sororis , 85
 Nil patriae indulsit : plorantesque improba natos ,
 Utque magis stupeas , 93 ludos , 94 Paridemque reliquit.
 Sed quanquam in magnis opibus , 95 plumaque paterna,
 Et (96) segmentatis dormisset parvula cunis,

73 Aliae magno emunt concu-
 bitum comoedorum , soluta fibu-
 la... 74 Qua virilia coërcent , ut
 abstineant à Venere , et vocem
 conservent : vide quae ad Mar-
 tialis epigr. 81. lib. 7. 75 Aliae
 citharoedum pelliciunt ad libi-
 dinem , cujus usu rauescit. 76
 Ut maritus caste ametur. 77 Ci-
 tharoedus item. 78 Qui in choro
 tibiis canit. 79 Erige per vicos,
 ò nobilis , pulpita , in quibus
 nuptiarum ludi agantur... 80
 Frondibus , et ramis laureis ad
 celebritatem nuptiarum ornato
 postes , et januam , ut in gre-
 mium tuum effundat moecha u-
 xor liberos ex gladiatore aliquo,
 citharoedo , seu histrione. *Ironi-
 ca permissio satis amara.* 81 No-
 bilis , vel lanista è nobili facte ,
 ut Lentulus , cui ex tuis gladia-
 toribus pariat uxor tot gladiato-
 res. 82 Lecto , vel cunis velo
 coopertis , ad arcendos culices ,
 quod velum conopeum dicitur ,
 à *κόνωψ* , culex. 83 Vultu , et
 imagine referat. (*) 84 Fabricio

Vejentoni , de quo Sat. 4. v. 123.
 nupta Hippia , quod nomen fi-
 ctum esse vult Nicolaus Loen-
 sis , ab *ἵππος* , propter libidi-
 nem : *Scilicet ante omnes furor
 est insignis equarum.* Virgil. 3.
 Georg. 85 Sergium gladiatorem.
 86 Insulam Alexandriae junctam
 ponte. 87 Fluvium Aegypti. 88
 Propter luxum , et molles deli-
 cias infamia. 89 Alexandriam à
 Lago patre Ptolomaei , qui Ale-
 xandro in Aegypto , et Africa
 successit , regnatam. 90 Prodi-
 giosam hanc Hippiae , et urbis
 nostrae libidinem execrantibus
 ipsis Aegyptiis lascivis. 91 Ci-
 vitate Aegypti impurissima , 1.
 Sat. v. 26. 92 Hippia. 93 Cir-
 censes , quos omni Romanorum
 conditione maximae in votis , et
 deliciis esse , ubique arguit. Sat.
 10. v. 81. Sat. 11. v. 53. 94 Sce-
 nicos ludos : fuit autem Paris
 pantomimus Domitiano charus ,
 Juvenali exilii causa. 95 Molli,
 et tenera educatione.

(*) *Se parezca à Eurialo : saque las jacciones de etc.*

(96) Confectis ex tenuissimis ligni segmentis divers. colorum.

Contempsit pelagus : (*) *famam contempserat olim,* 90
Cujus apud molleis minima est jactura 97 *cathedras*
 98 Thyrrenos igitur fluctus , 99 lateque sonantem
 Pertulit Jonium constanti pectore , quamvis
 Mutandum toties esset mare : justa pericli
 Si ratio est, et honesta, timent, pavidoque gelantur 95
 Pectore , nec tremulis possunt insistere plantis;
Fortem animum praestant rebus , quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux , durum est conscendere navim :
 Tunc ¹ sentina gravis , tunc summus ² vertitur aër.
 Quae moechum sequitur , stomacho valet : illa ma-
 ritum 100
 Convomit , haec inter nautas , et prandet , et errat
 Per puppim , et duros gaudet tractare rudentes.
 Qua tamen exarsit forma ? qua capta juventa est
 Hippias ? quid vidit , propter quod ³ Ludia dici
 Sustinuit ? nam ⁴ Sergiolus jam ⁵ radere guttur 105
 Coeperat , et ⁶ secto ⁷ requiem sperare lacerto.
 Praeterea multa in facie deformia , sicut
 Attritus galea , mediisque in naribus ingens
 * Gibbus , et acre malum semper stillantis ocelli :
 Sed gladiator erat , facit hoc illos ⁸ Hyacinthos : 110
 Hoc pueris , patriaeque , hoc praetulit illa sorori,
 Atque viro : ferrum est quod amant : ⁹ hic Sergius idem

97 Foeminas , quae mollibus ca-
 thedris vectantur , aut sedent.
 Cathedra n. proprie est sella mu-
 liebris , quae discreta à virili.
 Lips. 1. Elect. 98 Fluctus ma-
 ris inferi à Tyrrheno litore no-
 minati. 99 Maris Jonii fluctus.
 1 Tunc fundum navis grave o-
 lens nauseam movet. 2 Verti-
 gine rotatur , et omnia sursum
 versum ferri videntur. 3 Ludii
 amica. 4 *Diminutivus* a Sergius.
 5 Barbatus erat , et Senior. Vide
 217. v. infra. 6 Saucio , vel mu-
 tilo ex insectis nervis. 7 Ru-

dem , et missionem à munere
 gladiatorio. * Catachresis. 8 For-
 mosissimos videri amasios, qua-
 lis erat Hyacinthus puer Appol-
 lini dilectus. 9 Quod si idem
 Sergius rudem , id est , gladium
 è ligno , Polyb. ξύλινα μάχαι-
 ραν. Dionys. ξίφος ξυλινον , ba-
 culum , seu virgam signum mis-
 sionis à gladiatura impetraret ,
 statim et Hippiae deformis visus
 desereretur , ut prior maritus Ve-
 jento.

(*) *Pues ya habia tiempo que vivia olvidada del honor , del qual se
 hace bien poca , ó ninguna cuenta en los estrados.*

Accepta rude coepisset Vejento videri.
¹⁰ Quid privata domus, quid fecerit Hippias, curas?
 Respice ¹¹ rivales divorum: Claudius, audi,
 Quae tulerit: dormire virum cum senserat ¹² uxor,
 Ausa ¹³ Palatino ¹⁴ tegetem praeferre cubili,
 Sumere nocturnos meretrix ¹⁵ Augusta ¹⁶ cucullos,
 * Linquebat, comite ancilla non amplius una;
 Et ¹⁷ nigrum flavo crinem abscondente galero, 120
 Intravit ¹⁸ calidum veteri centone lupanar,
 Et cellam ¹⁹ vacuum, atque suam: tunc nuda papillis
 Constitit ²⁰ auratis, ²¹ titulum mentita Lyciscae,
 Ostenditque ²² tuum, ²³ generose Britannice, ventrem.
 Excepit blanda intrantes, atque aera poposcit. 125
 Mox lenone suas jam ²⁴ dimittente puellas
 Tristis abit: sed, quod potuit, tamen ultima cellam
 Clausit, adhuc ardens rigidae tentigine vulvae,
 Et resupina jacens multorum absorbuit ictus,
 Et lassata viris, nondum satiata, recessit, 130

¹⁰ *Transitio.* ¹¹ Imperatores, qui divi haberi volunt: vel respice, quot, et quales adulteros admiserit Messalina rivales Claudii Imperat. Vide Tac. Ann. 11. ¹² Messalina. ¹³ Imperatorio. ¹⁴ Mattam, quae centone cooperta pro lecto erat: alii pro lupanari ipso sumunt. ¹⁵ Caesarea, Imperatoria. ¹⁶ Ne cognosceretur. * Cubile Imperatoris, Claudii scil. mariti. ¹⁷ Meretricio flavo galero, seu galericulo è crine flavo, qui meretricum color est, factitio, et adscititio nigrum crinem matronalem abscondente, ut publica meretrix videretur: moechos oblecto capite cucullo per lupanaria nocte vagari solitos notum ex historiis. Quin et meretrices obnuptas fuisse non novum. Tertullian. de cultu foeminarum, *Thamar ille*, etc. ¹⁸ Frequentatum, vel calidum à Lycisca recens egressa: vel à centone calorem retinens. ¹⁹ Egressa Ly-

cisca, quae interdum eam habuerat, quam ad noctis usum Messalina conduxerat in suam. ²⁰ Ornatis auro, vel sindonio connexo aureis annulis: sic etiam Heliogabalus γυμνὸς ἐπὶ τῆς θύρας τῆς πορνείας ἔστηκεν, ὡς περ αἱ πόρνοι καὶ τὸ σινδονίον χρυσοῖς ἐξηρτημένον διασειῶν τὰς παρίοντας προσεταιριζόμενος. Xiphilin. Heliog. nisi forte sindonium illud intelligatur rectius de velo, quod lupanaribus, et canponis oppandebatur, atque annuli sint illi, per quos velum adducitur, et reducitur. ²¹ Praefigens cellae nomen Lyciscae, quam se profitebatur: fronti autem lupanaris praescriptum erat stupri pretium cum nomine meretricis. ²² Unde tu ortus eras. ²³ *Fortè ironice*, cujus pater ganeo nescio quis fuerit ex vago concubitu. ²⁴ Quod sub noctem mediam sit.

²⁵ Obscurisque genis turpis, fumoque lucernae
 Foeda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
²⁶ Hippomanes, carmenque loquar, coctumque venenum,
 Privignoque datum? ²⁷ faciunt graviora coactae
 Imperio sexus, minimumque libidine peccant. 135
²⁸ Optima sed quare Caesennia teste marito?
²⁹ Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam.
 Nec ³⁰ Veneris pharetris macer est, aut lampade fervet:
³¹ Inde faces ardent: ³¹ *Veniunt à dote sagittae.*
³² *Libertas emitur:* ³³ coram licet innuat, atque 140
 Rescribat, ³⁴ vidua est locuples, quae nupsit avaro.
 * Cur desiderio Bibulae Sertorius ardet?
 Si verum excutias, *Facies, non uxor amatur.*
 Tres rugae subeant, et se cutis arida laxet;
 Fiant obscuri dentes, oculique minores: 145
 ** Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi:
 Jam gravis es nobis, et saepe emungeris, exi
 Ociosus, et propera, ³⁵ sicco venit altera naso.
³⁶ Interea ³⁷ calet, et regnat, poscitque maritum

²⁵ Et deturpata facie fuligine spurcae lucernae (prostabant autem meretrices ad lucernas: vide Martialis epigr. 4. l. K.) tulit terram lupanaris odorem ad lectum Imperatoris. ²⁶ *Quid dicam de philtis, incantamentis, et veneficiis mulierum?* Est autem Hippomanes caruncula in fronte pulli de partu equae, vel quod *Jurentis equae distillat ab inguine virus.* (*) ²⁷ Quod si incitentur odio, ira, vel aliquo alio affectu malo, cujus imperio facile obsequitur sexus iste, graviora audent scelera, quam libidinem. ²⁸ Objectio, cui respondet Poëta versu sequente. ²⁹ Mille sestertia. ³⁰ Non sagittis, et face amoris ardet, sed... ³¹... A dote amor ejus. ³² Libertatem agendi, quae velit, dote magna

emit uxor; maritus vero dotem accepit, libertatem vendidit: *πένυς τὴν γυναῖκα πλεσίαν λαβών, ἔχθρ' ἀέθποιναν, ὃ γυνεῖν ἔτι*, etc. Anaxandrides apud Stobaeum. ³³ Etiam coram marito licet uxori dotatae innuere moechno, atque literis ejus rescribere. ³⁴ *Ordo est*, locuples, quae nupsit avaro, est vidua, id est, sui juris est, et ex suo arbitrio vivit, tanquam vidua. * Objectio altera, cui respondet Poëta versu sequenti. ** Formula à re militari translata ad divortium, cujus formula: *Res tuas tibi habeto, res tuas tibi agito.* ³⁵ Altera uxor adolescentula superveniet. ³⁶ Quandiu autem annis, et forma floret. ³⁷ Viget, et imperat.

(*) *ἵππομανῆς* componitur ex *ἵππος*, equus, et ex *μανία*, furor: quod hac caruncula veneficae homines vertant in furorem.

Pastores, et ³⁸ ovem Canusinam, ³⁹ ulmosque Falernas.

150

⁴⁰ Quantulum in hoc? pueros omnes, ⁴¹ ergastula tota, Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur.

⁴² Mense quidem brumae, cum jam mercator ⁴³ Jason

⁴⁴ Clausus, et ⁴⁵ armatis obstat casa candida nautis,

Grandia ⁴⁶ tolluntur crystallina, maxima rursus

155

⁴⁷ Myrrhina, deinde ⁴⁸ adamas notissimus, et Berenices

In digito factus pretiosior: ⁴⁹ hunc dedit olim

Barbarus incestae, dedit hunc Agrippa sorori,

⁵⁰ Observant ubi festa mero pede sabbata reges,

Et ⁵¹ vetus indulget ⁵² senibus clementia porcis.

160

* Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?

Sit formosa, decens, dives, foecunda: vetustos

Porticibus disponat ⁵³ avos, intactor omni

Crinibus effusis ⁵⁴ bellum dirimente Sabina;

Rara avis in terris, nigroque simillima cygno:

165

Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo:

Malo ⁵⁵ Venusinam, quam te, ⁵⁶ Cornelia mater

³⁸ E Canusio in Apulia oves, et lanam optimam. ³⁹ Vinum, vites Falernas, quas ulmi sustentant. ⁴⁰ Hoc parum est. ⁴¹ Poscit servos omnes ex ergastulis. ⁴² Decembri, quo *βραχὺ* est *ἡμαρ*. ⁴³ Argonautae nomen pro quovis mercatore. ⁴⁴ Domi, propter gelu, et glaciem. ⁴⁵ Instructis, et accinctis ad navigandum ex imperio uxoris importunae obstat casa nive candida nautis. ⁴⁶ Per mare petuntur vasa crystallina. ⁴⁷ Pocula è myrrha: Vide Martialis epigram. 113. lib. 14. et quae nos ibi. ⁴⁸ Pretiosissimus lapis, et ille notus ex munere Agrippae. ⁴⁹ Quem Agrippa rex Judaeorum dedit incestae sorori Berenicae. ⁵⁰ In Judaea, ubi nudis pedibus sacra peragunt: quod Mosi Deus praecepit, ut calceamenta solveret, etc. Berenice a. nudipes, et capillos rasa venit Hierosolymam Deo vota pro salute solutura. Joseph,

lib. 2. Judaici belli, et Egesippus. *Hinc sorte hujus digressionis causa ad mores Judaeorum facta Berenices mentione.* ⁵¹ Ex divino instituto, et lege, quod animal esset immundum, unguulam findens, non ruminans. Levit. 11. 7. non, ut falso Tacitus ⁵ historiarum, in memoriam cladis, quod ipsos scabies quondam turpaverat (idem etiam mentito Justino lib. 36.) cui id animal obnoxium. ⁵² Senescunt nempe, ut quibus vesci Judaeis non liceat. * *Procatalepsis.* ⁵³ Imagines majorum cereas, quas in porticibus, et atriis ordine disponere solebant. ⁵⁴ Sabinae raptae origo belli, eadem utramque aciem intervenientes belli modus, et foederis inter Tantium, et Romulum extitere. ⁵⁵ Pauperem, et ignobilem uxorem ex Apulia. ⁵⁶ Scipionis Africani filia, Cornelia Gracchiorum, Caji, et Tiberii Gracchorum mater. Grae

Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
 Grande ⁵⁷ supercilium, et ⁵⁸ numeras in dote triumphos.
⁵⁹ Tolle tuum precor Hannibalem, victumque Syphacem
 In castris, et (*) cum tota Carthagine migra: 171
⁶⁰ Parce, precor, ⁶¹ Paeon, et ⁶² tu depone sagittas,
 Nil pueri faciunt, ipsam configite ⁶³ matrem,
⁶⁴ Amphion clamat: sed Paeon contrahit arcum.
 Extulit ergo ⁶⁵ gregem natorum, ipsumque parentem,
 Dum sibi nobilior ⁶⁶ Latonae gente videtur, 176
 Atque eadem ⁶⁷ scrofa Niobe foecundior alba.
 Quae tanti gravitas? quae forma, ⁶⁸ ut se tibi semper
 Imputet? *hujus enim rari, summiq[ue] voluptas*
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo 180
⁶⁹ Plus ⁷⁰ aloes, quam mellis habet. Quin ⁷¹ deditus autem
 Usque adeo est, ut non illam, quam ⁷² laudibus effert,
⁷³ Horreat? inque dies ⁷⁴ septenis oderit horis?
 Quaedam parva quidem, sed non toleranda maritis:
 Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla 185
 Formosam, nisi quae ⁷⁵ de Thusca Graecula facta est?

⁵⁷ Superbiam, et fastum, quae apparent in supercilio. ⁵⁸ Si propter triumphos majorum tuorum, non secus ac si magna dos esset, mihi imperiosa insultes. ⁵⁹ Tolle jactationes de Hannibale, Syphace, et Carthagine à tuis devictis, et secede. ⁶⁰ Immo mulierum insolentia quandoque vel in ipsos Deos insurgit, accersitque divinam vindictam in se, suosque, atque hinc illa Amphionis deprecatio clamantis: *Parce, precor*. Vide fab. 1. 1.6. Met. Ovid. ⁶¹ Apollo (**)
 à *πάριον*, aut *πάριον τὰς ἀνίας*, aut exclamatione *ἰὲ παῖ*. ⁶² Diana. ⁶³ Nioben Tantalii filiam, uxorem Amphionis. ⁶⁴ Jovis

ex Antiope filius, Thebanus. ⁶⁵ Quatuordecim numero, filios septem, totidemque filias. Vide Aelianum variae historiae lib. 12. cap. 36. ⁶⁶ Apolline, et Diana Jovis ex Latona filiis. ⁶⁷ Quae *triginta capitum foetus enixa*. Virgil. Aeneid. 3. et 8. ⁶⁸ Ut suas virtutes, aut formam tibi utique objiciat? ⁶⁹ Plus habet amaritudinis superbia ejus, quam est dulcedinis ex gravitate morum, et forma. ⁷⁰ Herbae amarissimi succi. ⁷¹ Tam indulgens, et uxorius? ⁷² Propter virtutes. ⁷³ Ob superbiam. ⁷⁴ Majore diei parte, cum quinque tantum horae ex duodecim amori supersunt. ⁷⁵ De Itala Graeca facta.

(*) *T yete en hora buena con toda tu Carthago*. In voce *migra* alludit Poëta ad migrationem, quam Romani Carthaginensibus denuntiarunt, qua recusata, nobilissimam urbem Africae, Romani Imperii aemulam, incendio deleverunt.

(**) *Medcri*, seu levare tristitiam.

De ⁷⁶ Sulmonensi mera ⁷⁷ Cecropis. ⁷⁸ Omnia Graece,
⁷⁹ Cum sit turpe magis nostris nescire Latine.
 Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
 Hoc cuncta effundunt animi secreta. Quid ultra? 190
 Concumbunt Graecè. ⁸⁰ Dones tamen ista puellis:
 Tune etiam, quam sextus, et octogesimus annus
 Pulsat, adhuc Graece? non est hic sermo pudicus
 In vetula, quoties lascivum intervenit illud,
⁸¹ *ζωὴ, καὶ ψυχὴ.* ⁸² Modo sub lodice relictis 195
 Uteris in turba: ⁸³ quod enim non excitet inguen
 Vox blanda, et nequam? ⁸⁴ digitos habet, * ut tamen
 omnes

(*) Subsident pennae. Dicas haec] mollius ⁸⁵ Oemo,
 Quamquam et ⁸⁵ Carpophoro, facies tua computat annos
 ** Si ⁸⁶ tibi legitimis pactam, junctamque tabellis 200
 Non es amaturus, ducendi nulla videtur
 Causa, nec est quare coenam, et ⁸⁷ (**) mustacea perdas,
⁸⁸ Labente officio, crudis donanda, ⁸⁹ nec illud,
 Quod prima pro nocte datur, cum lance ⁹⁰ beata
⁹¹ Dacicus, et scriptor radiat Germanicus auro. 205

⁷⁶ Sulmo oppidum Pelignorum.
⁷⁷ Attica: à Cecrope primo Athenarum rege. ⁷⁸ Omnia Graece scilicet proferunt. ⁷⁹ Cum Latinis conveniat magis Latine: videtur allusisse ad Ciceronis illud in Bruto: *Non enim tam praeclarum est scire Latine, quam turpe nescire.* ⁸⁰ Tolerabilius hoc in puellis, tu vero quam etc. ⁸¹ *Mea vita, mea anima.* Vide Martialis epigr. 68. l. 10. ⁸² Verba haec, quibus in lascivis complexibus sub lodice, et stragulo usa es, in publicum profers. ⁸³ Cujus libidinem non incendit? ⁸⁴ Lascivia verborum non segnius incitat, quam manus palpatio. * Quod si omnes adhibueris vocis, ingenique nervos, et artes ad irritandam Venerem, et ut placeas; rugosa tamen facies

te annosam prodit. Vide Martialis epigr. 23. lib. 6. ⁸⁵ Mimo nobilissimo. ** *Dilemma, aut amaturus es, aut non: Si non amaturus es, cur ducis? Si amaturus, miser eris.* ⁸⁶ Sponsalibus tabulis legitime contractis. ⁸⁷ Cibaria dulcia musto conspersa, quae sub finem convivis dari in nuptialibus coenis solita. ⁸⁸ Discedentibus jam, qui officii nuptialis gratia convenerant, vel labente officio stomachi, quia addit *crudis donanda.* ⁸⁹ Nec est, cur perdas illud, quod depositae virginitatis praemium novae nuptiae à marito prima nocte datur. ⁹⁰ Divite. ⁹¹ Nummi aurei signati imagine Domitiani, Dacici, et Germanici cognominati ob victorias Dacorum, et Germanorum.

(*) Etiam si nulla te libido pungat, excitet.

(**) *Los Dulces.*

* Si ⁹² tibi simplicitas uxoria, deditus uni
 Est animus, submitte caput cervice parata
 Ferre jugum, nullam invenies, quae parcat amanti.
⁹³ Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amanti,
 Et spoliis. Igitur longe minus utilis illi 210
 Uxor, quisquis erit bonus, optandusque maritus.
 Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
 Hac obstante nihil: nihil, haec si nolit, emetur
 Haec dabit affectus, ille excludetur amicus
 Jam senior, cujus ⁹⁴ barbam tua janua vidit. 215
⁹⁵ Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis
 Libertas, et juris idem contingat ⁹⁶ arenae:
⁹⁷ Non unus tibi ⁹⁸ rivalis dictabitur haeres.
⁹⁹ Pone crucem servo: ¹ meruit quo crimine servus
 Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi: 220
Nulla unquam de morte hominis cunctatio ² longa est.
³ O demens, ⁴ ita servus homo est? ⁵ nil fecerit, esto,
Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.
 Imperat ergo viro: sed mox ⁶ haec regna relinquit,
 Permutatque domos, et ⁷ flammea conterit, ⁸ inde 225
 Avolat, et spreti repetit vestigia ⁸ lecti.
 Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
⁹ Vela domus, et adhuc ⁹ virides in limine ramos.

* *Alterum argumenti membrum.* 92 Si simpliciter uxoris sis, velisque uxori in omnibus morem gerere. 93 Ipsa licet te redamet; gaudet tamen te torquere molestiis, et spoliare bonis. 94 Primam, qui ab adolescente te patronum coluit. Juvenes enim barbam aiebant ad aetatis annum xxi. deinceps radebantur. 95 Testamenta condendi. 96 Gladiatoribus. 97 Ex edicto tamen uxoris cogere inscribere haeredes è rivalibus tuis non paucos. 98 (*) *Ἀντίπαρτος*, proprie, qui eundem rivum habet communem. 99 *Uxor jubet ser-*

vum cruci affigere. 1 *Tu quaeris.* 2 Nimis longa potest esse. 3 *Ait uxor.* 4 In tantum homo est servus? 5 Esto, quod nil admiserit, affigatur tamen. 6 Has aedes cum marito, ubi regnavit imperiosa. 7 Saepius nubendo terit: *vel* priora lacerat, et novae sumit flammea, id est, velamenta rubei coloris, quibus novae nuptiae caput cooperiebatur. 8 A secundo illo ad alium, et mox ad alium, et quandoque revertitur ad primum maritum. 9 Quibus ornari solebant limina in festivitate nuptiali, supra v.80.

(*) *Ἀντίπαρτος* quasi *contra* aliquem *amator*: componitur ex *ἀντί*, adversus, et *ἔραω*, amo.

Sic

Sic crescit numerus, sic fiunt ¹⁰ octo mariti,
¹¹ Quinque per autumnos: ¹² titulo res digna sepulchri.
 Desperanda tibi salva concordia socru: 231
 Illa docet spoliis ¹³ nudi gaudere mariti:
 Illa docet missis à ¹⁴ corruptore tabellis,
 Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
¹⁵ Custodes, aut aere domat, tunc ¹⁶ corpore sano 235
 Advocat ¹⁷ Archigenem, ¹⁸ onerosaque pallia jactat.
 Abditus interea latet et secretus adulter,
 Impatiensque morae pavet, et ¹⁹ praeputia ducit.
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
Aut alios mores, quam quos habet? ²⁰ Utile porro 240
 Filiolam turpi vetulae producere turpem.
²¹ Nulla fere causa est, in qua non foemina litem
 Moverit, accusat ²² Mamilia, si rea non est.
 Componunt ipsae per se, formantque ²³ libellos,
²⁴ Principium, atque locos ²⁵ Celso dictare paratae. 245
²⁶ Endromidas Tyrias, et foemineum ²⁶ ceroma
 Quis nescit? aut quis non vidit vulnera ²⁷ pali,
 Quem cavat assiduis sudibus, scutoque lacessit,
 Atque omnes implet ²⁸ numeros? dignissima prorsus
²⁹ Florali matrona tuba: nisi si quid in illo 250
 Pectore plus agitat, ³⁰ veraeque paratur arenae.
 Quem praestare potest mulier ³¹ galeata pudorem,

¹⁰ Nec n. ultra octavum licebat illi nubere: *Non consulum, sed maritorum numero annos suos computant, etc. Seneca 3. de Beneficiis 16.* ¹¹ Quinque annis. ¹² *Ironice*, sepulchris a. mulierum inscribebantur maritorum nomina. ¹³ Ad paupertatem redacti ex sumptu, et nequitia uxoris. ¹⁴ Moecho. ¹⁵ Adhibitos à marito, qui uxorem suspectam observent, et custodiant. ¹⁶ Filiae, quae sana cum sit, aegritudinem simulat. ¹⁷ Medicum. ¹⁸ Abjicit à filia, tanquam aegra, nec sufferre valente. ¹⁹ *Μαγνητις*. ²⁰ Quaestum facit ex filiae adulteriis. ²¹ In foro etiam causas agunt mulieres. ²² Meretrix, cui Hostilius

Mancinus aedilis Curulis diem dixit, quod ab ea lapide noctu percussus sit. Agel. 4. 14. ²³ scripta, quibus actio instituitur. ²⁴ Exordium, atque locos argumentorum. ²⁵ Oratori, et Jurisconsulto nobili. ²⁶ Vide Satyr. 3. v. 103. et 68. has a. purpureas, et molliores. ²⁷ Ad quem in terra defixum foeminae se exercent, tanquam tirones, ut simulata pugna feriendi, recedendi, veram disciplinam ediscant. Vegetius. ²⁸ Motuum, et exercitationum militarium. ²⁹ Ut tubae sonitu vocata nudato corpore in Florilib. discurrat. ³⁰ Ad veram gladiaturam in arena. ³¹ Cui frontem perfricuit galea.

Quae fugit à sexu, ³² vires amat? haec tamen ipsa
 Vir nollet fieri: nam ³³ quantula nostra voluptas?
³⁴ Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat: 255
 Balteus, et ³⁵ manicae, et ³⁶ cristae, ³⁷ crurisque sinistri
 Dimidium tegmen: vel si ³⁸ diversa movebit
 Praelia, ³⁹ tu felix ocreas vendente puella.
⁴⁰ Hae sunt, quae tenui sudant in ⁴¹ cyclade, ⁴² quarum
 Delicias, et panniculus bombycinus urit. 260
 Aspice, quo fremitu monstratos perferat ictus,
 Et quanto galeae curvetur pondere, ⁴³ quanta
 Poplitibus sedeat, ⁴⁴ quam denso fascia libro;
 Et ride, ⁴⁵ scaphium positis cum sumitur armis.
 Dicite vos, ⁴⁶ neptes Lepidi, caecive Metelli, 265
 Gurgitis, aut Fabii, quae ⁴⁷ Ludia sumpserit unquam
 Hos habitus? quando ad palum gemat uxor ⁴⁸ Asyli?
 Semper habet lites, alternaque jurgia lectus,
 In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
 Tunc gravis illa viro, tunc ⁴⁹ orba tigride peior, 270
 Cum simulat gemitus occulti conscia facti,
 Aut odit ⁵⁰ pueros, aut ficta pellice plorat,
⁵¹ Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
⁵² In statione sua, atque ⁵³ expectantibus illam,
 Quo jubeat manare modo: tu credis amorem. 275

³² Virilia exercitia, et arma.
³³ Prae foeminea: notum est
 Tyresiae arbitrium super con-
 tentione Jovis cum Junone, Me-
 tam. 3. ³⁴ Qualis erit mundus,
 et ornatus muliebris, si venalis
 exponatur gravis armatura illius
 tanquam Samnitis gladiatoris.
³⁵ Manuum tegmina. ³⁶ Galearum
 pinnae. ³⁷ Protendebant enim
 milites sinistram pedem in pu-
 gna, quem adversus hostium i-
 ctus ferro tegebant. ³⁸ Retia-
 riorum, mirmillonum, et varia
 genera pugnae. ³⁹ O te felicem,
 cujus uxor crurum armaturas ha-
 bet, quas vendat. *Ironice.* ⁴⁰
 Et tamen hae sunt, quae... ⁴¹
 Levi, et tenuissimo velamento

rotundo. ⁴² Quarum delicatum
 corpus gravant vestes bombyci-
 nae. ⁴³ Dum genua flectit recl-
 nato corpore ad evitandos ictus.
⁴⁴ Quam denso volumine repli-
 cetur illi succincta fascia. ⁴⁵
 Matella. ⁴⁶ Matronae nobilis-
 simis oriundae viris, Lepido,
 Metello cacco, ad v. 139. Sat. 3.
 et Fabio Gurgite cognominato à
 devorato patrimonio. ⁴⁷ Uxor
 Ludii alicujus. ⁴⁸ Gladiatoris.
⁴⁹ Orba catulis, qua nullum ani-
 mal truculentius: vide quae ad
 18. epigr. Martial. lib. 1. Spectac.
⁵⁰ Mariti, vel servos insectatur.
⁵¹ Abundantibus. ⁵² Metapho-
 ra à militibus. ⁵³ Quasi signum
 ab illa datum.

Tu tibi tunc ⁵⁴ curruca places; fletumque labellis
⁵⁵ Exsorbes, quae scripta, et quas lecture tabellas,
 Si tibi ⁵⁶ zelotypae retegantur scrinia moechae.
 Sed ⁵⁷ jacet in servi complexibus, aut equitis: dic,
 Dic aliquem sodes, dic, ⁵⁸ Quintiliane, colorem. 280
⁵⁹ Haeremus: ⁶⁰ dic ipsa: ⁶¹ olim convenerat, inquit,
 Ut faceres tu, quod velles, necnon ego possem
 Indulgere mihi: clames licet, ⁶² et mare coelo
 Confundas: ⁶³ homo sum: ⁶⁴ nihil est audacius illis
Deprensus; iram, atque animos ⁶⁵ à crimine sumunt. 285
⁶⁶ Unde haec monstra tamen, vel quo de fonte requiris?
 Praestabat castas humilis fortuna Latinas
 Quondam, nec vitiis contingi parva sinebat
 Tecta labor, somnique breves, et ⁶⁷ vellere Thusco
 Vexatae, duraeque manus, ac ⁶⁸ proximus urbi 290
 Annibal, et ⁶⁹ stantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longae pacis mala: saevior armis
Luxuria incubuit, ⁷⁰ victumque ulciscitur orbem.
Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit: ⁷¹ hinc fluxit ⁷² ad istos 295

54 Ut avis illa cuculi ova pro suis fovet, ita tu suppositos, et alienos liberos pro tuis alens, etc. 55 Dum ipsam osculatus consolaris. 56 Quae adulterii sibi male conscia, scelus suum ut tegat, te suspicione pellicis vexat. 57 Si deprehensa sit. 58 Dic, & oratorum dissertissime colorem aliquem, vel rationem ad defensionem, vel excusationem sceleris. 59 Non habeo, inquit orator, quo possim excusare. 60 Dic ipsa, inquit maritus, vel Poëta. 61 Verba uxoris. 62 Omnia; vide Sat. 2. vers. 25. quod Lucianus dicit, τῆ γῆ τοῦ ἔργον ἀναμειχθαι, in Prometheo. 63 Mulier nata sum, inquit illa, cui per sexus imbecillitatem errare in proclivi

est. 64 Haec Poëta. 65 E depresso crimine major prorumpit malitia, et impudentia. 66 Quae tandem causa est prodigiosae hujus nequitiae? otium scilicet opulentia, et luxus. 67 Tractando lanam Thuscam. 68 Bella prae foribus in Italia. 69 In excubiis ad portam Collinam, cum Annibai tertio ab urbe lapide castra posuisset. 70 Nos orbis victores vicit luxuria. 71 Ex amissa paupertate, victoriis nostris, et rerum affluentia. 72 Ad septem istos (alii Istros legunt, non tamen ex hujus loci scopo) Romae colles fluxere deliciae Sybaritarum, populi in ea Italiae parte, quae magna Graecia dicta est, omni deliciarum genere effoeminati.

Et Sybaris colles, hinc ⁷³ et Rhodos, et Miletos,
⁷⁴ Atque coronatum, et petulans, madidumque Ta-
 rentum.

Prima peregrinos ⁷⁵ *obscoena pecunia mores*
Intulit, et turpi ⁷⁶ *fregerunt saecula luxu*
Divitiae ⁷⁷ *molles: quid enim* ⁷⁸ *Venus ebria curat?* 300
 Inguinis, et ⁷⁹ capitis quae sint discrimina, nescit.
 Grandia ⁸⁰ quae mediis jam noctibus ⁸¹ ostrea mordet,
 Cum ⁸² perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 Cum bibitur ⁸³ concha, (*) cum jam ⁸⁴ vertigine tectum
 Ambulat, et ⁸⁵ geminis exurgit mensa lucernis, 305
 I nunc, et dubita, qua sorbeat aëra ⁸⁶ sanna
⁸⁷ Tullia, quid dicat notae ⁸⁷ Collacia ⁸⁸ Maurae,
 Maura ⁸⁹ Pudicitiae veterem cum praeterit aram.
 Noctibus hic ⁹⁰ ponunt lecticas, micturiunt hîc,
 Effigiemque deae longis ⁹¹ siphonibus implent, 310
⁹² Inque vices equitant, ⁹³ ac luna teste moventur;
 Inde domos abeunt: ⁹⁴ tu calcas ⁹⁵ luce reversa
 Conjugis ⁹⁶ urinam magnos ⁹⁷ visurus amicos.

⁷³ Luxuria Graeca, Asiatica, Miletos n. civitas est finibus Joniae, et Cariae, in Asia minori, et Rhodos Insula in mari Carpathio Cariae adjacens. ⁷⁴ Mollicies, et ebrietas Tarentinorum, qui coronati, et unguentis madidi potabant: est a. Tarentum civitas Calabriae. ⁷⁵ Metonymia effecti. ⁷⁶ Corruerunt prisci temporis frugalitatem, et pudicitiam. ⁷⁷ Ab effectu. ⁷⁸ Libidini addita ebrietas, libidinosas, et ebria mulier. ⁷⁹ Oris: fellatrices notat. ⁸⁰ Quae Venus ebria. ⁸¹ Ad Venerem instigantia, ut omnia conchyliis. ⁸² Vina unguentis miscentur, eo invalescente luxuria, ut odorem prodigum ex utraque corporis parte captarent. *Si foliata sitis.* Martial. 14. lib. 110. epigr. ⁸³ Poculo capaci. ⁸⁴ Circumvolvi

videtur: quod fit ubi turbidi spiritus è ventriculo copiose ad cerebrum ascendunt. ⁸⁵ Ubi oculorum nervis potu distentis, et debilitatis distrahuntur radii. ⁸⁶ Τυχχάνω τῆς λειχίσσης, καὶ μὴ ἴσσης λεσβιάδος. ⁸⁷ Μύθηριε ⁸⁸ Ἐταιριε ρᾶ κίγκλιζωμένη ⁸⁹ Deae pudicitiae. *Emphatice,* cujus aram, vel pudicissime cultam fuisse oportuit. ⁹⁰ Concumbunt. ⁹¹ Urina per vesicae, et naturae meatus prorumpente tanquam per siphonas, id est, fistulas, seu tubos. ⁹² Ἀφάλλουλοι, καὶ παρὰ φύσιν ἀνδρίζονται. ⁹³ Noctu quidem, sed Luna teste. ⁹⁴ O marite. ⁹⁵ Mane proximo. ⁹⁶ In Platea Pudicitiae deae sparsam. ⁹⁷ Salutaturus patronos.

(*) Quando ya con los vapores del vino comienza á andar la casa al redor, y á verse las luces multiplicadas.

98 Nota Bonae secreta Deae, cum tibia 99 lumbos
 Incitat, et cornu pariter, vinoque feruntur 315
 Attonitae, crinemque rotant 1 ululante Priapo
 2 Maenades. O quantus tunc illis mentibus ardor
 Conçubitus! quae vox saltante libidine! quantus
 Ille 3 meri veteris per crura madentia torrens!
 4 Lenonum ancillas posita 5 Laufella 6 corona 320
 Provocat, 7 et tollit pendentis praemia coxae.
 8 Ipsa 9 Medullinae frictum crissantis 10 adorat,
 11 Palmam inter dominas virtus natalibus aequat.
 Nil tibi per ludum simulabitur, omnia fient
 Ad verum, quibus incendi jam frigidus aevo 325
 12 Laomedontiades, et 13 Nestoris 14 hernia possit.
 Tunc prurigo morae impatiens, tunc 15 foemina simplex,
 Et pariter toto 16 repetitus clamor ab antro,
 17 Jam fas est, admitte viros. Jam dormit adulter?
 Illa jubet sumpto juvenem properare 18 cucullo: 330
 Si nihil est, servis incurritur: abstuleris spem
 Servorum? Veniet conductus aquarius: hic si
 Quaeritur, et desunt homines: mora nulla per ipsam,
 Quo minus imposito clunem submittat asello.
 Atque utinam ritus veteres, et 19 publica saltem 335

98 Et novimus quam flagitiosa
 sint secreta Bonae deae, de qua
 in Sat. 2. v. 85. 99 Ad saltan-
 dum, al. ad libidinem, ut Per-
 sius Sat. 1. *Cum carmina lumbum
 Intran.* 1 Non minore scele-
 rum rabie in his quasi Priapaeis
 feruntur, quam Bacchi sacerdo-
 tes in Bacchanalibus. Alii legunt,
ulullantque Priapi Maenades, id
 est, hae non minore ululatu in-
 clamant Priapum, quam illa Bac-
 chae Maenades Bacchum. 2 Fu-
 rore percitae Bacchae à *μάινεσθαι*,
 id est, furere. 3 *Οὔρα ἐκ
 τῆς μέθης, καὶ πόθου τῆς ἀφροδισίας,
 κινυμένον.* 4 Publicas meretri-
 ces, et prostitutas. 5 Matrona.
 6 Praemio certaminis nefandi
 proposito. Respicit forte certa-
 men, et palmam Messalinae, de
 qua vide Plin. hist. lib. 10. c. 3.

7 Vincitque *λεβιάδας* in um-
 bratili, et muliebri hac *κλινοπέδι.*
 8 Mox et ipsa Laufella. 9 Ma-
 tronae, quae Val. Claudio nupsit.
 10 *Γυνὴ ἐπικλινομένη τριβεί, λεί-
 χει τε.* 11 Et libidinis victoria
 aequatur nobilitati generis. 12
 Priamus filius Laomedontis jam
 senior. 13 Grandaevus, et her-
 niosus Nestor. 14 Cele, seu ra-
 mex, ubi in intestina humor ali-
 quis, vel omentum in scrotum
 deciderit. 15 Non sufficit um-
 bratilis opera *ὀλισβου*, virum ve-
 re desiderat. 16 Ab omnibus
 mulieribus. 17 Jam, ὀ janitrix,
 liceat viris ingredi ad sacra haec
 Bonae Deae. 18 Ne cognoscatur.
 19 *γυναικεῖα* pro salute publi-
 ca nuncupata.

His intacta malis agerentur sacra : sed omnes
 Noverunt ²⁰ Mauri , atque Indi , ²¹ quae psaltria penem
 Majorem , quam sint duo Caesaris ²² Anticatones,
²³ Illuc , ²⁴ testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 Intulerit : ubi velari pictura jubetur , 340
 Quaecunque ²⁵ alterius sexus imitata figuram est.
 Et ²⁶ quis tunc hominum contemptor numinis ? aut quis
²⁷ Sympuvium ridere Numae , nigrumque catinum,
 Et ²⁸ Vaticano fragiles de monte patellas
 Ausus erat ? sed nunc ad quas non ²⁹ Clodius aras ? 345
 Audio quid veteres olim moneatis amici :
³⁰ Pone seram , cohibe ; sed quis custodiet ipsos
 Custodes ? cauta est , et ab ³¹ illis incipit uxor.
 Jamque eadem summis pariter , minimisque ³² libido est ,
 (*) Nec melior , ³³ pedibus silicem quae conterit atrum,
 Quam quae ³⁴ longorum vehitur cervice Syrorum. 35
 Ut spectet ³⁵ ludos , conducit ³⁶ Ogulnia vestem,
 Conducit comites , sellam , cervical , ³⁷ amicas,
 Nutricem , et ³⁸ flavam , cui det mandata , puellam.
 Haec tamen argenti superest quodcunque paterni, 355

²⁰ Remotissimi sub sole Occidente , et Oriente degentes.
²¹ P. Clodius sub specie , et habitu psaltriae ad constuprandam Pompejam Caesaris uxorem ingressus est aedes Caesaris , in quibus peragebantur sacra Bonae deae , maribus non adenda. ²² Libri duo , quos Caesar scripsit contra Catonem Uticensem , quem Cicero libro laudaverat , cum vero complicati essent in modum cylindri , assimilant eos Poëta peni. ²³ In aedes Praetoris , in quibus celebrabantur sacra Bonae Deae. ²⁴ Masculus mus. ²⁵ Masculi. Seneca , epist. 97. *Ita submotis extra conspectum viris , ut picturae quoque masculorum animalium contegantur.* ²⁶ Olim nemo religionem , ut ut simplicem , contemne-

re ausus est. ²⁷ Vas ligneum , vel ut aliis placet , fictile à Numma in sacris adhibitum. Plin. l. 35. cap. 12. Vide Junii animadvers. lib. 2. cap. 10. ²⁸ Fictiles ex argilla è monte Vaticano. ²⁹ Moechi , Clodii similes. ³⁰ Uxorem contine ; coërcere domi clausam , atque adhibitis custodibus. ³¹ Custodibus. ³² Neque jam mulieres pauperes minus furunt libidine , quam divites , neque impensis parcunt magis. ³³ Nudis. *Periphrasis mulieris ignobilis , et pauperis.* ³⁴ Procerorum ex Syria lecticariorum. *Periphrasis mulieris nobilis , et divitis.* ³⁵ Circenses , et teatrales. ³⁶ Ambitiosa paupercula. ³⁷ Tanquam clientas. ³⁸ Pulchram , vel flavicomam.

(*) *Tan buenas son las que andan descalzas , como las que van en sillas de manos.*

Laevibus athleticis, ac vasa ³⁹ novissima donat.
 Multis res angusta domi est: ⁴⁰ sed nulla pudorem
 Paupertatis habet, nec se metitur ad illum,
 Quem dedit ⁴¹ haec, posuitque modum: tamen utile quid sit,
 Prospiciunt aliquando viri, ⁴² frigusque, famemque 360
⁴³ Formica tandem quidam expavere magistra.
⁴⁴ Prodigia non sentit pereuntem foemina censum;
 At velut exhausta ⁴⁵ redivivus pullulet arca
 Nummus, et è pleno semper tollatur acervo,
 Non unquam reputat, quanti sibi gaudia constant. 365
 Sunt, quas eunuchi ⁴⁶ imbelles, ac mollia semper
 Oscula ⁴⁷ delectent, et ⁴⁷ desperatio barbae,
 Et quod ⁴⁸ abortivo non est opus: illa voluptas
 Summa tamen, quod jam calida, et matura juventa
⁴⁹ Inguina traduntur medicis jam ⁵⁰ pectine nigro. 370
 Ergo expectatos, ac jussos ⁵¹ crescere primum
 Testiculos, postquam coeperunt esse bilibres,
⁵² Tonsoris damno tantum rapit ⁵³ Heliodorus.
⁵⁴ Conspicuis longe, cunctisque notabilis intrat
 Balnea, nec dubie ⁵⁵ custodem vitis, et horti 375
 Provocat à domina factus spado: dormiat ille

39 Ultima, nec sibi quicquam reliqui facit. 40 Nulla tamen pudore paupertatis inhibetur, ne reprehendatur, et derideatur ab aliis, si cultus, et sumptus ultra fortunae suae modum vela pandat; *vel* non est pudica, et frugalis, uti decet pauperem. 41 Paupertas. 42 De cultu, et victu solliciti sibi prospiciunt. 43 Formica magistra, et exemplo providentiae, et laboris. 44 At foemina prodiga non consulit rei familiari ruenti. 45 Ex mortuo, consumptoque redivivus renascatur. 46 Ad impraegnandum impotentes: coeunt enim, sed nihil emittunt. Scalig. Exercitat. 175. Sic Aëtius l. 6. (*) οἱ τιθλασμένοι πολὲ καὶ συνουσίας

ο'ρέγονται. Et Polybius: περιγο-
 νῆς λαγνέυσσε μὲν, καὶ ἀφίασιν,
 ολίγον δὲ, καὶ ἀδενῆς, καὶ ἀ-
 γονον. Vide, et Banlium de vera
 virginitate. Aphrodisaeum pro-
 blemat. l. 4. et Martialem epigr.
 67. l. 6. 47 Eunuchorum, qui
 imberbes, et laeves sunt inopia
 caloris, qui pilos creat. 48 Po-
 tione abortum faciente. 49 Tes-
 tes traduntur evellendi chirurgis,
 quorum opus prius ad medicos
 pertinebat. 50 Crine pubescen-
 te. 51 Ad justam magnitudi-
 nem, priusquam evellantur. 52
 Cui eunuchi imberbes nihil lu-
 cri afferunt. 53 Chirurgus. 54
 Et ille spado conspicuis longe.
 55 Priapum.

(*) Latine. *Castrati aliquando et venerem appetunt.*

Cum ⁵⁶ domina; sed tu ⁵⁷ jam durum, Posthume, jamque
 Tondendum eunucho ⁵⁸ Bromium committere noli.
 Si gaudet cantu: nullius ⁵⁹ fibula durat
⁶⁰ Vocem vendentis praetoribus: ⁶¹ organa semper 380
 In manibus: ⁶² densi radiant testudine tota
 Sardonyches: ⁶³ crispo ⁶⁴ numerantur pectine chordae,
 Quo tener ⁶⁵ Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc se
 Solatur, ⁶⁶ gratoque indulget basia plectro.
 Quaedam de numero ⁶⁷ Lamiarum, ac nominis Appi 385
 Cum ⁶⁸ farre, et vino ⁶⁹ Janum, Vestamque rogabat,
 An ⁷⁰ Capitolinam deberet ⁷¹ Pollio ⁷² quercum
 Sperare, et fidibus promittere: quid faceret plus
 Aegrotante viro? medicis quid ⁷³ tristibus erga
 Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit 390
 Pro ⁷⁴ cithara ⁷⁵ velare caput, ⁷⁶ dictataque verba
 Protulit, (ut mos est) et aperta ⁷⁷ palluit agna.
 Dic mihi nunc quaeso, ⁷⁸ dic antiquissime divum,
 Respondes his Jane pater? (*) magna otia coelo.

⁵⁶ Tua, ó Ursidi, uxore, potius quam concubino, quem *τίσσον ἀνδρῶσάθυσ διαρρήξεις*. Joseph. Scaliger. in Catullum vult tradere eunucho significare *ἐὐνυχιζέειν*, id est, castrare, quasi dicat: Noli itaque tu, ó Posthume, castrare catamitum jam grandiolem, ne forte uxori tuae usui sit. ⁵⁷ Pubescentem, et grandem concubinum tuum, pectine jam duro exoletum, nec diutius habendum inter comatos. ⁵⁸ Puerum delicatum, et comatum instar Bacchi intonsi, qui Bromius dicitur. ⁵⁹ Supr. v. 73. ⁶⁰ Citharoedi à Praetore ludos edente ad canendum conducti. ⁶¹ Instrumenta musica. ⁶² Gemmae copiosae ornant testudinem: vel digiti annulis, et gemmis radiantibus pulsant testudinem. ⁶³ Plectro è calamo, vel pilis crispatis. ⁶⁴ Percutiuntur. ⁶⁵ Citharoedus. ⁶⁶ In gratiam prio-

ris domini. ⁶⁷ Nobilium. Lamia a familia originem duxit à Lamo Formiarum rege, et conditore. ⁶⁸ Sacrificio. ⁶⁹ Vetera, et prima Romanorum numina. ⁷⁰ In certamine musico à Domitiano inter alia Jovi Capitolino instituto. ⁷¹ Citharoedus, et amasius suus. ⁷² Coronam è quercu, quod praemium erat victoribus in quinquennali certamine triplici, musico, equestri, gymnico, à Domitiano in honorem Jovis Capitolini instituto. Vide Martial. epigr. 54. l. 4. a. ⁷³ Utpote desperantibus. ⁷⁴ Ipso citharoedo. ⁷⁵ Rem divinam facere, et vota nuncupare, quod ex instituto veteri faciebant velati. ⁷⁶ A sacerdote verbis praeunte. ⁷⁷ Subtimida, et dubia an votis exta agnae feliciter responderent. ⁷⁸ Regnabat enim in Italia ante Saturnum, quem regno pulsum hospitio excepit.

(*) Por cierto bien desocupados deben de estar los Dioses, quando responden á unas súplicas como estas.

Non

Non est, (ut video) non est, quod agatur apud vos. 395
 Haec de comoediis te consulit, illa tragoedum
 Commendare volet, ⁷⁹ varicosus fiet aruspex.

Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
 Audax, et coetus possit quam ferre virorum,
 Cumque ⁸⁰ paludatis ducibus praesente marito 400
 Ipsa loqui ⁸¹ recta facie, ⁸² strictisque mamillis.
 Haec eadem novit quid toto fiat in orbe,
 Quid ⁸³ Seres, quid Thraces agant, secreta novercae,
 Et pueri: quis amet, quis decipiatur adulter:
 Dicet quis viduam praegnantem fecerit, et quo 405
 Mense, quibus verbis concumbat quaeque, modis quot.
⁸⁴ Instantem regi ⁸⁵ Armenio, Parthoque cometen
 Prima videt: famam, rumoresque illa recentes
 Excipit ad portas, quosdam ⁸⁶ facit; ⁸⁷ isse Niphaten
 In populos, magnoque illic cuncta arva teneri 410
 Diluvio, ⁸⁸ nutare urbes, subsidere terras,
 Quocunque trivio, cuicumque est obvia, narrat.

Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
⁸⁹ Vicinos humiles rapere, et concidere loris
⁹⁰ Exorata solet: nam si latratibus alti 415
 Rumpuntur somni: fustes huc ocius, inquit,
 Adferte, atque illis ⁹¹ dominum jubet ante feriri,
 Deinde canem: gravis occursum, teterrima vultu
 Balnea nocte subit: ⁹² conchas, et ⁹³ castra moveri
 Nocte jubet, ⁹⁴ magno gaudet sudare tumultu, 420
 Cum lassata gravi ceciderunt bracchia ⁹⁵ massa,
 Callidus, et ⁹⁶ cristae digitos impressit aliptes,

79 Dum multum, diuque stat
 deos consulens, sanguine cras-
 so, et melancholico in pedum
 venas delabente fiet varicosus.
 6. Aphor. 21. 80 Paludamento
 indutis, quod militaris impera-
 toria vestis est. 81 Inverecun-
 de, impudenter. 82 Exertis è
 sinu. 83 Scythiae Asiaticae po-
 puli. 84 Exitium portendentem:
*mutantem regna cometem. Luca-
 nus 1.* 85 Romano nomini in-
 fenso. 86 Ipsa fingit, spargit-
 que rumorem. 87 Armeniae ma-

joris fluvium inundasse. 88 Ter-
 rae motu, et hiatu. 89 Paupe-
 res vicinos. 90 Ne quid crude-
 lius in eos statuatur. 91 Domi-
 num latrantis canis. 92 Vasa
 ampla. 93 Sarcinas, et instru-
 menta balneatoria. *Metaph. à mi-
 litia.* 94 Ambitioso strepitu
 servis molesta, *vel*, exercitio ad
 sudorem excitandum. 95 Plum-
 bea, quam in balneis agitabant,
 qui sudare volebant. 96 Pu-
 dendo.

Ac summum dominae femur ⁹⁷ exclamare coëgit.
 Convivae miseri interea somnoque, fameque
 Urgentur; tandem illa venit ⁹⁸ rubicundula, totum ⁴²⁵
⁹⁹ Oenophorum sitiens, plena quod ¹ tenditur urna
 Admotum pedibus, de quo ² sextarius alter
 Ducitur ante cibum rabidam facturum orexim,
 Dum redit, et terram ³ loto ferit intestino:
⁴ Marmoribus ⁵ rivi properant, aut lata ⁶ Falerno ⁴³⁰
⁷ Pelvis olet: nam sic ⁸ tanquam alta in dolia longus
 Deciderit serpens, bibit, et vomit: ergo maritus
 Nauseat, atque ⁹ oculis bilem substringit opertis.
 Illa tamen gravior, quae cum discumbere coepit,
 Laudat Virgilium, ¹⁰ periturae ignoscit Elisae, ⁴³⁵
 Committit vates, et comparat inde Maronem,
 Atque alia parte in trutina suspendit Homerum:
 Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
 Turba tacet, nec causidicus, nec praeco loquatur,
 Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis, ⁴⁴⁰
¹¹ Tot pariter pelves, et tintinnabula dicas
 Pulsari: jam nemo ¹² tubas, atque aera fatiget,
 Una ¹³ laboranti poterit succurrere lunae.
¹⁴ Imponit finem sapiens et rebus honestis.
 Nam quae docta nimis cupit, et facunda videri, ⁴⁴⁵
¹⁵ Crure tenus medio tunicas succingere debet,

97 Crepitum concavae manus
 inter unguentum illis edere, *vel*
 obscœnius quid poppysma. 98
 A sudore, et balneis. 99 Vas
 vinarium amplum. 1 Impletur,
vel praebetur. 2 Unum, et al-
 terum exhaurit sextarium, ut
 vomitu ventriculum lavet, et
 appetitum provocet. Vide Mar-
 tial. epigr. 79. l. 6. 3 Vomitu,
 quo abluat, et purgat stoma-
 chum. 4 Per pavementum mar-
 moreum. 5 Vomitus. 6 Quod
 hauserat, ut revomeret. 7 In
 quam evomuit. 8 Non secus ac
 serpens, qui natura vini avidis-
 simus. Plin. l. 10. c. 72. si in do-

lium ceciderit, bibit, et vomit,
 vomit, et bibit. 9 Ut compes-
 cas vomitum, *vel* indignationem.
 10 Ut quae non sine causa, *vel*
 quae ex amoris impatientia sibi
 mortem consciverit. 11 In tan-
 tum sonora est. 12 Nil opus
 est tubarum, et pelvium crepi-
 tu, quo credit superstitiosum
 vulgus succurri posse lunae la-
 boranti. Vide quae ad Senecae
 Hyppolyt. v. 789. 13 Eclipsim
 patienti. 14 Etiam philosopha-
 tur, et de summo bono statuit.
 15 Sumat hunc oratoris, *vel* Pe-
 ripatetici habitum.

¹⁶ Caedere Sylvano porcum, ¹⁷ quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quae juncta recumbit,
¹⁸ Dicendi genus, aut ¹⁹ curtum sermone ²⁰ rotato
 Torqueat ²¹ (21) enthymema, nec historias sciat omnes;
Sed quaedam ex libris et non intelligat: odi 451
Hanc ego, quae repetit, volvitque ²² Palaemonis artem,
 Servata semper lege, et ratione loquendi,
 Ignotosque mihi tenet ²³ antiquaria versus,
²⁴ Nec curanda viris ²⁵ Opicae castigat amicae 455
 Verba: ²⁶ soloecismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum ²⁷ virides gemmas collo circumdedit; et cum
 Auribus extensis magnos commisit ²⁸ elenchos.
Intolerabilius nihil est, quam foemina dives. 460
 Interea foeda aspectu, ridendaque multo
²⁹ Pane tumet facies, aut pingua ³⁰ Poppaeana
 Spirat, et ³¹ hinc miseri viscantur labra mariti.
 Ad moechum veniet lota cute: quando videri
 Vult formosa domi? ³² moechis ³³ foliata parantur. 465
 His emitur, quidquid ³⁴ graciles huc mittitis Indi.

16 Non Cereri, ut mulier, sed tanquam vir Sylvano, vel Epicuream (*) professa caedere Sylvano porcum. 17 Aut Stoica quadrante lavari. Horat. Sat. 3. l. 1. *Dum it quadrante lavatum*, etc. 18 Rhetoricum. 19 Cui altera propositio desit. 20 Succincto, conversione concluso, quod Cicero *versum*, Aristoteles *συμφεραμμένον* appellat, vel circulari. 21 Argumentum Dialecticum alteram partem animo concipiens, unde et nomen habet: hic pro universa Dialectica ponitur, quasi dicat: nec habeat uxor tua Dialecticam. 22 Grammaticam: fuit a. Rhemorus Palaemon Grammaticus cum excellentissimum tum arrogantissimum, Fab. Quintiliani praeceptor. 23 Antiquitatum, vel, veterum Poëtarum, et mihi

inauditorum versus tenens, vel antiquae locutionis investigatrix, et Critica. 24 Non adeo sollicite vel ipsis viris observanda, et castiganda. 25 Barbare loquentis. Vide Sat. 3. v. 207. 26 Nec maritum vitiose verba componentem corripit: vide epigr. 20. l. 11. Martial. 27 Monile è smaragdus. 28 In aures uniones ovalem formam habentes. 29 In crustatione panis lacte asinino macerati. Sat. 2. v. 107. 30 Unguenta fragrantia à Poppaea Neronis uxore inventa. 31 Inter savandum. 32 Ut moechis placeat. 33 Unguenta ex foliis nardi, et aliis foliis odoris. Plin. 13. l. 1. c. 34 Ex solis aestu, ut qui Aequinoctiali propiores sint: ut contra pinguedo à frigore, et humore.

Tan-

(*) Sectam. (21) *Ενθύμημα*, animi conceptus, ab *εν* in, et *θυμός*, animus.

Tandem aperit vultum, et ³⁵ tectoria prima reponit.
 Incipit agnosci: atque ³⁶ illo lacte fovetur,
 Propter quod ³⁷ secum comites educit asellas,
 Exul ³⁸ Hyperboreum si dimittatur ad axem. 470
 Sed quae mutatis inducitur, atque fovetur
 Tot medicaminibus, ³⁹ coctaeque siliginis offas
 Accipit, et madidae; facies dicatur, an ulcus?
 Est operae pretium penitus cognoscere toto
 Quid faciant, agitentque die: si nocte maritus 475
 Aversus jacuit, periit ⁴⁰ libraria, ⁴¹ ponunt
 (⁴¹) Cosmetae tunicas, tarde venisse ⁴² Liburnus
 Dicitur, et poenas ⁴³ alieni pendere somni
 Cogitur: ⁴⁴ hic frangit ferulas, rubet ille flagellis, 479
 Hic scutica: sunt, quae ⁴⁵ tortoribus (*) annua praestent.
 Verberat, atque ⁴⁷ obiter faciem linit, audit amicas,
 Aut latum pictae vestis considerat aurum,
 Et caedens ⁴⁷ longi relegit transacta * diurni,
 Et caedit, donec lassis caedentibus, *Exi*,
 Intonat horrendum, jam ⁴⁸ cognitione peracta: 485
⁴⁹ Praefectura domo Sicula non mitior aula.
 Nam si constituit, solitoque decentius optat
 Ornari, et properat, jamque expectatur in hortis,
 Aut apud ⁵⁰ Isiacae potius sacraria lenae:
 Componit ⁵¹ crimen laceratis ipsa capillis, 490

35 Incrustamenta cosmetica.
 36 Asinino, quod teneram, erugatam, et candidam reddit, conservatque cutem. 37 Ut Pop-paea, quae in exilium missa asinas L. secum duxit in hunc usum. Dion in Nerone, et Plin. 14. c. 12. l. 38 Regiones Aquiloni subjacentes polo Arctico vicinas. 39 Candidi panis est siligine, faba, aut oryza cocti, macerati que lacte asinino ad cosmeticen, et faciem emendandam. 40 Ancilla, quae pensa librat, et dispertit. 41 Ornatrices ponunt tunicas ad poenas. 42 Servus lecticarius est Liburnia. 43 Domini scilicet. 44 Fran-

guntur in hujus vertice, vel dorso virgae est ferula. 45 Ut strenue servos flagellent. 46 Et interim quasi per otium. 47 Accipit rationes diei transactae. * Libri, in quo singulorum dierum rationes scribebantur. Alii legunt *diei*. 48 Examine, et judicio. 49 Gubernatio hujus domus non mitior est, quam Sicula aula crudelissimis tyrannis infamis. 50 Porticum, vel templum Isidis, in quo adulterorum, et moechorum conventus, et colloquia fiebant de adulteriis. *Multas illa facit, quod fuit ipsa fovi.* Ovid. 51 Dominae, ipsa capillos lacerato à domina.

(41) *A. nosmian, orno.* (*) *Deest stipendia, sueldo, salario.*

Nu-

52 Nuda humeros 53 Psecas infelix, nudisque mamillis.
 54 (*) Altior hic quare cincinnus? 55 taurea punit
 Continuo flexi crimen, facinusque capilli.
 Quid Psecas admisit? quaenam est hic culpa puellae,
 56 Si tibi displicuit nasus tuus? 57 altera laevum 495
 Extendit, pectitque comas, et volvit in orbem.
 58 Est in consilio matrona, admotaque 59 lanis
 60 Emerita quae cessat acu: sententia prima
 Hujus erit; post hanc aetate, atque arte minores
 Censebunt: tanquam famae discrimen agatur 500
 Aut animae: *Tanti est quaerendi cura decoris.*
 Tot premit 61 ordinibus, tot adhuc 61 compagibus altum
 62 Aedificat caput: 63 Andromachen à fronte videbis:
 Post minor est: aliam credas: 64 cedo, si breve parvi
 Sortita est lateris spatium, breviorque videtur 505
 Virgine 65 Pygmaea nullis adjuta 66 cothurnis,
 Et levis erecta consurgit ad oscula planta.
 Nulla viri cura interea, nec mentio fiat
 67 Damnorum: vivit tanquam vicina marito,
 Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit, 510
 Et servos: 68 gravis est rationibus. Ecce furentis

52 Ad verbera, si quid peccet. 53 Ancillae nomen sumptum ex Ovidio, qui ita Dianae ornatricem nominat: forte à *ἄναξεν*, ornatrices enim aquae pauculum irrorabant ad compositionem crinium. 54 *Inquit domina.* 55 Scutica ex taurino corio, vel pene poenas exigit male compositi criminis unius, perinde ac crimen ingens, facinusque fuisset. Martial. 2. 66. 56 Si deformis sit nasus tuus. 57 Ancilla altera crinem à sinistra parte componit. 58 Convocatur ad consilium formae, atque ornatus. *Dic, Chrysis, nunquid indecens?* Petronius. 59 Lanificio. 60 Quae hebeti, inquit interpretes, per annos oculorum acie à suendo cessat. Ego de acu cri-

nali dictum censeo, cujus hanc peritam, olimque exercitam accersit in consilium. 61 Fasciis, et tiaris, ut altior videatur. *Celsae procul aspice frontis honores, suggestumque comae.* Pap. in 1. Sylvarum. 62 *καταχρησινός, καὶ συναπλινός.* 63 Proceram, qualis fuit Andromache Hectoris uxor, à fronte, à tergo minor multo videtur. 64 Quidni alia jam videatur? *vel* has illi tiaras indulge, ut naturam arte corrigat, aut suppleat. 65 De Pygmeis quis non audivit? qui Indiae montium incolae cubiti longitudinem non excedunt. 66 Altis calceamentis subere sufferis, sublevatisque. *Hisp. Chapines.* 67 Quae vir ejus hinc sustinet. 68 Per suos sumptus.

(*) Como me has dexado este bucle mas alto que el otro?

69 Bellonae, matrisque Deum 70 chorus intrat, et 71 in-
gens
72 Semivir, 73 obscoeno facies reverenda minori,
Mollia qui rupta 74 secuit genitalia testa
Jampridem, cui 75 rauca cohors, cui 76 tympana cedunt
Plebeja, et 77 Phrygia vestitur bucca tiara,
Grande sonat, metuique jubet Septembris, et 78 Austri
Adventum, nisi se centum lustraverit 79 ovis,
Et 80 xerampelinas veteres donaverit ipsi;
Ut quicquid subiti, et magni discriminis instat, 520
In tunicas eat, et 81 totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
82 Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
Vorticibus 83 timidum caput abluet: inde 84 Superbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda 85 cruentis
Erepet genibus, 86 si candida jusserit Io, 526
Ibit ad Aegypti finem, calidasque petitas
87 A Meroë portabit aquas, ut spargat in aede
Isidis, 88 antiquo quae proxima surgit ovili;

69 De his Satyr. 2. vers. 3.
70 Sacerdotum. 71 Corpore,
vel veneratione, et existimatio-
ne. 72 Antistes, cui exeti sunt
testes. 73 Reverendus, quod mi-
nori sit pene. 74 Satyr. 2. v.
116. 75 Cantu, vel, quod eunu-
chis, ut et foeminis ex frigore, et
superflui humoris abundantia ar-
teriam asperam crassiorem red-
dentibus, vocis meatus angustatur
76 Sacerdotes minores tympana
pulsantes. 77 Persis, et Troja-
nis in usu infusa, cujus lobi sub
mento connectebantur. 78 Qui
in Septembri flans febres, et
morbos generat. 79 Ova enim
expiationibus, lustrationibusque
adhibebantur, ac praecipue in
sacris Isidis. 80 Vestes coloris
siccae rosae, vel cujusmodi est
in autumalibus vitis frondibus.
81 Mala totius anni. 82 Persius
Satyr. 2. *Tiberino in gurgite mer-*

gis, etc. 83 Superstitiosum:
superstitio enim ex inscitia, et
timore. 84 Campum Martium,
quem, cum prius Tarquini Superbi
ager fuisset, Brutus Marti
consecravit. 85 Rependo. Is.
Casaub. ad Suetonium in Augus-
to accipit hunc locum pro nu-
dipedalium superstitione. *Huc
pede matronam nudo descendere
vidi.* Ovid. 6. Fastor. 86 Si per
sacerdotem, vel somnium jusse-
rit Isis, Dea Aegyptia ex candi-
da vacca Io facta. 87 Ex Me-
roë insula Nili sub zona torri-
da, quam describit Heliodor. l.
10. 88 Quae vicina est ovili ex-
tracto in Martio campo in me-
moriâ Romuli, et Remi, qui
ibi pecora pascebant. Sunt qui
de septis intelligunt, in quibus
claudebatur populus ad suffragia:
de his vide, quae ad Martial. epi-
gr. 14. l. 2. c.

Credit enim ⁸⁹ ipsius dominae se voce moneri. 530
⁹⁰ En animam, et mentem, cum qua dii nocte loquantur.
 Ergo hic praecipuum, summumque meretur honorem,
 Qui grege ⁹¹ linigero circumdatus, et grege ⁹² calvo
⁹³ Plangentis populi currit ⁹⁴ derisor ⁹⁵ Anubis,
⁹⁶ Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor 535
 Concubitu, sacris, observandisque diebus:
 Magnaque debetur violato poena ⁹⁷ cadurco:
 Et ⁹⁸ movisse caput visa est argentea serpens.
 Illius lacrymae, ⁹⁹ meditataque murmura praestant,
 Ut veniam culpae non abnuat, ¹ ansere magno 540
 Scilicet, et tenui popano corruptus ² Osiris.
 * Cum dedit ille locum; ³ cophino, foenoque relicto,
 Arcanam Judaea tremens ⁴ mendicat in aurem,
 Interpres legum ⁵ Solymarum, et magna sacerdos
⁶ Arboris, ac summi fida internuncia coeli. 545

89 Isidis in somnis jubentis.
 90 *Epiphonema Ironicum.* 91 Sa-
 cerdotum Isidis vestes lineas in-
 ductorum. 92 Capite raso in Isi-
 dis sacris. 93 Cum planctu A-
 pim bovem quaerentis. Diodo-
 rus Siculus l. 4. 94 Creduli po-
 puli. 95 Antistes sustinens per-
 sonam Anubidis, qui filius fuit
 Osiridis, et quod canem gesta-
 ret armorum insignia; ab Aegy-
 ptiis in specie canis colebatur.
 Diodor. Sicul. ibid. 96 Antistes.
 97 Proprie, stragulo. Lecto in-
 tra novem sacros dies violato.
 98 Ac si veniam indulgens, ca-
 pite annuisse visa est: *vel*, ira-
 tae similis caput movisse (ut
 Sat. 2. v. 130.) draconis effigies
 in Isidis templo, de qua vide
 Diodor. Sicul. et Macrob. lib. 1.
 Saturn. 20. cap. 99 Conceptae
 preces. 1 Ansere, et popano,
 id est, placenta Isidem colere,
 et vesci sacerdotes solebant. He-
 rodot. l. 2. 2 Deus ille, qui A-
 nubis, v. 534. * Ubi abiit sa-
 cerdos Isidis. 3 Nicol. de Lyra
 ad illud in Davidis Psalm. 8. (*)
 αι χείρες αυτῆς ἐν τῷ κοφίνῳ εἰ

δελωσαν, cophitum, et foe-
 num è Judaeis usque portata non
 tam refert ad tenuitatem Judai-
 cae supellectilis, quam ex in-
 stituto factum suspicatur, ut
 haec circumferrent usque moni-
 menta durae servitutis in Aegy-
 pto, ubi faeces, et stercore è ci-
 vitatibus cophino exportare co-
 gebantur, atque paleas, foe-
 num, et stipulas colligere ad la-
 teres conficiendos. An forte in
 memoriam famis, quam tolera-
 bant in obsidione? ubi foeni ve-
 teris laceramenta victui habe-
 bantur, ut refert Josephus, l. 7.
 bell. Judaic. c. 7. 4 Insusurrat
 aliquid de sua religione, simul-
 que opem petit, sed tecte, ne
 in periculum adducat matronas
 Romanas, quibus damnosum fo-
 ret Judaicam profiteri religio-
 nem. Vide Martial. epigr. 54. l. 7.
 5 Judaicarum ab Hierosolymis.
 6 In nemore Aricino victitans,
 et alludit ad Dodoneas sacerdo-
 res, quae responsa sub quercu
 reddebant. Vide quae ad Sen.
 Medeam v. 349.

F

Im-

(*) *Latin.* Manus illius in corbe (*cesta*) servierunt.

Implet et illa manum, sed parcius: aere minuto,
Qualiacunque voles, Judaei somnia vendunt.

⁷ Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
Testamentum ingens, ⁸ calidae ⁹ pulmone columbae
Tractato, Armenius, vel ¹⁰ Commagenus aruspex:
Pectora pullorum rimatur, et exta catelli, 551

Interdum et pueri. *Faciet quod* ¹¹ *deferat ipse;*

¹² Chaldaeis sed major erit fiducia: *quicquid*
Dixerit Astrologus: credent à fronte relatum

¹³ Ammonis, quoniam ¹⁴ Delphis oracula cessant, 555
Et genus humanum damnat ¹⁵ *caligo futuri.*

Praecipuus tamen est horum, qui saepius ¹⁶ exul:

Cujus amicitia, ¹⁷ conducendaque ¹⁸ tabella

¹⁹ Magnus civis obit, et formidatus Othoni.

(*) Inde fides arti, sonuit si dextera ²⁰ ferro, 560

Laevaue, si longo castrorum in carcere mansit.

²¹ *Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit;*

Sed qui pene perit, ²² *cui vix in* ²³ *Cyclada mitti*

Contigit, et ²⁴ *parva tandem caruisse Scripbo.*

Consulit ictericae lento de funere matris, 565

²⁵ Ante tamen de te, Tanaquil tua, quando sororem

⁷ Ordo est, Armenius, et Com. ar. spondet, etc. ⁸ Recens caesae. ⁹ Inspectis extis. ¹⁰ Ex Orientali Syriae parte. ¹¹ Accuset. ¹² Astrologis Babyloniis, et Syris. ¹³ Jovis: ab ἀμμων, id est, arena: in arenosis enim Africae desertis templum illi à Baccho conditum est propter fontem ex ariete conspecto inventum: vel Hammonis ab Hebraico solarium, simulachrum Jovis in sublimi exstructum. ¹⁴ Oppido Phocidis, templo, et oraculo Apollinis insigni, quod tamen oraculum defecit, ut et reliqua adventu Christi: Vide Plutarchum de defectu oraculorum. ¹⁵ Ignoratio. ¹⁶ Supple fuit, ut ille Seleucus Mathematicus, qui cum Othonem olim superstitem fore Neroni spondisset, tunc ultro imperium quoque promisit

illi. Suetonius in Othone 4. ¹⁷ Magna mercede, et pretio emenda ab Othone, cui victoriam spondebat, vel alio. ¹⁸ Quae judiciis ex coeli constitutione est notata. ¹⁹ Sergius Galba. ²⁰ Manicis, et catenis ferreis vincta. ²¹ Nemo creditur genium, et animum praescium habere, qui non fuerit damnatus. ²² Imperato exilio, ut effugeret praesentem mortem. ²³ Insulam à Cycladibus aliquam in exilium. ²⁴ Revocari ex illa exilii insula, Cycladum una in mari Aegeo. ²⁵ Uxor tua futurorum cognitionis studiosa, ut illa Tarquinii Prisci uxor, consulit Mathematicos de morte matris tuae, quam ictero laborantem speraverat jam dudum extulisse, et tamen prius de tua, quam super omnia expetit. Ef-

(*) Se acreditan los Astrologos con haber estado en cadenas.

Efferat, et patruos: an sit victurus adulter
 Post ipsam: * quid enim majus dare numina possunt?
 (*) Haec tamen ignorat, quid sidus triste minetur
²⁶ Saturni, ²⁷ quo laeta Venus se proferat astro, 570
 Qui mensis damno, quae dentur tempora lucro.
 Illius occursum etiam vitare memento,
 In cujus manibus, ceu pingua succina, ²⁸ tritas
 Cernis ²⁹ ephemeridas; quae nullum consulit, et jam
 Consulitur: quae, castra viro, patriamque petente, 575
 Non ibit ³⁰ pariter, ³¹ numeris revocata ³² Thrasilli.
 Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
 Sumitur ex libro, si prurit frictus ocelli
 Angulus, inspecta ³³ genesi collyria poscit.
 Aegra licet jaceat, capiendo nulla videtur 580
 Aptior hora cibo, nisi quam dederit ³⁴ Petosiris.
 Si ³⁵ mediocris erit, ³⁶ spatium lustrabit utrumque
 Metarum, et sortes ducet, ³⁷ frontemque, ³⁸ manumque
 Praebeat vati crebrum ³⁹ poppysma roganti.
 Divitibus responsa dabit ⁴⁰ Phryx augur, et indus 585
 Conductus dabit astrorum, mundique peritus,
 Atque aliquis senior, ⁴¹ qui publica fulgura condit.

* *Ironice.* 26 Frigidi, et sicci, malefici. 27 In quo signo, vel qua domo gaudeat ascendens: quos planetas habeat amicos. 28 Unctas, et pellucidas, ceu pingua succina. 29 Libellum supputantem astrorum per singulos dies constitutionem. 30 Una cum marito. 31 Calculationibus. 32 Nobilis Mathematici tempore Tiberii, cujus peritiam quomodo expertus fuerit Tiberius in otio apud Rhodum, ut cognoscas, vide quae Suet. in Tiber. c. 14. Tacitus annal. 6. Dion. 55 lib. 33 Nativitatis themate. 34 Insignis Astrologus Aegyptius. 35 Paupercula. 36 In circo maximo, ubi plurimi erant

sortilegi, et divinatores, v. 589. 37 Physiognomoni, seu metoposcopo, qui profitetur hominum mores, naturas, et futuros etiam eventus ex vultu, ac fronte per noscere, et praevidere, praebebit frontem, ut et..... 38.... Chirōmanti, qui divinat è lineis, et incisuris manuum, praebebit manum. 39 Ex manus contrectatione, vel, osculum ex collis labiis sonans: *al.* concubitum. 40 Astrologus, et Philosophus Indus, Gymnosophista, Brachmanes: nam supra de Phrygiis sacerdotibus dixerat, neque illi ista curabant, aut norant. 41 Hetruscus fulgurum conditor, et expiator. Pers. Satyr. 2. v. 26.

(*) Haec tamen foemina, quae Astrologos consulit, ipsa quidem astrologa non est; at pejores sunt, quae astrologiam callent: in quas nunc invehitur Poëta.

42 Plebejum in Circo positum est, et in aggere fatum:
 43 Quae nudis longum ostendit cervicibus aurum,
 Consulit ante 44 Phalas, delphinorumque columnas, 590
 An saga vendenti nubat 45 caupone relicto.
 46 Hae tamen et partus subeunt discrimen, et omnes
 Nutricis tolerant fortuna urgente labores;
 Sed jacet 47 aurato vix ulla puerpera lecto. 594
 Tantum 48 artes hujus, tantum medicamina possunt,
 Quae steriles facit, atque 49 homines in ventre necandos,
 Conducit. 50 Gaude, infelix, atque ipse bibendum
 Porrige, 51 quidquid erit: nam si 52 distendere vellet,
 Et 53 vexare uterum pueris salientibus, 54 esses
 Aethiopsis fortasse pater: mox 55 decolor haeres 600
 Impleret tabulas, 56 nunquam tibi mane videndus.
 Transeo suppositos, et 57 gaudia, vota que saepe
 58 Ad spurcos decepta lacus, atque 59 inde petitos
 Pontifices, 60 Salios, 61 Scaurorum nomina 62 falso
 Corpore laturos: stat fortuna improba noctu 605
 Arridens 63 nudis infantibus: hos fovet omnes,
 Involvitque sinu, domibus tunc porrigit altis,

42 Vilissimi homines, et (*) α'.
 ἄριστοι, ut ludii, astrologi, con-
 jectores, fanatici, in Circo mo-
 rabantur. Plebeji vates in circo
 sedent, et in aggere Tarquini
 Superbi, qui est ad Circum. Sat.
 3. v. 65. Horatius itaque appel-
 lat fallacem Circum: de his En-
 nius: Non vicanos haruspices, non
 de circo astrologos, etc. Et Ci-
 cero pro Milone: In Circo maxi-
 mo, etc. 43 Syra mulier, vel
 meretrix aurea gestans monilia.
 44 Sortilegos, et divinatores,
 qui in Circo ante Phalas, id est,
 turres ligneas, et delphinorum
 columnas versabantur. 45 Prio-
 re marito deserto, vel mortuo.
 46 Pauperculae. 47 Diviti, et
 nobili, ipsa dives. Hypallage.
 48 Veneficae. 49 Conceptos jam,
 et formatos. 50 Marite. Scopti-

ce. 51 Quidquid erit potionis
 abortum facientis. 52 Gravida
 fieri. 53 Parere. 54 Ex adulte-
 rio conjugis tuae cum servo
 Aethiope. 55 Niger, vel fuscus:
 Mulato: ex patre Aethiope, et
 matre Romana scriberetur tibi
 haeres dictante uxore, supr. v.
 218. 56 Utpote malum omen,
 et inauspicatum. 57 Patrum, de
 nothis, et suppositis, tanquam
 suis. 58 Lacum Velabrensem,
 quo exponebantur spurii. 59
 Clam à matribus, quae nigros
 suos ex Aethiopicis servis foetus
 ejecerunt, et à lacu Velabrensi
 petendos curarunt expositos
 aliarum foeminarum spurios af-
 ferri, quos maritis pro suis ob-
 trudant. 60 Martis sacerdotes.
 61 Nobilium. 62 Supposito. 63
 Expositis nudis.

(*) Latin. foco carentes, sine domo.

Secretumque sibi ⁶⁴ mimum parat : hos amat , his se
 Ingerit , atque suos ridens producit alumnos.
 Hic magicos adfert ⁶⁵ cantus , hic ⁶⁶ Thessala vendit ⁶¹⁰
⁶⁷ Philtra , quibus valeant ⁶⁸ mentem vexare mariti,
⁶⁹ Et solea pulsare nates : quod desipis , inde est ,
 Inde animi caligo , et magna oblivio rerum ,
 Quas modo gessisti ; tamen hoc tolerabile , si non
 Et furere incipias ; ut ⁷⁰ avunculus ille Neronis , ⁶¹⁵
 Cui totam ⁷¹ tremuli frontem Caesonia pulli
 Infudit : quae non faciet , quod principis uxor ?
⁷² Ardebant cuncta , et fracta compage ruebant,
 Non aliter , quam si fecisset Juno maritum
 Insanum : minus ergo nocens erit Agrippinae ⁶²⁰
⁷³ Boletus : siquidem unius praecordia pressit.
 Ille senis , * tremulumque caput ⁷⁴ descendere jussit
 In coelum , et * longam manantia labra salivam.
⁷⁵ Haec poscit ferrum , atque ignes , haec potio torquet,
 Haec lacerat mixtos equitum cum sanguine patres : ⁶²⁵
⁷⁶ Tanti partus equae , quanti una venefica constat?
 Oderunt natos de pellice : nemo repugnat ,

64 Ludum , et varium jocum ex his suppositis. 65 Incantamenta. 66 Thessalia olim veneficiis , et magicis famosa. 67 Potiones amatorias. 68 Dementes reddere. 69 Pro sua libidine tractare. Pers. Sat. 5. v. 149. 70 Caligula , qui ab uxore Caesonia creditur potionatus amatorio quidem medicamento , sed quod in furorem converterit. Sueton. Calig. cap. 50. Idem refert Josephus Antiquit. l. 19. 71 Carunculam è fronte recens nati pulli equini , id est , hippomanes supra v. 134. 72 Caligulae furoris igne ardebant , ruebantque pessum res humanae , quarum habenas tenuit Romanorum Imperator , non secus ac nutas-

sent coelestes res , Jove in furorem verso. 73 Quo venenato sustulit Claudium Imperatorem. 74 Relatum enim inter deos , rursus à diis detrusum esse ad inferos jocatur Seneca ἀποκολοῦνθός (*) Claudii Ceesaris. * Erat enim Claudius tremulo capite , spumante rictu , humentibus naribus , etc. Sueton. Claud. 30. c. 75 Haec potio , et philtrum Caesoniae Caligulam in furiosam crudelitatem impulit. Exquisitum aliquod veneni genus placebat , quod turbaret mentem , et mortem differret. Tacitus 12. Ann. 76 Si tantum mali ex uno hippomane , quantum ex una venefica ?

(*) Est titulus , quem Sen. operi suo in derision. Claudii scripto praefixit , quasi diceret : post mortem cucurbita , ab ἀπὸ , post , et κολοῦνθῆ , cucurbita (calabaza) : significavit Claudium inter cucurbitas potius quam inter Deos post mortem fuisse referendum.

Nemo vetat: jamjam privignum occidere fas est.
 Vos ego pupilli, moneo, quibus amplior est res,
 Custodite animas, et nulli credite mensae: 630

Livida materno fervent adipata veneno.

77 Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,

78 Quae peperit, timidus praegustet pocula 79 pappas.

80 Fingimus haec, altum Satyra sumente 81 cothurnum,
 Scilicet, et finem egressi, legemque 82 priorum, 635

Grande Sophocleo carmen 83 bacchamur hiatu,

Montibus ignotum 84 Rutulis, coeloque Latino.

Nos utinam vani! sed clamat 85 Pontia, Feci,

Confiteor, puerisque meis aconita paravi,

Quae deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi. 640

* Tune duos una 86 saevissima vipera coena?

Tune duos? 87 septem, si septem forte fuissent.

** Credamus Tragicis quicquid de 88 Colchide torva

Dicitur, et 89 Progne: nil contra conor, et illae

Grandia monstra suis audebant temporibus, sed 645

90 Non propter nummos, minor admiratio summis

Debetur monstris, 91 quoties facit ira nocentem

77 Praegustet. 78 Ipsa mater, quae ut gratificetur secundo marito, veneno non raro tollit filios ex priore marito, ut ad illum rem integram deferat: infra de Pontia. 79 Alumnus, vel tutor Syracusanus: *πάππας*, pater. 80 Aliquis fortasse arguat nos haec fingere, etc. mox: Utinam quidem fingeremus, neque vera nimis essent, quae memoro. 81 Tragicam licentiam, et argumenta ficta. 82 Poëtarum Satyricorum. 83 Poëtico instincti furore caninus Tragica. 84 Italis montibus, id est, Romae. Rutili vero populi Latii. 85 Publii Petronii filia, Vecti Bolani uxor, quae duos ex Bolano filios veneno sustulit, ut adultero

nuberet. Martial. epig. 34. lib. 2. idque professa è formula fatentium reorum: quae eadem est inscriptio epitaphiis solennis. * *Inquit Poëta.* 86 In tuos saeva, ut viperae, è quibus foemina marem, nati matrem enecant. 87 *Respondet Pontia.* Imo septem interfecissem, si mihi septem fuissent, ut secundo gratificarer marito. ** *Poëtae verba.* 88 Medea, quae liberos suos in odium Jasonis dilaniavit. (*) 89 Quae Ityn filium coctum Tereo apposuit. (**) 90 Ut nostrae. 91 Quoties furore amoris, vel irae aguntur praecipites non leviori ruina, quam praerupta, et ruinam minitanti juga montium subducto clivo, seu radicis parte.

(*) Quod eam deserens, Creusam uxorem duxerat.

(**) Quod Philomelam sororem compresserat, atque, ne rem detegeret, ei linguam absciderat.

Hunc sexum, et rabie jecur incendente feruntur
 Praecipites, ut saxa jugis obrupta, quibus mons
 Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit. 650

Illam ego non tulerim, quae ⁹² *computat, et scelus ingens*
⁹³ *Sana facit: 94* spectant ⁹⁵ *subeuntem fata mariti*
 Alcestim, et, ⁹⁶ *similis si permutatio detur,*
 Morte viri cupiant animam servare catellae. 649

Occurrent multae tibi ⁹⁷ (*) Belides, atque ⁹⁸ Eriphylae:
 Mane ⁹⁹ Clytemnestram nullus non vicus habebit:

Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
 Insulsam, et fatuam laeva, dextraque tenebat;

At nunc res agitur tenui pulmone ³ rubetae:

⁴ Sed tamen et ferro, ⁵ si praegustaret Atrides 660

Pontica ⁶ ter victi cautus medicamina regis.

92 Deliberat modo, vers. 647.
 93 Prudens, mentis compos: non ex vindicta, affectu, aut infirmitate. 94 In theatralibus ludis repraesentatam. 95 Mariti Admeti vitam sua morte redimentem. 96 Sed his, si similis daretur permutatio, et optio, redimerent vitam catellae morte viri. 97 Similes Danai filiabus L. quae uno excepto maritos interfecere. 98 Cujusmodi fuit Eriphyla, quae vatem Amphiaräum maritum (**) monili à Polynice

corrupta prodidit. 99 Similem Clytemnestrae, quae ut Aegysto adultero frueretur, maritum Agamemnona à bello Trojano redeuntem bipenni occidit. 1 Clytemnestra Tyndari filia. 2 Non artificiosam caedem, quale nostrarum venenum. 3 Sat. i. v. 70. 4 Et paratae tamen etiam ferrem discernere. 5 Si maritus se praemuniret antidoto, quali usus est Mithridates rex Ponti. 6 A Sylla, Lucullo, Pompejo.

(*) Ita ab avo Belo dictae, ut et Danaides à patre Danao; qui cum ex oraculo audisset, à genero se interficiendum, recusavit 50. filias fratris Aegypti filiis in uxores dare; at bello coactus, morem fratri gerere simulans, filiabus persuasit, ut in nuptiarum nocte viros occiderent; quod et fecere, exceptâ Hypermenestrâ: Dolium pertusum ob tantum scelus irritò labore aquâ implere apud inferos creduntur.

(**) Domi latitantem, ne ad bellum Thebanum, ubi se periturum, augur peritissimus praevidebat, ire cogere.

SATYRA VII.

Ad Telesinum Poëtam. Caesarem quidem studia, et artes respicere; caeterum apud alios Romanos Poëtarum, Historicorum, Causidicorum, Rhetorum, et Grammaticorum studia, et labores pro levi, et vili esse.

ET spes, et ratio studiorum in ¹ Caesare tantum;
 Solus enim ² tristes hac tempestate Camoenas
 (*) Respexit, cum jam celebres, notique Poëtae
³ Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
 Tentarent, nec foedum alii, nec turpe putarent
 Praecones fieri, cum ⁴ desertis Aganippes
 Vallibus esuriens migraret in ⁵ atria ⁶ (6) Clio.
 Nam, si ⁷ Pieria quadrans tibi nullus in arca
 Ostendatur, (***) ames nomen, victumque ⁸ Machaerae,
 Et vendas potius, commissa quod auctio vendit ¹⁰
 Stantibus, oenophorum, tripodes, armaria, cristas,
⁹ Halcyonem Bacchi, ¹⁰ Thebas, et ¹¹ Terea ¹² Fausti.
 (***) Hoc satius, quam si dicas sub iudice, Vidi,
 Quod non vidisti: faciant ¹³ equites Asiani,
 Quanquam, et ¹⁴ Cappadoces faciant, equitesque ¹⁵ Bithyni,
¹⁶ Altera quos nudo traduxit ¹⁶ Gallia talo. 15

¹ Trajano, alii Nerva, alii Domitiano, qui caetera vitiosus, favebat tamen literis, fovebatque Musas. Vide vitam Juvenalis. ² Neglectos, et inopes Poëtas. ³ Inopia sua, et poëseos neglectu coacti, Romae, et in aliis oppidis Italiae conferrent se ad sordidas artes, ut ex balneatoria, et furnaria victum sibi quaerent. ⁴ Missis studiis in remotis solitudinibus juxta Aganippen fontem Boeotiae à Cadmo inventum, et Musis sacrum. ⁵ Divitum, vel atria Licinia in foro, quo convenire praecones, et ubi auctiones fieri solebant. ⁶ Poëta Clius cultor. ⁷ Tui docti Poëtae, qui Musas è Pie-

ria colis. ⁸ Praeconis illius temporis. ⁹ Tragoediam de Halcyone, Ceycis uxore, à malo Poëta Baccho scriptam. Alias *Alcithoen Pacci*, fabulam vide 4. *Metam. Ovid.* ¹⁰ Tragoediam de Thebarum regibus, Oedipo, etc. ¹¹ Tragoediam de Tereo, Progne, Philomela, etc. ¹² Malti Poëtae. ¹³ Servi ex Asia ducti jam equites Romani facti, sed levis fidei. ¹⁴ Equites è servis Cappadocibus, qui Armeniae sunt contermini. ¹⁵ Equites è servis Bithynis in Asia minore juxta Pontum. ¹⁶ Gallograecia, seu Galatia: Vide Lucii Flor. 2. lib. 11. cap.

Ne-

(*) *Bolvió los ojos á las afligidas Musas.* (6) Una ex 9. Musis.
 (***) *En verdad que envidiarás el nombre, y modo de vivir de Maquera.*
 (***) *Mejor es esto, que decir ante el juez (en vara de justicia) lo vi, sin haberlo visto.*

Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, nectit quicumque ¹⁷ canoris
 Eloquium vocale modis, ¹⁸ laurumque momordit.
 * Hoc agite, ô juvenes: circunspicit, et stimulat vos,
 Materiamque sibi ¹⁹ Ducis indulgentia quaerit. 21
 Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
 Praesidia, atque ideo ²⁰ croceae membrana tabellae
²¹ Impletur, ²² lignorum aliquid posce ocyus, et, quae
 Componis, dona ²³ Veneris, ²⁴ Telesine, marito: 25
 Aut claude, et positos ²⁵ tinea pertunde libellos.
 Frange miser calamos, ²⁶ vigilataque praelata dele,
 Qui facis in parva sublimia carmina cella,
 Ut dignus venias ²⁷ hederis, et imagine ²⁸ macra.
 Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus 30
 Tantum admirari, tantum laudare disertos,
 Ut pueri ²⁹ Junonis avem; sed defluit aetas,
 Et ³⁰ pelagi patiens, et ³¹ cassidis, atque ³² ligonis:
 Taedia tunc subeunt animos, tunc seque, suamque
 (*) ³³ Terpsichorem odit ³⁴ facunda, et nuda senectus. 35
 (***) Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
 Quem colis, et ³⁵ Musarum, et Apollinis aede relictas,
 Ipse facit versus, atque uni ³⁶ cedit Homero

¹⁷ Poëma altum, et sonorum.
¹⁸ Honorem lauri, et gloriam
 poëmatici sui degustavit, *vel*,
 Poësi initiatus, et sacer Apolli-
 nis vates factus momordit lau-
 rum, quae manducata numine
 inflare credebatur. *Δαφνιφάγων*
φοιβαζεν ἐν λαιμῶν ὄπα, (***)
 Lycophron. * Rituale verbum, et
 in sacris solenne. ¹⁹ Impera-
 toris liberalitas, et favor. ²⁰
 Vide Persii Sat. 3. 10. *vel* Vi-
 telliani. ²¹ Carminibus. ²² Ad
 incendium. ²³ Vulcano igni.
²⁴ Poëta, ad quem hanc Saty-
 ram scribit. ²⁵ Blattis, et ti-
 neis escam mitte. ²⁶ Carmina,
 quae de bellis elucubrasti. ²⁷

Corona ex hederis, victorum
 Poëtarum praemio, et.... ²⁸...
 Statua in bibliothecam Apolli-
 nis recipienda, referente ma-
 ciem tuam ex intensione studii
 contractam. Vide Persii prologi
 vers. 5. ²⁹ Pavonem. ³⁰ Quae
 poterat impendi mercaturae, et
 nauticae.... ³¹ Militiae....
³² Agriculturae. ³³ Studia
 poëtica. ³⁴ Ipsi jam senes,
 inopesque, ut ut docti. ³⁵ Poë-
 tis ipsis, *vel* doctorum censura,
 qui in aede Musarum, et Apol-
 linis de carminibus judicabant,
 vel, nullo Musarum instinctu,
 sed invita Minerva, carmina agres-
 sus. ³⁶ Putat se cedere.

(*) Est una ex 9. Musis, poniturque pro studiis poëticis, ut
 recte Farnabius exponit. (***) *Oye ahora las industrias de que se*
vale, para no darte nada, ese á quien obsequias. (***) *Latin.* Lau-
 rum comedens insanum edit ex gutture cantum.

Prop-

³⁷ Propter mille annos : at , si dulcedine famae
 Succensus recites , ³⁸ Maculonus commodat aedes , 40
 Ac longe ferrata domus servire jubetur ,
 In qua sollicitas imitatur ³⁹ janua portas.
 Scit dare libertos extrema in parte sedentes
 Ordinis , et magnas ⁴⁰ comitum disponere voces.
 Nemo dabit ⁴¹ regum , ⁴² quanti subsellia constant , 45
 Et quae conducto pendent ⁴³ anabathra tigillo,
 Quaeque ⁴⁴ reportandis posita est ⁴⁵ orchestra cathedris.
 Nos tamen hoc agimus , tenuique in pulvere sulcos
 Ducimus , et ⁴⁶ litus tenui versamus aratro.
 Nam , si discedas , *laqueo tenet* ⁴⁷ *ambitiosi* 50
Consuetudo mali , tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes , et aegro in corde senescit.
 Sed vatem egregium , cui non sit publica vena,
 Qui ⁴⁸ nihil expositum soleat ⁴⁹ deducere , ⁵⁰ nec qui
 Communi feriat carmen triviale moneta , 55
 * Hunc qualem nequeo monstrare , et sentio tantum,
 (*) Anxietate carens animus facit , ⁵¹ omnis acerbi
 Impatiens , ⁵² cupidus silvarum , ⁵³ aptusque bibendis

37 Neque hoc propter ingenium; sed annos, quod Homerus antiquior sit illo. 38 Dives quispiam. 39 Ferrata, instar portarum civitatis obsessae. 40 Clientum, qui tibi applaudebunt. 41 Divitum. 42 Pretium conductorum subselliorum, graduum, orchestrae. 43 Scalas, et gradus, per quos ad pulpita ascenditur. 44 Quippe quae conducta referuntur. *Nam et domum mutat, et auditorium extruit, et subsellia conducit.* Dialog. de Oratoribus. 45 Tabulatum, in quo est chorus, et saltat Pantomimus. Satyr. 3. vers. 178. 46 Sterile, et inutile studium exercemus, et urgemus, non majori fructus spe, quam si litus araremus. 47 Laudem affectan-

tis poëtices: pene conversus hic locus ex Aristophanis Ranis. *τίμιμον δὲ ποιητὴν, ἄν,* etc. 48 Nihil humile, aut vulgare. *Esugiendum est ab omni verborum vilitate, et sumendae voces à plebe summotae, etc.* Petron. 49 Egregie, et subtiliter, veluti tenui filo. 50 Qui non vulgari nota, et stylo carmina condit. *Metaph.* à monetariis, qui unius notae nummos producant. * Et cujus nomen, aut exemplum non possum dare, ut qui talem novi neminem, et cujus ideam mente solum concipio. 51 Molestiis vacuus, et liber. 52 Secessus, et solitudinis amans. 53 Natura idoneus, quem ars perficiat, et quem furore suo inspirent Apollo, et Musae.

(*) Ovid. l. i. Trist. el. i. *Carmina proveniunt animo deducta sereno... Carmina secessum scribentis, et otia quaerunt... Carminibus metus omnis abest.*

Fontibus ⁵⁴ Aonidum ; neque enim cantare sub antra
⁵⁵ Pierio , ⁵⁶ thyrsumve potest contingere ⁵⁷ sana 60
 Paupertas , atque aeris inops , quo nocte , dieque
 Corpus eget : satur est , ⁵⁸ cum dicit Horatius , ohe!
 Quis locus ingenio , nisi cum se carmine solo
 Vexant , et ⁵⁹ dominis ⁵⁹ Cirrhae , ⁶⁰ Nysaeque feruntur
 Pectora nostra duas non admittentia curas ? 65
 Magnae mentis opus , nec ⁶¹ de Iodice paranda
 Attonitae , currus , et equos , faciesque deorum
⁶² Aspiceret , et qualis ⁶³ Rutulum confundat ⁶⁴ Erinnyis :
 Nam , si Virgilio puer , et tolerabile desit
 Hospitium , ⁶⁵ caderent omnes à crinibus hydri , 70
⁶⁶ Surda nihil ⁶⁷ gemeret grave buccina : poscimus , ut sit
⁶⁸ Non minor antiquo ⁶⁹ Rubrenus Lappa ⁷⁰ cothurno ,
 Cujus et ⁷¹ alveolos , et laenam ⁷² pignorat Atreus.
 Non habet ⁷³ infelix Numitor , quod mittat amico ;
 Quintillae quod donet , habet : nec defuit illi, 75
 Unde emeret multa pascendum carne leonem
 Jam domitum : constat leviori bellua sumptu
⁷⁴ Nimirum , et capiunt plus intestina poëtae.

⁵⁴ Musarum ex Aonia , antris , montibus , et fontibus musis consecratis nobili. ⁵⁵ Supra v. 8. ⁵⁶ Furorem *ἐμανυρσον* , quali in Orgiis Thyrsigeræ feruntur Bacchides. Poëtae autem in tutela Bacchi sunt. ⁵⁷ Sicca , et sobria , quae Poëtis haud convenit , qui non nisi mero (quod animae educit instrumenta) madidi , et male sani carmina scribunt , quae vivere possint : vide epigr. Antipatri 2. lib. Antholog. *συμπίστια ἀφείσματα*. ⁵⁸ Od. 19. l. 2. (*) ⁵⁹ Ab Apolline , cui Cirrha urbs ad radicem Parnassi sacra. ⁶⁰ Baccho , qui in Nysa Arabiae educatus , cultusque est. ⁶¹ De domesticis curis sollicitae. ⁶² Mente conceptas describere. ⁶³ Tur-

num Rutulorum regem. ⁶⁴ Alecto furia , Aen. 7. ⁶⁵ Non potuisset fingere furias anguibus crinitas , ut ibidem , *geminos erexit crinibus angues*. ⁶⁶ Non audita , vel rauca. *Catachresis*. ⁶⁷ Nec adeo horrendum finxisset Alectus cornu , in eodem 7. Aen. ibid. ⁶⁸ Non minori pretio , et aestimatione. ⁶⁹ Poëta Tragicus. ⁷⁰ Poëtis Tragicis prisci temporis. ⁷¹ Tabulas , vel *alveolos* , id est , lances. ⁷² Tragoedia de Atreo , quam dum scribit , suppellectilem pignori exponit : *alias* , pignori accipit Atreus foenerator. *Prior expositio magis placet*. ⁷⁴ Judicio , et usu. Vide Martial. epigr. 3. l. 9. ⁷⁴ Ironicè.

(*) *Ple no Bacchi pectore* (ut ipse ibi ait) Bacchi laudes in hac ode Horatius cecinit.

Contentus fama jaceat ⁷⁵ Lucanus in hortis
 Marmoreis : at ⁷⁶ Serrano , tenuique ⁷⁶ Salejo 80
 Gloria ⁷⁷ quantalibet , quid erit , si gloria ⁷⁸ tantum?
 Curritur ad vocem jucundam , et carmen ⁷⁹ amicae
⁸⁰ Thebaidos , laetam fecit cum Staius urbem,
 Promisitque ⁸¹ diem ; tanta dulcedine captos
 Afficit ille animos , tantaque libidine vulgi 85
 Auditur : sed cum ⁸² fregit subsellia versu,
 Esurit , intactam ⁸³ Paridi nisi vendat ⁸⁴ Agaven.
⁸⁵ Ille et ⁸⁶ militiae multis largitur honorem,
⁸⁷ Semestri vatum digitos circumligat auro.
 Quod non dant proceres , dabit histrio : tu ⁸⁸ Camerinos,
 Et Bareas , tu nobilium magna atria curas?
 Praefectos ⁸⁹ Pelopeia facit , ⁸⁹ Philomela tribunos.
 Haud tamen invidias vati , quem ⁹⁰ pulpita pascunt.
 Quis tibi ⁹¹ Mecoenas ? quis nunc erit , aut * Proculejus,
 Aut * Fabius ? quis * Cotta iterum ? quis * Lentulus al-
 ter ? 95
Tunc par ingenio pretium : ⁹² nunc utile multis
Pallere , et ⁹³ vinum toto nescire Decembri.

⁷⁵ Qui dives ad poësim acces-
 sit. ⁷⁶ Pauperi Poëtae. ⁷⁷ Ut-
 cunque magna. ⁷⁸ Nuda , et si-
 ne pretio. ⁷⁹ Gratae. ⁸⁰ Sta-
 tii poëmatis de bello Thebano.
⁸¹ Recitandi. ⁸² Frequentia au-
 ditorum (*) *ὡν ὑπὸ κρότῳ, καὶ κρου-
 γῆς κατ' ἐρρήγυντο ὁ τόπος.* Poly-
 b. historiarum 15. vel , vehe-
 menti recitatione , ut Satyra 1.
Ruptae lectore columnae. Sic Mar-
 tianus Capella : *cognoscentium
 quoque fregere subsellia : hunc
 olim perorantem , et rhetoricae se-
 dilia plausibili oratione frangen-
 tem , etc.* Sidonius lib. 5. epis-
 tolarum ad Sap. ⁸³ Pantomim-
 o , Domitiae Neronis amitae
 liberto. ⁸⁴ Fabulam de matre
 Penthei conscriptam , eamque

novam. ⁸⁵ Paris. ⁸⁶ Praefectu-
 ras. ⁸⁷ Dignitate equestri , cu-
 jus insigne annuli aurei , quos
 invenit luxus semestres , id est,
 aestivos minores ; hybernos , ma-
 jores , ut Satyra 1. vers. 28. ⁸⁸
 Nobiles. ⁸⁹ Tragoedia de Pello-
 pea filia Thyestae , vel de Phi-
 lomela conscripta , et Paridi ven-
 dita. ⁹⁰ Recitationes in pulpi-
 tis. ⁹¹ * Vir liberalis , et mu-
 nificus. Sat. 5. v. 108. ⁹² Nunc
 studii utilitas huc redit omnis
 denique , ut palleant , et vino
 abstineant , legitur et , *tunc utile.*
⁹³ Abstemia agere Saturnalia ,
 quae mense celebrantur Decem-
 bri , in quibus vino , et epulis
 maxime indulgetur.

(*) *Latin.* Quorum ex plausu , et clamore diruptus est locus.
Ves-

⁹⁴ Vester porro labor foecundior, historiatarum
Scriptores, ⁹⁵ petit hic plus temporis, atque ⁹⁶ olei
plus;

Namque oblita modi millesima pagina surgit 100

Omnibus, et crescit multa damnosa papyro,

Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.

Quae tamen inde seges? terrae quis fructus ⁹⁷ apertae?

Quis dabit historico, quantum daret ⁹⁸ acta legenti?

⁹⁹ Sed genus ignavum, quod tecto gaudet, et umbra.

¹ Dic igitur, quid causidicis ² civilia praestent 106

Officia? et magno ³ comites in fasce libelli?

Ipsi magna sonant; sed tunc cum creditor audit

Praecipue, vel, si ⁴ tetigit latus acrior illo,

⁵ Qui venit ad dubium grandi cum ⁶ codice ⁷ nomen.

Tunc immensa cavi spirant mendacia ⁸ folles, 111

⁹ Conspuiturque sinus: verum deprendere messem

Si libet, ¹⁰ hinc centum patrimonia causidicorum,

Parte alia solum ¹¹ russati pone ¹² Lacertae.

Consedere ¹³ duces: surgis tu ¹⁴ pallidus ¹⁵ Ajax 115

⁹⁴ Sed vester labor, ô histori-
ci, utilior forte est, et foecun-
dior. *Ironice.* ⁹⁵ Hic labor pe-
tit plus operae, et olei. Sed le-
gitur, et *petitur plus.* ⁹⁶ Im-
pensae in oleo ad lucernam. ⁹⁷
Proscissae, et aratae. *Metaph.*
⁹⁸ Actuario, sive avvocato. ⁹⁹
Sed historici, *inquies*, sunt ge-
nus ignavum, etc. Isaacus Ca-
saubonus in animadversionibus
ad Suetonium in Augusto legit,
quod lecto gaudet, intelligitque
lectum, ceu *lecticulam lucubrato-*
riam. κλιβιδιον. Ita Seneca 72.
epist. *Quaedam sunt, quae possis,*
et in cisio scribere: quaedam le-
ctum, et otium, et secretum desi-
derant. Et Pers. Sat. 1. *Non quic-*
quid denique lectis Scribitur in ci-
treis. 1 Respondet poëta. 2 A-
ctiones causarum civilium. 3 Li-

bri actionum, quos secum in
judicium adfert. 4 Punxit, com-
movitque alius causidicus acrior
illo, *vel* creditor. 5 Qui, debi-
tore inficiente, negat id deberi,
paratus ostendere libros accepti,
et expensi. 6 Legum, *vel* pro-
bationis. 7 Debitum. 8 Pulmo-
nes, *vel* fauces. 9 Contentione
orationis. 10 In hac lance, id
est, confer lucrum aurigae cum
illo causidici, et comperies unius
aurigae lucrum aequare centum
causidicorum mercedes. 11 Ves-
te russata, id est, rubra induti.
12 Militis, *vel* aurigae russatae
factionis. 13 Judices. *Hemis-*
tich. Ovidianum *Met.* 13. 14 De
eventu, *vel* causa subtimidus.
15 Causam dicturus, ut Ajax ibi-
dem.

Dicturus ¹⁶ dubia pro libertate, ¹⁷ Bubulco
 Judice: rumpe miser ¹⁸ tensum jecur, ut tibi lasso
 Figantur ¹⁹ virides scalarum gloria palmae.
 (*) Quod vocis pretium? siccus petasunculus, et vas
²⁰ Pelamydum, aut veteres Maurorum ²¹ epimenida bulbi;
 Aut vinum ²² Tiberi devectum, quinque lagenae, 121
 Si quater egisti: si contigit aureus unus,
²³ Inde cadunt partes in foedere pragmaticorum:
²⁴ Aemylio (***) dabitur, quantum petet, et melius ²⁵ nos
 Egimus: hujus enim stat ²⁵ currus aheneus, alti 125
 Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
²⁷ Bellatore ²⁸ sedens curvatum hastile minatur
 Eminus, et statua meditatur praelia ²⁹ lusca.
 Sic ³⁰ Pedo ³¹ conturbat, ³⁰ Matho deficit, exitus hic est
³⁰ Tongilli, magno cum ³² rhinocerote lavari 130
 Qui solet, et vexat lutulenta balnea ³³ turba,

16 Pro eo, cujus libertas in quaestionem vocatur, ut Cic. pro Archia. 17 C. Attilio Bubulco Cos. vel rustico aliquo judice. 18 Jecur ira inflatum, vel pulmonem spiritu. 19 Victoriae signa è pulpitis tuis aedibus affiguntur: erat autem moris victoriam in actionibus partam testari appensa pro foribus palma. (***) οἱ φοίνικες ἐπὶ τῆς θύρας χλωροὶ ἐστὶ φανώμενοι. Lucian. Πυλῶρων διδάσκαλος: alii censent significari hinc pauperiem oratorum, quibus etiam victoribus pro palmatis aedibus erant coenacula, ad quae scalis ascenderent. 20 Piscium è thynni genere. 21 Bulbi genus. Plin. l. 19. vel bulbi, pisces exigui, et viles. Lips. epist. 2. lib. 4. Quaest. epist. alii legunt Epimonia, quasi menstrua haec sint munera ex Africa. 22 Vile, ut Vejentanum, seu Etrus-

cum, non adverso flumine ex Campania, vel Graecia advectum. 23 Aurei illius partes quaedam auferuntur distribuendae ex pacto Pragmaticis, qui, verbis, et formulis juris instructi, mercedula adducti, ministros se oratoribus praebent in judiciis. Cic. 1. de Orat. et Fab. l. 12. cap. 3. 24 Diviti causidico. 25 Nos tamen pauperes advocati. 26 Triumphalis currus majorum in porticu. 27 Equo. 28 Equestris statua. 29 Altero oculo clauso, ut ictum dirigat, vel, inclinato capite, vel detorto, ita ut unus tantum oculus videatur. 30 Causidicus. 31 Decoquit, et aes alienum contrahit: novis creditoribus solvens, veteribus non ita, dum se divitem praefert. 32 Gutto ex cornu Rhinocerotis, quo in balneis utuntur divites. 33 Clientum, et servorum.

(*) Bien, con qué se te viene á pagar al cabo tanto vocear, y clamar?
 (***) Su boca será su medida.
 (***) Latin. Palmae super porta virides eam coronantes.

Perque forum juvenes longe premit * assere ³⁴ Medos,
Empturus pueros, argentum, ³⁵ myrrhina, villas;
³⁶ Spondet enim Tyrio ³⁷ stlataria purpura filo.

Et tamen hoc ipsis est utile: purpura ³⁸ vendit. 135

Causidicum, vendunt ³⁹ amethystina, convenit illis

Et strepitu, et ⁴⁰ facie majoris vivere census.

Sed finem impensae non servat prodiga Roma.

⁴¹ Ut redeant veteres, ⁴¹ Ciceronis nemo ducentos

Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens. 140

(*) Respicit hoc primum ⁴² qui litigat, an tibi servi

Octo, decem ⁴³ comites, post te an sit sella, ⁴⁴ togati

Ante pedes: ideo conducta ⁴⁵ Paulus agebat

⁴⁶ Sardonyche, atque ideo pluris, quam ⁴⁵ Cossus agebat,

Quam ⁴⁵ Basilus: *rara in tenui facundia panno:* 145

Quando licet ⁴⁷ flentem Basilo producere matrem?

Quis bene dicentem Basilum ferat? ⁴⁸ accipiat te

Gallia, vel potius ⁴⁹ nutricula causidicorum

Africa, si placuit mercedem imponere linguae.

Declamare doces, ⁵⁰ ferrea pectora ⁵¹ Verti, 150

Cum ⁵² perimit saevos ⁵³ classis numerosa tyrannos.

* Satyra 3. v. 235. ³⁴ Lecti-
carios ex Media. Lipsius legit
Moesos, ut Sat. 9. ³⁵ Vasa: vi-
de Martial. epigr. 113. l. 1. et
quae nos ibi: vide et hujusmodi
licitatorem Mamurram. epigr. 60.
l. 9. Martial. ³⁶ Exponit se, tan-
quam divitem. ³⁷ Latus clavus
purpureus, *st* praefixo, ut stlite
pro lite. ³⁸ Commendat, et fa-
cit, ut conducatur majori pretio.
³⁹ Vestimenta violacea, ab A-
methysti gemmae colore. ⁴⁰ Os-
tentatione majoris census. ⁴¹
Quod si in vitam reversi sint
summi illi oratores Romani Cras-
sus, Antonius, Cicero, acturi
jam causas.... ⁴² Clientes
non tam respicerent eloquen-

tiam, quam census, faciem, et
comitatum oratoris, an illi lectica
octophoros plena ipso, etc. ⁴³
Clientes. ⁴⁴ Amici anteambu-
lones. ⁴⁵ Orator causidicus.
⁴⁶ Annulo, in quo haec erat
gemma. ⁴⁷ Tenui oratori pro-
ducenti matrem in gravi causa
pro vita, et salute filii suppli-
cantem, et misericordiam mo-
ventem, quod fecit Cicero pro
Fontejo. ⁴⁸ In Gallia oratoriam
exerceas. ⁴⁹ Litigiosa. ⁵⁰ Nul-
lius laboris non patientissima.
⁵¹ O Rhetorum praeceptor. ⁵²
Perimendos declamat, alii de
Dionysio exponunt, qui de rege
in hoc pistrinum fuerit conje-
ctus. ⁵³ Discipulorum.

(*) Lo primero que mira el litigante, quando busca Abogado, es,
si, etc.

Nam, quaecunque sedens modo legerat, haec eadem stans
Proferet, atque ⁵⁴ eadem cantabit versibus ⁵⁴ iisdem.

Occidit miseros ⁵⁵ *crambe repetita magistros.*

Quis ⁵⁶ color, et quod sit ⁵⁷ causae genus, atque ubi
⁵⁸ summa 155

Quaestio, quae veniant diversa parte ⁵⁹ sagittae,

Scire volunt omnes, () mercedem solvere nemo.*

⁶⁰ Mercedem appellas? quid enim scio? ⁶¹ *culpa do-*
centis

Scilicet arguitur, quod ⁶² *laeva in parte mammillae*

Nil salit ⁶³ *Arcadico juveni, cuius mihi sexta* 160

Quaque die miserum dirus caput ⁶⁴ Annibal implet:

Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem

A Cannis? an post nimbos, et fulmina cautus

⁶⁵ Circumagat madidas à tempestate cohortes.

⁶⁶ Quantum vis stipulare, et protinus accipe quod do,

Ut toties illum ⁶⁷ pater audiat? haec alii sex 166

Et plures uno conclamant ore sophistae,

Et veras agitant lites, (**)⁶⁸ raptore relicto;

⁵⁴ Periodis, et pronuntiatione.
⁵⁵ Eadem identidem ab eodem
iisdem inculcata, non sine fas-
tidio enecat, non secus ac (***)
dis κραμβῆ θάνατος, recalcata
brassica, et ad fastidium repo-
sita. Quod enim de *Cambre* in-
gerunt Domitius I. Scoppa, et
alii, ut sit inscriptio declama-
tionis ex historia devictorum à
Cumanis Capuanorum juxta Cam-
bren oppidum Campaniae, tor-
tuosum mihi, et longe nimis pe-
titum videtur. Vide Angeli Poli-
tiani 33. c. Miscell. ⁵⁶ Ratio.
⁵⁷ Deliberativum, demonstrati-
vum, aut iudiciale. ⁵⁸ Contro-
versiae status. ⁵⁹ Objectiones,
et argumenta adversarii. *Metaph.*
⁶⁰ *Inquit discipulus.* ⁶¹ *Respon-*

det magister. ⁶² Cor stupidum
est. ⁶³ Pingui, hebeti, obtuso,
quales sunt Arcades, teste Phi-
lost. l. 3. (***) *βεικησέληνοι*, vel
asinino. Vide Pers. Sat. 3. v. 9.
⁶⁴ Obtundit me toties audita ad
nauseam illius declamatio de An-
nibale deliberante, an recens è
Cannensi victoria peteret urbem,
suadente Maharbale, et illi coe-
nam in Capitolio pollicente. ⁶⁵
Reducat, cum jam posuisset
castra ad tertium à Roma lapi-
dem, deterritus fulmine, et tem-
pestate per dies tres. ⁶⁶ *Dicit*
dispensator, qui Rhetori discipu-
lum tradit. ⁶⁷ Pers. Sat. 3. v.
47. ⁶⁸ Themate ficto de rapto-
re: De his vide *Quintiliani decla-*
mationes, et Senecae controversias.

(*) *Pero eso de pagar ninguno lo quiere entender.*

(**) Omisso themate de Paride Priami filio, qui Helenam Me-
nelai uxorem rapuit ad suam, et patriae perniciem.

(***) *Latin.* Bis brassica mors est. (****) *Latin.* Stupidi.

69 Fusa venena silent, 70 malus, ingratusque maritus,

Et 71 quae jam veteres sanant mortaria coecos. 170

(*) Ergo 72 sibi dabit ipse 73 rudem, si nostra movebunt Consilia, (**)

Ad b pugnam qui rhetorica descendit ab c umbra,

74 Summula ne pereat, qua vilis 75 tessera venit

Frumenti, quippe haec merces lautissima: tenta 175

76 Chrysogonus 77 quanti doceat, vel 77 Pollio quanti

78 Lautorum pueros, artem 79 scindens 80 Theodori.

Balnea 81 sexcentis, et pluris 82 porticus, in qua

Gestetur dominus, quoties pluit: anne serenum

Exspectet, spargatve luto jumenta recenti? 180

83 Hic potius: namque hic mundae 84 nitet ungula mulae.

Parte alia longis 85 Numidarum fulta columnis

Surgat, et 86 argentem rapiat coenatio solem.

Quanticunque domus, veniet, 87 qui fercula docte

Componit, veniet, 88 qui pulmentaria condit. 185

Hos inter sumptus sestertia 89 Quintiliano

69 Nec umbratili in schola accusatione veneficum accusant.

70 Thema de ingrato marito: *Et hic de Medea, et Jasone exponi possunt.*

71 Thema de noverca veneficii privignum insimulante, quem offenderat miscentem collirium ad aegros oculos patri.

72 Poëta itaque suadet sophistae, ut et ipse potius se conferat b ad veras causas forenses ab c imaginaria hac, et scholastica sophistarum exercitatione, quam hujusmodi perpetiatur

(**) ἀχαριστίας, et calumnias.

73 Libertatis, et Rhetoricae, *Metaph.* à gladiatoribus, qui rude donati cessant.

74 Merces minima. 75 Tabella lignea certa nota insignita figurae quadra-

tae: unde et nomen, quandoque rotundae, quo symbolo ab horreis publicis frumentum petas.

76 Quantula mercede. 77 Rhetor, sophista. 78 Nobilium. 79 In minima mensa quasi dividens, et ingerens praecepta Rhetorica.

80 Theodori Gadarei Rhetoris. 81 Supple nummis. 82 Sat. 4. v. 6.

83 In porticu potius quam platea. 84 Nec luto spargitur.

85 E lapide Numidico, qui ad columnas optimus est. Horatius *Od.* 18. 1. 2. *Columnas ultima recisas Africa.*

86 Triclinium hibernum, quod septentrioni, aut orienti objectum solem matutinum, et opacam exciperet Arcton.

87 Structor. 88 Coquus. 89 Rhetori praeceptorum filii.

(*) *Se jubilarà á sí mismo.* (**) *Lat. Ingratitudines.*

(***) *T tomará otro modo de vivir.*

Ut multum, duo sufficient; (*) *res nulla minoris*
Constabit patri, quam filius: 90 unde igitur tot
 Quintilianus habet saltus? 91 exempla novorum
 Fatorum transi: a felix, et b pulcher, et c acer, 190
 Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus
 Appositam * nigrae 92 lunam subtexit 93 alutae:
 Felix, orator quoque maximus, et 94 jaculator,
 95 Et si perfrixit, cantat bene: (**) distat enim, 96 quae
 Sidera te excipiant modo primos incipientem 195
 Edere vagitus, et adhuc 97 à matre rubentem.
 Si fortuna volet, fies de rhetore 98 consul,
 Si volet haec eadem, fies de consule 99 rhetor.
 1 Ventidius quid enim? quid 2 Tullius? an ne aliud quam
 Sidus, et occulti miranda potentia fati? 200
 3 Servis regna dabunt, 4 captivis fata triumphos.
 5 Felix ille tamen (***) corvo quoque rarior albo.

90 *Obiectio*; unde igitur fuit
 Quintilianus tam dives? 91 *Re-*
spondet à fatis, et fortuna illi ob-
tigerunt bona à fortunae, b cor-
*poris, et c animi. * Nam ut*
quisque insanus nigris medium im-
pediit crus Pellibus. Horat. Sat. 6.
 lib. 1. Senatores primo calceos
 nigros induebant, postea cereos,
 galbeos, coccinos, etc. 92 Se-
 natorum calceis luna assuta erat
 scilic. littera C. nota centenarii
 numeri patriciorum à Romulo
 institutorum. 93 Calceo ex alu-
 ta. 94 Dialecticus, sophista. 95
 Etsi quid peccatum sit, in illius
 tamen laudem vertetur, ut rau-
 cus ex frigore etiam bene can-
 tare dicatur. 96 Quod tibi nas-

centi sit *θήμα*, et *ὠρόςνοπος*.
 97 A partu recenti sanguine ma-
 terno rubentem. 98 Ut Cicero.
 Quintiliano autem ornamenta po-
 tius consularia, quam insignia
 potestatis, data, refert *Ausonius*
ad Gratianum. 99 Valerius Li-
 cinianus praetorius exul de Se-
 natore, Rhetor de consule fa-
 ctus. Plin. epist. 11. l. 4. 1 Ven-
 tidius Bassus è captivo, et mu-
 lione ad praeturam, consulatum,
 et triumphum conscendit. Valer.
 Max. 6. 10. A. Gell. 15. 1. 2 Qui
 ex serva natus Tarquinio Prisco
 in regno Romano successit. 3
 Quintilianus sane felix, cui ex
 arte contigerunt divitiae.

(*) *Nada le cuesta tan poco, le sale tan varato al padre, como el*
hijo. Hoc satyricè in patres, qui in balneis, porticibus, domibus
magnos faciebant sumptus; in mercede magistris solvenda parci
admodum, et tenaces (Hisp. agarrados) erant.

(**) *Vá mucho en el astro, que domina en el cielo al tiempo de*
nacer un hombre.

(***) *Simile est illud: nigroque simillima cigno. Sententia est:*
Facilius est corbum inveniri albi coloris, quam Rhetorem, aequè,
ac Quintilianus, fortunatum.

Poenituit multos vanae, sterilisque ⁴ cathedrae,
Sicut ⁵ Thrasimachi probat exitus, atque ⁶ Secundi
Carinatis, et hunc inopem vidistis, Athenae, 205
Nil praeter gelidas ausae conferre ⁷ cicutas.

⁸ Dii majorum umbris tenuem, et sine pondere terram,
Spirantesque crocos, et in urna perpetuum ver,
Qui praeceptorem sancti voluere parentis

Esse loco: (*) metuens virgae jam grandis Achilles 210

⁹ Cantabat ¹⁰ patriis in montibus: et ¹¹ cui non nunc
Eliceret risum citharoedi ¹² cauda magistri?

¹³ Sed Ruffum, atque alios caedit sua quaeque juven-
tus,

¹⁴ Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.

Quis gremio ¹⁵ Enceladi, doctique ¹⁶ Palaemonis adfert,

Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ¹⁷ ex
hoc, 216

Quodcunque est (minus est autem quam rhetoris aera)

¹⁷ Discipuli custos praemordet ¹⁸ Acoenitus ipse,

¹⁹ Et qui dispensat, ²⁰ frangit sibi: ²¹ cede, Palaemon,

⁴ Rhetoricae professionis, quam exercebant sedentes in cathedra. ⁵ Carthaginiensis, qui propter exiguam mercedem destitit à Rhetorica, quam profiteri coepisset. ⁶ Atheniensis, qui Rhetoricen professus à Caligula in exilium relegatus est, quod per exercitationem in tyrannos perorasset. ⁷ Vide Pers. Satyr. 1. v. 2. ⁸ Dii dent majorum nostrorum manibus, et cineribus levem terram perpetuo florentem, etc. Vide quae nos ad ultimum versum Hippolyti Senecae 89. epigr. 1. 1. Mart. et Pers. Sat. 1. v. 35. ⁹ Fidibus canere didicit. ¹⁰ Thessaliae. ¹¹ Et qui tunc grandis non risu contemnebat senem Centaurum: alii, et quis non risisset? ¹² Inferior Chironis Centauri pars. ¹³ Nunc a. Ruffum, id est, praeceptorem etiam puelli sui discipuli caedunt. ¹⁴ Satrium Ruffum, Ciceronis aemulum, qui Ciceronem Gallicae cujusdam eloquentiae esse dixit. ¹⁵ Grammatici. ¹⁶ Rhemnii Palaemonis Grammatici, de quo Sat. 6. v. 458. ¹⁷ Ex hac mercedula. ¹⁸ Paedagogus aliquid diminuit, abradit. In nomine autem alludit ad Anicetum paedagogum, de quo Sueton. c. 5. Neron. ¹⁹ Oeconomus, dispensator. ²⁰ Sibi aliquid praecidit. ²¹ Cede de tu derecho.

(*) Sententia est: Achilles jam adolescens cantabat in patriis montibus Chironis Centauri Musici imperio parens, ejusque virgam metuens; sed hoc priscis temporibus: at nunc (Farn. tunc, sed male) nullus puer talem reveretur magistrum; imo potius caudam ejus (erat Chiron extrema sui parte equus) irrideret.

Et patere inde aliquid decrescere : (non aliter, quam
 22 Institor hybernae tegetis, niveique cadurci) 221
 23 Dummodo non pereat, mediae quod noctis ab hora
 Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
 24 Qui docet obliquo lanam deducere ferro :
 Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas, 225
 Quot stabant pueri, cum totus 25 decolor esset
 26 Flaccus, et haereret nigro fuligo 27 Maroni.
 Rara tamen merces, quae 28 cognitione tribuni
 Non egeat : (*) sed 29 vos saevas imponite leges,
 Ut praeceptori verborum regula constet, 230
 Ut legat historias, auctores noverit omnes
 Tanquam ungues, digitosque suos, ut forte rogatus
 Dum petit aut thermas, aut 30 Phoebi balnea, 31 dicat
 32 Nutricem Anchisae, nomen, patriamque 33 novercae
 Archemori, dicat 34 quot Acestes vixerit annos, 235
 Quot 35 Sículus Phrygibus vini donaverit 36 urnas.
 Exigite, ut mores teneros, ceu pollice, ducat,
 Ut si quis cera vultum facit : exigite, ut sit
 Et 37 pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
 Ne 38 faciant vicibus : *non est leve tot puerorum* 240
Observare 39 manus, oculosque 40 in fine trementes.

22 Supple, patitur sibi de primo pretio indicto aliquid detrahi. 23 Dum aliquid mercedis habeas. 24 Carminator. 25 Fuligine, vel manuum contrectatione. 26 Horatii opus. 27 Virgilio operi. 28 Lite coram Tribuno aerario, cui de minoribus causis cognoscendi jus erat. 29 Ironice dictum in Romanos divites, qui tametsi exiguum (***) minerval praeceptoribus penderent, multis tamen, iisque inutilibus quaestionibus eos excarnificabant. 30 Balneatoris. 31 Huiusmodi quaestionibus Gram-

maticos vexare solebat Tiberius Nero. Suetonium vide, et Agellium 14. 6. et Senec. epistol. 88. 32 Nomen nutricis Anchisae, de qua nihil constat. 33 Ex Aeneid. 10. quam Servius Casperiam nominat. 34 Quia senior. 35 Acestes, Aeneid. 1. Siciliae rex. 36 Quia, *cadis onerarat Acestes*. ibid. 37 Paternum in discipulos induat affectum. Quintil. 2. 3. 38 Agant, et patiantur. 39 Ne praepudia ducant, *μαγρωποι*. 40 In fine libidinis molliter natantes, et, ut quidam legunt, *patrantes*.

(*) Invenitur nunc in eos, qui magistros tam exiguum truncum ex tanto labore capientes ad omnes quaestiones etiam futiles, et inanes extempore velint respondere.

(***) Merces est, quae magistris persolvitur.

Haec

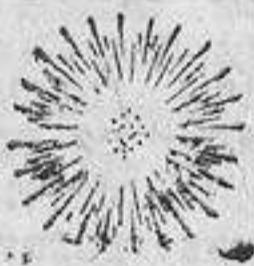
Haec, ⁴¹ inquit, cures, et, ⁴² cum se verterit an-
 nus,
 Accipe, ⁴³ victori populus quod postulat, aurum.

⁴¹ Pater. ⁴² Finito anno.
⁴³ Levem mercedem, utpo-
 te aureos quinque, quos popu-
 lus in ludis scenicis dari pos-
 tulabat ab eo, qui spectacula ex-
 hibebat. Capitolinus Antonino.
 Lucianus in Icaromenippo deri-
 det tragicos (*) ἐπὶ τὰ δραχμῶν
 εἰς τὴν ἀγῶνα μεμιθωμένους; vi-
 deor tamen mihi posse hoc in-
 terpretari, nec inepte, de auro,
 quod aurigis victoribus, vel ip-

sis equis postulari moris erat à
 populo in Circo, quasi dicat:
 Annua Grammatici merces non
 excedit summam auri, quod da-
 tur aurigae pro unius horae ope-
 ra: vide Martialis epigramma 74.
 lib. 10. et Bulenger de Circo,
 cap. 34. de praemiis aurigarum,
 et Xiphilin. in Heliogabalo, quem
 (***) ἰθεῶν το ἄρματα ἄλῆντα, καὶ
 χρυσὸς, ὅσπερ τινα τῶν τυχεύου-
 τῶν ἀίῃτα.

(*) Lat. Septem drachmis in certamen conductos.

(**) Lat. Videbant, cum curru veheretur, atque aureos, ut
 quemlibet victorum petentem.



SATIRA VIII.

Veram nobilitatem non traducem à majoribus derivari, verusè in sua virtute sitam esse, frustra ostentari fumosos parentum imagines, si ipsi in ignavos, falsarios, ganeones, mimos, et gladiatores per omnem turpitudinem degenerarint.

S Temmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, (*) longo Sanguine censerì, pictosque ostendere vultus Majorum, et ² stantes in curribus Aemilianos, Et ³ Curios jam dimidios, ⁴ nasumque minorem Corvini, et ⁴ Galbam auriculis, nasoque carentem? ⁵ Quis fructus generis tabula jactare capaci Corvinum, et posthac multa deducere * virga Fumosos equitum cum dictatore magistròs; Si (***) coram ⁶ Lepidis male vivitur? ⁶ effigies quo Tot bellatorum, si luditur alea pernox 10 Ante ⁶ Numantinos, si dormire incipis ⁷ ortu Luciferi, quo signa duces, et castra movebant? ⁸ Cur Allobrogicis, et magna gaudeat ara Natus in Herculeo Fabius Lare, si cupidus, si

¹ Gradus generis, et lineae, quae ad pictas imagines, tanquam rami ex stirpe discurrunt. Plin. lib. 2. cap. 33. ² Statuas triumphales Aemilianorum. ³ Statuas nobilium vetustate diminutas, et exesas. ⁴ Statuas equitum temporis edacitate imminutas. ⁵ Quid mihi tu (immemor virtutis majorum, cujus tibi haec monimenta legenti memoria erat subjicienda) jactas genus tuum, et familiam ampla tabula Genealogica descripta, et veteres jamque fumo, situque obsitas imagines majorum tuorum, quorum alii Dictatores, alii magistri equitum fuere. Alii legunt *Famosos*, praefero *Fumosos*: sic enim Cicero in Pisonem

*fumosas dixit imagines: et Seneca epistolis. * Radio, quo ordinem generis indicat. Alii virgarum fascis majoribus suis praefatas intelligunt. Ego ramos, et virgas ex stirpe discurrentes significari arbitror, ut notatum supra. 6 Imaginibus clarissimorum majorum, quales fuere Aemilius Lepidus, et Scipio Aemilianus, qui Numantinus, et Africanus cognominatus est. 7 Mane summo. 8 Cur titulos Fabii Maximi, qui Allobrogas devicit, usurpet, et originem gentis suae ab Hercule ductam gloriatur Fabius Persicus filius, cui ob luxum à Praetore Urbano paternis bonis interdictum? Valer. Max. 3. 5. et Senec. 4. de Beneficiis, 30.*

(*) Longa majorum serie.

(**) ¿Qué sirve esto, si delante de las imagenes de los antepasados esclarecidos se trae una vida desreglada?

Vanus, et ⁹ Euganea quantumvis mollior agna? 15
 Si ¹⁰ tenerum attritus ¹¹ Catinensi pumice lumbum,
¹² Squalentes ¹³ (***) traducit avos, ¹⁴ emptorque veneni
¹⁵ Frangenda miseram ¹⁶ funestat imagine gentem?
 Tota licet veteres exornent undique ¹⁷ cerae
 Atria: Nobilitas sola est, atque unica virtus. 20
¹⁹ Paulus, vel ¹⁹ Cossus, vel ²⁰ Drusus moribus esto:
²¹ Hos autem effigies majorum pone tuorum:
 Praecedant ipsas illi te consule ²² virgas,
 Prima mihi debes animi bona. Sanctus haberi,
 Justitiaeque tenax factis, dictisque mereris, 25
 Agnosco ²³ procerem: ²⁴ salve Getulice, seu tu
 Silanus, quocunque alio de sanguine, rarus
 Civis, et egregius patriae contingis ²⁵ ovanti.
 Exclamare libet, ²⁶ populus quod clamat Osiri
 Invento: quis enim generosum dixerit hunc, qui 30
 Indignus genere, et praeclaro nomine tantum

9 Veneta, vel Altina: lanarum autem mollitiae laudantur Altinares oves. 10 Laevigatum, et glabrum. 11 Quales Aetna excoquit, vel evomit: est autem Catina urbs Siciliae ad radicem Aetnae posita. 12 Pilis horridos: (*) μηδρωπανιζόμενος. 13 Decorat; (***) θιατρίζω. Polyb. (****) παραδιδυματίζω. Metaph. à noxiis per forum traductis: vide quae ad Mart. epig. 4. l. spect. b. 14 Veneficus. 15 Non ponenda cum aliis: si quis autem gravis criminis convictus esset, et statua ejus frangebatur. Sat. 10. v. 58. 16 Polluit. 17 Cereae imagines. 18 P. Aemilius. 19 Cornelius Cossus, qui Volumnio rege Vejentium occiso secunda spolia optima tulit: vel, Cossus,

qui sub Augusto Getulos domuit, quia sequitur, salve Getulice. 20 Claudius, qui ex hostium duce Druso cominus trucidato nomen reportavit. 21 Mores. 22 Licitorum, id est, consulatum, et honores praecedant mores prisci, et sancti. 23 Te esse vere nobilem. 24 Vere triumphans, et nobilis, ac si esses Cossus Getulicus (supra nota 19) sive Silanus, quocunque ortus ex sanguine. 25 De te praeclaro, et bene merito ejus. 26 Non minori laetitia, quam Aegyptii exultant, ubi invenerint Apim bovem, qui Osiridem, id est, frumenti lationem repraesentet, exclamantes (****) ευρήκαμεν, συχαίρομεν, Athenagoras Orator in legatione pro Christianis.

(*) Lat. Non rasos. (**) Saca à la verguenza. Alludit Poëta ad consuetudinem Romanorum noxios per forum ad ignominiam traducentium, criminum inscriptionibus collo suspensis.

(***) Lat. In theatrum producit. (****) Lat. Ignominiae expono. (*****) Lat. Invenimus, laetemur.

Insignis ? ²⁷ (*) nanum cujusdam Atlanta vocamus:
 Aethiopem ²⁸ cygnum : parvam, ²⁹ extortamque puellam
³⁰ Europen : ³¹ canibus pigris , scabieque vetusta
 Laevibus , et siccae lambentibus ora lucernae, 35
 Nomen erit pardus , tigris , leo , si quid adhuc est,
 Quod fremit in terris violentius : ergo cavebis,
 Et metues , ³² ne sic tu Creticus , aut Camerinus.
 His ego quem monui ? tecum est mihi sermo , ³³ Rubelli
 Plance , (***) tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
 Feceris ipse aliquid propter quod nobilis esses, 41
 Ut te conciperet , ³⁴ quae sanguine fulget Iuli,
³⁵ Non quae ventoso conducta sub aëre textit.
 Vos humiles , inquis , vulgi pars ultima nostri,
 Quorum nemo queat patriam monstrare parentis: 45
 Ast ego , ³⁶ Cecropides ? ³⁷ vivas , et originis hujus
 Gaudia longa feras : tamen ima plebe Quiritum
 Facundum invenies : solet hic defendere causas
 Nobilis indocti : veniet de plebe ³⁸ togata,
³⁹ Qui juris nodos , et legum aenigmata solvat. 50

²⁷ Sic ironice, et *κατ' ἀντί-
 φρασιν* nanum nobili cupiam in
 deliciis vocamus Atlantem, qui
 gigas fuit, frater Promethei, rex
 Mauritaniae, in montem conver-
 sus, ut fabulantur: vide quae ad
 Martial. epigr. 77. lib. 6. f. vide
 et Politiani Miscellan. c. 23. ²⁸
 Album. ²⁹ Incurvam, gibbo-
 sam. ³⁰ Proceram, et erectam,
 qualis fuit Europa à Jove tauro
 rapta. ³¹ Aut si quis canes tar-
 dos, scabie depilatos, et (**)
λίγυρς dicat pardos, tigres, leo-
 nes, et si quid illis ferocius, no-
 biliusve. ³² Ne tu scilicet
 ironice dicaris Creticus, etc.
 specie, et nomine quidem no-
 bilis, ut Creticus. Sat. 2. vers. 67.

et Camerinus 7. v. 90. revera ig-
 nobilis, et degener. ³³ Cui no-
 bilitas per matrem ex Julia fa-
 milia, pari ac Nero gradu. Sit ante
 oculos Nero, quem longa Cae-
 sarum serie tumentem, etc. Tac.
 Hist. 16. ³⁴ Nobilis matrona è
 gente Julia. ³⁵ Non plebeja,
 quae sub dio (alii legunt *Aggere*:
 ut sit agger Tarquinii, ubi ple-
 bejae mulieres texere solebant)
 textit. Ptolomaeus Flavius con-
 jectaneorum cap. 13. *sub aëre* ex-
 ponit in atrio, ubi exercebant
 textrinam priscae. ³⁶ Romuli-
 da, indigena, Julia familia oriun-
 dus, ut Athenienses nobilissimi
 à Cecrope rege primo. ³⁷ *Res-
 pondet Rubellio Poeta. Ironice.* ³⁸
 Ima, et vili. ³⁹ Juris peritus.

(*) Hispan. *Enano*.

(**) Lat. *Fuliginosos*.

(***) *Superbis*, quod à nobilissima Drusorum familia ortus.

40 Hic petit 41 Euphraten juvenis, 42 domitique Batavi
 Custodes aquilas, armis industrius: at tu
 Nil nisi 43 Cecropides, 44 truncoque simillimus (*) Her-
 mae:

Nulla quippe alio vincis discrimine, quam quod
 (***) Illi marmoreum caput est, tua vivit imago. 59

Dic mihi, 45 Teucrorum proles, *animalia muta*
Quis generosa putet, nisi fortia? nempe volucrem
 Sic laudamus equum, 46 facili cui plurima palma
 Fervet, et exultat 47 rauco victoria 48 circo.

Nobilis hic, quocunque venit de 49 gramine, (***) cujus
 Clara fugâ ante alios, et 50 primus in aequore pulvis. 61

51 Sed venale pecus Corythae, posteritas et
 Hirpini, si rara jugo victoria sedit:

Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
 52 Umbrarum, 53 dominos pretiis mutare jubentur 65

Exiguus, b tritoque trahunt epirhedia collo
 Segnipedes, dignique c molam versare Nepotis.

Ergo, ut miremur 54 te, 55 non tua, primum aliquid da,

40 Alil de plebe ad militiam in extremis Romani imperii finibus proficiscuntur contra Parthos, et Germanos. 41 Flumen Mesopotamiae, quod è Niphate majoris Armeniae monte nascitur. 42 Praesidia posita ad coërcendos, ne rebellent, Belgas illos nuper à Domitiano domitos. 43 Genere speciosus, Romulidam te jactans, uti se Cecropidas Athenienses. 44 Mercurii statuæ, quæ capite quidem erant marmoreæ, et formatae, caetera trunci rudes, et inutile lignum. 45 O Rubelli, qui te Julio Caesare, Julo, et Teucris satum jactas. 46 Facili ad cursum, et veloci. 47 Propter clamorem, vel sonoro. 48 Spe-

ctante, et studiose acclamante populo in Circo. 49 Pascuo, agro, regione: alii legunt *Germine*. 50 Pedibus pulverem in Circo movens caeteros cursu praevertitur. 51 Equi contra etiam generosissima equa Coritha, et victore equo Hirpino nati non aestimantur, sed venduntur si degeneres sint, et raro curuli certamine vincant. 52 Mortuorum majorum Hirpini, et Corithae. *Catachresis*. Harpinnae equi curulis Oenomai meminit Lycophon. 53 Vili venduntur b rhedariis, et c molitoribus. Ne pos nomen molitoris. 54 Tuas virtutes, quæ in te sunt. 55 Non majores, qui extra te.

(*) Graece *Ἑρμῆς* dictus est Mercurius ab *ἔιπω*, dico, nuntio, quod Deorum ad homines mandata perferret.

(**) *Porque no hay mas diferencia, que tener él la cabeza de marmol, y tu de carne.*

(***) Qui caeteris antecedit.

Quod possim titulis incidere praeter honores,
 Quod damus illis, et dedimus, ⁵⁶ quibus omnia debes. 70
⁵⁷ Haec satis ad juvenem, quem nobis fama superbum
 Tradit, et inflatum, plenumque ⁵⁸ (*) Nerone propin-
 quo.

Rarus enim ferme sensus communis in ⁵⁹ illa
 Fortuna: sed (**) te censeri laude tuorum,
 Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse futurae
 Laudis agas: miserum est aliorum incumbere famae,
 Ne colapsa ruant subductis ⁶⁰ tecta ⁶¹ columnis.

⁶² Stratus humi palmes ⁶³ viduas desiderat ulmos.
 Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 Integer, ambiguae si quando citabere testis, 80
 Incertaeque rei, ⁶⁴ Phalaris licet imperet, ut sis
 Falsus, ⁶⁵ et admoto dictet perjuriam (***) tauro,
 Summum crede nefas animam praeferre pudori,
 Et propter vitam vivendi perdere ⁶⁶ causas.

⁶⁷ Dignus morte perit, coenet licet ostrea centum 85
⁶⁸ Gaurana, et ⁶⁹ Cosmi ⁷⁰ toto mergatur aheno.
⁷¹ Expectata diu tandem provincia cum te
 Rectorem accipiet, pone irae frena, modumque;

⁵⁶ Ex quorum honoribus totus pendes, quum per te nihil laude dignum habeas. ⁵⁷ Atque haec sufficiant obiter, et per digressionem dicta Rubellio. ⁵⁸ Unde potius erubescendum erat, Nero autem ipse et à Julia familia originem duxit. ⁵⁹ Nobili, et ampla. Stultitiam patiuntur opes. ⁶⁰ Allegor. gloria tua. ⁶¹ Meritis, et honore majorum. ⁶² Utque vitis ad terram cadit, nisi sustentetur, ita et tu contemneris, ac peribis, amotis majorum laudibus: vel ut vitis sustentanda est ulmis, ne humi jaceat, ita et tu virtute tua. ⁶³ Quibus maritetur vitis, ac inni-

tatur: ex sympathia vitis cum ulmo. *Tibi vitis in ulmo est.* Virg. 2. Eclog. ⁶⁴ Tyrannus: fuit a. Phalaris Agrigentorum tyrannus. ⁶⁵ Velitque te ad perjurium adigere, minitatus tibi taurum aheneum. Vide Pers. Sat. 3. v. 39. ⁶⁶ Virtutem, veritatem, honestatem, bonam conscientiam, etc. ⁶⁷ Sceleris sibi conscius, ut ut vivere videtur, perit. ⁶⁸ Lucrina. Gaurus mons est Campaniae maritimus prope lacum Lucrinum, ubi optima ostrea. ⁶⁹ Unguentarii, vel luxuriosi. ⁷⁰ Unguentis pleno. ⁷¹ Expectata, et expetita tibi.

(*) Quod Neronem propinquitate attingeret.

(**) Te aestimari, de te judicari per res gestas majorum.

(***) Tauro ea arte fabricato, ut in eum immixti damnati, subjecto igne instar bovis mugirent.

Pone et avaritiae ; miserere inopum ⁷² sociorum:
⁷³ Ossa vides regum vacuis exhausta medullis. 90
 Respice , quid moneant leges , quid curia mandet,
 Praemia quanta bonos maneant , quam ⁷⁴ fulmine justo
 Et ⁷⁵ Capito , et ⁷⁶ Tutor ruerint damnante senatu
⁷⁷ Piratae Cilicum : ⁷⁸ sed quid damnatio confert, 94
 Cum ⁷⁹ Pansa eripiat , quicquid tibi ⁸⁰ Natta reliquit?
 Praeconem, ⁸¹ Cherippe , tuis circunspice ⁸² pannis,
 Jamque tace , furor est ⁸³ post omnia perdere (*) *navulum*.
 (**) Non idem gemitus olim , nec vulnus erat par
 Damnorum sociis florentibus , et modo victis :
 Plena domus tunc omnis , et ingens stabat acerbus 100
 Nummorum , ⁸⁴ Spartana chlamys , ⁸⁵ conchyliia Coa,
 Et cum ⁸⁶ (***) Parrhasii tabulis , signisque ⁸⁷ (***)
 Myronis ,
 (***) Phidiacum vivebat ebur , necnon ⁸⁸ Polycleti

⁷² Provincialium , sociorum populi Romani. ⁷³ Reges à praefectis exhaustos , et fortunis omnibus exutos. ⁷⁴ Vindicta , et poena. ⁷⁵ Capito Cossutianus damnatus repetundarum , quod Ciliciam , cui praefuerat , spoliasset. ⁷⁶ Julius Tutor idem damnatus , quod eandem provinciam rapinis vexasset. ⁷⁷ Et ipsorum piratarum spoliatores. ⁷⁸ Sat. I. v. 47. ⁷⁹ Posterior praefectus , vel , aerarium publicum. ⁸⁰ Praefectus prior. ⁸¹ O provincialis. ⁸² Qui vendat etiam pannos tuos , ne sit quo te spoliet novus praefectus. ⁸³ Dum

Romam navigas praefectum accusaturus , quo etiam damnato nihil tibi ex tuis redet , verum in aerarium infertur. ⁸⁴ Tincta purpura è muricibus , qui capiuntur circa Taenarum Laconicae regionis promontorium. ⁸⁵ Vestimenta tincta Conchyliis in Cò insula captis. *Conchyliia autem , seu purpura florem illum tingendis expetitur vestibis in mediis habent faucibus. Liqueoris hie minimi est in candida vena , etc.* Plin. ⁸⁶ Pictoris. ⁸⁷ Statuarii. ⁸⁸ A Phidia tam affabre sculptum , ut vivere videretur.

(*) *El flete. Ναῦλον à ναῦς , navis , est pretium , quod vector à vectis exigit.*

(**) Cum socii opibus florebant , minus aegre incommoda poterant tolerare : nunc exhausti , atque ad egestatem redacti , magno , etiam si leve eis damnum inferatur , incommodo afficiuntur.

(***) Pictoris celeberrimi , qui Zeuxidem aemulum , picto vetulo , quod hic contrahere (*Hisp. correr*) tentavit , non sine adstantium risu fefellit.

(****) Eximii Statuarii , cujus nomen operibus suis artifices post insculpebant , ut illa emptoribus commendarent.

(*****) Maxime celebratur *δορυφόρος* , id est , statua hastam ferens , quam hic fecit.

Multus ubique labor: ⁸⁹ rarae sine Mentore Mensae. 104
⁹⁰ Inde ⁹¹ Dolabella est, atque hinc ⁹² Antonius, inde
⁹³ (*) Sacrilegus ⁹⁴ Verres, referebant navibus altis
 Occulta spolia, et ⁹⁵ plures de pace triumphos.
 Nunc sociis juga pauca boum, et grex parvus equarum
 Et ⁹⁶ pater armenti capto eripietur agello:
 Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum, 110
 Si quis in aedicula Deus unicus; ⁹⁷ haec etenim sunt
 Pro summis: nam sunt haec maxima: despicias tu
 Forsitan ⁹⁸ imbelles Rhodios, ⁹⁹ unctamque Corinthum
 Despicias merito: quid enim ¹ resinata juvenus,
 Cruraque totius facient tibi laevia gentis: 115
 Horrida ² vitanda est Hispania, ³ Gallicus axis,
⁴ Illyricumque latus: parce et ⁵ messoribus illis,
 Qui saturant ⁶ urbem ⁷ circo, scenaeque vacantem.
 Quanta autem inde feres tam dirae praemia ⁸ culpae,
 Cum tenues nuper ⁹ Marius (***) discinxerit Afros? 120
 Curandum in primis ne magna injuria fiat

⁸⁹ In qua non erant pocula à Mentore caelata. ⁹⁰ Primi illi Praefecti provincialibus nuper victis, et societate Romana donatis integras, et intactas relinquere opes, tabulas, statuas, opera nobilium artificum: quae tamen omnia Praefectorum secunda quasi progenies, Dolabella, Antonius, Verres, etc. everrebant. Tertia vero progenies et agros provincialibus eripiunt. ⁹¹ Quem Scaurus accusavit, damnavitque, quod Asiam proconsul spoliasset. ⁹² Senatu motu, quod Achajam depraedatus esset. ⁹³ Qui nec sacris parcebat. ⁹⁴ Siciliae praetor, et praedo. ⁹⁵ Quam alibi de bello. ⁹⁶ Taurus, vel equus admissarius. ⁹⁷ Melius conve-

nient summis viris Romanis. Ironice: vel haec jam utcumque tenuia pro summis habentur à pauperibus, quibus reliqua sunt haec ut maxima. ⁹⁸ Molles. Sat. 6. 294. ⁹⁹ Unguentis delibutam, luxuriosam. 1 Resinalaevigata. *δρωπικηζομένην*. Clem. Al. 3. Paedag. (**)*καταπιπτομένην*. 2 Non lacessenda rapinis praetoris. 3 Galli è rhedis pugnantes, vel Gallia regio, quae à Roma ad axem Arcticum vergit. 4 Illyrii, qui latus dextrum maris Adriatici incolunt, Sclavoniam. 5 Afris. 6 Romam. 7 Circensibus ludis, et theatralibus prorsus indulgentem. 8 Spoliationis. 9 Marius Priscus. Sat. 1. vers. 49.

(*) Sacrilegum dicit, quod in sacris Bonae Deae, quae solae foeminae adibant, vestitu muliebri ingressus, cum sorore concubuerit. (**)*Lat. Pice polita.*

(***) *Discinxerit: spoliavit.*

10 Fortibus, et miseris : tollas licet omne, quod usquam
est

Auri, atque argenti, scutum, gladiumque relinques,
Et jacula, et galeam : *spoliatis arma supersunt* :

11 Quod modo proposui non est sententia, verum
Credite me vobis folium recitare Sibyllae.

Si tibi sancta cohors 12 comitum, si nemo tribunal

13 Vendit 14 (*) acersecomes, si nullum in conjuge crimen,

Nec per 15 conventus, nec cuncta per oppida curvis

Unguibus ire parat nummos raptura 16 Celaeno:

Tunc licet à 17 Pico numeres genus, altaque si te

Nomina delectant, omnem 18 Titanida pugnam

Inter majores, ipsumque 19 Promethea ponas:

De quocumque voles proavum tibi sumito 20 libro.

Quod si praecipitem rapit ambitus, atque libido,

Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te

Delectent hebetes lasso lictore secures :

Incipit ipsorum contra te stare parentum

Nobilitas, 21 claramque facem praeferre pudendis.

(***) *Omne animi vitium tanto conspectius in se*

Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.

22 Quo mihi te solitum falsas signare tabellas

10 Fortibus, iisdemque miseris factis, qui injuriarum tandem ultionem cogitabunt. 11 Digressus sum ab instituto verae nobilitatis characterismo: quae tamen leviter tetigi, non minus vera sunt quam oracula, quae foliis inscripsit Sibylla. 12 Amicorum, et domesticorum. 13 Corruptus corrumpit. 14 Catamitus intonsus ex α et $\nu\epsilon\iota\pi\omega$, et $\nu\acute{o}\mu\eta$. 15 Loca, in quibus populi provinciae à magistratibus juridicis, teque adeo praetore, juris dicendi gratia congregan-

tur. 16 Uxor, velut Harpya. Aeneid. 8. vel avaritia tua. Rationes Severi Caecinae suadentis, ne quem magistratum, cui provincia obvenisset, uxor comitaretur, vide apud Tacit. 3. Annalium. 17 Primo Aboriginum rege, Fauni patre, Saturni filio. 18 Ipsos Titanas (***) $\theta\epsilon\omicron>\mu\acute{\alpha}\chi\alpha\epsilon$. 19 Japeti, et Clymetes filium Deucalionis patrem. 20 Scriptore, vel historia. 21 Ut turpitudine tua eo clarius appareat, quo illustrior est tua nobilitas. 22 Quorsum te nobilem jactas? etc.

(+) Intonsus. $\nu\epsilon\iota\pi\omega$ est *tondeo*, $\nu\acute{o}\mu\eta$ *coma*, et α valet *non*.

(*) *Lat.* Adversus Deos pugnantes.

(***) Hecio in Adelph. Terentii actu 3. scen. 4. *Quam vos facillime agitis, quam estis maxime Potentes, dites, fortunati, nobiles; Tam maxime vos aequo animo aequa noscere Oportet, si vos vultis perhiberi probo.*

In templis, ²³ quae fecit avus, statuamque parentis
 Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter,
 Tempora ²⁴ Santonico velas adoperta cucullo? 145
 Praeter ²⁵ Majorum cineres, atque ossa volucris
 Carpento rapitur pinguis ²⁶ Damasippus, et ipse,
 Ipse rotam stringit multo ²⁷ sufflamine consul,
 Nocte quidem: sed luna videt, sed sidera testes
 Intendunt oculos, finitum tempus ²⁸ honoris 150
 Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
 Sumet, et occursum nusquam trepidabit amici
²⁹ Jam senis, ac virga prior innuet, atque ³⁰ maniplos
 Solvet, et infundet jumentis hordea lassis.
 Interea dum ³¹ lanatas, torvumque juvencum 155
 More Numae caedit Jovis ante altaria, jurat
³² Hipponam, et ³³ facies olida ad praesepia pictas.
 Sed cum pervigiles placet ³⁴ instaurare popinas,
 Obvius assiduo ³⁵ Syrophoenix udus amomo
 Currit, ³⁶ Idumaeae Syrophoenix incola portae, 160
 Hospitis affectu dominum, regemque salutat,
 Et cum venali ³⁷ Cyane succincta ³⁸ lagena.
 Defensor culpae dicet mihi: *fecimus et nos*

²³ *Emphatice, et apposite, tu falsarius, ille religiosus.* ²⁴ Quo Santones Galliae populi utuntur. ²⁵ Viam Flaminiam, vel Latinam. Sat. 1. v. 170. ²⁶ Nobilis quispiam aurigandi studiosus: *nomen fictum*, quasi equorum dominitor. Hippodamas. ²⁷ Retinaculo, quod per radios rotarum immissum currum in descensu sistit, quod Herodes Atticus *προχοπίδων* appellavit, Simaristus *ὄχοπίδων*, referente Athenaeo, lib. 3. cap. 21. ²⁸ Consulatus. ²⁹ Gravis Senatoris, cujus auctoritatem, aetatemque reverentiae, et pudori fuisse aequum erat. ³⁰ Jugales, vel fasciculos foeni. ³¹ Oves. ³² Jumentorum, et mulionum Deam, tanquam numen maxime sibi ve-

nerandum, quodque sibi propitium velit. Eponam vocat Prudentius in Apotheosi, et Plutarch. in parallelis. ³³ Imagines ejusdem Deae, atque aliorum ejusmodi numinum quae equis praesunt. ³⁴ Intermissa aurigatione repetere popinas. ³⁵ Unguentarius, nomen fictum ex Syria, et Phoenicia, unde mittuntur unguenta, et odores. Quin et Bacchum Lucianus in *θεῶν ἐκκλησίᾳ* appellat *Συροφοίνικὸς τίνος ἐμπόρι τῆς Κάδμυ θνγατριδῶν*. ³⁶ Judaeae portae Romae sic dictae, quod per eam Vespasianus, et Titus de Judaeis triumphantes ingressi sunt: est a. Idumaea Syriae pars Judaeae vicina. ³⁷ Popinaria, tabernaria. ³⁸ Vini.

Haec juvenes : ³⁹ esto : desisti nempe , nec ultra
Fovisti errorem : *breve sit, quod turpiter audes.* 168

*Quaedam cum prima resecentur crimina * barba,*
Indulge veniam pueris. ⁴⁰ Damasippus ad illos
Thermarum calices , ⁴¹ inscriptaque lintea vadit
⁴² Maturus bello Armeniae , Syriaeque tuendis
⁴³ Amnibus , et ⁴⁴ Rheno , atque Istro : praestare ⁴⁵ Ne-
ronem 170

Securum valet haec aetas : ⁴⁶ mitte Ostia , Caesar,
Mitte , sed in magna legatum quaere popina,
Invenies aliquo cum ⁴⁷ percussore jacentem
Permistum nautis , aut furibus , aut fugitivis ,
Inter carnifices , et fabros ⁴⁸ sandapilarum, 175
Et ⁴⁹ resupinati cessantia tympana ⁵⁰ Galli,
Aequa ubi libertas , communia pocula , lectus
Non alius cuiquam , nec mensa remotior ulli.
Quid facies talem sortitus , Pontice , servum?
Nempe in ⁵¹ Lucanos , aut Thusca ⁵² ergastula mittas.
At vos , ⁵³ *Trojugenae , vobis ignoscitis , et quae* 180
Turpia ⁵⁴ *cerdoni ,* ⁵⁵ *Volesos ,* ⁵⁵ *Brutosque decebunt.*

Quid , si nunquam adeo foedis , adeoque pudendis
Utimur exemplis , ut non pejora supersint?
Consumptis opibus vocem, Damasippe, locasti 185

³⁹ Respondet. * Quae resecta ponebatur primum anno aetatis vicesimo. ⁴⁰ Sed Damasippus. ⁴¹ Vela popinis, et thermis, quae promiscue cum lupanaribus confunduntur, oppansa: eaque ut plurimum lintea, et acu picta, qualia visuntur in Italia, et Hispania, nisi per *inscripta* melius intelligamus inscriptionem rerum ibi venalium, ceu meretricum in cellis prostantium, ut *titulum mentitae Lyciscae*: vide quae adnotata ad vers. 124. et 125. Satyr. 6. ⁴² Jam vir, militiae habilis. ⁴³ Euphrati, et Oronti, id est, ad prohibendos hostes. ne incursionibus Syriam infescent. ⁴⁴ Ne incursent hostes in haec provincias, vel ne deficient

Galli, aut Germani horum fluviorum accolae. ⁴⁵ Imperatorem. ⁴⁶ An tibi opus est nobili viro, O Caesar, quem mittas ad Ostia Tyberis, ut ibi navim concedat cum mandatis, et legatione? si opus sit, quaere legatum in popina. ⁴⁷ Sicario. ⁴⁸ Feretrorum, quibus vilium personarum, et damnatorum corpora efferebantur. ⁴⁹ Ignavii, vel ebrii. ⁵⁰ Sacerdotis Cybeles. ⁵¹ Agros Lucanos in Etruria, ubi vincetis fodiat. ⁵² In quibus servi in compedibus opus faciunt. ⁵³ Nobiles Romani, qui à Trojanis originem deducitis. ⁵⁴ Vili, et ignobili. ⁵⁵ Nobiles.

56 Sippario, clamosum ageres ut 57 Phasma Catulli,
 58 (*) Laureolum 59 Velox etiam bene Lentulus egit,
 Judice me dignus vera cruce, nec tamen ipsi
 Ignoscas 60 populo: populi frons durior hujus,
 Qui sedet, et spectat 61 triscurria patriciorum, 190
 62 Planipedes audit 63 Fabios, ridere potest qui
 64 Mamercorum * alapas. Quanti sua funera vendant,
 Quid refert? vendunt 65 nullo cogente Nerone,
 Nec dubitant 66 celsi praetoris vendere ludis. 194
 67 Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
 Quid satius? 68 mortem sic quisquam exhorruit, ut 69 sit

56 Ludis scenicis: est enim Sipparium aulaeum, seu velum sub quo latent mimi. 57 Fabulam dictam Phasma, id est, spectrum, à Catullo mimographo scriptam. 58 Fratrem Laureoli, qui in fabula à Naevio, vel Laberio scripta cruci affigitur, de quo Martial. lib. spectaculorum, epigr. 7. 59 Lentulus Velox Nobilis. 60 Qui haec nobilium dedecora sustinet spectare non sine aplausu: hujus rei foedam, et indignam impudentiam vide, si vacat, egregie depictam à Xiphilino, in spectaculis à Nerone in honorem matris Agrippinae editis, lib. 6. 61 Extremè scurrilia. Jos. Scal. ad Catullum legit *transcurria*, et vult Poëtam innuere patricios *Transiisse ad scurras*, id est, orchestram. 62 Comoedos planis, id est, nudis pedibus agentes. 63 Nobiles. 64 Nobilium, qui parasitorum plagipatidarum, vel servorum partes sustinentes alapis caeduntur à domino mimo, ut Panniculus à Latino: vide Martial. epist. 72. lib. 2. et ep. 62. lib. 5.

* Insuper contumeliis alaparum sic os objicit, quasi de praeecepto domini ludat. Tertull. de spectaculis. Ictibus infelix facies locatur, ut infelicior venter sanguinetur. Cyprian. 65 Domitiano non cogente eos, ut fecit Nero, qui in arenam descendere jussit 400. Senatores, 600. equites, quadringentos tamen apud Sueton. falso exscriptum pro quadragenos suspicatur Lipsius 2. Saturn. 3. ut et sexcentos, etc. in Nerone c. 12. Sed et Xiphil. de hisce spectaculis: (***) και ειδον οι τότε ανθρωποι τα γεννηματα μεγαλα, τους φουριους, τους φαβιους, τους πορκειους, etc. 66 In sublimi curru sedentis, ut ludos, quos praebet, disponat. Sat. 10. v. 300. 67 Proponatur ex hac parte gladiatura, ex illa scenica: utrum eligenda? an non illa potius subeunda, vel si opus sit.... 68 ... Gladio mori, potius quam... 69 Agat partes Latini Zel. Thymelles, id est, cantatricis, de quibus 1. Sat. v. 36.

(*) In hac fabula crucifigitur Laureolus servus, cum in crimine deprehendatur; et Juvenalis sententia, verae erat cruci affigendus Lentulus Laureolum agens: quod scilicet nobilis arti histrionicae operam daret. (***) Lat. Et spectarunt tunc homines in theatro summas familias, Furios, Fabios, Porcios.

Zelotypus Thymeles, stupidi collega ⁷⁰ Corinthi?
⁷¹ Res haud mira tamen, citharoedo principe, mimus
 Nobilis: haec ultra quid erit, nisi ludus? et illic
 Dedecus urbis habes, nec ⁷² Mirmillonis in armis, 200
 Nec clypeo ⁷³ Gracchum pugnans, aut ⁷⁴ falce supina,
 (Damnatur enim tales habitus, et damnatur, et odit)
 Nec galea frontem abscondit; ⁷⁵ movet ecce tridentem,
 Postquam vibrata pendentia retia dextra
⁷⁶ Nequicquam effudit, nudum ad ⁷⁷ spectacula vultum
 Erigit, et tota fugit agnoscendus arena. 206
⁷⁸ Credamus tunicae, de faucibus aurea cum se
 Porrigat, et longo jactetur spira galero.
 Ergo ⁷⁹ ignominiam graviolem pertulit omni
 Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor. 210
 Libera si dentur populo suffragia, quis tam
 Perditus, ut dubitet ⁸⁰ Senecam praeferre ⁸¹ Neroni?
 Cujus supplicio ⁸² non debuit una parari
⁸³ Simia, nec serpens unus, nec culeus unus.
 Par ⁸⁴ Agamemnonidae crimen, sed causa facit rem
 Dissimilem: quippe ⁸⁵ ille deis auctoribus ultor 216
⁸⁶ Patris erat caesi ⁸⁷ media inter pocula, sed nec

⁷⁰ Mimi, histrionis. ⁷¹ Ordo est, nobilis tamen minus est res haud mira principe citharoedo, id est, cum Nero sit citharoedus. ⁷² Vide Sat. 2. vers. 143. ⁷³ Nobilem. ⁷⁴ Qua utitur Mirmillo. Harpe Thrace, id est, gladio incurvo, seu fica, ut Retiarius tuscina, seu tridenti, et reti. ⁷⁵ Retiarius esse vult (qui solus ex gladiatoribus aperta facie pugnabat) ut videatur, et cognoscatur. ⁷⁶ Et erravit, nec adversarium irretivit. ⁷⁷ Spectatores. ⁷⁸ Agnoscamus Senatorium gladiatorem ex tunica, quae apparet latis clavis aureis distincta, atque ex aurea fascia, qua galerus sub mento redimitur. ⁷⁹ Derisus à spectatoribus, quod peritus Mirmillo imperitum no-

bilem superarit. ⁸⁰ Sanctissimum virum, sed humili loco natum. ⁸¹ Genere claro, sed vitiis inquinatissimo. ⁸² Nec enim unum commiserat parricidium. ⁸³ Parricidii convictus cum simia, gallinaceo, vipera, et cane, tot simul parricidis culeo insutus in mare, vel proximum flumen projiciebatur. ⁸⁴ Orestis, qui matrem Clytemnestram interfecit. ⁸⁵ Orestes non sine numinis impulsu patris caedem ultus, maternae deinde necis reus in Areopago, aequatis Deorum sententiis interventu Minervae absolutus est. (*) ⁸⁶ Agamemnonis. ⁸⁷ A matris adultero Aegistho: al. in balneo, al. dum vestem indueret sine capitulo.

(*) At in culpaee poenam furis agnatus Orestes.

88 Electrae jugulo se polluit, aut 89 Spartani
 Sanguine 89 conjugii: 90 nullis aconita propinquis
 Miscuit, 91 in scena nunquam cantavit Orestes, 220
 91 Troica non scripsit: quid enim 92 Virginius armis
 Debuit ulcisci magis, aut cum 92 Vindice 92 (*2) Galba?
 93 Quid Nero tam saeva, crudaque tyrannide fecit?
 Haec opera, atque hae sunt generosi principis artes,
 (*3) Gaudentis foedo 94 peregrina ad pulpita saltu 225
 95 Prostitui, 96 Graeaeque apium meruisse coronae.
 Majorum effigies habeant 97 insignia vocis:
 Ante pedes 98 Domiti longum tu pone Thyestae
 99 Syrma, vel Antigones, seu 1 personam Menalippes,

88 Caede sororis suae Electrae, ut Nero Britannici fratris. 89 Conjugis Hermiones filiae Menelai ducis Spartani, ut Nero caede Octaviae, Antoniae, et Poppaeae. 90 Ut Nero Britannico fratri, et Domitiae amitae. 91 Ut Nero, qui exhaustis turpiter Imperii opibus, undecunque praedae inhians quasi offensus deformitate veterum aedificiorum, urbem incendit, quod incendium è turri Mecoenatiana prospectans, laetusque flammae pulchritudine, (*) ἄλωσιν Ilii in illo suo scenico habitu decantavit. Tacit. Annal. 15. Sueton. Orosius. 92 Qui praefecti in Galliis, et Hispaniis à Nerone desciverunt, et in Nerone conjuraverunt aspirante Senatu. 93 Quidnam enim maxime fuit inhonestum, et indignum quod in omni sua tyrannide admisit Nero? certe prostituisse se in nostris, Graecisque scenis citharoedum, histrionem, saltatorem, etc. 94 Neapoli, et

in Achaja, aliisque locis peregrinis. 95 Metaphora à meretrice. 96 In Isthmicis certaminibus cum citharoedis certans apio coronabatur Nero. 97 Coronam hanc tuam ex apio. 98 Domitii atavi, vel patris tui. 99 Vestem longam, qua indutus es, cum tragoediam de Thyeste, vel Antigone filia Oedipi ageres. 1 Larvam, qua usus repraesentasti fabulam Menalippes à Neptuno amatae, non à personando dictam, ut Gellio videtur, inquit J.Sc. sed quod erat (*4) περίσωμα. Sunt qui Syrma signantius, et (*5) ἐμφατικώτερος tribui volunt Thyeste, et Antigones personis, scilicet regii spiritus, et elati animi. Personam item Menalippes, quia sub ejus persona Euripides Anaxagorae praeceptoris sui sedatum animum, et philosophicam exprimit sententiam. Vide Dionysii Halicarnassaei commentarium περί τῶν ἐχηματισμένων.

(*) Hisp. La toma

(*2) Hic Neroni successit.

(*3) Nero Graecorum assentationibus captus, qui ejus vocis suavitatem in coelum laudibus extollebant, dicere solebat: Graecos tantum aures habere.

(*4) Lat. Circa corpus.

(*5) Lat. Magis emphatice.

Et de marmoreo citharam suspende ² Colosso.
 Quis, Catilina, tuis natalibus, atque Cethegi,
 Inveniet quicquam sublimius? ³ arma tamen vos
 Nocturna, et flammam domibus, templisque parastis,
 Ut ⁴ Braccatorum pueri, ⁵ Senonumque minores,
 Ausi, quod liceat ⁶ (*) tunica punire molesta. 235
 Sed vigilat (*)₂ consul, ⁷ vexillaque vestra coërcet,
 Hic ⁸ novus Arpinas ignobilis, et modo Romæ
⁹ Municipalis eques, ¹⁰ galeatum ponit ubique
 Praesidium attonitis, et ¹¹ in omni gente laborat.
 Tantum igitur muros intra ¹² toga contulit illi 240
 Nominis, et tituli, quantum non ¹³ Leucade, quantum
¹⁴ Thessaliae campis Octavius abstulit udo
 Caedibus assiduis gladio; sed Roma parentem,
 Roma ¹⁵ patrem patriae Ciceronem libera dixit.
¹⁶ Arpinas alius Volscorum in monte solebat 145
 (*)₃ Poscere mercedes alieno lassus aratro,
 Nodosam post haec ¹⁷ frangebatur vertice vitem,
 Si lentus pigra ¹⁸ muniret castra dolabra:

² Citharam a. à iudicibus ad se delatam adoravit, ferrique ad Augusti statuam iussit. Augusti a. statuam, seu Colossum erexerat Nero pedum 110. ut Plin. 34. lib. 7. c. ut Suetonius, 120. pedum. ³ Haec satis nota ex Salustio. ⁴ Ut olim Narbonensis ex Gallia Braccata, et... ⁵ Lugdunenses, qui sub Brenno Romam ceperunt, et incendunt. ⁶ Tunica alimentis ignium illita, qua obvoluti cremabantur vivi, saevo cum joco, candelae loco; *vel*, Herculem Octaeum repraesentantes. Sat. 1. 155. ⁷ Copias, et conatus vestros. ⁸ Cicero Arpino Volscorum oppido ortus. ⁹ Ex municipio Ar-

pinati adscitus eques. ¹⁰ Armatum. ¹¹ Per Italiam omnem dispositis excubiis, per Allobrogas, aliosque explorans insidias conjuratorum. ¹² Prudentia in pace. ¹³ Cruenta pugna navali juxta Leucadem promontorium Epiri, qua devicti sunt Antonius, et Cleopatra. ¹⁴ Pharsaliae campis, ad Philippos in Thessalia, ubi devicti sunt Brutus, et Cassius. ¹⁵ Quo nomine primus eum salutavit M. Cato. ¹⁶ M. Marius mercenarius in suo Arpino arator. ¹⁷ Vitis centurionis in Marii vertice frangebatur. Sat. 14. vers. 193. ¹⁸ Miles gregarius, seu faber.

(*) Bitumine, resina, et pice illita.

(*)₂ Cicero. Vide ejus in Catilinam orationes.

(*)₃ Trabajar à jornal.

Hic tamen, et ¹⁹ Cimbros, et summa pericula rerum
Excipit, et solus trepidantem protegit urbem. 250
Atque ideo postquam ad Cimbros, stragemque vola-
bant,

Qui nunquam attigerant (*) majora cadavera, corvi,
²⁰ Nobilis ornatur lauro collega secunda.

Plebejæ ²¹ Deciorum animæ, plebeja fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, et pro 255
Omnibus auxiliis, atque omni * plebe Latina
Sufficiunt ** diis infernis, terræque parenti.

Pluris enim Decii, quam qui servantur ab illis.
²² Ancilla natus ²³ trabeam, et ²⁴ diadema Quirini,
Et fasces meruit, regum ²⁵ ultimus ille bonorum. 260

Prodita ²⁶ laxabant portarum claustra ²⁷ tyrannis
Exulibus ²⁸ juvenes ipsius (*₂) consulis, et quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,

Quod miraretur cum ²⁹ Coclite ³⁰ Mutius, et ³¹ quæ
Imperii fines Tiberinum virgo natavit. 265

Occulta ad ³² patres produxit crimina ³³ servus

¹⁹ Cimbros, et Teutonas, qui ex Dania, et Germania maximo cum exercitu Romanam contendentes magnum terrorem Italiae incusserunt, sed à Mario devicti præda corvis facti sunt. ²⁰ Nobilis collega Quintus Catulus Luctatius secundo loco triumphavit, cum uni Mario homini novo victoriae honos tribueretur, licet utriusque consulis auspiciis res gesta sit. ²¹ Patris, et filii, qui se pro Romanis legionibus devoverunt. * *Al.* pube. ** Diis manib. Terræque matri. ²² Servius Tullius captiva Ocriculana natus. ²³ Vestem trabibus pannorum albis, et purpureis intertextam: *vel*, ut Livio placet, togam circumdistinctam purpu-

ra sub tegmine puniceo, ut Halicarnassæo, vestem ex purpura, et cocco. Verum has distinguit Alexander ab Alexand. c. 18. lib. 5. ²⁴ Fasciam, ceu pannum, quo reges caput vinciebant, coronam Romuli. ²⁵ Secutus enim est Tarquinius Superbus regum ultimus. ²⁶ Laxare conspirabant. ²⁷ Tarquinii, quos reducere volebant. ²⁸ Titus, et Tiberius filii Junii Bruti Consulis. ²⁹ Horatio Coclite. ³⁰ M. Scaevola. ³¹ Clælia, quæ obses Porsennæ data Tyberim tranavit, deceptis custodibus. ³² Brutum, et Aquilium, vel, Valerium, et Senatores. ³³ Indicavit Vindex Cæcinensis Aquiliorum servus.

(*) Cimbri multum Romanos corporum proceritate superabant.

(*₂) Patris jussu virgis caesi, et securi percussi.

34 Matronis lugendus ; at 35 illos 36 verbera justis
Afficiunt poenis , et 36 legum prima securis.

Malo pater tibi sit 37 Thersites , dummodo tu sis
38 Aeacidae similis , 39 Vulcaniaque arma capessas,

270

Quam te Thersitae similem producat Achilles ,
Et jam ut longe repetas , longeque revolvas
Nomen , ab infami gentem deducis 40 asylo ;

Majorum primus quisquis fuit ille tuorum ,
Aut pastor fuit , aut 41 illud , quod dicere nolo.

275

34 Orbis filiis , vel cujus mors lugenda esset matronis , quas à tyrannorum impudicorum vi in-
dicio suo liberat. 35 Filios Bru-
ti , et Aquilii cum aliis conju-
ratis. 36 Virgis caesos , consu-
latus ille primus , imperium libe-
rum primum securi percussit.

37 Graecorum deformissimus a-
nimo , et corpore. 38 Achilli.
39 A Vulcano fabricatis. 40 Ad
quod (Romuli instituto , ut im-
perium auget) undique confu-
gere scelerati. 41 Latro , sica-
rius , homicida , spurius , etc.
qui ad asylum hoc confugit.



SATYRA IX.

Obscoenam Cinaedorum, et Pathicorum turpitudinem acriter, at nimis aperte insectatur.

¹ P. **S** Cire velim, quare toties mihi, Naevole, tristis
Occurras fronte (*) obducta, ceu ² Marsya victus:

Quid tibi cum ³ vultu, qualem deprensus habebat
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
⁴ Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo. 5
⁵ Non erat hac facie miserabilior Creperejus
Pollio, qui triplicem usuram ⁶ praestare paratus
Circuit, et ⁷ (*2) fatuos non invenit: unde repente
Tot rugae? certe modico contentus ⁸ (*3) agebas
Vernam equitem, ⁹ conviva (*4) joco mordente facetus, 10
Et salibus vehemens ¹⁰ intra pomoeria natis.
Omnia nunc contra, vultus gravis, horrida ¹¹ siccae
Sylva comae, nullus tota nitor in cute, qualem
Praestabat calidi circumlita fascia ¹² (*5) visci;
Sed (*6) fruticante pilo neglecta, et squalida crura. 15

¹ Dramatica haec Satyra. P. Poëtam, N. Naevolum denotat. ² Marsyas Phrygius Apollinem in certamen musices provocare ausus ab eo victus, et exoriatu est. ³ Tristi, qualem habebat Ravola cum deprehenderetur meretricis Rhodopes inguina lingens. ⁴ Quidni tristis sit, et poenam expalleat: quando etiam servis colaphum incutimus lambentibus dulciora? quanto magis illi, etc. ⁵ Non magis pallebat Cr. Pollio luxuriosus ne-

pos. ⁶ Solvere pollicitus. ⁷ Qui illi pecuniam credant non reddi- turo. ⁸ Verna cum esses, equi- tum opes aequabas animo, cul- tu, nitore. ⁹ Erasque conviva facetus joco mordente. ¹⁰ Ur- banis. Pomoeria enim sunt loca post, vel pone moenia, quae nec habitari, nec arari fas erat. ¹¹ Non delibutae, et unguento splendentis. ¹² Psilothri è resi- na, visco, et cera pilos evel- lentis.

(*) Ceñuda.

(*2) Ningun tonto, que le fie.

(*3) Representabas.

(*4) Con dichos picantes.

(*5) $\psi\lambda\omega\theta\rho\nu$ est medicamentum ad depilandum corpus à $\psi\lambda\delta\varsigma$, nudus.

(*6) Germinante, pullulante.

Quid

(*) Quid macies aegri veteris, quem tempore longo
 Torret ¹³ quarta dies, olimque domestica febris?
 Deprendas animi tormenta latentis in aegro
 Corpore, deprendas et gaudia: ¹⁴ sumit utrumque
 Inde habitum facies: igitur (*2) flexisse videris 20
 Propositum, et vitae contrarius ire priori.
 Nuper enim (¹⁵ ut repeto) ¹⁶ fanum Isidis, et ¹⁷ Gany-
 medem,
 Pacis, et ¹⁸ advectae secreta palatia matris,
 Et ¹⁹ Cererem (nam quo non prostat foemina templo?)
 Notior ²⁰ Aufidio moechus (*3) celebrare solebas, 25
 (Quod taceo) atque ipsos etiam ²¹ inclinare maritos.
 N. Utile et hoc multis vitae genus; at mihi nullum
 Inde operae pretium: ²² pingues aliquando lacernas
 Munimenta togae, duri, crassique coloris,
 Et male percussas textoris pectine Galli 30
 Accipimus, tenue argentum, ²³ venaeque secundae.
²⁴ (*6) *Fata regunt homines*, fatum est in partibus illis,
 Quas sinus abscondit: nam, si tibi sidera cessant,
 Nil faciet longi mensura incognita nervi:
 Quamvis te nudum ²⁵ spumanti ²⁶ Virro labello 35
 Viderit, et blandae assiduae, densaeque ²⁷ tabellae

¹³ Quartana, et jam familiaris febris. ¹⁴ Ex animo facies induit moerorem, aut laetitiam. ¹⁵ Ut memoria repeto. Ut memini. ¹⁶ Sat. 6. v. 488. ¹⁷ Statuam Ganymedis à Vespasiano erectam in templo Pacis. Ptol. Flavius conjectam, c. 57. legit *Ganymedis*, et regi vult à praecedenti fanum. Quid n. (inquit) Pacis templo cum statua Ganymedis. ¹⁸ Cybeles matris Deum è Phrygia advectae templum, quod in palatio est. ¹⁹ Et ipsum castae Cereris templum. ²⁰ Moe-

cho insigni. ²¹ Ad turpe ministerium. ²² (*4) Παχὺ ἰμάτιον, hibernum, (*5) σπινθρον, crassioris è Gallia lanæ, et fili, unde addit *percussas textoris pectine Galli*: et Mart. 4. *Sequanicae pinguem textricis alumnam*, et, *me pinguis Gallia vestit*. De lacernis vide quae ad v. 62. Sat. 1. ²³ Minus purum, mixtum. ²⁴ Etiam *σώμις* cinaedus iste scarabaeus. (k) ²⁵ Prae libidine, et desiderio saliva fluente. ²⁶ Dives patricius. ²⁷ Litterae missae.

(*) Quare extenuatus es, ac si diu aegrotasses feбри quartana correptus?

(*2) Ab inita vivendi ratione deviasse, discessisse.

(*3) Crebro, frequenter adire, frequentare.

(*4) Lat. Pallium crassum. (*5) Lat. Rigidum.

(*6) Lat. Philosophatur, ut Stoici fati omnia regi censes, &

Στωικός, Stoicus.

H 4

So-

Sollicitent. ²⁸ ἴθυσ γὰρ γλύκεισ ἀνδρα κίναιδον.

²⁹ Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?

³⁰ Haec tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.

³¹ Computat, et (*) cevet; ³² ponatur calculus, adsint Cum tabula pueri: numerata sestetia quinque 41

Omnibus in ³³ rebus, numerentur deinde ³⁴ labores.

³⁵ (*2) An facile, et pronum est agere intra viscera penem

Legitimum, atque illic hesternae occurrere coenae?

Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum, 45

Quam dominum: (*3) sed tu sane tener, et puerum te

Et pulcrum, et ³⁶ dignum cyatho, coeloque putabas.

³⁷ Vos humili asseclae, vos indulgebitis unquam

Cultori, jam nec morbo donare parati? 49

³⁸ En cui tu viridem ³⁹ umbellam, cui ⁴⁰ succina mittas

Grandia, natalis quoties redit, aut ⁴¹ madidum ver

Incipit, et strata positus, longaque cathedra,

Munera foeminaeis tractas secreta ⁴¹ kalendis.

²⁸ Supple *πρέπῃ*, id est, expedit, ut cinaedus sit moribus dulcis. Alii legunt, *αὐτὸς γὰρ ἐφίλκεται ἀνδρα κίναιδος*, id est, ipse cinaedus attrahit, vel pellit ad se virum. ²⁹ Avarus est, quod etiam mollitiae deterius monstrum est. ³⁰ *Verba Virronis ad Draucum.* ³¹ *Inquit Draucus.* ³² *Et haec Virronis sunt.* ³³ Quas tibi donavit. ³⁴ Tui, an eaq̄ sumptus meos. ³⁵ *Respondet Draucus*, iracundus, obscœnus, impius. *Et hic quidem locus ex eorum numero est, propter quorum insolentiam toto Juvenalis opere abstinere bonum virum jubet Jul. Caes. Scalig. 3. Poëtic. 9.* ³⁶ Qui rapiaris ad mi-

nisterium cyathi Jovis, tanquam Ganymedes. ³⁷ Ecquid sperandum clientibus vestris, si nihil donetis libidinis vestrae, et voluptatum ministris. ³⁸ En pulcrum, et delicatum Ganymedem. *Ironice.* ³⁹ Ne sole scilicet offuscetur, instar Conopei, quae solem arceat. Hispanis signate dicitur *Quitazol*, id est, arcens solem. *σκιάδιον* Dionys. Halycarn. 7. lib. ⁴⁰ Vasa, vel sphaerulas, et armillas è succino. ⁴¹ Kalendis Martiis, quibus natalis Veneris celebrabatur, et matronalia, ubi mulieribus à maritis, et amatoribus mittebantur munera. Vide, quae ad epigr. 85. lib. 5. Martial. b.

(*) *Cevet.* Alii *cavet*, honestius.

(*2) Merito hic Lubin. exclamat: *averte hinc oculos, pudor. Este procul, casti, procul, ô! procul este, pudici.*

(*3) Verba Naevoli, quibus Virronem irridet.

Dic

Dic ⁴² passer, cui tot montes, tot praedia servas
⁴³ Appula, ⁴⁴ tot milvos intra tua pascua lassos? 55
 Te ⁴⁵ Trifolinus ager foecundis vitibus implet,
⁴⁶ Suspectumque jugum Cumis, et ⁴⁷ Gaurus ⁴⁸ inanis:
 Nam quis plura ⁴⁹ linit ⁵⁰ victuro dolia musto?
⁵¹ Quantum erat ⁵² exhausti lumbos donare clientis
 Jugeribus paucis, ⁵³ meliusne hic rusticus infans 60
 Cum matre, et casulis, et cum lusore catello
 Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
 Improbus es, cum poscis, ⁵⁴ ait, sed pensio clamat,
 Posce, sed apellat ⁵⁵ puer unicus, ut (*) Polyphemi
 Lata acies, per quam solers evasit (*2) Ulvsses. 65
 Alter emendus erit? namque hic non sufficit, ambo
 Pascendi: quid agam bruma spirante? quid, oro?
 Quid dicam ⁵⁶ scapulis servorum mense Decembri,
 Et ⁵⁶ pedibus? durate, atque ⁵⁷ expectate cicadas?
 Verum ut dissimules, ut mittas ⁵⁸ caetera, quanto 70
⁵⁹ Metiris pretio, quod, ni tibi deditus essem,
 Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
 Scis certe quibus ista modis quam saepe rogaris,
 Et quae pollicitus, fugientem saepe ⁶⁰ puellam
 Amplexu rapui, ⁶¹ tabulas quoque ruperat, et jam 75
⁶² Signabat, tota vix ⁶³ hac ego nocte redemi,

42 Salax vir, ut passer, cui salacitas terminum vitae quinquennio longiorem negat. 43 In Apulia. 44 Latifundia, quibus transvolandis milvi defatigentur. Pers. 4. *quantum non milvus oberret.* 45 In Campania. 46 Misenum promontorium Cumis imminens, ruituro simile, adeoque Cumanis suspectum. 47 Mons Campaniae non procul à Cajis. 48 Cavernosus. 49 Pice obturat, id est, recondit. 50 Duraturo, atque diu vigorem, et animam servaturo. 51 Quantula res. 52 Venere. 53 Meliusne legabitur Gallo sacerdoti, quam mihi prae-

diolum cum puero, matre sua et catello collusore? 54 *Ait Virro.* 55 Ne hoc deficiente ego prorsus destituar, tanquam Polyphemus unico ab Ulysse effosso oculo. 56 Nudis. 57 Anjubebo expectare aestatem? qua ciadae quidem canunt, frigore vero hyberno pereunt. 58 Officia mea in te. 59 Aestimas? 60 Uxorem tuam. 61 Nuptiales, in quibus verba solennia fuerunt: *Liberorum procreandorum gratia uxorem duci.* Brisson. *de form.* 6. 62 Alteri viro nuptura. 63 Hujus noctis labore.

(*) Cyclopi in Sicilia oves pascentis.

(*2) Ithacae rex, prudentiâ notissimus.

Te plorante foris : testis mihi lectulus , et tu,
 Ad quem pervenit lecti sonus , et dominae vox.
 Instabile , ac dirimi coeptum , et jam pene solutum
 Conjugium in multis domibus servavit adulter. 80
 64 Quo te circumagas ? 65 quae prima , aut ultima ponas ?
 Nullum ergo meritum est , ingrata , ac perfide , nullum,
 Quod tibi filiolus , vel filia nascitur ex me ?
 66 Tollis enim , et 67 libris actorum spargere gaudes
 Argumenta viri : 68 foribus suspende coronas, 85
 Jam pater es , dedimus , quod 69 famae opponere possis.
 * Jura parentis habes , 70 propter me scriberis haeres,
 71 Legatum omne capis , necnon et dulce caducum.
 Commoda praeterea junguntur multa caducis :
 72 Si numerum , si tres implevero. P. (*3) Justa doloris 90
 Naevole , causa tui : contra tamen (*4) ille quid affert ?
 N. Negligit , atque alium bipedem sibi quaerit 73 asel-
 lum.

Haec soli commissa tibi celare memento,

64 Quo te vertas , ad quod sub-
 terfugium ? 65 Ad excusatio-
 nem , sic Dido : *Quae quibus an-
 teferam ?* Aen. 4. 66 Educas.
 67 In quibus natos sibi liberos
 professi parentes eorum nomina
 scribebant notato die , et consu-
 le. Brisson. antiquit. lib. 1. c. 5.
 68 In signum puerperii. 69 Im-
 potentiae , et mollitiei infamiae.
 * Qui patres erant , praefereban-
 tur aliis in petitione magistratus,
 et sorte provinciali praecedebant
 collegas , etc. 70 (*) *Ρωμαων πολ-
 λοι γαμῶσι , καὶ γυνῶσιν , ἔχ'
 ἕνα κληρονόμους ἔχουσιν , ἀλλ' ἕνα
 κληρονομεῖν δύνωνται.* Plutarch.
 (*2) *περὶ φιλοτοργίας.* Coeli-

bes ex testamentis nihil capie-
 bant , nisi è proxime juncto-
 rum : orbi non nisi dimidium.
 71 Legata saepe concipiebantur
 his verbis : *Quandique liberos ha-
 buerit.* Qua conditione in tuis de-
 ficiente , cadet , quod non ex-
 spectabas , legatum in te , tuos-
 que liberos , lege Papia cessa-
 rum in aerarium , si à privile-
 giis parentum cessatum esset ,
 ex decima parte caducum. 72
 Qui tres liberos susceperat , à
 tutela excusabatur in fascibus su-
 mendis prior erat : tesseram fru-
 menti triplicem accipiebat , etc.
 73 Draucum bene caudatum , et
 simplicem , quem itidem deci-
 piat.

(*) *Latine.* Romanorum plures uxorem ducunt , et gignunt ,
 non ut haeredes habeant ; sed ut haereditatem adire possint.

(*2) *De amore parentum , et liberorum inter se.*

(*3) Respondet Juvenalis : merito , Naevole , doles. *Ironia.*

(*4) Naevolus quid ait ?

Et

Et tacitus nostras intra te fige querelas.
 Nam res mortifera est inimicus ⁷⁴ pumice laevis. 95
⁷⁵ Qui modo secretum commiserat, ardet, et odit,
 Tanquam prodiderim quicquid scio: sumere ferrum,
 Fuste ⁷⁶ aperire caput, ⁷⁷ candelam apponere valvis
 Non dubitat: nec contemnas, aut despicias, quod
 His ⁷⁸ opibus nunquam cara est ⁷⁹ annona veneni. 100
 Ergo occulta teges, ut ⁸⁰ curia Martis Athenis.
 P. ⁸¹ O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
 Esse putas? cervi ut taceant, jumenta loquentur,
 Et canis, et postes, (*) et marmora: claude fenestras,
 Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen 105
 E medio, ⁸² clament omnes, prope nemo recumbat:
 Quod tamen ad ⁸³ cantum galli facit ille secundi,
 Proximus ante diem caupo sciet, audiet, et quae
 Finxerunt pariter ⁸⁴ librarius, archimagiri,
⁸⁵ Carptores: quod enim dubitant componere crimen 110
 In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
⁸⁶ Balthea? nec deerit, qui te per compita quaerat
⁸⁷ Nolentem, et miseram vinosus ⁸⁸ inebriet aurem.
 Illos ergo ⁸⁹ roges quicquid paulo ante petebas
 A nobis, taceant illi; sed prodere malunt 115
 Arcanum, quam ⁹⁰ subrepti potare Falerni,

⁷⁴ Dropace laevigatus, et mollis. ⁷⁵ Sat. 3. v. 113. ⁷⁶ Comminuere. ⁷⁷ Aedes incendere. Sat. 13. v. 146. ⁷⁸ Opulentis. ⁷⁹ Emptio, copia, impensa. ⁸⁰ Areopagitae, qui tacentes iudicabant per characteres, et litteras. Pers. 4. *nigrum scis ponere Theta*: dicitur Areopagus ab *ἀρης* Mars, et *παιος*, saxum, collis: hic enim à Neptuno Mars homicidii accusatus coram duodecim diis, sex sententiis absolutus est. ⁸¹ O rustice, et insulse. *Hemistichium Virgil. vide*

*huic consonum epigr. Martial. 82. l. 2. 82 Ne exaudiant alii. 83 Hypallag. Galli cantum secundum. 84 Qui pensa librat: vel qui libros exscribit. 85 Vide Sat. 5. v. 119. et Sat. 11. v. 136. 86 Balthaeorum verbera, et lora quibus caesi sunt. 87 Audire nol. 88 Secretis domini sui repleat, fatiget, enecet. 89 Ut taceant, supra enim dixerat, *Et tacitus nostras intra te fige querelas.* 90 Furtivi, atque hinc dulcissimi.*

(*) Nuestro adagio castellano; *Las paredes oyen.*

⁹¹ Pro populo faciens quantum ⁹² Laufella bibebat.

Vivendum recte cum propter plurima, tunc his

Praecipue causis, ut linguas mancipiorum

Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi.

120

⁹³ Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis

Quorum animas et farre suo custodit, et aere.

N. Idcirco ut possim linguam contemnere servi,

Utile consilium modo, sed commune dedisti:

124

Nunc mihi quid suades post damnum temporis, et spes

Deceptas? *Festinat enim decurrere velox*

Flosculus angustae, miseraeque brevissima vitae

Portio: dum bibimus, dum sarta, unguenta, puellas

Poscimus, () obrepit non intellecta senectus.*

P. Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus, 130

Stantibus, et salvis ⁹⁴ his collibus, undique ad ⁹⁵ illos

Conveniunt, et ⁹⁶ carpentis, et ⁹⁷ navibus omnes,

⁹⁸ Qui digito scalpunt uno caput: altera major

Spes superest, tu tamen ⁹⁹ erucis imprime dentem.

N. Haec ¹ exempla para felicibus; at ² mea Clotho, 135

Et ² Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.

O parvi, nostrique lares, quos thure minuto,

Aut farre, et tenui soleo ³ exornare corona;

(*2) Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus

⁹¹ Pro salute populi Romani sacra faciens Bonae Deae, in cujus sacris largiter potarunt mulieres. Sat. 6. v. 313. ⁹² Mulier vinolenta. ⁹³ Dominus tamen malus cum sit, et sibi male conscius, est servus deterior, quam illi, quorum vitas alit pane suo. ⁹⁴ Hac urbe in septem collibus posita. ⁹⁵ Romani. ⁹⁶ Terra. ⁹⁷ Mari. ⁹⁸ Molles, et usurpat *Hemistichium Poëtae Calvi, quo*

Pompejum taxavit. Digito caput uno scalpit, quid credas hunc sibi velle virum? ⁹⁹ Salacibus, et ad Venerem stimulantibus herbis vescere: vide quae ad Martial. epigr. 74. lib. 3. b. ¹ Praecepta de Venere excitanda. ² Jubet me fatum, et Parca mea contentum esse tenui ex opera mea victu. ³ Alii legunt *exorare*, id est, coronatus floribus precari soleo.

(*) Se nos entra en casa sin sentir la vejéz.

(*2) Quando lograré yo alguna cosa fixa, con que pasar mi vejéz, sin tener que andar con un palo en la mano, y la manta sobre los ombros pordioseando?

4 A tegete , et baculo ? viginti millia foenus
 Pignoribus positis , argenti vascula puri ;
 Sed quae 5 Fabricius censor notet , et 6 duo fortes
 De grege Moesorum , qui me cervice locata
 Securum jubeant clamoso insistere circo.
 Sit mihi praeterea (*) curvus caelator, et (*2) alter, 145
 Qui multas facies pingat cito : sufficient haec :
 7 Quando ego pauper ero , votum miserabile , nes spes
 His saltem ; nam, cum pro me fortuna rogatur,
 (*3) Affigit ceras 8 illa de nave petitas ,
 Quae Siculos cantus effugit remige surdo. 150

4 Sat. 5. v. 8. id est, à mendicando. 5 Quae censurae notam mercantur. Fabricius enim Luscinus, et Q. Aemilius Papus Censores P. Cornelium Rufinum duobus Consulatibus, et Dictatura functum moverunt Senatu, quod haberet decem pondos argentea vasa. Aul. Gell. 4. lib. et Valer. Max. 2. 4. 6 Ser-

vi lecticarii è Moesia regione Pannoniae finitima. 7 Quoniam paupertas mihi à fato est. 8 Ulyssis, qui à Circe admonitus, ne pateretur, se allici Sirenum juxta Siciliam habitantium cantu, sociis cera aures obturavit, et se ad malum navis alligari jussit, atque ita praetervectus est.

(*) Servus, qui pocula mihi assidue coelet.

(*2) Hisp. *Fundidor*.

(*3) *Periphrasis*. Est surda, non audit.



SATYRA X.

*Pulcherrimae hujus * Satyrae argumentum sumptum est ex Platonis Alcibiade secundo. Videtur etiam ante oculos habuisse Persii secundam Satyram, et illud Socratis de Votis, referente Val. Max. 2. c. 7. l. Est enim absolutissima hujus Satyrae Propositio, in qua Poeta docet vota mortalium prope execrationes esse, qui divitias, honores, eloquentiam, gloriam bellicam, longam vitam, pulchritudinem à Diis precantur, quae tamen plerumque votorum compotes pessundent. Verum petendam esse bonam mentem, caetera Deo permittenda, qui novit, quid cuique conveniat.*

OMnibus in terris, quae sunt à Gadibus usque
 Auroram, et ¹ Gangen, pauci dignoscere possunt
 Vera bona; ² atque illis multum diversa, remota
³ Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
 Aut cupimus: ⁴ quid tam dextro pede concupis, ut te
 Conatus non poeniteat, votique peracti?
 Evertere domos totas optantibus ⁵ ipsis
 Dii ⁶ faciles: nocitura ⁷ toga, nocitura petuntur
 Militia, et torrens dicendi copia: (*2) multis

* Si modo Satyram liceat dicere, quam doctissim. D. Heinsius in annotationibus ad Horatium ex albo Satyrarum tollere laborat, quo Juvenalem Flacco collatum elevet. Sed de ipsis Poëtis tanti viri pace acquiesco, assentioque judicio clarissim. viri Jul. Caes. Scal. Hypercritic. l. 6. c. Hoc certe poemate, insigniatur quolibet nomine, nihil usquam illustrius, nihil utilius, non dico apud Horatium, sed ne apud Platonem quidem, Xenophontem, Senecam, aut Epictetum. 1 (*) Ab una orbis parte ad alteram, ab ipsis Gadibus, Cadiz, insula in litore Hesperio

usque ad Indiam Orientalem, quam secatur fluvius maximus Ganges, atque ipsum Solis ortum, nemo est cui de summo bono constet, qui norit, quid sit secundum rationem fugiendum, quid petendum. 2 Et mala quae sunt bonis contraria. 3 Animi nostri coecitate, et ignorantia. 4 Quid tam prospero auspicio voves, et precaris? dextra enim numina favere credebantur. 5 Dominis, ut Neptunus exauditis Thesei votis de Hyppolyto. Vide v. 3. 15. seq. 6 Praesentes, et prompti nimis. 7 Pace.

(*) Hic orbis finem veteres credidere ante Hispaniarum ad Americas navigationem.

(*2) A muchos costó la vida su propia eloquencia.

Et * sua mortifera est facundia : viribus ⁸ ille 10
 Confusus periit , admirandisque lacertis.

Sed plures nimia congesta pecunia cura
 Strangulat , et ⁹ cuncta exsuperans patrimonia census,
 Quanto delphinis balaena Britannica major.

Temporibus ¹⁰ diris igitur , jussuque Neronis 15
¹¹ Longinum , et magnos ¹² Senecae praedivitis hor-
 tos

Clausit , et egregias ¹³ Lateranorum obsidet aedes

¹⁴ Tota cohors : *rarus venit in* ¹⁵ *coenacula* ¹⁶ *miles.*

Pauca licet portes argenti vascula ¹⁷ *puri,*

Nocte iter ingressus ¹⁸ *gladium , contumque timebis,* 20

Et motae ad lunam trepidabis arundinis umbram;

(*) *Cantabit vacuus coram latrone viator.*

Prima fere vota , et cunctis notissima templis,
 Divitiae ut crescant , ut opes , ut maxima toto

* Infra v. 114. 8 Ut Milo Crotoniates , qui cum jam natu grandis iter faceret solus in locis sylvestribus , quae sibi reliquae essent vires , volens experi in diducenda hiante quercu , manibus ibi inclusis ab arboris partibus restrictis feris praeda factus est , referente Aul. Gel. 14. 16. 9 Dum omni ratione laborant , ut suus census tanto excedat aliorum census , quanto balaena Britannica exsuperat delphinas mole. 10 Quibus Nero Imperator undique occasione petita insidiabatur divitum opibus. 11 Cassium Longinum Juriscons. interfici jussit Nero , non alio injecto crimine , quam quod Cassii , unius è Caesaris percussoribus , statuam retinuisset , cum revera opibus illius inhiaret Imperator. 12 Seneca vir sanctissimus , quo praeceptore ipse Ne-

ro usus fuerat , criminationibus Festi Ruffi , et Tigellini , tanquam hortis , villis , opibus ipsum principem transcenderet ; Pisonianae denique conjurationis accusatus , (cum revera divitiae essent in causa) Neronis jussu , incisus sibi venis obiit. Tac. 14. Sed et de aliis , quae Senecae objiciebantur , vide Xiphilini Neronem. 13 Proximam necem Flavii Laterani coss. designati Nero adjungit adeo propere , etc. Tacit. 15. 14 Militum percussorum ab Imperatore missorum ad interficiendum Lateranum. *Illo propinqua vespera tribunus venit , et villam globus militum sepsit.* Tacit. 15. Annal. 15 Pauperum , qui coenaculorum conductorum inquilini sunt. Sat. 3. vers. 199. 16 Percussor. 17 Et illius quidem non caelati. Turneb. 29. 1. 18 Latronis.

(*) Utpote cui nihil periculi à latrone propter inopiam immineat.

Nos-

Nostra sic arca¹⁹ foro ; sed *nulla aconita bibuntur* 25
Fictilibus : tunc illa time , cum pocula sumes
²⁰ *Gemmata ; et lato (*) Setinum* ²¹ *ardebit in auro.*
 Jamne igitur laudas , quod de sapientibus ²² alter
 Ridebat quoties à limine moverat unum,
 Protuleratque pedem : flebat contrarius ²³ alter? 30
²⁴ *Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni.*
 Mirandum est , unde ille oculis suffecerit humor.
 Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
 Democritus , quanquam non essent ²⁵ urbibus illis
²⁶ Praetexta , et trabeae , fasces , lectica , tribunal. 35
 Quid si vidisset praetorem ²⁷ in curribus altis
 Extantem , et medio ²⁸ sublimem in pulvere circi
 In ²⁸ tunica Jovis , et pictae ²⁹ sarrana ferentem
 Ex humeris ³⁰ aulaea togae , magnaeque coronae
 Tantum orbem , quanto cervix ³¹ non sufficit ulla? 40
 Quippe tenet sudans hanc ³² publicus , et ³³ sibi consul

19 In quo arcas habuerunt senatores, in quibus pecunias tutius disponebant. Vid. Sat. 14. v. 260. 20 Sat. 5. v. 43. et 44. 21 Flammei erit coloris in auratis poculis, vel, ardebit veneno. 22 Democritus, qui semper ridebat ineptias hominum. Luc. *βίον παράσις* Anthol. l. 1. c. 12. et l. 3. c. 33. 34. 23 Heraclitus, qui miseras hominum continenter flebat, *ibi*. 24 In promptu quidem est ridere: sed mirum, unde suppeteret Heraclito tanta lacrymarum copia? 25 Non in Abdera, aliisque Thraciae urbibus, ut in Roma. 26 De his Satyr. 8. v. 259. Praetexta dicebatur ea toga, cujus ora, et circumcitus purpura praetexta erant. 27 Sublimem in curru ludos Circenses spectantem, disponentem, agentem. Sat. 8. vers. 194. 28 Tunica palmata, toga picta, quam triumphantes è Jovis tem-

plo sumptam induebant. 29 Tyria. Syris n. Tyrus dicta est, quae prius Sarra è pisce *ω*, cujus succo purpura tingebatur, maximusque ibi horum piscatus. 30 Togam latam, et amplam, instar aulaeorum, quibus aulaeorum parietes teguntur. 31 Supple ferendo. 32 Servus, seu minister publicus, qui coronam sustentet. 33 Praefiscisne ad exorandam Nemesin, comitem assiduum rerum laetarum, et *ὑπερόγκων*. (* 2) Triumphantibus à tergo in eodem curru adstabat servus publicus, qui coronam illam auream immensi ponderis, et amplitudinis sustinebat, et simul attendere triumphantem jubebat ad ultimi supplicii instrumenta curru appensa, tintinnabulum scil. et flagellum, atque subinde interclamabat: *Respice post te : Hominem te esse memento.*

(*) Vinum è Setia, Campaniae oppido in Italia, allatum.

(*2) *ὑπερόγκων*, latine: tumentium, immodicarum.

Ne placeat, curru servus portatur eodem.

Da nunc, et ³⁴ volucrem, scepro quae surgit eburno,

Illinc cornicines, hinc praecedentia longi

Agminis ³⁵ officia, et ³⁶ niveos ad fraena Quirites, 45

Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.

³⁷ Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes

Occursus hominum, cujus prudentia monstrat

Summos posse viros, et magna exempla daturus

³⁸ (*) Verbecum in patria, ³⁹ crassoque sub aëre nasci. 50

Ridebat curas, necnon et gaudia vulgi,

Interdum et lacrymas, cum Fortunae ipse minaci

(*2) Mandaret ⁴⁰ laqueum, * mediumque ostenderet un-

guem.

Ergo supervacua haec, aut pernicioosa petuntur,

Propter quae fas est ⁴¹ genua incerare deorum. 55

Quosdam praecipitat subjecta potentia magnae

Invidiae: mergit longa, atque insignis honorum

⁴² Pagina, ⁴³ descendunt statuae, restemque sequuntur.

Ipsas deinde ⁴⁴ rotas bigarum impacta securis

³⁴ Aquilam eburnei sceptri vertici insculptam. ³⁵ Amicos, servos, ministros. ³⁶ Clientes, cives albis togis indutos circa curram. ³⁷ Etiam suo tempore. ³⁸ Abdera Democriti patria, in Thracia, ubi barbari sunt, et rudes instar vervecum. Stupidorum n. ac stolidorum convicium est *vervex*. *Ain' vero vervecum caput?* Plaut. Pers. 2. act. ³⁹ Qui pingues, et hebetes reddit, ut tenuis contra ingeniosos. *Boeotum in crasso jurares aëre natum.* Horat. ⁴⁰ In suum ipsius Fortunae suspendium. * Infamem digitum. Pers. 2. 33. et Martial. 28. epig. lib. 2. ⁴¹ Non cereis candelis oblati illinere, inquit

Turneb. 30. 19. Sed concepta vota, et in tabulis conscripta Deorum genibus cera obsignata figere Id. I. 17. (*3) *ἐπισφραγίσαι* Philostratus in Heroicis. ⁴² Aeneas, quae imaginibus affixa honorum gradus continebat. ⁴³ Damnatorum tyrannidis laesae majestatis; vel gravis alicujus criminis, eradebantur Fastis nomina, frangebantur statuae, idque decreto magistratus, vel populi furore. Tac. 6. Annal. Plin. Panegy. Restem a. laqueosque statuis altioribus injicere, easque detrahare moris fuit. ⁴⁴ Statuas equestres, currus triumphales, equos aeneos.

(*) *Verveces* proprie dicuntur mares inter oves, quibus testiculi, aut inversi, aut adempti sunt, ad generandum inhabiles.

(*2) *T dandole una higa à la fortuna.*

(*3) *ἐπισφραγίσαι* est obsignare.

Caedit, et immeritis franguntur crura caballis: 60
 Jam stridunt ⁴⁵ ignes, jam follibus, atque caminis
 Ardet ⁴⁶ adoratum populo caput, et ⁴⁷ crepat ingens
⁴⁸ Sejanus, deinde ex facie toto orbe ⁴⁹ secunda
 Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellae.
⁵⁰ Pone domi ⁵¹ lauros, duc in capitolia magnum, 65
⁵² Cretatumque bovem; Sejanus ⁵³ ducitur unco
 Spectandus: gaudent omnes: ⁵⁴ quae labra? quis illi
 Vultus erat? nunquam (si quid mihi credis) amavi
 Hunc hominem: sed quo cecidit sub crimine? quisnam
 Delator? quibus indiciis? ⁵⁵ quo teste probavit? 70
 Nil horum: verbosa, et grandis epistola venit
⁵⁶ A Capreis: (*₂) bene habet, nil plus interrogo: sed quid
 Turba ⁵⁷ Remi? *sequitur fortunam, ut semper, et odit*
Damnatos. ⁵⁸ Idem populus, ⁵⁹ si Nurtia Thusco
 Favisset, si oppressa foret segura senectus 75
 Principis, hac ipsa Sejanum diceret hora

⁴⁵ Quibus funduntur, et lin-
 quuntur statuae. ⁴⁶ Nuper in
 honore habitum. ⁴⁷ Cum cre-
 pitu resolvitur in igni. ⁴⁸ Sta-
 tua Sejani. ⁴⁹ Fuerat n. colle-
 ga perpetuus Imperatoris, eique
 secundi honores habebantur. *Fa-
 cili Tiberio, atque ita prono, ut
 socium laborum, non modo in ser-
 monibus, sed apud patres, et po-
 pulum celebraret, eoque per thea-
 tra, et fora effigies ejus, inter-
 que principia legionum sineret.*
 Tac. Annal. 4. ⁵⁰ Iōnice Poëta
 haec de Sejano, vel, dialogis-
 mus levis populi Sejano insult-
 tantis. ⁵¹ Coronatus Jovi Ca-
 pitolino sacrificia. ⁵² Candidum,
 Jovi gratum. Superis victimas
 candidas immolabant, inferis ni-
 gras. ⁵³ Ad supplicium, Sca-
 las Gemonias, vel Tiberim. ⁵⁴
Haec inter se populus in horas

mobilis. Quisnam illi, cum occi-
 deretur, vultus? ⁵⁵ Quo teste
 probavit Imperator insidias sibi
 struxisse Sejanum? ⁵⁶ A Tibe-
 rio, qui in Capreas, insulam par-
 vam prope Campaniam, quo vo-
 luptatibus, et libidini liberius
 indulgeret, secessit, venit episto-
 la longa: (*) ἀνεγνώσθη ἡ ἐπι-
 στήλη, ἣν ἔμακρξ. Diod. lib. 58.
⁵⁷ Populus Rom. Romulo, et Re-
 mo oriundus: (*₃) ἀπὸ Ρέμοιο.
 Diodori epig. Anthol. lib. 1. Alii
 habent tremens. ⁵⁸ Haec, quae se-
 quuntur, Poeta. ⁵⁹ Si Thusco-
 rum dea patriotae, et alumno
 suo Sejano in tantum favisset,
 ut Tiberium opprimere valuisset,
 hac ipsa hora Sejanum populus
 Roman. Imperatorem salutare
 paratus fuisset.

(*) Latine. Lecta fuit epistola, et erat proluxa, verbosior.
 (*₂) Bien está, yá entiendo, no tengo mas que preguntar.
 (*₃) Latine. Urbs Remi.

Augustum: jam pridem, ⁶⁰ ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effugit ⁶¹ curas; nam ⁶² qui dabat olim
 Imperium, fascēs, legiones, omnia, nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat, 80
⁶³ Panem, et Circenses: ⁶⁴ perituros audio multos.
 Nil dubium, magna est ⁶⁵ fornacula: ⁶⁶ pallidulus mi
 Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
 Quam timeo victus ne poenas exigat Ajax,
 Ut male defensus: curramus praecipites, et, 85
 Dum ⁶⁷ jacet in ripa, calcemus Caesaris ⁶⁸ hostem:
 Sed videant ⁶⁹ servi, ne quis neget, et pavidum in jus
 Cervice astricta dominum trahat: hi sermones
 Tunc de Sejano, secreta haec murmura vulgi.
 Visne salutari, sicut Sejanus? habere 90
 Tantundem? atque illis sellas donare ⁷⁰ curules?

60 Ex quo per suffragia (quae plerumque venalia erant) non eligimus magistratus. 61 Electionis, et comitorum, quae permittit Imperatoribus. Creandum quippe Consulium comitia ad se transtulere Imperatores, exemplo Julii Caesaris comitia cum populo partiti, et alterum Consulem creantis. 62 Populus, qui olim eligebat pacis, et belli magistratus. 63 Victum è pane, et voluptatem è ludis. 64 Alter populi introducit dialogismus. 65 Ira Imperatoris, *vel*, fornacula ad exurendos multos. 66 Vereor, ne Brutidius, quem modo conveni pallentem ex male conscio animo, *vel* metu principis, quod amicus esset Sejano, se interficiat, ut Ajax: *vel*, Quam timeo, ne Tiberius male se à Senatu defensum arguens in Senatores, et cives caede ruat, non sanius quam Ajax ille Sophocleus in pecudes; in quas veluti plebem, et proceres Grae-

corum gladio, et flagello saeviit. 67 Insepultus. *καὶ αὐτὸν δ' ὄμιλος τρισὶν ὄλαις ἡμέραις ἐλυμήνατο; καὶ μετὰ τῆτο ἐς τὸν ποταμὸν ἐνεβαλεῖ.* (*) Diod. 1. 58. 68 Sejanum. 69 Nostri, quos habemus et servos, et inimicos, ne quis eorum neget nos calcasse, et nos tanquam Sejano faventes accuset, quibus etiam dominos accusantibus creditur. *ἤρην γὰρ μόνον πρὸς κατηγόριαν τινὸς τὸ τῷ Σιακῷ φίλον ἢ γενέσθαι, ἢ δόξαι.* (*2) Xiphilin. Tiberius. *Delicta fuere Nexus amicitiae.* Claudian. in Rufin. 2. 70 Magistratus urbanos: sellis n. curibus in Curiam vehi, et ex iis jura dare solebant magistratus. *Neque senatorio ambitu abstinebat, clientes suos honoribus, aut provinciis ornando.* Tacit. Annal. 14. sic de Ruffino Claudianus: *Institor imperii, caupo famosus honorum.*

(*) *Latine.* Atque illum turba tribus totis diebus diaceravit, et postea in fluvium injecit.

(*2) *Latine.* Satis enim erat ad cujuslibet accusationem Siaci amicum aut esse, aut videri.

Illum exercitibus praeponere ? tutor haberi
 Principis * angusti Caprearum in rupe sedentis
 Cum ⁷¹ grege Chaldaeo : ⁷² vis certe pila , cohortes,
⁷³ Egregios equites , et castra ⁷⁴ domestica ? quidni
 Haec cupias ? et, qui nolunt occidere quenquam, 96
 Posse volunt : ⁷⁵ *sed quae praeclara , et prospera tanti,*
Ut rebus laetis par sit mensura malorum ?
⁷⁶ Hujus, qui trahitur , praetextam sumere mavis,
 An ⁷⁷ (*2) Fidenarum, Gabiorumque esse potestas? 100
 Et ⁷⁸ de mensura jus dicere , ⁷⁸ (*3) vasa minora
 Frangere pannosus vacuis aedilis ⁷⁹ Ulubris ?
 Ergo, quid optandum foret, ignorasse fateris
 Sejanum : nam *qui nimios optabat honores,*
Et nimias poscebat opes , numerosa parabat 105
Excelsae turris tabulata , unde altior esset
Casus , et impulsae praeceps immane ruinae.
 Quid ⁸⁰ Crassos , quid Pompejos evertit ? et ⁸¹ illum,

* Vel potius lege *Augusta*: quasi dicat transferentis sedem Imperii à Roma ad Insulam Capreas. Heraldus vero vult *sedentis* intelligi de *sellaria*, quam excogitavit Tiberius arcanae libidinis sellam. Sueton. Tib. cap. 34. Vide et Torrentium ad locum dictum Suetonii. ⁷¹ Mathematicis, quorum artibus mire deditus erat Tiberius, et è quibus maxime colebat Thrasyllum Chaldaeum. Satyr. 6. vers. 575. ⁷² Scio te velle primipilatum: vel *ἑποταλινός*. (*) Vis primipilatum, vel legionis praefecturam? pilum a. peditum Romanorum hastile erat missile; cohors decima legionis pars. ⁷³ Equitum domesticorum magisterium, ut Sejani. ⁷⁴ Praetoriana, quae primus ad muros urbis non pro-

cul à porta Viminali posuit Sejanus. *Dispersas per urbem cohortes una in castra conducendo, ut simul imperia acciperent, etc.* Tacit. 3. Annalium. ⁷⁵ Sed quae conditio tam lauta est, ac laeta, quae nihil acerbi habeat admistum? ⁷⁶ Summum imperium Sejani cum periculo? ⁷⁷ An municipiorum vilium magistratus, cum securâ tranquillitate? ⁷⁸ Pers. Sat. 1. v. 131. ⁷⁹ Deserto Volscorum oppido. *Scis, Lebedus quam sit Gabis desertior, atque Fidenis vicus.* Horat. ⁸⁰ Patrem, et filios à Caesarianis, et Parthis evertos. ⁸¹ Syllam, aut Julium Caesarem, aut etiam Augustum, cui ex somnio Ciceronis Jupiter flagellum tradidit. Vide Suetonii August. 94. c. (*4)

Ad

(*) *Lat. n.* Interrogando. Est adverbium.

(*2) Fidenae, Gabii, populi Italiae haud procul à Roma.

(*3) Inter aedilium munera erat, mensuras, quas iniquas, et falsas esse deprehendebant, frangere.

(*4) Falso sensit Farnabius, Augustum hic intelligi posse: hic enim nulla oppressus vi de vita decessit, et Poëta horum tantum hic meminit, qui nimia potentia periere.

Ad sua qui domitos deduxit ⁸² flagra Quirites?
 (*) Summus nempe locus nulla non arte petitus, 110
 Magnaque numinibus vota exaudita ⁸³ malignis.
Ad ⁸⁴ generum Cereris sine caede, et vulnere pauci
Descendunt reges, et ⁸⁵ sicca morte tyranni.
⁸⁶ Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
 Incipit optare, et totis ⁸⁷ Quinquatribus optat, 115
 Quisquis adhuc uno partam colit ⁸⁸ asse Minervam,
 Quem sequitur * custos angustae vernula ⁸⁹ capsae:
 Eloquio sed uterque perit orator: (*2) utrumque
 Largus, et exundans letho dedit ingenii fons:
 Ingenio ⁹⁰ manus est, et cervix caesa: *nec unquam* 120
Sanguine caesidici maduerunt rostra ⁹¹ pusilli.
⁹² O fortunatam natam, me Consule, Romam.

82 Imperium, dictaturam perpetuam, imminutam libertatem, immo amissam. Namque libera manente civitate, civem Romanum virgis caedi nefas, necdum flagellis. 83 Quae importunitate votorum victa mala pro bonis concedunt. 84 Plutonem Proserpinae maritum, id est, mortem. 85 Non cruenta. 86 Puer elementarius, qui tenui minerali litteris initiatur, quem servus capsarius deducit ad scholam, et reducit, pauculos ferens libros, in festis Minervae, sapientiae praesidis, sibi exoptat eloquentiam Demosthenis, aut Ciceronis. Sed contra omnes interpretes, et Ang. Politianum, Miscell. c. 21. contendit Jacobus Nicolaus Loensis intelligi hic ipsum magistrum, qui jam primum aperuerit ludum, uniusque discipuli prima stipe Minervae con-

secrata, sperare, et optare audeat eloquentiam summorum Oratorum. Miscellan. epiphill. lib. 2. cap. 13. 87 Festis Palladi sacris dictis à quinque diebus, quibus celebrabantur. Ovid. sed Varroni, et Festo à quinto idus Mart. 88 Exigua mercede rudimenta acquisita. * Ulpian. in Lege si collectaneus. 13. de manumissis vindicta, ait, vel capsarius, id est, qui portat libros. 89 Quae libros tenet. 90 Manus, et caput Ciceronis abscissa affigebantur rostris, è quibus in Antonium dixerat. 91 Mali, vel mediocris. 92 Versum hunc Ciceronis de oppresso Catilina in suo consulatu à Quintiliano, 9. lib. 4. cap. et aliis vexatum propter vocem *Natam* δυσφώνως (*3) iteratam à malevolorum irrisione vult asserere Turneb. 7. 19.

(*) Principatus inter cives, quem ut parerent, omnibus viis, et rationibus hi elaborarunt.

(*2) Ciceroni, atque Demostheni mortem attulit ipsa eloquentia, qua adeo floruerunt.

(*3) *Latin.* malo sonitu, à *δύς*, male, et *φωνή*, vox, sonitus. Est adverbium.

Antoni gladios potuit contemnere, si ⁹³ sic
 Omnia dixisset: ridenda poemata malo,
 Quam te conspicuae, divina ⁹⁴ Philippica, famae, 125
⁹⁵ Volveris à prima quae proxima: saevus et ⁹⁶ illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenae
 Torrentem, et pleni moderantem ⁹⁷ fraena theatri,
 Diis ille adversis genitus, fatoque sinistro,
 Quem ⁹⁸ pater ardentis massae fuligine ⁹⁹ lippus 130
 A carbone, et forcipibus, gladiosque parante
 Incude, ¹ et luteo Vulcano ad ² rhetora misit.

Bellorum exuviae, truncis affixa ³ tropaeis
 Lorica, et fracta de casside buccula pendens,
 Et curtum temone jugum, victaeque triremis 135
⁴ Aplustre, et summo tristis captivus in ⁵ arcu,
 Humanis majora bonis creduntur: ad ⁶ haec se
 Romanus, Grajusque, ac barbarus induperator
 Erexit, causas discriminis, atque laboris
⁷ Inde habuit: *tanto major famae sitis est, quam* 140
Virtutis: quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Praemia si tollas? patriam tamen ⁸ obruit olim
 Gloria paucorum, et laudis, titulique cupido

93 Tam inepto versu. 94 Orationes, ex illis, quas Cicero in Antonium malo omine Philippicas inscripsit ab iis, quas in Philip-pum regem habuit Demosthenes. 95 Secunda Philippica. 96 Demosthenem, qui, accepto nuncio de Antipatri, et Crateri adventu, ex Athenis in Calabriam Thraciae profugit, ac templum Neptuni, à cujus ara cum Archias satelles eum abstrahere conaretur, Demosthenes veneno, quod in calamo habuit, hausto innuit. 97 Populum in theatro, ubi orationes recitabat. 98 Pater Demosthenis μαχαιροποιός, qui gladios fabricavit. 99 Fu-

mo, fuligine, candente igne. 1 Lutosi Vulcani, id est, fabri ferrarii officina, vel igne. 2 Scholam rhetoris, Isaiei. 3 Monumentis τῆς τῶν ἐχθρῶν τροπῆς. (*) quo n. loco hostes fusi se in fugam converterunt, in tumulo stipitibus affixa erigebantur spolia. 4 Αφλαστρα, Lycophr. apulustria, ornamenta navium, victoriae navalis monumenta. 5 Triumphali è lapide in altum extracto, in quo incidebatur pugna. 6 Tropaea, quae summa credunt bona. 7 Ex hac ambitione, et bellicae laudis gloria. 8 Cladibus, et bellis civilibus.

(*) *Latin.* Hostium conversionis, id est, fugae.

9 Haesuri 10 saxis cinerum custodibus, ad quae
 Discutienda valent 11 sterilis mala roborata ficus: 145
Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulchris.
 Expende 12 (*) Annibalem, quot libras in duce summo
 Invenies? hic est, quem non capit 13 Africa 14 Mauro
 Perfusa Oceano, 15 Niloque admota 16 tepenti:
 Rursus ad Aethiopum populos, 17 aliosque elephan-
 tos, 150
 Additur imperiis Hispania: 18 Pyrenaeum
 Transilit: opposuit natura 19 Alpemque, nivemque;
 Diduxit scopulos, et montem rupit 20 aceto:
 Jam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit: 154
 Actum, inquit, nihil est, nisi Poeno milite 21 portas
 Frangimus, et media vexillum pono 22 Suburra.
 O qualis facies, et quali digna tabella,
 Cum 23 Getula ducem portaret bellua 24 luscum!
 Exitus ergo quis est? ô gloria! vincitur idem 159
 Nempe, et in exilium praecipit fugit, atque ibi magnus,
 Mirandusque cliens sedet ad praetoria 25 regis,
 Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 26 Finem animae, quae res humanas miscuit olim,
 Non gladii, non saxa dabunt, non tela: sed ille

9 Inscrubendi. 10 Saxeis sepulchris, in quibus urnae, et cineres conduntur. 11 Caprificus, quae ex muris erumpens saxa discutit. Martial. 10. lib. epigr. 2. 12 Annibalis cineres, *vel*, gloriam bellicam. 13 Quarta orbis pars: tunc tertia. 14 A mari Atlantico ab Occidente patens ad Nilum.... 15 ... Aegypti fluvio ab oriente. 16 A sole verticali. 17 Non Indiae orientalis; sed Libiae, et Mauritaniae, ubi etiam elephantum sunt. 18 Montem, qui Hispaniam à Gallis dividit. 19 Nivosas Alpes, montes, qui Italiam à Gallia, et Germania disterminant. 20 Igni, et aceto, ut refert Liv. 31. 21 Romae. 22 Vico urbis celeberrimo. 23 Elephas è Getulia parte Libyae. 24 Unoculum: alterum n. oculum amiserat vigiliis, et palustri coelo, dum in Etruriam descenderet. 25 Antiochi regis Syriae, donec libeat transire, et mereri sub Prusia rege Bithyniae: *vel* Prusiae ipsius, donec evigilare regi libeat. 26 Lethum Annibali, qui omnia interturbat, non tela, non etc. sed annulus vindex Cannarum, et ultor modii annulorum, quos senatorum, et equitum Cannis caesorum digitis detractos Carthaginem misit, dabit.

(*) Vide Hannibalis vitam apud Cornelium Nepotem.

Cannarum vindex, ac tanti sanguinis ultor 165
 27 Annulus. 28 Idem, et saevas curre per Alpeis,
 Ut 29 pueris placeas, et declamatio fias.
 30 Unus 31 Pellaeo juveni non sufficit orbis:
 32 Aestuat infelix angusto limite mundi,
 Ut Gyarae clausus scopulis, parvaque Seripho; 170
 Cum tamen 33 à figulis munitam intraverit urbem,
 34 Sarcophago contentus erit. *Mors sola fatetur,*
Quantula sint hominum corpuscula: creditur olim
 35 Velificatus Athos, et quidquid 36 Graecia mendax
 Audet in historia: comstratum classibus 37 iisdem, 175
 38 Suppositumque rotis solidum mare: credimus altos
 Defecisse amnes, epotaque flumina 39 Medo
 Prandente, et 40 madidis cantat quae 41 Sostratus alis.
 Ille tamen qualis rediit, 42 Salamine relictæ,
 In 43 Corum, atque Eurum solitus saevire flagellis 180
 Barbarus, 44 Aeolio nunquam hoc in carcere passos,

27 In cujus palea venenum in hunc usum habuit. 28 *Poëtae Sarcasmus.* Sat. 7. 164. 29 Qui apud Rhetoras ad declamandum exercebantur. 30 Cum n. Anaxarchum de infinitis mundis audisset disserentem, flevisse dicitur, dixisseque: me miserum, qui nondum unius dominus factus sum! 31 Alexandron nato in Pella Macedoniae urbe. 32 Vix habet in toto mundo spirandi locum, quasi coarctatus esset brevissima, utque testatur Philo lib. in Flaccum, τῶν ἐν Αἰγαίῳ τῆ λυπηροτάτη. (*) insula. Gyara, et Seripho, de quibus Sat. 1. 73. et 6. 363. 33 Babyloniam, quam è cocto latere muris cinxit Semiramis, ubi periit Alexander. 34 Sepulchro è lapide Asio, dicto quod cadavera consumat ex σαρκός, et φαλω. (*2) Lapis Sar-

cophagus intra quadraginta dies totum corpus absumit exceptis dentibus. Jul. Caes. Scal. Exerc. 291. sect. 2. 35 Mons altissimus Macedoniae à Xerxe Persarum rege abscindi à continenti jussus, et circumnavigatus. 36 Historici Graeci vani, et mendaces: Herodot. etc. 37 Quibus Athos fuit velificatus. 38 Pons è navibus, quo Seston Abido, Asiam Europae junxit Xerxes, suppositis rotis currum. 39 Exercitu è Medis, et Persis. 40 Furore poëtico ebrius veritatem, et fidem historiae excedit. 41 Poëta. 42 (*3) Ins. in mari Euboiico è regione Atticae, ubi navali praelio superatus est à Themistocle Xerxes. 43 Ventos, quod pontem ejus disjecerant. Herodot. 7. 44 Respicit ad Aeneid. Virg. 1. *Luctantes ventos vinclis, et carcere fraenat, etc.*

(*) *Latin.* Aegaei maris angustissima, aut tristissima.

(*2) σαρκός, σαρκός est caro, et φαλω comedo.

(*3) Nepos in Themistocle.

Ipsum ⁴⁵ compedibus, qui vinxerat ⁴⁶ Ennosigaeum?
⁴⁷ Mitius id sane, quod non et stigmatum dignum
 Credidit: ⁴⁸ huic quisquam vellet servire Deorum?
 Sed qualis rediit? nempe una ⁴⁹ nave ⁵⁰ cruentis
 Fluctibus, ac tarda per densa ⁵¹ cadavera prora.
Has toties optata exegit gloria poenas.

Da spatium vitae, multos da, Jupiter, annos:
 Hoc ⁵² recto vultu, solum hoc et ⁵³ pallidus optas.
Sed quam continuus, et quantis longa senectus 190

Plena malis? deformem, et tetrum ante omnia vultum,
 Dissimilemque ⁵⁴ sui, deformem pro cute pellem,
 Pendentisque genas, et tales aspice rugas,
 Qualeis, umbriferos ⁵⁵ ubi pandit Tabracha saltus,
 In vetula scalpit jam mater simia bucca. 195

⁵⁶ Plurima sunt juvenum discrimina; pulchrior ille
 Hoc, atque ille alio: multum hic robustior illo.
 Una senum facies, cum voce trementia membra,
 Et tam ⁵⁷ laeve caput, madidique ⁵⁸ infantia nasi:
 Frangendus misero gingiva panis ⁵⁹ inermis; 200
 Usque adeo gravis uxori, natisque, sibi que,
 Ut captatori moveat fastidia ⁶⁰ Cosso.

(*2) Non eadem vini, atque cibi torpente pallato
 Gaudia: nam coitus jam longa oblivio: vel si
 Coneris, jacet exiguus cum ⁶¹ ramice nervus, 205
 Et quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
 Anne aliquid sperare potest haec ⁶² inguinis aegri

⁴⁵ Trecenta verbera Helles-
 ponto infligi, et par compedum
 in pelagus rejici jussit. Herodo-
 tus Polym. ⁴⁶ Neptunum, ab
 ἑνώσω, et γαῖα, quod terram qua-
 tiat. A. Gel. 2. 18. ⁴⁷ Ironice,
 quod non et Neptunum notis in-
 uri jusserit. ⁴⁸ Tam stulto, et
 vesano? Herod. 8. ⁴⁹ Scapha
 piscatoria. ⁵⁰ Sanguine Persa-
 rum. ⁵¹ Suorum caesorum, et
 in undis fluitantium. ⁵² Non
 demisso vultu, aut arcano ore,
 ut caetera. Pers. Sat. 2. vers. 8.

⁵³ Anxius, et sollicitus. ⁵⁴ O-
 lim juvenis. ⁵⁵ In sylvis juxta
 Tabracham in Africa minori,
 simiarum plenis: senis autem (*)
 ῥύγχος εἶναι τριπιδήκινον. ⁵⁶
 Dissimilitudo in vultu plurima.
⁵⁷ Calvum. ⁵⁸ Instar infantium,
 quasi secunda infantia. ⁵⁹ E-
 dentula. ⁶⁰ Haeredipetae ipsi.
 Emphaticè. ⁶¹ Hernia, scroti
 tumore. Sat. 6. v. 325. ⁶² Quod
 tamen omnium novissime, hu-
 more radicali destitutum, canes-
 cit. Ca-

(*) Lat. Rostrum ait esse valde similem simiae.

(*2) El paladar yá torpe no siente aquel gusto, que antes, en el vino, y comida.

Canities? quid, quod merito suspecta ⁶³ libido est,
 Quae Venerem affectat sine viribus? aspice ⁶⁴ partis
 Nunc damnum alterius; nam quae cantante voluptas,
 Sit licet eximius citharoedus? sitve ⁶⁵ Seleucus, 211
 Et ⁶⁶ quibus aurata mos est fulgere lacerna.
 Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
 Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
 Concentus? (*) clamore opus est, ut sentiat auris, 215
 Quem dicat venisse puer, quot nunciet horas.
 Praeterea minimus gelido jam corpore sanguis
 Febre calet sola: circumssilit agmine facto
 Morborum omne genus, ⁶⁷ quorum si nomina quaeras,
 Promptius expediam, quot amaverit ⁶⁸ Hippiam moe-
 chos, 220
 Quot ⁶⁹ Themison aegros autumnno occiderit uno,
 Quot ⁷⁰ Basillus socios, quot ⁷¹ circumscripserit ⁷² Irus
 Pupillos, quot longa viros exorbeat uno
⁷³ Maura die, quot discipulos ⁷⁴ inclinet Amillus:
 Percurram citius, quot villas possideat nunc, 225
⁷⁵ Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
 Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
 Perdidit ille oculos, ⁷⁶ et luscis invidet, hujus
 Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
 Ipse ad conspectum coenae diducere rictum 230
 Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
 Ore volat pleno mater ⁷⁷ jejuna: sed omni

⁶³ Irrumpendi: quod de Tiberio scribit Sueton. c. 44. Pronior erat (inquit) ad id genus libidinis, et natura, et aetate: et Martialis. 50. epig. 1. 4. ⁶⁴ Auditus. ⁶⁵ Etiam eximius tibicen, qualis fuit Seleucus. ⁶⁶ Optimi n. tibicines vestes longas, et splendidas, pallam, et tunitam talarum induiti vagabantur per pulpita. Horatius ad Pisones. *Tibicen traxitque vagus per pulpita*

vestem. ⁶⁷ Hemist. Ovid. ⁶⁸ De qua Sat. 6. v. 83. ⁶⁹ Medicus. ⁷⁰ Praetor spolians provinciales. ⁷¹ Defraudavit. ⁷² Impius tutor. ⁷³ De qua Sat. 6. v. 307. ⁷⁴ Sat. 9. v. 26. *Incurvet.* Martialis. 11. l. epigr. 44. ⁷⁵ Sat. 1. 25. ⁷⁶ Ipse in totum coecus habet, quod luscis invideat. ⁷⁷ Ut cibet pullos ore pleno, ipsa ventre jejuno.

(*) *Es menester hablarle á gritos, para que oiga lo que le dice el page: quién ha venido, qué hora es.*

Membrorum damno major ⁷⁸ dementia, quae nec
 Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo praeterita coenavit nocte, ⁷⁹ nec illos, 235
 Quos genuit, quos eduxit; nam ⁸⁰ codice saevo
 Haeredes vetat esse suos, ⁸¹ bona tota feruntur
 Ad ⁸² Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
 Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
⁸³ Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt 240
 Funera natorum, rogos aspiciendus amatae
 Conjugis, et fratris, plenaeque ⁸⁴ sororibus urnae.
 Haec data poena diu viventibus, ut renovata
 Semper clade domus multis in luctibus, inque
 Perpetuo moerore, et ⁸⁵ nigra veste senescant. 245
⁸⁶ Rex Pylius (magno si quidquam credis Homero)
 Exemplum ⁸⁷ vitae fuit à cornice secundae.
 Felix nimirum, qui ⁸⁸ tot per saecula mortem
 Distulit, atque suos jam ⁸⁹ dextera computat annos,
 Quique novum ⁹⁰ toties mustum bibit: oro parumper
 Attendas: quantum de legibus ⁹¹ ipse queratur 251

78 Ubi memoria, ratio, et omnia mentis organa deficiunt.
 79 Nec liberos suos, quos per oblivionem, vel impietatem exhaeredat. 80 Testamenti tabulis impiis. 81 Haereditatem ex asse instituit. 82 Fellatricem, quae ore impuro morigera senis demeruit haereditatem, sup. v. 208. 83 Fac tamen vigeant sensus animi. 84 Sororum ossibus, et cinere. 85 Pulla, lugubri. 86 Nestor, qui regnabat in Pylo urbe Laconiae. 87 Cum tres hominum aetates ab Homero vixisse dicatur, proxime accessit ad aetatem cornicis, quae novem vivere fertur. 88 Tria scilicet. 89 Videtur Poëta innue-

re Nestorem 300. annos vixisse, cum alii, 30. annis aetatem terminantes, 90. eum vixisse dicant: completo n. centenario numero in sinistra, ulteriorem computat vitae numerum in dextera. ἀναπεμπάσσει. (*) Lycoph. de qua ratione vide Coel. Rhod. 23. lib. c. 12. et Lili Gyraldi Dial. 2. et epigr. Graec. lib. 2. c. 9. de anu, prae qua Nestor non erat senex. ἢ χειρὶ λαίῃ γῆρας ἀριθμεῖσθαι: δὲ ἄλλοτερον ἀρξαμένη. (*) 2) Ecce a. avertit nisus laeva, dextra digitis rationem computat. Plaut. Miles. 90 Tot autumnis. 91 Cui Parcae nimium parcant.

(*) Latin. Iterum per digitos numero.

(***) Lat. Quae senectus manu sinistra numerare iterum coepit.

Fatorum ; et nimio de stamine , ⁹² cum videt acris
 Antilochi barbam ardentem ; nam quaerit ab omni,
 Quisquis adest, socio , cur haec in tempora duret?
 Quod facinus dignum tam longo admiserit aevo. 255
 Haec eadem ⁹³ Peleus, raptum cum luget Achillem,
 Atque ⁹⁴ alius, cui fas ⁹⁵ Ithacum lugere ⁹⁶ natan-
 tem.

Incolumi Troja Priamus venisset ⁹⁷ ad umbras
⁹⁸ Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
 Portante, ac ⁹⁹ reliquis fratrum cervicibus, inter 260
 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet, scissaque Polyxena palla :
 Si foret extinctus ³ diverso tempore, quo jam,
 Coeperat ⁴ audaces Paris aedificare carinas.
 Longa dies igitur quid contulit ? omnia vidit 265
 Eversa, et flammis ⁵ Asiam, ferroque cadentem.
 Tunc ⁶ miles tremulus posita tulit arma ⁷ tiara,
 Et ruit ante aram summi ⁸ Jovis, ut vetulus bos,
 Qui domini cultris tenue, et miserabile collum
 Praebet, ab * ingrato jam fastiditus aratro. 270
 Exitus ille utcunque ⁹ hominis, sed torva canino
 Latravit rictu, quae post hunc vixerat, ¹⁰ uxor.

⁹² Cum videt fortem filium suum Antilochum jam grandem, et barbatum occisum, et rogo ardentem. *συνψώμεθ' καὶ τὴν Αντίλοχον ὑβασιν μὲν ὑπάνης πρόσω*, etc. Philostratus 2. lib. Iconum. ⁹³ Pater Achillis. ⁹⁴ Laërtes. ⁹⁵ Ulyssem filium suum, Ithacae ducem. ⁹⁶ Per maria decennali errore jactatum, vel simpliciter è naufragio enatantem ad Calypsus insulam. Odyss. 11. ⁹⁷ Ad sepulchra majorum. ⁹⁸ Avi sui fratris. ⁹⁹ Filiis adhuc viventibus, qui patris funus efferrent. ¹ Trojanarum mu-

lierum. ² Priami filiae: illa vates praescia, et praedicens excidium Trojae: haec in publica clade, et tot suorum funeribus lugens, et vestes suas discindens. ³ Prius quam. ⁴ Quibus Helenam raptaret, ipse audax. ⁵ Asiae partem magnam. ⁶ Aeneid. 2. *Arma diu desueta senex*, etc. ⁷ Pileo Persico: vide Briss. 2. de regno Pers. ⁸ Hercii. * *Pathos*, vel *Metonim.* ab ingrato agricola, qui bovem jam per annos agro colendo inutilem interficit. ⁹ Viri, vel non belluae, ut... ¹⁰... Hecuba uxor Priami in canem conversa.

Festino ad ¹¹ nostros, et ¹² regem transeo Ponti,
 Et ¹³ Croesum, quem vox justi facunda Solonis
 Respicere ad longae jussit spatia ultima vitae. 275
¹⁴ Exilium, et carcer, Minturnarumque paludes,
 Et mendicatus victa Carthagine panis,
¹⁵ Hinc causas habuere: quid illo cive tulisset
 Natura in terris, quid Roma, beatius unquam?
 Si, ¹⁶ circumducto ¹⁷ captivorum agmine, et omni 280
 Bellorum pompa, animam exhalasses ¹⁸ opimam,
 Cum de ¹⁹ Teutonico vellet descendere curru?
²⁰ Provida Pompejo dederat Campania febres
 Optandas; sed multae urbes, et publica vota
 Vicerunt: igitur fortuna ipsius, et urbis, 285
 Servatum victo caput abstulit: ²¹ hoc cruciatu
 * Lentulus, hac poena, caruit, ceciditque * Cethegus
 Integer, et jacuit ²² * Catilina cadavere toto.

Formam optat modico pueris, majore puellis
 Murmure, cum ²³ Veneris fanum videt anxia mater, 290
²⁴ Usque ad delicias votorum; ²⁵ cur tamen, inquit,
 Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
 Sed vetat optari faciem ²⁶ Lucretia, qualem

11 Romana exempla. 12 Mithridatem, qui 40. annorum belli taedia, veneno cum non posset, gladio finivit. 13 Lydiae regem, longae vitae miseriarum admonitum à Solone Atheniensi, qui regi se beatum existimanti pronunciavit, neminem ante obitum felicem. 14 C. Marii aerumnarum, qui à Sylla superatus è palude in Minturnis, ubi latuit, extractus, et in carcerem coniectus, dein exul panem mendicavit in Africa. (*) 15 Ex vita longa. 16 In triumpho. 17 Cimbrorum, et Teutonum. 18 Laetam, triumphantem, et quasi opima spolia ferentem. 19 Quo de Teutonibus triumphans vehe-

batur. 20 Cum Pompejus Neapoli in Campania gravi laboraret febris (quae futuris malis voluit eum eripere) suscepta publice vota, et maligna longi fati fortuna caput ejus à Caesare victi gladiis Achillae, et Photini à Ptolomaeo in hoc missorum reservarunt. 21 Non capite abscisso. * 22 Conjurator in patriam notus ex Salustio. 23 Quae venustatis dea est. 24 Delicias etiam votis concipit. 25 Et cur (objiciet aliquis) haec vota reprehendas? et Latona ipsa gaudet Diana filia, quia pulchra sit. 26 Quae propter formam à Tarquinio Sexto per vim constuprata sibi mortem conscivit.

(*) Cum esset securi feriendus, feroci adeo vultu carnificem adspexit, ut eum fugere cogeret; atque ita instantem necem effugit.

Ipsa habuit : cuperet ²⁷ Rutilae ²⁸ Virginia gibbum
 Accipere , atque suam Rutilae dare : filius autem 295
 Corporis egregii (*) miseros , ²⁹ trepidosque parentes
 Semper habet : *rara est adeo concordia formae,*
Atque pudicitiae : sanctos licet ³⁰ *horrida mores*
 Tradiderit a domus , ac veteres imitata ³¹ Sabinas:
 Praeterea b castum ingenium, vultumque modestum 300
³² Sanguine ferventem tribuat b natura benigna,
 Larga manu , (quid enim puero conferre potest ³³ plus
 Custode , et cura natura potentior omni ?)
³⁴ Non licet esse viros : nam prodiga corruptoris
 Improbilas ipsos audet tentare parentes. 305
Tanta in muneribus fiducia : ³⁵ nullus ephenum
³⁶ Deformem saeva castravit in arce tyrannus,
 Nec praetextatum rapuit Nero loripedem , nec
 Strumosum , atque utero pariter , gibboque tumen-
 tem.
³⁷ I nunc , et ³⁸ juvenis specie laetare tui , quem 310
 Majora exspectant discrimina ; fiet adulter
 Publicus , et poenas metuet , quascunque maritus
 Exigit iratus : nec erit felicior astro
³⁹ Martis, ut in laqueos nunquam incidat : exigit autem
 Interdum ille dolor plus , quam lex ulla dolori 315
 Concessit : necat hic ferro , secat ille cruentis
 Verberibus quosdam moechos , et ⁴⁰ mugilis intrat.

27 Deformis , et gibbosae. 28
 Filia L. Virginii, plebeji, quae
 ne in libidinosum Appii Claudii
 servitium veniret, à patre fuit in-
 terfecta. 29 De castitate filii. a
*Honesta educatio, et b natura cas-
 ta.* 30 Pauperies pudicitiae ma-
 ter. 31 Castissimas. Sat. 6. 163.
 32 Pudibundam, rubescentem,
 quae virtutis est tinctura. 33
 Cauta institutione. 34 Sed vel
 corrumpuntur, vel castrantur.
 35 Satyr. 6. vers. 370. 36 Sed

pulcherrimum quemque, ut Spo-
 rum, et alia ingenuorum paed-
 gogia. Sueton. Neron. cap. 28.
 37 *Ironice haec ad matrem.* 38
 Filii tui. 39 Marte à Vulcano
 in adulterio cum Venere depre-
 hensio, et irritato. 40 Piscis,
 quem in supplicium adulteris de-
 prehensis mariti per posteriora
 immittunt, ut et raphanum : pa-
 tente porta percurrerant eos ra-
 phani, mugilesque.

(*) Tiene á sus padres en continuo susto; ay! si habrá caído en
 algun lazo?

Sed tuus ⁴² Endymion ⁴² dilectae fiet adulter
 Matronae : mox cum dederit ⁴³ Servilia nummos,
 Fiet et illius, quam non amat : ⁴⁴ exuet omnem 320
 Corporis ornatum : quid enim ulla negaverit ⁴⁵ udis
 Inguinibus, sive est haec ⁴⁶ Hippias, sive ⁴⁷ Catulla?
⁴⁸ Deterior totos habet illic foemina mores.
⁴⁹ Sed casto quid forma nocet? ⁵⁰ quid profuit olim
⁵¹ Hippolyto grave propositum? ⁵² quid Bellerophonti?
 Erubuit nempe ⁵³ haec, ceu fastidita repulsa : 326
 Nec Sthenobaea minus quam Cressa excanduit, et se
⁵⁴ Concussere ambae : *mulier saevissima tunc est,*
Cum stimulos odio ⁵⁵ pudor admovent : elige ⁵⁶ quid nam
 Suadendum esse putes, ⁵⁷ cui nubere ⁵⁸ Caesaris uxor
 Destinat : optimus hic, et formosissimus idem 331
 Gentis patriciae rapitur miser extinguendus
⁵⁹ Messalinae oculis : dudum sedet illa parato
⁶⁰ Flammeolo, ⁶¹ Tyriusque palam ⁶² genialis in ⁶³ hortis

⁴¹ Sed tuus forte filius pulcher, et amabilis, ut Endymion Lunae dilectus, electas solas, et formosas amabit foeminas. Immo, *inquit Poeta*, et mox etiam deformes, et turpes, ubi pretium illi dederint. ⁴² Quam diligit, et deligit, non ejus à qua pretio corruptus est, et conductus. ⁴³ Deformis, et dives, qualis erat Servilia Bruti mater, quae Caesari nummos dedisse credebatur, referente Plutar. ⁴⁴ Ut adultero donet. ⁴⁵ Veneri. ⁴⁶ Nobilis, ac prodiga. ⁴⁷ Plebeja, ac avara. ⁴⁸ In caeteris male morata, hic induit comitatem, liberalitatem, etc. ut moechis largiatur. ⁴⁹ *Objection.* ⁵⁰ *Responsio.* Neque enim grave propositum castae vitae periculis exemit Hippolytum, et Bellerophontem. ⁵¹ Filio Thesei, qui à noverca Phaedra, cujus incesto amori non respondebat, apud patrem stupri falso accusatus, dum patris iram fugeret,

ab equis territis disiectus curru, et discerptus est. ⁵² Filio Glaucci, qui Sthenobaeam Proeti regis Argivorum uxorem ipsum ad adulterium pellicientem aspernatus post multa hinc pericula periit. ⁵³ Phaedra Minois regis Cretae filia. ⁵⁴ Se in ultionem excitavere. ⁵⁵ Furor ex repudiato amore. ⁵⁶ Ducas Messalinam, necne? utrinque enim mors. ⁵⁷ C. Silium Cos. designatum juvenem formosissimum deperibat Messalina, cui nupta causa exitii fuit. Tac. II. Sueton. in Claud. ⁵⁸ Messalina Claudii Caesaris uxor. ⁵⁹ Amore, qui ex oculis: vel nece: ante Messalinae n. oculos occisus est. ⁶⁰ Veste nuptiali. Sat. 2. v. 125. ⁶¹ Purpurea toga, vel stragulo tectus. ⁶² Lectus genialis. *Γέναιος* sternitur in honorem Genii, Junonisque (*d*) *γαμυλιῶν*, de quo vide Pers. Sat. 2. v. 3. ⁶³ Lucullianis.

(d) Lat. Deorum nuptiis praesentium, à *γάμος*, nuptias celebros.

Sternitur, et ⁶⁴ ritu decies centena dabuntur 335
 Antiquo, veniet cum ⁶⁵ signatoribus ⁶⁶ auspex.
 Haec tu secreta, et paucis commissa putabas?
⁶⁷ Non nisi legitime vult nubere: quid placeat, dic:
 Ni parere velis, ⁶⁸ pereundum est ante lucernas:
 Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res 340
 Nota urbi, et populo contingat ⁶⁹ Principis aures.
 Dedecus ⁶⁹ ille domus sciet ultimus, interea tu
 Obsequere ⁷⁰ imperio, si tanti est vita dierum
 Paucorum: ⁷¹ quidquid levius, meliusque putaris,
 Praebenda est gladio pulchra haec, et candida cervix. 345
⁷² Nil ergo optabunt homines? * si consilium vis,
⁷³ Permittes ipsis expendere numinibus, quid
 Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
 Nam pro jucundis aptissima quaeque dabunt dii.
 Charior est illis homo, quam sibi: nos ⁷⁴ animorum 350
 Impulsu, et coeca, magnaue cupidine ducti
 Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis
 Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
 Ut tamen et poscas aliquid, voveasque sacellis

64 Decies centena millia sester-
 tidm, qui in dote lautiorum mos.
 (*) 65 Notariis, qui tabulas nupt.
 signent. *Consulem designatum,*
cum uxore Principis, praedicta
die adhibitis, qui obsignarent, ve-
lut suscipiendorum liberorum cau-
sa, convenisse: atque illam au-
disse auspicium verba, subisse, sa-
crificasse, etc. Tacit. II. Annal.
 66 Auspices nuptiis interponun-
 tur ex more majorum, qui nihil
 sine auspicio gerebant. 67 Id-
 que vivo marito Claudio Imper.
Jamque Ostiam tantum profecto
sacrificii causa; Tacit. II. Annal.

non adulterio contenta. 68 An-
 te noctem interficiendus es à
 Messalina. 69 Claudii. 70 Mes-
 salinae imperio, et amori. 71
 Utrum optaris, tibi pereundum
 utique est. 72 *Object.* * *Resp.*
 73 Vide Socratis dictum in Val.
 Maxim. lib. 7. c. 2. et ejusdem So-
 crat. apud Xenophont. ἀπομνημ.
 (*2) ἀ ἐυχέτο πρὸς τὰς θεὰς ἀ-
 πλῶς τὰ ἀγαθὰ δίδοναι, ὡς τὰς
 θεὰς κάλλιφα εἰδότες, ὅποια ἀγα-
 θὰ εἶσι, (*3) etc. 74 Affe-
 ctuum.

(*) *Vease el valor del sestercio en mi traducion de C. Nepote, pu-*
blicada el año de 74. en la nota sobre Sestertius.

(*2) ἀπομνημόνευματα est dictum memorabile, ab ἀπὸ, longe,
 et μνάομαι, recordor.

(*3) *Lat.* Bona precabatur à Diis benigne, ut darent, utpote
 melius videntes, quae potiora sint.

75 Extā , et candiduli 76 divina tomacula porci. 355

77 *Orandum est , ut sit mens sana in corpore sano.*

Fortem posce animum , et mortis terrore carentem,

78 Qui spatium vitae extremum inter munera ponat

Naturae , qui ferre queat quoscunque dolores ,

Nesciat irasci , cupiat nihil , 79 et potiores 360

(*) Herculis aerumnas credat , saevosque labores,

Et Venere , et coenis , et plumis 80 Sardanapali.

Monstro , 81 quod ipse tibi possis dare : *semita certe*

Tranquillae per virtutem patet unica vitae.

Nullum numen abest , si sit prudentia : sed te 365

82 *Nos facimus , Fortuna , deam , coeloque locamus.*

75 Quod ea Diis prosequantur, quae maxime extent, eminentque (inquit Festus) at rectius, quia exacta. 76 Farcimina è jecore, et carnibus porcinis concisis: à τέρμνω, sacrificiis adhibitis. 77 Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis, etc. Senec. ep. 10. 78 Qui mortem esse naturae mu-

nus ducat. 79 Aerumnas cum virtute praeferat deliciis, et voluptatibus. 80 Ultimi Assyriorum regis, viri mollissimi. 81 Ut ex te, et tua virtute omnia bona, et felicitatem petere possis. 82 Per imprudentiam nostram locum Fortunae inter numina relinquimus.

(*) Qui ex Alcmena Jovis filius aprum vivum cepit, taurum edomuit, leonem jugulavit, hydram occidit, cervam aripedem cepit, stymphalidas aves interfecit, cerberum canem ad superos traxit, Augiae stabulum trium millium boum capax expurgavit, Amazonas debellavit, aurea mala ex Hesperidum hortis, dracone custode interfecto, abstulit, montesque Calpem, et Abylam disjunct.



SATYRA XI.

Persico, quem ad coenam invitat, frugalitatem commendat, pauperumque perstringens luxum, docet faciendos esse sumptus pro suarum cujusque facultatum modulo.

¹ **A**tticus eximie si coenat, lautus habetur:

Si ² Rutilus, demens: quid enim (*) majore Ca-
chinno

*Excipitur vulgi, quam ³ pauper Apicius? ⁴ omnis
Convictus, (*2) thermae, ⁵ stationes, omne theatrum
De ⁶ Rutilo; nam, dum valida, ac juvenilia membra ⁵
Sufficiunt galeae, dumque ardent sanguine, fertur,
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno,
⁷ Scripturus leges, et regia verba lanistae.
⁸ Multos porro vides, quos saepe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli, 10
Et quibus in solo vivendi causa palato est.
⁹ Egregius coenat, meliusque miserrimus horum,
Et cito casurus jam ¹⁰ perlucente ruina:
Interea gustus elementa per omnia quaerunt,
(*3) Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si 15*

¹ Nobilis, et dives. ² Pau-
per, qui patria bona exhausit.
³ Redactus ad pauperiem ex lu-
xu, ut Apicius, de quo Satyr. 4.
v. 23. *vel*, pauper qui luxurio-
sus. ⁴ Omnes in conviviiis, ther-
mis, stationibus, in foro, thea-
tro loquuntur. ⁵ Loca in foro
Romano, in quibus convenie-
bant, et consistebant, sermo-
nes ferebant, in aliis Senatores,
in aliis juvenes, in aliis municipes.
⁶ Qui absumptis gula bo-
nis ad gladiatoriam se contulit.
Sic emendat Jan. Rutgersius, ut

constet sensus, lib. 2. var. lect.
cap. 17. ⁷ Exscribit praecepta
de ictibus, declinationibus, et
tractandorum armorum ratione
à lanista dictata, et imperata,
quae meditetur, et exercent. Vi-
de Sueton. Jul. Caes. 26. c. Hir-
tium de bello Africo, et Valer.
Max. 2. lib. 3. cap. de P. Rutilio.
⁸ Obaeratos, obsonia tamen lau-
tissima e mentes. ⁹ Adverbium
comparat: sic Lucret. *Nam nihil
egregius, quam res discernere*, etc.
¹⁰ Metaphor. ab hianti, et rui-
noso muro.

(*) *Con mayores risadas.*

(*2) *Balnea, baños, à θερμὸς, calidus.*

(*3) *Sin reparar en el mucho coste.*

Attendas, *magis illa juvant quae pluris emuntur.*
 Ergo haud difficile est perituram ¹¹ arcessere summam
 Lancibus ¹² oppositis, vel matris ¹³ imagine fracta,
 Et quadringentis nummis condire ¹⁴ gulosum
 Fictile: sic ¹⁵ veniunt ad (*) *miscellanea ludi.* ²⁰
 Refert ergo quis haec eadem paret: in ¹⁶ Rutilo nam
 Luxuria est; in ¹⁷ Ventidio laudabile nomen
 Sumit, et à censu famam trahit: illum ego jure
 Despiciam, ¹⁸ qui scit, quanto sublimior ¹⁹ Atlas
 Omnibus in Lybia sit montibus; hic tamen idem ²⁵
 Ignoret, quantum ferrata distet ab ²⁰ arca
²¹ Sacculus: ²² è coelo descendit, *γνώθι σεαυτὸν,*
 Figendum, et memori tractandum pectore: sive
 Conjugium quaeras, vel ²³ sacri in parte senatus
 Esse velis: nec enim ²⁴ lorica poscit Achillis ³⁰
²⁵ Thersites, in qua se ²⁶ traducebat Ulysses
 Ancipitem: ceu tu magno discrimine causam
 Protegere affectas, ²⁷ (*₂) *te consule, dic tibi, quis sis,*
 Orator ²⁸ vehemens, an ²⁹ Curtius, an ³⁰ Matho: *buccae*
Noscenda est mensura tuae, spectandaque rebus ³⁵
 In summis, minimisque, etiam cum piscis emetur,

11 Contrahere aēs. 12 Pignori. 13 Aurea, argentea, aenea, ne cognoscatur, fracta. 14 Amplum, vel Hyppallage, sibi gulo. 15 Gula deveniunt ad gladiatorum patinas, et ludos. 16 Paupere ex luxu. 17 Divite. Pers. Sat. 4. v. 24. 18 Qui extra se, et foris sapit, intus et domi suae hospes. 19 Mons Mauritaniae. Sat. 13. v. 48. 20 Divitis. Sat. 10. v. 25. 21 Modicae opes suae. 22 Divina illa Chilonis sententia *Nosce teipsum,*

è coelo descendit. 23 Senator, vel magistratus. 24 In certamine de armis Achillis donandis optime merito. 25 De quo Sat. 8. vers. 269. 26 Per modestiam ambigere videbatur, an et ipse peteret, vilem se, et indignum ferens. 27 Tuas perpende vires, an ferre valeas. 28 Optimus. 29 Mediocris, ut Curtius Montanus. 30 Infimae notae tabula, ut Matho, Satyr. 1. vers. 32.

(*) Proprie *miscellanea* dicuntur ea, in quibus variae, diversaeque commiscuntur res; sed etiam usurpatur haec vox, (ut hic) pro ludis, in quibus varia, et dissimilia spectacula exhibebantur. *Ludi pro ludii*, gladiatores, lanistae.

(*₂) Versate diu, quid ferre recusent, quid valeant humeri. Horat. in Arte poetica.

Nec nullum cupias, cum sit tibi ³¹ gobio tantum
In oculis: quis enim, te deficiente crumena,
Et crescente gula, manet exitus, aere paterno,
Ac rebus mersis in ventrem, foenoris, atque ⁴⁰
Argenti gravis, et pecorum, agrorumque ³² capacem?
³³ Talibus à dominis post cuncta novissimus exit
³⁴ Annulus, et digito mendicat ³⁵ Pollio nudo.
 Non praematuri ³⁶ cineres, nec funus acerbum
³⁷ Luxuriae; sed morte magis metuenda senectus. ⁴⁵
 Hi plerumque ³⁸ gradus: conducta pecunia Romae,
 Et coram ³⁹ dominis consumitur: inde ubi paulum
 Nescio quid superest, et ⁴⁰ pallet foenoris auctor,
 Qui ⁴¹ vertere solum, ⁴² Bajas, et ad ⁴³ Ostia currunt.
⁴⁴ Cedere namque foro jam ⁴⁵ non tibi deterius, quam
⁴⁶ Esquilias à ⁴⁷ ferventi migrare ⁴⁸ Suburra. ⁵¹
 Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
 Moestitia est, ⁴⁹ caruisse anno Circensibus uno.
⁵⁰ Sanguinis in facie non haeret gutta: ⁵¹ *Morantur*
Pauci ridiculum, et fugientem ex urbe pudorem. ⁵⁵
 (*) *Experiêre hodie nunquid ⁵² pulcherrima dictu,*
Perfice, non praestem vita, nec moribus, et re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes

³¹ Quo emas gobionem. ³² jactura jam sit, quam per aeta-
 Ventrem vere Eresichthonium. tis fervorem ex urbe media se-
³³ Helluonibus. ³⁴ Equestre in- cedere in suburbanum, aut rus-
 signe. ³⁵ Decoctor. ³⁶ Non ticari. ⁴⁶ Ad frigidiorum locum
 mors praematura, quam per in- in colle Exquiliarum dicto, quod
 gluviam sibi accelerant; sed se- in eo Tull. Hostilius excubias
 nectus morbis, et inopia op- posuerit: *vel*, quod prius negle-
 pressa luxuriosis est misera, et ctum excoluerit. ⁴⁷ Frequentia,
 timenda. ³⁷ Luxurioso. ³⁸ Per- et turba populi. ⁴⁸ Sat. 3. v. 3.
 ditae gulae in paupertatem se ⁴⁹ Sat. 9. v. 87. et Sat. 10. v. 18.
 praecipitantis. ³⁹ Creditoribus. ⁵⁰ Non erubescunt. ⁵¹ Vix re-
⁴⁰ Timet foenerator ne credi- perias qui pudorem, cujus jam
 tum perdat. ⁴¹ Patriam muta- plerosque pudet, et qui ex urbe
 runt, fugerunt. ⁴² Sat. 3. v. 4. fugit, ut justitia quondam, et
⁴³ Portam ad ostia Tiberis sex- Verecundia ex orbe, retinere
 decim à Roma miliaribus, hinc curet. ⁵² Laudatam à me fru-
 navigaturi. ⁴⁴ Non comparere galitatem.
 in foro. ⁴⁵ Non majori honoris

(*) Hodie meus conviva videbis, me, qui frugalitatem laudo
 verbis, reipsa tenui victu contentum esse.

Coram alio dictem puero, sed in aure placentas.
 Nam, cum sis conviva mihi promissus, habebis 60
 53 Evandrum, veniet 54 Tiryntius, aut 55 minor illo
 Hospes, et ipse tamen 56 contingens sanguine coelum,
 57 Alter aquis, 58 alter flammis ad sidera missus.
 (*) Fercula nunc audi 59 nullis ornata macellis.
 De Tiburtino veniet pinguissimus agro 65
 Hoedulus, et (*)2) toto grege mollior, 60 inscius herbae,
 Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,
 Qui plus lactis habet, quam sanguinis: et 61 montani
 Asparagi, 62 posito quos legit villica fuso.
 Grandia praeterea, 63 tortoque calentia foeno 70
 Ova adsunt ipsis cum 64 matribus, et servatae
 Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvae:
 65 Signinum, 66 Syriumque pyrum, de corbibus iisdem
 67 (*)3) Aemula Picenis, et odoris mala recentis,
 Nec metuenda tibi, 68 siccatum frigore postquam 75
 Autumnum, et crudi posuere pericula succi.
 Haec olim nostri 69 jam luxuriosa 70 senatus
 Coena fuit. 71 Curius, parvo quae legerat horto
 Ipse, focis brevibus ponebat oluscula, quae nunc
 72 Squalidus in magna fastidit compede fossor, 80

53 Me hospitem frugalem, qualis fuit Evander, qui Herculem ex Hispania redeuntem vili excepit convivio, et postea Aeneam. Virg. Aeneid. 8. 54 Hercules à Tyrintho oppido Argivorum, patria ejus. 55 Aeneas. 56 Ex Venere natus. 57 Aeneas Numicio fluvio submersus. 58 Hercules venenata tunica à Dejanira immissa furens pyram in Oeta monte extractam conscendit, et absumptus est. 59 Virgil. 4. Georg. *Dapibus mensas onerabat inemptis.* 60 Ubere non depulsus, non ablactatus. 61

Corrudae. 62 Intermissa cololum fuso. 63 Calentia à foeno in nidum torto, id est, recentia. 64 Gallinis. 65 A Signia Latii oppido. 66 Tarentina, quae primo è Syria advenere. 67 Horat. Sat. 4. lib. 2. *Picenis cedunt pomis Tiburtia.* 68 Quae crudum, et noxium, quem Autumno habuerant humorem, aestate miti excoxerint. 69 Etiam luxuriosa. 70 Senatorum. 71 Curius Dentatus frugalitate abunde laudatus. 72 Sat. 8. v. 183. et Pers. 6. v. 40.

(*) Quae tibi in convivio apponentur.

(*)2) *El mas tierno de toda la manada.*

(*)3) *De tan buen gusto, como las de Picenas.*

Qui meminit, calidae sapiat quid ⁷³ vulva popinae.
⁷⁴ Sicci terga suis, rara pendentia crate,
 Moris erat quondam ⁷⁵ festis servare diebus,
 Et ⁷⁵ natalitium cognatis ponere lardum,
 Accedente nova, ⁷⁶ si quam dabat hostia, carne: 85
 Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
 Castrorum imperiis, et dictatoris honore
 Functus, ad has epulas ⁷⁷ solito maturius ibat,
 * Erectum ⁷⁸ domito referens à monte ligonem.
 Cum tremerent autem ⁷⁹ Fabios, durumque Catonem,
 Et Scauros, et Fabricios, ⁸⁰ rigidique severos 91
 Censoris mores etiam collega timeret.
 Nemo ⁸¹ inter curas, et seria duxit habendum,
 Qualis in Oceani fluctu ⁸² testudo nataret,
 Clarum ⁸³ Trojugenis factura, ac nobile fulcrum; 95
 Sed ⁸⁴ nudo latere, et parvis ⁸⁵ frons aerea lectis
 Vile coronati caput ostendebat aselli,
 Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
 Tunc rudis, et Grajas mirari nescius artes, 100
 Urbibus eversis ⁸⁶ praedarum in parte reperta

73 Posterior pars Porcae, vel
 electitia suis primiparae vulva
 delicate praeparata in popina.
 74 In crate lignea fumo, et ven-
 to expositi ad siccandum. 75
 Natali, seu festo, veluti pro sum-
 mis deliciis. 76 Si forte hos-
 tiam mactarent. 77 Tanquam
 ad apparatus lautiozem. * Hu-
 meris sublatum. 78 Culto, sub-
 acto. 79 Censores rigidos, et
 luxui infestos. 80 Fabium Ma-
 ximum, qui P. Decium collegam
 notavit, ut parum severum cen-
 sorem. 81 Ac si res seria esset,
 et necessaria. 82 Cujus puta-
 mina secare in laminas, lectos-
 que iis ornare Carvilius Pollio

instituit, Plin. 9. lib. 11. cap.
 cujusmodi lectos Clem. Alexand.
 (*) *κελώνας πεποικιλμένους κοί-
 τας* vocat. Lucian. (*2) *κλινην
 ἀπὸ κελώνης ἰνδικοῦς* vertit, Apu-
 leji lectum Indica testudine pel-
 lucidum. Sen. Elaboratam scrupu-
 losa distinctione testudinem, 7.
 de Benef. 9. 83 Romanis. 84
 Sine fulcro, aut latere, ad quod
 se inclinent. 85 Anterior lecti
 pars aere ornata sustinebat ca-
 put asini sero coronati, et E-
 trusca superstitione, quae hinc
 agri incommoda arceri credebatur:
 vide Scoppaee collect. 2. 27. 86
 Inter praedas.

(*) Lat. Testudinibus exornatos, distinctos, lectos.
 (*2) Lat. Lectum ex Testudine Indica.

Magnorum artificum frangebant⁸⁷ pocula miles,
⁸⁸ Ut phaleris gauderet equus, caelataque cassis
 Romuleae simulachra ferae mansuescere jussae
 Imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos, 105
 Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, et hasta,
 Pendentisque dei, perituro ostenderet hosti:
 Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
 Ponebant igitur⁸⁹ Thusco farrata catino
 Omnia tunc, quibus invidias, si lividulus sis. 110
 Templorum quoque majestas praesentior, et vox
 Nocte fere media, mediamque⁹⁰ audita per urbem
 Litore ab * Oceani Gallis venientibus, et⁹¹ diis
 Officium vatis peragentibus, his monuit nos;
 Hanc rebus Latiis curam praestare solebat 115
⁹² Fictilis, et nullo violatus Jupiter auro.
 Illa⁹³ domi natas, nostrarumque ex arbore mensas
 Tempora viderunt, ⁹⁴ hos lignum stabat in usus,
 Annosam si forte nucem dejecerat Eurus.
 At nunc divitibus coenandi nulla voluptas, 120
 Nil rhombus, nil dama sapit, putere videntur
 Unguenta, atque⁹⁵ rosae, latos nisi sustinet⁹⁶ orbes
 Grande⁹⁷ ebur, et magno sublimis Pardus hiatu
 Dentibus ex⁹⁸ illis, quos mittit porta⁹⁹ Syenes,

87 Argentea, sive aurea. 88 Ut inde phaleras equo conficeret, et caelaret cassidem, quae ostenderet perituro hosti effigiem lupae, quae Imperii fato jussa mansuescere, et lac praebere Romulo, et Remo sub rupe Quirinalis montis, et ostenderet perituro hosti ipsos geminos, et effigiem nudam Martis fulgentis clypeo, atque hasta, et pendentis in clypeo de sinistro humero. 89 Fictili catino ex Hetruria, vel more Thusco. Pers. Sat. 2. v. 60. ponebant cibaria è farre, et pultes, de quibus vide quae ad 172. vers. Sat. 14. 90 A. M. Ceditio, qui noctu audivit vocem humana clariorem in Capitolio; Gallos adventare. Liv. v. * Pulmannus legit, ab occiduo. 91 Diis ipsis vaticinantibus. 92 Fi-

crilem habens statuam, et simpliciter cultus, et cui fictiles illae cum simplici probitate statuae gratiores erant, quam istae aureae per vim, rapinas, et scelera conflatae: sic Sat. 3. v. 20. 93 E fago, non è citro, aut cupresso ex Africa. 94 Mensarum. 95 Serra è rosis, quibus coronabantur convivae. 96 Mensas rotundas citreas. Orbes sectos Atlantide sylvae. Lucan. 9. 97 Pes eburneus in formam pardi affabre factus. 98 Elephantinis, qui ab insula Elephantide per Syenen, tanquam portam, mittuntur in alias Aegypti partes, inde Romanam, ut Sat. 3. Janua Baiarum Cuma. 99 Urbis in confinibus Aethiopiae directe sub Tropico Cancris vicinae insulae Elephantidi. Et



Et Mauri celeres, et Mauro ¹ obscurior Indus, 125
 Et quos deposuit ² Nabathaeo ³ bellua saltu,
 Jam nimios, capitique graves: ⁴ hinc surgit orexis,
 Hinc ⁵ stomacho bilis: * nam pes argenteus illis,
 Annulus in digito quod ferreus: ergo *superbum*
Convivam caveo, qui me sibi comparat, et res 130
Despicit exiguas: adeo nulla uncia nobis
 Est eboris, nec ⁶ tessellae, nec ⁷ calculus ex hac
 Materia; quin ipsa manubria cultellorum
 Ossea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
 Rancidula, haud ideo pejor gallina secatur, 135
 Sed nec ⁸ structor erit, cui cedere debeat omnis
⁹ Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
 Sumine cum magno lepus, atque aper, et ¹⁰ pygargus,
 Et ¹¹ Scythicae volucres, et ¹² phoenicopterus ingens,
 Et Getulus ¹³ oryx, hebeti lautissima ferro 140
 Caeditur, et tota sonat ¹⁴ ulmea coena Suburra.
 Nec frustum capreae subducere, nec latus ¹⁵ Aphrae
 Novit avus noster tirunculus, ac rudis omni

¹ Nigrior. ² Arabico, Arabiae a. tres partes: Deserta, quae Scenitis: Felix, quae Saba. Petraea, quae Nabathaea. ³ Elephas, qui dentes jam nimios, capitique graves arbori impactos deponit. ⁴ Ex hac lautitia suppellectilis, ex ebore, quod majori in pretio est, quam argentum. ⁵ Appetitus, et stomachus latrans. * Mensae enim pes argenteus mensas sustinens, (quas (*) κλίνας ἀργυροπόδας vocat Lucianus in καταπλ.) aequae vilis est, ac ferreus annulus in digito. ⁶ In abaco, seu albeolo lusorio. ⁷ Latrunculi. ⁸ Proprie qui mensae cibum imponit, τραπεζώμενος, Athenaeo ⁹ Saepissime vero, ut et hoc

loco, pro Carptore sumitur, qui cibum scindens, carpensque praeministrat, *Petronio*, scissor: *Apuleio*, diribitor: *Sidonio*, cheironomon, ab agili manuum ad leges quasdam motu. Vide Sat. vers. 118. ⁹ Schola (publica, et aperta, in qua profitebantur, qui volebant innotescere artifices) et discipuli Tripheri, qui obsonia dissecandi artem chironomicam Romae docuit in Suburra vico. Vide Sat. 1. vers. 120. ¹⁰ Caprea sylvestris. ¹¹ Phasiani. ¹² Avis à puniceo alarum colore nomen habens. ¹³ Caprea unicornis. Aristot. 3. lib. de partibus animal. et Plin. 11. nat. hist. 46. c. ¹⁴ Fercula omnia è ligno facta. ¹⁵ Numidicae.

(*) Lat. Mensas, aut lectos, pedes aureos habentes.

Tempore , et exiguae ¹⁶ frustis imbutus ofellae.
 Plebejos calices , et paucis assibus emptos 145
 Porrigit incultus puer , atque ¹⁷ à frigore tutus,
 Non Phryx , aut Lycius , non à mangone ¹⁸ petitus
 Quisquam erit, et ¹⁸ magno : cum poscis, posce ¹⁹ Latine.
 Idem habitus cunctis , ²⁰ tonsi , ²¹ erectique capilli,
 Atque hodie tantum propter convivia pexi: 150
 Pastoris duri est hic filius , ille bubulci ,
²² Suspirat longo non visam tempore matrem,
 Et casulam , et notos tristis desiderat hoedos,
 Ingenui vultus puer , ingenuique pudoris,
Quales esse decet , quos ²³ *ardens purpura vestit,* 155
 Nec ²⁴ pugillares defert in balnea ²⁵ raucus
 Testiculos , nec vellendas jam ²⁶ praebuit alas,
 Crassa nec opposito pavidus tegit inguina ²⁷ gutto.
 Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis ,
 A quibus ipse venit , quorum sub vertice lusit: 160
 Namque una , atque eadem vini patria , atque ministri.
 Forsitan expectes , ut ²⁸ Gaditana canoro
 Incipiat ²⁹ prurire choro , * plausuque probatae

16 Qui frustra carnis porcinae tamen distribuere novit. 17 Vestibus munitus , magis quam ornatus. 18 Pretio. Mango proprie *κυνστρόφος* , canum nutritor : sed et longius tractum , puerorum altor , et negotiator dicitur. Vide Persii Sat. 6. vers. 76. 19 Italus n. est. 20 Non comam alentes : (*) *ἀνεργεῖν ὄμα*. 21 Nec calamistrati , pexi tantum , ut omnes praecincti pueri recti , comptique ministrent. Hor. ser. 8. l. 2. 22 Suspirio se desiderare testatur. 23 Praetexta fulgens purpura. 24 Grandes , qui pugnum compleant. 25 Ex coitu, vel eunuchus. Sat. 4. 514. vel lege

Draucus. 26 (*2) *Δρωπανίτης*, alipilario. Pers. Sat. 5. v. 19. 27 Olei vasculo, balnea intraturus, voraces drauci oculos veritus. 28 Lasciva è Gadibus puella, quae canter, et saltet, cujus saltationis modos tres refert Jul. C. Scal. Poëtices lib. 1. cap. 18. Martial. 1. lib. 42. epigr. et 5. lib. 76. epigr. 29 Ad pruritum libidinis incitare. * Spectatorumne? An improbi magistri, qui saltraticulas has circumducebat ad quaestum, et ad saltandum provocabat plausu bene habitus testatus? Vide Pers. 6. vers. 78.

(*) Lat. Intonsi , ab *α*, non , *κείρω* , tondeo , et *νόμῃ* , coma.

(*2) *Δρωπανιστής* dicitur , qui unguento , quod Graeci *Δρώπαξ* vocant , corporis capillos evellebat.

Ad terram tremulo descendat clune puellae.
 Spectant hoc nuptae juxta recubante marito, 165
 Quod pudeat narrasse aliquem praesentibus ipsis,
 Irritamentum Veneris languentis, et acres
 Divitis ³⁰ urticae: major tamen ista voluptas
³¹ Alterius sexus: magis ille extenditur, et mox
³² Auribus, atque oculis concepta urina movetur. 170
 Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
³³ Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans
 Fornice ³⁴ mancipium quibus abstinet: ille fruatur
 Vocibus obscoenis, omnique libidinis arte,
 Qui Lacedaemonium ³⁵ petteumate lubricat orbem. 175
 Namque ibi fortunae veniam damus: alea turpis,
 Turpe et adulterium mediocribus: haec tamen illi

³⁰ Aculei, et prurigines. ³¹ Foeminarum. ³² Libido cantu, et motibus natum concepta urina movetur. (*) *πάσαις πύλαις τὴν ἰδοῦν κατὰδέχοντασ, δι' ὀφθαλμῶν, δι' ὠτῶν, etc.* (*2) *τερπόμενοι χρωμάτων, καὶ τρετισμάτων, καὶ δι' ἐφθορότων ἀσμάτων* Lucian. in Nigrin. ³³ Tympanorum, et cymbalorum, dicunt interpretes, verum cro-tala sunt è testis, et conchyliis, quibus in India foeminas in saltationibus usus saepius vidi, cujusmodi crepitaculis, et moribus utuntur Hispani, *vocantque caesae bellos*, (*3) *ἢ τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠτίοις*. Aristop. in Βατραχ.: vide Jul. Caes. Scal. 1. Poët. 18. ³⁴ Serva meretrix, sed et harum liberrimae turpissima sunt mancipia. ³⁵ *Pyttalimate*, Jul. C. Scal. 1. l. Poët. 22. c. et Polit. 2. Miscell. 38. et lib. 11. epist.

Poppismate, Flav. 4. conjectan-centur. 1. *Pyttismate*, Turneb. 21. lib. Advers. 18. cap. *Pyreismate*, Alciat. Parerg. juris 6.... *Pygismate*, contendit Lipsius lib. 4. epistolar. Quaestionum. 5. epist. Quarum lectionum expositione partim brevitatis studio, partim ut honestis parcam auribus supersedeo, relegato ad ipsos Criticos lectore, et *vel* cum Brodaeo Miscel. 5. l. 26. cap. lego *Pedemate*, quod Lacedaemoniae saltationis genus est, ad quod et Cicero in Pisonem respicere videtur, inquit: Cum ipse nudus in convivio saltaret, etc. cum illum suum saltatorium versaret orbem, etc. *vel* cum Mureto 10. lib. 6. cap. lego *Petteumate*, à *πέτρος*, talus: ut sit qui mensam rotundam è marmore Lacedaemonio talis, vel aleis lubricat: atque hanc lectionem confirmat quod sequitur *Alea turpis*, etc.

(*) Lat. Omnibus portis voluptatem accipientes per oculos, per aures.

(*2) Lat. Delectati coloribus, et citharae strepitibus, et corruptis canticis.

(*3) Lat. Haec testas pulsabat.

Omnia cum faciant, ³⁶ *hilares, nitidique vocantur.*
 Nostra dabunt alios hodie convivia ludos:
³⁷ Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis 180
 Altisoni ³⁸ dubiam facientia carmina palmam:
 Quid refert tales versus qua voce legantur?
 Sed nunc dilatis averte negotia curis,
 Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
 Per totam cessare diem, non foenoris ulla 185
 Mentio, nec, prima si luce egressa reverti
 Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
 Humida suspectis referens ³⁹ multitia rugis,
⁴⁰ Vexatasque comas, et vultum, auremque calentem.
 Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen. 190
 Pone ⁴¹ domum, et servos, et quicquid frangitur illis,
 Aut perit: ⁴² *ingratos ante omnia pone sodales.*
 Interea ⁴³ Megalesiacae spectacula ⁴⁴ mappae,
 Idaeum solenne colunt, similisque triumpho
⁴⁵ Praedo caballorum praetor sedet, ac mihi pace 195
 Immensae, nimiaeque licet si dicere plebis
 Totam hodie Romam circus capit, et ⁴⁶ fragor aurem
 Percutit, eventum ⁴⁷ viridis quo colligo panni.
 Nam si deficeret, moestam, attonitamque videres 199
 Hanc urbem, veluti ⁴⁸ Cannarum in * pulvere victis

³⁶ Illi propter divitias non improbi, et lascivi, sed hilares, nitidique vocantur. ³⁷ Homerus. ³⁸ Uter eorum praestantior sit Poëta. ³⁹ Satyr. 2. 66. ⁴⁰ Quas Suetonius vocat *recentes lasciviae, et peractae libidinis notas*, cap. 36. Calig. et August. 69. cap. ⁴¹ Domesticas curas. ⁴² Mentionem, et querelas de ingratis sodalibus. ⁴³ Ludorum Circensium institutorum in honorem magnae matris Deum ex Ida advectae. ⁴⁴ Suspensae in signum, et praemium Circensium committendorum. ⁴⁵ Iniquus certaminum iudex, qui

palma, praemioque fraudat meritos, et victores equos, aliis (*) bravia non ex aequo adjudicans, *vel*, qui optimos equos vili pretio dominis eripiebat, et jocus à Paronomasia. ⁴⁶ Clamor, et applausus spectatorum. ⁴⁷ Prasinæ factionis aurigae, cui factioni favebant Imperatores. ⁴⁸ Tristi clade Cannensi. * Signate, et ex historia. Namque ventus, quem Vulturnum Appuli vocant, adversus Romanos coortus, multo pulvere in ipsa ora volvendo prospectum ademit. Liv. 22.

(*) Bravium est praemium victoriae in ludis.

Consulibus : spectent juvenes , quos clamor , et audax

49 Sponsio , quos cultae decet assedissee puellae,
 Nostra bibat 50 vernum contracta cuticula solem,
 Effugiatque 51 togam : jam nunc in balnea 52 salva
 Fronte licet vadas , quanquam solida hora supersit 205
 Ad sextam : (*) facere hoc non possis quinque diebus
 Continuis : quia sunt 53 talis quoque taedia vitae
 Magna : (*2) voluptates commendat rarior usus.

49 Utra factio vinceret, Venera, Alba, Rubra, vel Prasina. 50 Pers. Sat. 4. vers. 18. 51 Togatorum curas, ut Martial. 47. et 51. lib. 10. vel exuat togam ad insolationem, et balnea. 52 Salvo pudore, etiam hora quinta, cum legitima balnei hora sit hyeme nona, aestate octava. Festis vero diebus horam tempestivam balnei, atque coenae praevenire licebat absque gulae nota. 53 Otiosae, et voluptariae.

(*) Ad horam meridianam : (Hispan. *á las doce*) nam diem in duodecim horas Romani dividebant ab ortu Solis ad ejus occasum.

(*2) Ex iis, quae nos delectant, si nimis crebro utamur, minus voluptatis capiemus.



SATYRA XII.

Gratulatus Catullo incolumitatem ex saevissima maris tempestate, quam obiter depingit, voti reus alacri animo se soluturum ait: nec tamen hoc facere vulturino haeredipetarum animo, qui orbos quosque muneribus palpant, ut haeredes inscribantur.

NAtali, Corvine, die mihi dulcior haec lux,
 Qua festus ¹ promissa Deis animalia ² cespes
 Expectat: niveam ³ reginae caedimus agnam;
⁴ Par vellus dabitur ⁵ pugnanti Gorgone ⁶ Maura.
 Sed procul extensam petulans quatit hostia ⁷ funem ⁵
 Tarpejo servata Jovi, frontemque coruscat:
 Quippe ferox vitulus (*) templis maturus, et arae,
⁸ Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
 Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
 Si res ampla domi, similisque affectibus esset, ¹⁰
 Pinguior ⁹ Hispulla traheretur taurus, et ipsa
 Mole piger, nec finitima nutritus in herba;
 Laeta sed ostendens ¹⁰ Clitumni pascua sanguis
¹¹ Iret, et (*) à grandi cervix ferienda ministro,
 Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi ¹⁵

¹ Votiva pro reditu tuo, et salute. ² Ara subita ex vivo cespite. ³ Junoni, Deorum reginae. ⁴ Similis agna. ⁵ Palladi, quae in clypeo gerit caput Medusae Gorgonis à γοργῶν, id est, truculentia dictae, quale vero animal Gorgo sit, cujus obtutu lapidescunt, et cujus gravi, et pestifero anhelitu occiduntur homines, vide quae ex Alex. Myndio referat Athenaeus, lib. 5. cap. 20. ⁶ Quae cum furiis sororibus Euriale, et Sthenone Dorcidas insulas in mari Atlantico

juxta Mauritaniam incoluit. ⁷ Quo ducebatur ad aram Jovis Capitolini vitulus, qui coruscans, et vibrans frontem ex cornibus jam primum enascentibus prurientem feroculus vexat robora. *Cui frons turgida cornibus Primis, et Venerem, et praelia destinat,* ut de hoedo Horat. 3. 13. ⁸ In sacris. ⁹ Foemina obesa. ¹⁰ Fluv. in agro Falisco, cujus aquam potam candidos facere boves, refert Plinius 2. naturalis histor. 10. cap. ¹¹ Efflueret sanguis, vel ipse taurus iret.

(*) Já en edad para ser sacrificado.

(*2) Ingentem, aut validum, utpote qui ferocem taurum icturus erat.

Nuper, et (*) incolumem sese mirantis amici.
 Nam praeter pelagi casus, et fulguris ictum
 12 Evasi, densae coelum abscondere tenebrae
 Nube una, subitusque antennas impulit ignis,
 Cum se quisque illo percussum crederet, et mox 20
 Attonitus 13 nullum conferri posse putaret
 (*2) Naufragium velis ardentibus: omnia fiunt
 Talia, tam graviter, si quando 14 poëtica surgit
 Tempestas: genus ecce aliud discriminis audi,
 Et miserere iterum, quanquam sint caetera sortis 25
 Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
 Et quam votiva testantur fana 15 tabella
 Plurima (16 pictores quis nescit ab Iside pasci?)
 Accidit et nostro similis fortuna Catullo,
 Cum 17 plenus fructu medius foret alveus, et jam 30
 Alternum puppis latus evertentibus undis
 Arboris 18 incertae, nullam prudentia 19 cani
 Rectoris conferret opem, 20 decidere jactu
 Coepit cum ventis, imitatus Castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
 Testiculorum: adeo 21 medicatum intelligit inguen.
 Fundite quae mea sunt dicebat cuncta Catullus,
 Praecipitare volens etiam pulcherrima, vestem
 Purpuream teneris quoque 22 Mecoenatibus aptam,

12 Quod evasit. 13 Incendium jam, non naufragium timeret. 14 Qualem Poëtae describunt: alii legunt *Pontica*, id est, saeva qualis in Euxino. 15 Pictura ab iis, qui naufragium evaserant in templo Neptuni, vel Isidi suspensa. 16 Ex tabulis pingendis, quas naufragio erepti Isidi ex voto consecrant. 17 Cum jam alveus esset semiplenus aquis, *Atque daret saltus intra cava texta carinae Fluctus*. Ovid. 11. *Metam.* 18 Vacillantis, et flu-

ctuantis. 19 Adeoque periti. 20 Projectis bonis vitam pacisci, non secus ac fibri, periculo à venatoribus imminente, testes sibi mordicus avulsos projiciunt, ob hos se peti gnari. *Plin.* 8. 30. cap. quod tamen negat idem *Plin.* 32. lib. 2. c. ex auctoritate Sextii medici Fibrum geminos suos devorare scribit. *Solin.* 23. cap. & *Marcellin.* lib. 17. 21 In medicinis utile. 22 Mollibus viris, cujusmodi erat Mecoenas.

(*) Qui stupet, ingens quod evasit, periculum, considerans.
 (*2) Cum quisque existimaret, quodlibet naufragii genus praecipitandum sibi esse navis incendio.

Atque ²³ alias, (*) quarum generosi graminis ipsum 40
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons
 Viribus occultis, et Boeticus adjuvat aër.
 Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
²⁴ Parthenio factas, urnae cratera capacem,
 Et dignum ²⁵ sitiante Pholo, vel ²⁶ conjuge Fuscis; 45
 Adde et ²⁷ bascaudas, et mille ²⁸ escaria, multum
²⁹ Caelati, ³⁰ biberat quo callidus ³¹ emptor Olynthi.
 Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
 Argento praeferre caput, rebusque salutem?
 Non propter vitam faciunt patrimonia quidam, 50
 Sed vitio caeci propter patrimonia vivunt.
³² Jactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
 Damna levant: tunc adversis urgentibus, illuc
 * Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se
³³ Explicat angustum, discriminis ultima quando 55
 Praesidia afferimus, navem factura ³⁴ minorem.
 I nunc, et (*3) ventis animam committe, dolato
 Confisus ligno, ³⁵ digitis à morte remotus
 Quatuor, aut septem, si sit latissima ³⁶ taeda.
 Mox cum ³⁷ reticulis, et pane, et ³⁸ ventre lagenae, 60

23 Vestes ex lana Boetica in Hispania, cui nativum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, et illius regionis aër. 24 Artifici. 25 Bibaci centauro: (*2) σκυφίον τριλάγυνον πικρὸν ἐπιχόμενος, τὸ γὰρ οἱ παρέθηναι φόλος κεράσας. Stesichorus, et Diod. 5. 26 Vinosae foeminae. 27 Vasa Britannica. Marrial. 14. 99. Barbara de pictis veni Bascauda Britannis. 28 Patinas. 29 Auri, et argenti. 30 Poculo aureo usque adeo delectabatur Philippus, ut et pulvino suppo-

neret dormiturus. 31 Corrupt enim auro Lasthenem, ut Olynthum proderet. 32 Projicitur in mare. * Alii legunt Decidit, ut constet versus. 33 Succiso, et ejecto malo. 34 Leviozem, et expeditiozem. 35 Alludit ad illud quod refert Laërtius lib. 1. Tantum (inquit Anacharsis) à morte absunt qui navigant. 36 Tabula ex taeda, vel pinu. 37 Peris ad modum retis textis, in quibus nautae, milites, et viatores panem, et cibaria secum ferunt. Pers. 5. Sat. v. 140. 38 Ventricosa, ampla lagena.

(*) Ordo est: quarum ipsum pecus natura generosi graminis (la misma calidad del pasto) infecit.

(*2) Lat. Sciphum valde capacem bibit superfundens, quod ei apposuit Pholos, postquam in illum vinum infudisset.

(*3) Fia tu vida de los vientos.

Nam

39 Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam jacuit planum mare , tempora postquam

Prospera vectoris , fatumque valentius Euro ,
Et pelago : postquam (*) Parcae 40 meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares , et staminis albi 65
Lanificae ; modica non multo fortior aura
Ventus adest , inopi miserabilis arte cucurrit

41 Vestibus extensis , et, quod superaverat unum,
Velo prora suo : jam deficientibus Austris ,
Spes vitae 42 cum sole redit : tum gratus Julo, 70

Atque 43 novercali sedes praelata Lavino
Conspicitur 44 sublimis apex , cui candida nomen
Scrofa dedit (laetis Phrygibus mirabile 45 sumen,
Et 46 nunquam visis triginta clara mamillis.)

Tandem intrat positas inclusa per aequora 47 moles, 75
48 Tyrrhenamque 49 Pharon , 50 porrectaque brachia
rursus,

Quae 51 pelago occurrunt medio , longeque relinquunt
Italiam : non sic igitur mirabere portus ,

52 Quos natura dedit , sed trunca puppe magister
Interiora petit 53 Bajanae pervia cymbae, 80

39 Vide summas, *vel* lege, *Accipe* secures non minoris usus futuras in tempestate ad succidendum malum, quam quae maximi, ut supra vers. 55. 40 Vitae, et felicitatis stamen trahunt. Alba siquidem stamina vitam, ut nigra mortem, denotant. 73. epig. lib. 4. Martial. 41 Naturarum vestibis velorum loco extensis. 42 Matutino exoriente, *vel* discussis nubibus apparente. 43 Lavinio, quo novercae Laviniae cessit Ascanius. 44 Mons Albanus, in quo Ascanius condidit longam Albam à sue alba ibi

inventata ex oraculo. 45 Sus. *Synecdoc.* 46 Nunquam ante visis in alia sue. 47 Portum Hostiensem magnis molibus à Claudio extractum. Suet. Claud. 21. c. et Diod. l. 60. 48 In Tyrrheno mari positam. 49 Turrin in portu Hostiensi, quae nocturnis ignibus nautarum cursum dirigeret, ad aemulationem Phari Alexandrinae. 50 Moles porrectas. 51 Protenduntur in altum mare longe à litore Italo. 52 Nativos, quam hunc arte factum. 53 Per quae etiam Bajana cymba tuto meare possit.

(*) Tres sorores, Herebi, et noctis filiae, Clotho, Lachesis, et Atropos, quae nendo hominum vitam ducere credebantur.

Tuti stagna sinus : gaudent ibi ⁵⁴ vertice raso
⁵⁵ Garrula securi narrare pericula nautae.
 Ite igitur, pueri, ⁵⁶ linguis, animisque faventes,
 Sertaque delubris, et ⁵⁷ farra imponite cultris,
 Ac molles ornate focos, ⁵⁸ glebamque virentem: 85
 Jam sequar, et sacro, ⁵⁹ quod praestat, rite peracto
 Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
 Accipiunt fragili ⁶⁰ simulacra nitentia cera.
 Hic ⁶¹ nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis
 Thura dabo, atque omnes violae jactabo colores: 90
 Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
 Et matutinis ⁶² operatur festa lucernis.
⁶³ Nec suspecta tibi sint haec, Corvine: Catullus,
 Pro cuius reditu tot pono altaria, ⁶⁴ parvos
 Treis habet haeredes: ⁶⁵ libet spectare, quis aegram, 95
 Et claudentem oculos gallinam impendat amico
⁶⁶ Tam sterili: verum ⁶⁷ haec nimia est impensa, co-
 turnix

Nulla unquam pro ⁶⁸ patre cadet: sentire ⁶⁹ calorem
 Si coepit locuples Gallita, et Paccius orbi,

54 Suscepto voto, quod fit raso capite ex more reorum absolutorum, ac servorum in libertatem vindicatorum: urgente vero tempestate solebant nautae capillos rondere, quod tamen in pacato mari ominis erat infausti. *Petron. Arbitr. (*) οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρμημένοι τὰς κεφαλὰς*, etc. *Lucian. (*2) περὶ τῶν ἐπιμιθῶ συνόντων.* 55 De quibus garriant. 56 Taciti hoc agite, et bona verba dicite (quod in rebus divinis imperatur.) 57 Molam ex farre, sale, aqua. 58 Supra vers. 2. 59 Quod optimum est, vel lege *quod restat.* 60 La-

res: vide *Pers. Sat. 5. v. 31.* 61 Familiarem. 62 Rem divinam facit: alii leg. *operitur.* Lauro enim, et pensilibus lucernis ornari solet janua in festis, et satyricè addit *matutinis*, ut quae clara luce sunt supervacuae. 63 Neque enim hoc facio captando animo. 64 Filiolos. 65 Expectet aliquis, donec inveniatur alius quispiam. 48. v. sub. qui vel moribundam gallinam vovere, aut sacrificare velit pro eo qui filios tres habet. 66 Tam macrae, parvaeque spei. 67 Gallina. 68 Eo, qui orbis non est, quique liberos habet. 69 Febrim.

(*) *Lat.* In templis rasis capitibus.

(*2) *Lat.* De his, quae propter praemium eveniunt.

Legitime fixis vestitur tota ⁷⁰ tabellis 100
 Porticus, existunt qui promittant ⁷¹ hecatomben.
 Quatenus hic non sunt nec venales ⁷² Elephantis,
 Nec Latio, aut usquam nostro sub sidere talis
 Bellua concipitur, sed ⁷³ furva gente petita
⁷⁴ Arboribus Rutulis, et Turni pascitur agro 105
 Caesaris ⁷⁵ armentum, nulli servire paratum
 Privato: siquidem ⁷⁶ Tyrio parere solebant
 Hannibali, et ⁷⁷ nostris ducibus, ⁷⁸ regique Molosso,
⁷⁹ Horum majores et dorso ferre cohortes
 Partem aliquam belli, et euntem in praelia turrim.
 Nulla igitur mora per ⁸⁰ Novium, mora nulla per His-
 trum 111
 Pacuvium, quin illud ⁸¹ ebur ducatur ad aras,
 Et cadat ante lares Gallitae victima sacra
 Tantis digna ⁸² Deis, et captatoribus horum.
⁸³ Alter enim, si ⁸⁴ concedas mactare, vovebit 115
 De grege servorum magna, et pulcherrima quaeque
 Corpora: vel pueris, et frontibus ancillarum
 Imponet ⁸⁵ vittas; et si qua est nubilis illi
⁸⁶ Iphigenia domi, dabit hanc altaribus; etsi
 Non sperat ⁸⁷ tragicæ furtiva piacula cervæ. 120
⁸⁸ Laudo meum civem, nec comparo ⁸⁹ testamento

⁷⁰ Votivis, fixis ab haeredipe-
 tis: vide Sat. 10. v. 55. *Non de-
 fuerunt, qui depugnaturos se ar-
 mis pro salute aegri, quique ca-
 pita sua titulo proposito voverent.*
 Sueton. Cal. 14. cap. Ab opinio-
 ne illa veterum, *Mortem morte
 posse redimi*, ortæ devoriones,
 et (*) *ναθοσιώσεις*. ⁷¹ Sacrifi-
 cium centum boum. ⁷² Quos
 immolet. ⁷³ Mauritania, vel In-
 dia. ⁷⁴ In saltu apud Lavinium
 in Etruria, cui Turnus quondam
 imperavit. ⁷⁵ Elephantis. ⁷⁶ A-
 fro è Carthagine, quam condi-

dere duce Didone Tyrii. ⁷⁷ Sci-
 pioni socero Pompeji, etc. *Ap-
 pian. 2. de Bello Civili.* ⁷⁸ Pyr-
 rho Epirotarum regi, qui primus
 in Italia Elephantis usus est. ⁷⁹
 Elephantorum. ⁸⁰ Haeredipetam.
⁸¹ Elephas. *Synecd.* ⁸² Diviti-
 bus orbis. *Iron.* vel Laribus. ⁸³
 Pacuvius. ⁸⁴ Si lege liceat. ⁸⁵
 Quibus victimæ ornari solitæ.
⁸⁶ Filia, ut illa Agamemnonis.
⁸⁷ Cervam pro sua filia fore sup-
 positam, quod in tragoediis de
 Iphigenia factum fingunt Poëtae.
⁸⁸ *Iron.* ⁸⁹ Divitis.

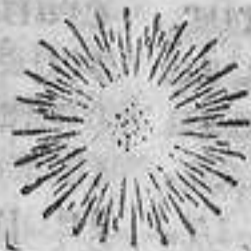
(*) Lat. Expiationes, sacrificia.

90 Mille rates : nam si 91 Libitinam evaserit aeger,
 Delebit 92 tabulas 93 inclusus carcere nassae,
 94 Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
 Forsan Pacuvio breviter dabit : ille superbus
 Incedet victis 95 rivalibus : ergo vides, quam
 Grande operae pretium faciat jugalata 96 Mycenis.
 97 Vivat Pacuvius, qualeso, vel 98 Nestora totum:
 Possideat quantum rapuit 99 Nero, montibus aurum
 Exaequet; nec amet quenquam, nec ametur ab ullo. 130

90 Quibus Agamemnon immo-
 lata sua filia ventum redemit.
 91 Mortem. Libitina vero Dea
 funerum est, in cujus aede, quae
 ad funera pertinent, veneunt.
 92 Prioris testamenti. 93 A ca-
 ptatore irretitus veluti nassa:
 nassa retis genus: *alii exp.* in-
 clusus domicilio Nassae medici,
 ut curaretur. Prior sensus mihi
 placet, cui consonat Timon Lu-
 ciani: (*) τῆς δ' ἄλλης μᾶτην νε-
 χυνότας, εἰς ἀλλήλης ἀποβλέπου-
 τας καταλιπὼν, ἀληθῆς ἀγοῦτας
 τὸ πένθος, οἷος αὐτὸς σύννος ἐν
 μυχῷ τῆς σαγήνης δλίφουφεν, ἐν

ὀλίγον τὸ δέλεαρ κἀταπιῶν. 94
 Tui, qui filiam immolavisti tuam,
 ut dives convalesceret, atque
 hoc ex opinione veterum, qui-
 bus persuasum fuit mortem mor-
 te redimi posse, atque hinc vo-
 ta, et devotiones. 95 Compe-
 titoribus haeredipetis. 96 Filia
 Pacuvii caesa, ut Mycenis Iphi-
 genia, filia regis Mycenarum.
 97 Avari enim diuturnior vita,
 diuturnior miseria: vivat itaque,
 precor, in cruciatum sui, et om-
 nium odium. 98 Tres aetates,
 Sat. 10. vers. 250. 99 Qui con-
 tra jura divina, ac humana ra-
 puit opes publicas, ac privatas.
 Vide Suet. Tacitum, Dionem.

(*) *Lat.* Caeteros autem frustra hiantes, id est, appetentes,
 haereditatem se invicem respicientes, relinquens, vero affectos
 dolore, qualis thynnus *piscis* ex abdito sagenae, *retis piscatoriae*
 effugit, non exiguam escam postquam devoravit.



SATIRA XIII.

Calvinum plus nimio dolentem propter decem H.S. ab eo, apud quem deposuerat, sibi negata, consolatus, ostendit non sine divini numinis providentia omnia fieri, quae eadem sceleratos semper puniat malae conscientiae cruciatu, et carnificinae.

Exemplo quodcumque malo committitur, ipsi displicet auctori: prima haec est ultio, quod se Judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis Gratia³ fallacis praetoris vicerit⁴ urnam. Quid sentire putas omnes, Calvine, * recenti De⁵ scelere, et fidei violatae crimine? sed nec Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris Jacturae te mergat onus: nec rara videmus, Quae pateris: casus multis hic cognitus, ac jam (*) Tritus, et⁶ medio Fortunae ductus acervo. **10** Ponamus nimios gemitus; (*2) flagrantior aequo Non debet dolor esse⁷ viri, nec vulnere major. Tu quamvis levium minimam, exiguamque malorum Particulam vix ferre potes,⁸ spumantibus ardens Visceribus,⁹ sacrum tibi quod non reddat amicus **15** Depositum: ¹⁰ stupet haec, ¹¹ qui jam post terga reliquit Sexaginta annos Fontejo consule natus? An nihil in melius tot rerum proficis usu?

1 Facinore, ejus malum exemplum nocet, atque alios peccare docet. **2** Immo vindice. **3** Corrupti, et iniqui iudicis. **4** In quam suffragia conjiciebantur, id est, iudicium. * Retenti, id est, depositi, abnegati, ac non redditi, legendum autumat Jan. Ruggersus lib. 2. var. lect. c. 17. **5** Ejus, qui tibi non reddit depo-

situm. **6** Non è summis fortunae incommodis. **7** Id est, fortis, praeparati. **8** Iratus, et indignatus animo. **9** Quod se sacramento jurisjurandi obstrinxit redditurum. **10** An tu haec, (quae vulgo tamen fiunt) scelera ad stuporem miraris? Enallage personae. **11** Jam sexagenarius.

(*) Muy comun, muy frecuente.

(*2) El sentimiento no ha de exceder los terminos de lo justo.

Mon

¹² Magna quidem sacris quae dat praecepta libellis
 Victrix Fortunae a Sapiencia. Dicimus autem 20
¹³ Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitae,
¹⁴ Nec jactare jugum vita b didicere magistra.
 Quae tam festa dies, ¹⁵ ut cesset prodere furem,
 Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
 Quaesitum, et partos ¹⁶ gladio, vel ¹⁷ pyxide nummos?
 Rari quippe boni, numero vix sunt totidem, quot 26
¹⁸ Thebarum portae, vel ¹⁹ droitis ²⁰ ostia Nili.
 Nona aetas agitur, pejoraque saecula ²¹ ferri
 Temporibus, ²² quorum sceleri non invenit ipsa
 Nomen, et à nullo posuit natura ²² metallo. 30
 Nos hominum, divumque fidem clamore ciemus,
 Quanto ²³ Fessidium laudat vocalis agentem
²⁴ Sportula. Dic, senior ²⁵ bulla dignissime, nescis
²⁶ Quas habeat Veneres aliena pecunia, nescis
 Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum 35
²⁷ Exigis à quoquam ne pejeret, et putet ullis
 Esse aliquod numen templis, araeque ²⁸ rubenti?
 Quondam hoc ²⁹ indigenae vivebant ³⁰ more, priusquam
 Sumeret agrestem posito ³¹ diademate falcem
³² Saturnus fugiens: tunc cum virguncula juno, 40
 Et privatus adhuc ³³ Idaeis Jupiter antris:

12 a Philosophia moralis docet nonnullos contemnere fortunam.... 13 b Alios docet experientia, et vitae usus. 14 Non reluctari necessitati. 15 Quae non prodat, et deprehendat. 16 Latrocinio. 17 Veneno in pyxide. 18 In Boeotia, quae septem habuit portas: vide Sat. 15. vers. 6. 19 Inundatione Aegyptum fertilem facientis. 20 Quae septem. 21 Pejora ferrea aetate. 22 Caeteris n. aetatibus Graeci à septem metallis, et electro ex auro, et argento mistis fictitia indidere nomina. 23 Causidi-

cum patronum suum. 24 Clientes vocales sportula conducti. 25 Puerorum insigni, id est, ò senex puerilis. 26 Quam dulcis sit fraudata pecunia, et ut ait ille, furtivus panis. 27 Nunc dierum. 28 Sanguine, aut igni. 29 Aborigines, antiquissimi populi Italiae, in eodem loco nati, quasi (*) *αὐτόχθονες*. 30 Simpliciter. 31 Corona regali. 32 A filio Jove Creta expulsus. 33 Quo Rhea mater illum Nymphis alendum miserat, ne à patre (*2) *παῖδοτρώνῃ* voraretur, idque ex pacto cum Titane fratre.

(*) Lat. Indigenae, ex *αὐτός*, ipse, et *χθών*, terra.

(*2) Lat. Filiorum voratore, ex *παῖς*, puer, et *τρώνης*, *comestor*, quod à *τρώνω*, voro; unde forsitan originem duxit hispanum *trago*.

Nulla super nubes convivium coelicolarum,
 Nec puer³⁴ Iliacus, formosa nec³⁵ Herculis uxor
 Ad cyathos, et jam³⁶ siccato nectare tergens
 Brachia Vulcanus Liparaea nigra taberna. 45
 Prandebat³⁷ sibi quisque Deus, nec turba Deorum
 Talis, ut est hodie, contentaque sidera paucis
 Numinibus miserum urgebant³⁸ Atlanta minori
 Pondere: nondum³⁹ aliquis sortitus triste profundi
 Imperium, aut⁴⁰ Sicula torvus cum⁴¹ conjuge Pluto. 50
 Nec⁴² rota, nec furiae, nec⁴³ saxum, aut⁴⁴ vulturis
 atri

Poena; sed infernis hilares sine regibus umbrae.
Improbilas illo fuit admirabilis aevo.
Credebant hoc grande nefas, et morte piandum,
Si juvenis vetulo non assurrexerat, et si 55
Barbato cuicumque puer: licet ipse videret
 Plura domi * fraga, et⁴⁵ majoris glandis acervos.
 Tam venerabile erat⁴⁶ praecedere quatuor annis,
⁴⁷ Primaque par adeo sacrae lanugo senectae.
 Nunc si depositum non inficietur amicus, 60
 Si reddat veterem cum tota⁴⁸ aerugine⁴⁹ follem,
⁵⁰ Prodigiousa fides, et⁵¹ Thuscis digna libellis,
 Quaeque coronata lustrari debeat⁵² agna.

34 Ganymedes. Sat. 5. vers. 56.
 35 Hebe, Jovis, et Junonis filia.
 36 A nectare, et conviviis deorum ad officinam reversus. 37 Privatim. 38 Regem Mauritaniae, qui in montem versus coelum sustinere fingitur. 39 Neptunus, cui forte obtigit imperium maris. 40 Rapta è Sicilia. 41 Proserpina Cereris filia. 42 Qua Ixion volvitur. 43 Sisyphi. 44 Qui jecur Tytii, seu Promethei depascitur. * Hanc lectionem astruunt, qui haec ad aurea illa saecula referunt, in quibus sponte sua natae fruges, et glandes pro divitiis erant. *Sylvae nativas opes, et opaca dederant an-*

tra nativas domos. Sen. Hippol. Nec tamen inepta est lectio *sarra*: credo n. respexisse Poëtam ad versum illum Ovid. 5. *Metam. quo non possederat alter Latius, aut totidem tollebat farris acervos.* 45 Priscorum censum. 46 Quatuor annorum aetate superare alterum. 47 Lanugoque prima par sacrae senectae. 48 Pecunia aeruginosa, ut quae jam deposita fuerit. 49 Crumenam, sacculum. 50 Prodigii instar. 51 Inscribenda Tuscorum aruspicum libris, vel expianda tanquam monstrum ex disciplina Etrusca. 52 In piaculum.

Egregium, sanctumque virum si cerno, ⁵³ bimbri
 Hoc monstrum puero, et * miranti jam sub aratro 65
 Piscibus inventis, et ⁵⁴ foetae comparo mulae,
 Sollicitus tanquam ⁵⁵ lapides effuderit imber,
 Examenque (*) apium longa consederit ⁵⁶ uva
 Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
 Gurgitibus ⁵⁷ miris, et lactis vortice torrens: 70
 Intercepta decem quereris sestertia fraude
 Sacrilega: quid si bis centum perdidit alter
 Hoc * arcana modo? majorem tertius illa
 Summam, quam patulae vix ceperat angulus arcae?
 Tam facile, et pronum est, superos contemnere testes, 75
 Si mortalis idem nemo sciat: aspice quanta
 Voce neget, quae sit ficti constantia vultus.
 Per Solis radios, b Tarpejaque fulmina jurat,
 Et Martis ⁵⁸ frameam, et ⁵⁹ Cirrhaei spicula vatis,
 Per ⁶⁰ calamos venatricis, pharetramque puellae, 80
 Perque tuum, pater Aegaei Neptune, tridentem:
 Addit et Herculeos arcus, hastamque Minervae,
 Quidquid habent telorum armamentaria coeli.
 Si vero et pater est, comedam, inquit, flebile nati
 Sinciput elixi, ⁶¹ Pharioque madentis aceto. 85
 Sunt qui in fortunae jam casibus omnia ponunt,
 Et nullo credunt mundum rectore moveri,
 Natura volvente vices et ⁶² lucis, et anni,

⁵³ Biformi, et prodigioso par-
 tui. * Alii habent *mirandis*.
⁵⁴ Mulae a. non concipiunt, et
 ipsae specie differentes. ⁵⁵ Ac
 si lapidibus pluisset, quod in
 prodigiis saepe refert Livius.
⁵⁶ In formam uvae, vel racemi.
βοτρυδόν. ⁵⁷ Atris, sanguineis,
 lacteis. * Secretae fidei com-
 missa, et deposita. b Jovis
 Capitolini. ⁵⁸ Lauream, (*2)

βομφαίαν. Tacit. de German. et
 A. Gell. 10. 15. ⁵⁹ Apollinis,
 qui in Cirrha colitur. ⁶⁰ Dia-
 nae sagittas. ⁶¹ Aegyptio: ace-
 tum vero Aegyptium optimum
 esse, ut et Cnidium, Chrysip-
 pus affirmat, referente Athenaeo
 lib. 2. c. 26. Pharos autem insu-
 la Aegypti. ⁶² Diei, anni, tem-
 porum, motuum.

(*) Alludit ad illud Virgilii Aeneid. lib. 7. v. 65. *Hujus Lauri
 apex summum densae (mirabile dictu)..... Obsedere apicem, et, pe-
 dibus per mutua nexis, Examen subitum ramo frondente pependit.*

(*2) La. Gladium.

Atque ideo intrepidi quaecunque ⁶³ altaria tangunt.
 Est alius metuens, ne crimen poena sequatur. 90
 Hic putat esse Deos, et pejerat, atque ita ⁶⁴ secum,
 Decernat, quodcunque volet de corpore nostro
 Isis, et ⁶⁵ irato feriat mea lumina sistro:
 Dummodo vel coecus teneam, quos abnego, num-
 mos.
 Et phthisis, et vomicae putres, et dimidium crus 95
 Sunt tanti? ⁶⁶ pauper locupletem optare podagram
 Nec dubitet ⁶⁶ Ladas, si non eget ⁶⁷ Anticyra, nec
⁶⁸ Archigene: ⁶⁹ quid enim velocis gloria plantae
 Praestat, et esuriens ⁷⁰ Pisaee ramus olivae?
⁷¹ Ut sit magna tamen; certe; lenta ira Deorum est. 100
 Si curant igitur cunctos punire nocentes,
 Quando ad me venient? sed et exorabile numen
 Fortasse experiar; solet ⁷² his ignoscere: *multi*
Committunt eadem diverso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit; hic diadema. 105
⁷³ Sic animum dirae trepidum formidine culpae
 Confirmant. Tunc te ⁷⁴ sacra ad delubra vocantem
 Praecedit, trahere ⁷⁵ imo ultro, ac vexare paratus.
 Nam cum magna ⁷⁶ malae superest audacia causae,
 Creditur à multis fiducia: ⁷⁷ mimum agit ille, 110
 Urbani qualem fugitivus scurra Catulli.

⁶³ Aras tangentes veteres conceptis verbis jurabant. ⁶⁴ Cogitat, dicit. ⁶⁵ Pers. Satyr. 5. vers. 186. *Hypallage*, ipsa irata. ⁶⁶ Cursu velox, et expeditus, sed pauper, de quo Pausan. in Corinth. Solin. cap. 6. Catullus ad Camerinum. Epigr. Graec. 4. l. cap. 2. ⁶⁷ Nisi insanus sit: vel modo tolerabilis sit podagra, quae elleboro nigro non sit curanda. Pers. 4. 16. ⁶⁸ Medico. ⁶⁹ Quo n. mihi in Olympicis palma, si interea famelicus peream? ⁷⁰ Olympicae. Pisa n.

civitas in Elide, juxta quam Jovis Olympii templum, et certamina quinto quoque anno ineunte celebrabantur: vide quae ad Senecae Herc. Fur. v. 810. ⁷¹ *Perjurus haec secum.* ⁷² Quibusdam. ⁷³ *Haec Poëta.* ⁷⁴ Exigentem ab eo jusjurandum de deposito. ⁷⁵ Te, quasi cunctantem. ⁷⁶ Tanquam bonae causae, et innocentiae. ⁷⁷ Illate calumniatur, non secus ac dominum servus ille nequam, quem repraesentat mimus in fabula mimographi Catulli.

Tu miser exclamas, ut ⁷⁸ Stentora vincere possis,
 Vel potius quantum ⁷⁹ Gradivus Homericus, audis
 Jupiter, haec ? ⁸⁰ nec labra moves, cum mittere vocem
 Debueras vel marmoreus, vel aheneus ? aut cur 115
 In ⁸¹ carbone tuo ⁸² charta pia thura soluta
 Ponimus, et sectum vituli jecur, ⁸³ albaque porci
 Omenta ? ut video, nullum discrimen habendum est
 Effigies inter vestras, statuamque ⁸⁴ Batulli.

Accipe quae contra valeat solatia ferre, 120
 Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
⁸⁵ A Cynicis tunica distantia, ⁸⁶ non Epicurum
 Suspicit exigui laetum plantaribus horti.

⁸⁷ Curentur dubii medicis majoribus aegri,
⁸⁸ Tu venam vel ⁸⁹ discipulo committe Philippi. 125

Si nullum in terris ⁹⁰ tam detestabile factum
 Ostendis, taceo, nec pugnis caedere pectus
 Te veto, nec ⁹¹ plana faciem contundere palma:
Quandoquidem accepto ⁹² claudenda est janua damno,

78 (g) *ὅσον ἀνδρήσαχ' ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα.* Homer. Iliad. 5. 79 Mars apud Homer. (h) lib. 5. qui à Diomede vulneratus exclamavit quantum X milia virorum. 80 Nec indignatus buccas inflas. 81 Thuribulo. 82 Qua thura erant involuta. Jan. Rutgersius 5. lib. var. lect. 5. c. intelligit de ea charta, in qua vota obsignata fuerant jam soluta. 83 Pinguia, vel albi porci. *Hypall.* 84 Citharoedi, cui statuam Sami in templo Junonis erexit Polycrates tyrannus. 85 Cynici duplici pallio, Stoici sim-

plici utebantur: Doctrina erat eadem. 86 Non admiratur Epicurum, qui in voluptate, et tranquillitate summum bonum ponit. 87 Gravibus afflicti aerumnis gravem poscunt philosophum, qui consoletur, et curet. 88 Tu, cujus damnum levius est, non ita gravi consolatore opus habes. 89 Medico rudiori. 90 Quam ejus, qui te fefellit. 91 Plangere, et lamentari. 92 Quae claudi solet, ut et fenestrae, in signum luctus, *vel* quandoquidem lubet addere dolorem damno: vide Adagia Erasmi.

(g) *Lat.* Qui tantum clamabat, quantum alii quinquaginta. Eundem Stentorem ibidem Homerus *χαλκιοφώνου αἰθέρας* vocem habentem dicit.

(h) *Homeri verba sunt:* ὁ δ' ἔβραχε χάλκιος Ἀρης, ὅσον τ' ἐννεάχιλοι ἐπ' ἄχρον, ἢ δεκάχιλοι ἄνδρες. ἐν πολέμῳ. *Lat.* Aereus autem Mars vociferabatur, quantum novies mille, aut decies mille viri in bello.

Et

Et majore domus gemitu, majore tumultu 130
 Planguntur nummi, quam funera: nemo dolorem
 Fingit ⁹³ in hoc casu, vestem ⁹⁴ diducere summam
 Contentus, ⁹⁵ vexare oculos humore coacto:
 Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
 Sed si cuncta vides simili fora plena querelae, 135
⁹⁶ Si decies lectis diversa in parte tabellis
⁹⁷ Vana supervacui dicunt ⁹⁸ chirographa ligni,
 Arguit ipsorum quos littera, ⁹⁹ gemmaque princeps
 Sardonyches, oculis quae custoditur eburnis:
 Te nunc delicias ¹ extra communia censes 140
 Ponendum, quia tu ² gallinae filius albae,
 Nos ³ viles pulli nati infelicibus ovis.
 Rem pateris modicam, et mediocri bile feren-
 dam,

Si flectas oculos majora ad crimina: confer
⁴ Conductum latronem, ⁵ incendia sulphure coepta, 145
 Atque dolo, primos cum janua colligit ignes:
 Confer et ⁶ hos, veteris qui tollunt grandia templi
 Pocula ⁷ adorandae rubiginis, et populorum
⁸ Dona, vel antiquo positas à rege coronas.
⁹ Haec ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui 150
 Radat ¹⁰ inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
 Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.
 An dubitet solitus totum confiare ¹¹ Tonantem?
 Confer et ¹² artifices, mercatoremque veneni;

⁹³ In amissione honorum. ⁹⁴ Dilacerare. ⁹⁵ Lacrymis misere terendo oculos vix vi expressis. ⁹⁶ Cum obligatoria instrumenta in tabulis ceratis scripta saepius coram testibus fuerint lecta. ⁹⁷ Debitorum dicunt esse adulterina, quae tamen vera esse arguit scriptura, et signa. ⁹⁸ Propria manu scripta ligna, id est, tabellas è ligno ceratas, in quibus scribebant veteres. ⁹⁹ Sigillum in Sardonyche gemma pretiosa. ¹ Extra communem sortem, non vulgarem. ² Tibi videris supra alios feliciter na-

tus: vel quia felicia omnia dicuntur alba: vel respicit ad gallinam, quam raptam aquila in gremium Liviae demisit: vide Suet. Galbam 1. cap. et Plin. lib. 15. cap. ultimo. ³ Nullius pretii homunculi. ⁴ Sicarium ad occidendum conductum. ⁵ Incendiarios. ⁶ Sacrilegos. ⁷ Religiosae vetustatis. ⁸ *Αναθήματα*, donaria, diis consecrata. ⁹ Pocula, et coronae. ¹⁰ E statuis auratis: vide Sueton. Calig. 32. ¹¹ Jovis statuam. ¹² Veneficos.

Et ¹³ deducendum corio bovis in mare, cum quo ¹⁵⁵
 Clauditur adversis ¹⁴ innoxia simia fatis,
 Haec quota pars scelerum, quae custos ¹⁵ Gallicus ur-
 bis:

(* Usque à Lucifero, donec lux occidat, audit?
 Humani generis mores tibi nosse volenti
 Sufficit ¹⁶ una domus: paucos consume dies, et ¹⁶⁰
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, ¹⁷ aude.

Quis ¹⁸ tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
 In ¹⁹ Meroe crasso majorem infante mamillam?
 Coerula quis stupuit Germani lumina, flavam
 Caesariem madido ²⁰ torquentem cornua cirro? ¹⁶⁵
 Nempe quod ²¹ haec illis natura est omnibus una.

Ad ²² subitas Thracum volucres, ²³ nubemque sonoram
²⁴ Pygmaeus parvis currit bellator in armis:
 Mox impar hosti, raptusque per aëra curvis
 Unguibus à saeva fertur grue: si videas hoc ¹⁷⁰

Gentibus in nostris, risu quatiere: sed illic,
 Quanquam eadem assidue spectentur praelia, ridet
 Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.

²⁵ Nullane perjuri capitis, fraudisque nefandae
 Poena erit? ²⁶ abreptum crede hunc graviore catena ¹⁷⁵
 Protinus, et nostro (quid plus velit ira?) necari
 Arbitrio: ²⁷ manet illa tamen jactura, nec unquam

¹³ Parricidam culeo deducendum. Sat. 8. v. 214. ¹⁴ In sociam poenam destinata, cum ipsa non occiderit parentem. ¹⁵ Gallus Rutilius sub Domitiano praefectus urbi. ¹⁶ Illius Rutilii. ¹⁷ Si potes. ¹⁸ Quis ea, quae vulgo accidunt, et quae quotidiana, atque è loci quasi natura sunt, miranda putet? Romae videre omnes scelere profligatos non magis mirum est, quam in Alpibus omnes strumosos (à vitio aquae, quam ibi potant. Plin. cap. 37. l. 11.) quam mammosas in Meroe Aegypti

civitate mulieres, quam Pygmaeos omnes esse breves, bellagruibus inferre, etc. Plin. lib. 7. cap. 2. Solin. cap. 15. ¹⁹ Sat. 6. vers. 527. ²⁰ Cincinnos in formam cornuum obliquantem. Tacit. de Germanis. ²¹ Ut haec illis à natura, et more: ita nobis Romanis scelera. ²² Grues à Strymone fluvio Thraciae ex improvise advenas. ²³ Cum clangore instar nubis gregatim volantes grues. ²⁴ Sat. 6. 505. ²⁵ Object. ²⁶ Resp. Ad supplicium. ²⁷ Object. è persona Calvini.

(* Desde el amanecer, hasta el obscurecer.

Depositum tibi sospes erit: ²⁸ sed corpore trunco
Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.

At vindicta bonum vita jucundius ipsa.

180

²⁹ Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum, aut levibus videas flagrantia causis;
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit irae.

³⁰ Chrysippus non dicet idem, nec ³¹ mite Thaletis
Ingenium, dulcique ³² senex vicinus Hymetto,

185

Qui partem acceptae saeva inter vincla cicutae

³³ Accusatori nollet dare: plurima felix

Paulatim vitia, atque errores exuit omnes

Prima docens rectum ³⁴ sapientia: quippe minuti

Semper, et infirmi est animi, exiguique voluptas

190

*Ultio: continuo * sic collige, quod vindicta*

Nemo magis gaudet quam foemina. Cur tamen hoc tu

Evasisse putes, quos diri conscia facti

Mens habet attonitos, et ³⁵ surdo verberare caedit,

Occultum quatiente animo tortore flagellum?

195

Poenam autem vehemens, ac multo saevior illis,

Quas et ³⁶ Caeditius gravis invenit, aut ³⁷ Rhadamantus,

Nocte, dieque suum gestare in pectore ³⁸ testem.

²⁸ Quod si membri jactura, vel sanguine fuso ipsum poenas luisse vidissem, sat haberem.

²⁹ *Resp. Poëta*, indoctos quidem, et stultos imbecilles irae esse, ac vindictae cupidos; doctos, et sapientes non ita.

³⁰ Philosophus Stoicorum acutissimus. ³¹ Ipse Thales, unus è septem sapientibus Graeciae.

³² Socrates, qui sub falso crimine, quasi de Diis male sentiret, capitis damnatus datam à ministro publico cicutam intrepidus hausit.

³³ Anyto, Melito, Poëtae, vel Lyconi oratori. ³⁴ Philosophia moralis. * Sic argue, con-

clude. Foeminae maxime gaudent vindicta: sed foeminae sunt infirmi animi: Ergo etc. (*)

Θῆλυ δ' ἐυγονοῦ ψυχῆς ἐστὶ κακία, καὶ τάθος, οἷς καθ' ἐνάσσειον τῶν ἐπιτηδύματων ἐκθηλυνόμειδα: ἄρρεν δὲ ἀπάθης, καὶ ἀρετῆς, ὑφ' ὧν ἐγειρόμειδα, καὶ ῥωννύμειδα.

Philo Judaeus, de sacrificio Abelis. ³⁵ Tacito, non audito. ³⁶ Judex sub Vitellio severus. ³⁷ Unus è iudicibus apud inferos, Jovis ex Europa filius. ³⁸ Conscientiam carnificem.

(*) *Lat.* Foeminae partus animae est malum, et passio, quibus secundum unumquodque studiorum nostrorum effoeminamur: viri autem est aequanimitas, et virtus, quibus erigimur, et confirmamur.

39 Spartano cuidam respondit Pythia vates,
 Haud impunctum quondam fore, quod dubitaret 200
 Depositum retinere, et fraudem * jure tueri
 * Jurando: quaerebat enim quae numinis esset
 Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
 40 Reddidit ergo metu, non moribus, et tamen omnem
 41 Vocem adyti dignam templo, veramque probavit,
 Extinctus tota pariter cum prole, domoque, 206
 Et quamvis longa deductis gente propinquis.
 Has patitur poenas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, 42 cedo, si conata peregit? 210
 Perpetua anxietas, nec mensae tempore cessat,
 Faucibus ut morbo siccis, interque molares
 Difficili crescente cibo: sed vina misellus
 Expuit, 43 Albani veteris pretiosa senectus
 Displicet, 44 ostendas melius, densissima ruga 215
 Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
 Nocte brevem si forte indulsit cura soporem,
 Et toto versata toro jam membra quiescunt,
 Continuo 45 templum, et violati numinis aras,
 Et, quod praecipuis mentem sudoribus urget, 220
 Te videt in somnis: tua sacra, et 46 major imago
 Humana turbat pavidum, cogitque 47 fateri.
 Hi sunt qui trepidant, et 48 ad omnia fulgura pallent,
 Cum tonat, exanimes primo quoque murmure coeli,
 Non 49 quasi fortuitu, nec 50 ventorum rabie, sed 225

39 Glaucō: vide hanc historiam apud Herodotum, l. 6. * *Tmesis*. Jurejurando. 40 Filiis Milesii, qui deposuerant. 41 Vatis ex adyto, id est, loco templi intimo, inaccesso, ab (*) α, et δύν: responsum expertus est verum ipse cum universa sua familia paulo post extinctus. 42 Quod si voluntas puniatur, quanto magis qui velle in actum produxerit? 43 Vetustum, et pretio-

sum Albanum vinum. 44 Si offeras melius, etiam dulcissima, et optima vina illi acria sunt, atque ingrata, neque, mente aegra, palato sapiunt, aut stomacho arrident. 45 Templum in quo pejeravit urget illum in somnis. 46 Major effigie humana, et augustior, quales solent apparere umbrae. 47 Scelus suum. 48 Ut Caligula. 49 Ex Epicuri opinione. 50 Ex vulgi opinione.

(*) α, non, vel sine; δύν, duo, quasi locus sine duobus.

Ira-

Iratus cadat in terras, et vindicet ignis.
 51 Illa nihil nocuit, cura graviore timetur
 Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.
 Praeterea 52 (*) lateris 53 vigili cum febre dolorem
 Si coepere pati, missum ad sua corpora morbum 230
 Infesto credunt à numine, saxa Deorum
 Haec, et tela putant: 54 pecudem spondere sacello
 Balantem, et laribus 55 cristam promittere galli
 Non audent: *quid enim sperare nocentibus aegris*
Concessum? 56 vel quae non dignior hostia vitae? 235
Mobilis, et varia est ferme natura malorum,
 57 *Cum scelus admittunt, superest constantia: quid fas,*
 Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
 Criminibus: tamen ad mores natura recurrit
 Damnatos, fixa, et mutari nescia. *Nam quis* 240
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
 Quisquam hominum est, quem tu contentum videris
 uno
 Flagitio? 58 dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris 59 uncum, 245
 Aut 60 maris Aegaei rupem, scopulosque frequentes
 Exulibus 61 magnis: poena gaudebis amara
 Nominis invis: *tandemque fatebere laetus,*
Nec surdum, nec 62 Tiresiam quenquam esse Deorum.

51 Quod si viderit primam tempestatem nihil illi nocuisse. 52 Pleuritida. 53 Cujus calor somnum adimit. 54 Pro sanitate recuperanda vovere ovem, vel agnum. 55 Gallum, quem et Aesculapio solvit qui convaluit. 56 Vel quaenam pecus non est dignior vita, quam scelestus? 57 Ante scelus perpetratum abunde confidentes, post timidissimi, et sibi sceleris male consciis resipiscere volunt: non tamen possunt ipsi ad vitia prona, dulcedine jam, et consuetudine praepediti, atque abjecto pudore in vitiis confirmati. Nullum autem vitium desinit ubi incipit. Seneca. 58 Alio de crimine dabit brevi in catenas pedes suos, qui te perfide decepit. 59 Sat. 10. 66. 60 In exilii aliquam insulam in mari Aegaeo, hoc est, *Archipelago*. 61 Nobilibus. 62 Nec coecum, ut fuit Tiresias. *Metamorph. Ovid. 3.*

(*) Dolor lateris es el que nosotros decimos dolor de costado.

SATYRA XIV.

*Parentes reprehendit, qui, minus pie, ac caste coram liberis
videntes, malis exemplis, et prava institutione iis auctores
sunt aleae, gulae, crudelitatis, libidinis, luxus in aedificiis
extruendis, superstitionis, et portentosae avaritiae.*

PLurima sunt, Fuscine, et fama digna sinistra,
* Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quae monstrant ipsi pueris, traduntque parentes.

Si damnosa senem juvat alea, ludit et haeres
² Bullatus, parvoque eadem movet ³ arma ³ fritillo. 5

Nec de se ⁴ melius cuiquam sperare propinquo
Concedit juvenis, qui radere tubera terrae,
Boletum condire, et eodem ⁵ jure natantes
Mergere ⁶ ficedulas didicit nebulone parente,
Et ⁷ cana monstrante gula: cum ⁸ septimus annus. 10

Transierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto coenare paratu
Semper, et ⁹ à magna non degenerare culina.

¹⁰ **b** Mitem animum, et mores ¹¹ modicis erroribus
aequos 15

Praecipit, atque animos servorum, et corpora nostra
Materia constare putat, paribusque elementis?

An **c** saevire docet Rutilus, qui gaudet acerbo

* Quae etiam res praeclaras turpitudine inquinant. ¹ Filius adhuc puer bullam, ex praetextam gestans. Pers. Sat. 5. v. 31. ² Talos, aleas, et caetera ludi instrumenta. ³ Vasculo oblongo, è quo mittebantur tesserae, vel tali in tabulam: vide quae ad Martial. epigr. 14. lib. 4. ⁴ Quam de patre. ⁵ Condimento. ⁶ Aves, quod ficus edant, di-

ctas. ⁷ Cano patre guloso. ⁸ Puer in his deliciis enutritus ad septimum aetatis annum, quo dentes renascuntur. ⁹ Non desistere à paterno luxu ad victum frugaliorem. ¹⁰ Pater crudelis, dum in servos flagellis saevit, **b** clementiam quaeso, an **c** crudelitatem praecipit filio? proculdubio crudelitatem. ¹¹ Paucissimis vitiis corruptos.

Plagarum strepitu, et ¹² nullam (*) Sirena flagellis
Comparat ¹³ Antiphates trepidi laris, ac ¹⁴ (*2) Poly-
phemus? 20

Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
Uritur ardenti duo propter ¹⁵ lintea ferro.
Quid suadet juveni laetus stridore catenae,
(*3) Quem mire afficiant ¹⁶ inscripta ¹⁷ ergastula, carcer
Rusticus? expectas ut non sit adultera ¹⁸ Largae 25
Filia, quae nunquam maternos dicere moechos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Ut non ter decies ¹⁹ respiret? (*4) conscia matri
Virgo fuit: ²⁰ ceras nunc ²¹ hac dictante pusillas 29
Implet, et ad moechum dat ²² eisdem ferre ²³ cinaedis.
Sic natura jubet, *velocius, et citius nos*
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, ²⁴ magnis
Cum subeant animos auctoribus: unus et alter
Forsitan ²⁵ haec spernant juvenes, quibus arte benigna,
Et ²⁶ meliore luto finxit praecordia Titan: 35
Sed reliquos ²⁷ fugienda patrum vestigia ducunt,
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpae.
Abstineas igitur ²⁸ damnis, hujusce etenim vel

¹² Nullius Sirenis cantum ae-
que auditu jucundum putat, ac
flagellorum sonum. ¹³ Domus
suae carnifex, Antiphate Lestri-
gonum rege non mitior. ¹⁴ Cy-
clopum immanissimus. ¹⁵ Fur-
to subducta, *vel* amissa. ¹⁶ Cau-
terio inusti servi. ¹⁷ Sat. 8. 180.
¹⁸ Adulterae, sic Sat. 6. v. 240.
¹⁹ Ita multi sunt, ut numerari
nequeant uno spiritu, immo si-
ne crebra respiratione. ²⁰ Ta-
bellas ad moechum. ²¹ Matre
suo exemplo praemonstrante, *vel*

simpliciter dictante. ²² Quibus
mater dederat. ²³ Ministris tur-
pibus. ²⁴ Parentibus, et majo-
ribus. ²⁵ Declinent parentum
vitia. ²⁶ Prometheus Titanis ne-
pos, qui homines e luto formasse
fingitur, (*5) *ἔτι σε προμήθεως ἐπλα-
σε, καὶ ἐν πηλῷ γέγονας.* Cal-
limach. id est, quibus Deus in-
genium dedit ad virtutem pro-
nium. ²⁷ Prava exempla. ²⁸ Sce-
leribus, quae te, et filios per-
dent.

(*) *Sirena* accusativus Graecus à recto *Siren*. Erant autem Si-
renes tres sorores, filiae Acheloi fluminis, et Calliopes Nymphae,
quae juxta Pelorum promontorium cantus dulcedine nautas sopi-
bant, demergebant, et devorabant.

(*2) Duos hic Ulyssis socios vivos devoravit Aen. 3.

(*3) *A quien agradan sobremanera los esclavos marcados con hierro.*

(*4) *Complice de la madre.*

(*5) *Lat.* Si te Prometheus finxit, et ex luto factus es.

Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 Ex nobis geniti, quoniam *dociles imitandis* 40
Turpibus, ac pravis omnes sumus; et 29 Catilinam
 Quocunque in populo videas, quocunque sub axe:
 Sed nec 30 Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.
Nil dictu foedum, visuque, haec limina tangat,
Intra quae puer est: procul hinc, procul inde 31 puellae 45
 Lenonum, et cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reverentia: si quid
 Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos;
 (*) Sed 32 peccaturo obsistat tibi filius infans.
 Nam, si quid dignum censoris fecerit 33 ira, 50
 (Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum,
 Nec vultu dederit, morum quoque filius) et cum
 Omnia deterius tua per vestigia peccet,
 34 Corripies nimirum, et castigabis 35 acerbo
 Clamore; ac post haec 36 tabulas mutare parabis. 55
 37 Unde tibi frontem, libertatemque parentis,
 Cum facias pejora senex? vacuumque cerebro
 38 Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quaerat?
 39 (*2) Hospite venturo cessabit nemo tuorum:
 40 Verre pavimentum, nitidas ostende columnas: 60
 41 Arida cum tota descendat aranea tela:
 Hic 42 lavet argentum, vasa 43 aspera tergeat alter:
 Vox domini fremit instantis, virgamque tenentis.

29 Malos, et patriam evertere conatos, qualis fuit Catilina.
 30 Boni, et patriae assertores, qualis erat M. Brutus, et Cato Uticensis frater Serviliae matris Bruti. 31 Meretrices, et parasiti in alea, vino, et lascivis cantibus pernoctantes. 32 Ne pecces in illius malum exemplum.
 33 Nota Censoris. 34 Iron. 35 Acri increpatione. 36 Tabulas

testamenti mutare, et eum exhaeredare. 37 Supple sumes? 38 Et tibi quasi phrenetico adhibenda est, occipitio inciso, cucurbita. 39 Ut hospitem excipias, domum nitidam esse curas, cur non et sanctam? 40 Uxor tua fremit: *Verre pavimentum, etc.* 41 Aridis gaudens. 42 Alii legunt: *Laeve argentum.* 43 Caelata, et signis insculpta.

(*) Contengate, quando hayas de pecar, la presencia de tu hijo infante.

(*2) Quando esperas algun huesped, ninguno de tu casa está ocioso.

Ergo miser trepidas, ne stercore foeda canino
 Atria displiceant oculis venientis amici, 65
 Ne perfusa luto sit porticus, et tamen uno
 (*) Semodio scobis haec emendat servulus unus:
 Illud non agitas, ut sanctam filius omni
 Aspiciat sine labe domum, vitioque carentem?
 Gratum est, ⁴⁴ quod patriae civem, populoque dedisti, 70
 Si facis, ut patriae sit idoneus, utilis agris,
 Utilis, et bellorum, et pacis rebus agendis.
 Plurimum enim intererit, quibus artibus, et quibus hunc

tu

* *Moribus instituas*: b serpente Ciconia pullos
 Nutrit, et inventa per devia rura lacerta: 75
⁴⁵ Illi eadem sumptis quaerunt animalia pennis.
 Vultur, ⁴⁶ jumento, et canibus, crucibusque relictis,
 Ad foetus properat, partemque cadaveris affert:
 Hinc est ergo cibus magni quoque vulturis, et se
 Pascentis, propia cum jam facit arbore nidos. 80
 c Sed leporem, aut capream ⁴⁷ famulae Jovis, et ⁴⁸ ge-
 nerosae

In saltu venantur aves, tunc praeda cubili
 Ponitur: inde autem, cum se matura levabit
 Progenies, stimulante fame, festinat ad illam,
 Quam primum ⁴⁹ rupto praedam gustaverit ovo. 85
 Aedificator erat Centronius, et modo ⁵⁰ curvo

44 Quod filium genueris. * b *Malisne, exemplo Ciconiae, et Vulturis, an* * c *bonis, exemplo Aquilae, et accipitrum.* 45 Pulli jam pennati. 46 A cadaveribus jumenti, canum, aut furum in cruce pendentium praedam refert vultur ad pullos, quem in excelsissimis rupibus nidificare scribit Plinius lib. 10. cap. 6. non in arboribus, ut nos-
 ter hic. Atque hinc, ubi adoleverint illi vultures, assueto illo, et quo prius alebantur cibo, vescuntur. 47 Aquilae Jovis armigerae, altivolae. 48 Accipitres. 49 Ovo exclusa, et tenella progenies. 50 Portu in sinu Bajano, potius à curvo, quod Lacones Cajetam vocant, quam ab Aeneae nutrice dicto. *Virgil. Aeneid. 7. Gajetta.*

(*) Dimidio modio ramentorum è ligno, quod serra secatur, decidentium: quae ramenta hispanice dicuntur *Serrin*.

Litore Cajetae, summa nunc ⁵¹ Tiburis arce,
 Nunc ⁵² Praenestinis in moribus, alta parabat
 Culmina villarum, Graecis ⁵³ longeque petitis
 Marmoribus vincens ⁵⁴ Fortunae, atque ⁵⁵ Herculis ae-
 dem;

Ut spado vincebat Capitolia nostra ⁵⁶ Posides,
 Dum sic ergo ⁵⁷ habitat Centronius, imminuit rem:
⁵⁸ Fregit opes, nec parva tamen mensura relicta
 Partis erat, totam hanc ⁵⁸ turbavit filius amens,
 Dum meliore novas attolit marmore villas.

Quidam sortiti ⁵⁹ metuentem ⁶⁰ sabbata patrem,
⁶¹ Nil praeter nubes, et coeli ⁶² numen adorant:
 Nec distare putant humana carne ⁶³ suillam,
 Qua pater abstinuit, mox et ⁶⁴ praeputia ponunt:
 Romanas autem soliti contemnere leges,
 Judaicum ediscunt, et servant, ac metuunt, jus,
 Tradidit arcano quodcunque volumine ⁶⁵ Moses:
⁶⁶ Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti:
 Quaesitum ad fontem solos deducere ⁶⁷ verpos.

⁵¹ Urbis editae, utpote in monte sitae, in Sabinis ad lapidem ab urbe xvi. *Trivoli*. ⁵² Sat. 3. v. 190. ⁵³ Ex Aegypto, Numidia, etc. ⁵⁴ Praeneste, vel Romae. ⁵⁵ Tibure, vel etiam Romae. ⁵⁶ Claudii Caesaris eunuchus, et libertus, qui balnea extruxit magna in litore Bajano. ⁵⁷ Extruxit aedificia, quae habitet. ⁵⁸ Absumpsit, dilapidavit. ⁵⁹ Superstitiose colentem. *Ethnice*. ⁶⁰ Septimum quemque diem, qui Judaeis *sabbatum*, cessatio, est. ⁶¹ Quippe inter precandum coelum suspicientes unum tantum Deum agnoscunt Judaei, *mente sola unumque numen intelligunt*, etc. Tac. 5. hist. *Nubila de laquearibus expectatis*,

etc. Tertull. in Apologetico, et hinc praeter Judaeos jactatus Socrates ab Aristophane in nubibus. ⁶² Alii *Lumen* legunt, sed vide notam praecedentem. ⁶³ Qua abstinent Judaei ex instituto veteri, (*) *ὅτι διχῶλεϊ μὲν. & μυρύνεται ἢ ὑς θολερὰ, καὶ βαρβρόδυσ*. Philo Judaeus, lib. de Agric. Vide Satyr. 6. v. 161. ⁶⁴ Circumciduntur. ⁶⁵ Propheta ex sacra pagina notus. ⁶⁶ Non nisi eandem professis religionem praestare officium, viam, vel fontem monstrandi, seu aliud quodvis. ⁶⁷ Circumcisos Judaeos ob renudatam verpam, ab *ἔρπον* lumbrico: vide J. C. Scal. 1. l. de causis Linguae Latinae. 28.

(*) *Lat.* Quoniam ungulam scissam habet: non ruminat autem sus sordidus, atque coeno volutatus.

(*) Sed pater in causa, (*2) cui septima quaeque fuit lux
Ignava, et partem vitae non attigit ullam. 106

Sponte tamen juvenes imitantur caetera, solam
Inviti quoque avaritiam exercere ⁶⁸ jubentur.

Fallit enim ⁶⁹ *vitium* (*3) *specie* ⁷⁰ *virtutis*, et umbra,
Cum sit triste habitu, vultuque, et veste severum. 110

Nec dubie tanquam frugi laudatur avarus,

Tanquam parcus homo, et rerum tutela suarum

Certa magis, quam si fortunas servet easdem

⁷¹ Hesperidum serpens, aut ⁷² Ponticus: adde quod
hunc de 114

Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum

Artificem: quippe his crescunt patrimonia * fabris;

Sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt

* Incude assidua, semperque ardente * camino:

Et pater ergo ⁷³ animi felicitatis credit avaros,

Qui mirantur opes, ⁷⁴ qui nulla exempla beati 120

Pauperis esse putant; juvenes hortantur, (*4) ut illam

Ire viam pergant, et eidem incumbere sectae.

Sunt quaedam vitiorum elementa, his protinus illos

Imbuit, et cogit ⁷⁵ minimas ediscere sordes:

Mox acquirendi docet insatiabile votum. 125

Servorum ventres ⁷⁶ modico castigat iniquo

Ipsae quoque esuriens: neque enim omnia sustinet unquam

68 A parentibus instituuntur.

69 Avaritia, vel generaliter omne vitium. 70 Frugalitatis. 71

Pervigil draco custos aureorum

malorum in horto Hesperidum

filiarum Atlantis. 72 Draco apud

Colchos in Ponto aurei velleris

à Phryxo suspensi custos. * *Me-*

taphor. à *fabrili arte.* 73 *Supp.*

esse, vel, animi felices. Hellen-

nismus. 74 Qui neminem pau-

perem judicant beatum. 75 Tri-

parcae hujus, et sordidae avari-

tiae principia, et praecepta vide

à Theophrasto expressa in cha-

racteribus Ethicis, *περὶ μικρο-*

λογίας, et *περὶ βδελυρίας.* 76

Cibi demensi. (*5) *φειδωνίῳ μέ-*

τρῶ. Theoph. *περὶ βδελυρίας.*

(*) Haec ideo hi faciunt, quod patribus etiam Judaeis, idem-
que facientibus nati sunt.

(*2) Qui in Sabbato ab omni opere cessabat.

(*3) *Con capa de virtud.*

(*4) *Que sigan aquella senda.*

(*5) *Lat. Avarâ mensurâ.*

Mucida ⁷⁷ coerulei panis consumere frusta,
 Hesternum solitus medio servare ⁷⁸ minuta
⁷⁹ Septembri, nec non differre in tempora coenae 130
 Alterius ⁸⁰ concham, aestivi cum parte ⁸¹ lacerti
⁸² Signatum, vel dimidio, putrique siluro,
 Filaque sectivi numerata includere porri.
 Invitatus ad haec aliquis ⁸³ de ponte (*) negabit.
Sed quo divitias haec per tormenta coactas, 135
*Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis? (*2)*
 Interea pleno cum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
Et minus hanc optat, qui non habet: ergo paratur
 Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum: 140
 Et proferre libet fines: majorque videtur,
 Et melior vicina seges; mercaris, et hanc, et
 Arbusta, et densa montem qui canet ⁸⁴ oliva:
 Quorum si pretio dominus non vincitur ullo,
 Nocte boves macri, lassoque famelica collo 145
 Armenta ad virides hujus mittuntur aristas:
 Nec prius inde domum, quam tota ⁸⁵ novalia saevos
 In ventres abeant, (*3) ut credas falcibus actum.
 Dicere vix possis, quam multi talia plorent,
 Et quot venales ⁸⁶ injuria fecerit agros! 150
 * Sed qui sermones? quae foedae buccina famae?
 (*4) Quid nocet hoc? inquit, ⁸⁶ tunicam mihi malo lupi-
 pini,
 Quam si me toto laudet vicinia pago,
⁸⁸ Exigui ruris paucissima farra secantem.

77 E mucore. 78 Cibum è variis minutatim concisis. 79 Quo mense obsonia citissimè corrumpuntur. 80 Satyr. 3. vers. 293. 81 Pisciculi. 82 Signo apposito ad fraudes servorum cavendas. 83 Mendicus, Sat. 4. vers. 116. 84 Oleis flore candidis. 85 Novalis segetes, et fructus depascantur macri, lassique boves. 86 Potentum, qui coëgere pauperes vendere agros. * Objectio. 87 Siliquam lupini leguminis. *Populus me sibilat, ut mihi plaudo.* Horat. 88 Parvae messis dominum.

(*) No aceptará el convite.

(*2) Alii addunt: *Ut locuples moriaris, egenti vivere fato?*

(*3) De manera, que parezca que las han segado.

(*4) ¿Qué daño me puede hacer á mi el que dirán?

⁸⁹ Scilicet et morbis, et debilitate carebis, 155
 Et luctum, et curam effugies, et tempora vitae
 Longa tibi post haec fato meliore dabuntur,
 Si tantum culti solus possederis agri,
 Quantum sub ⁹⁰ Tatio populus Romanus arabat.
 Mox etiam fractis aetate, ac ⁹¹ Punica passis 160
 Praelia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque ⁹² Molossos,
 Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
 Vulneribus, merces ea sanguinis, atque laboris:
 Nullis visa unquam meritis minor, aut ⁹³ ingratae
 Curta fides patriae: saturabat ⁹⁴ glebula talis 165
 Patrem ipsum, turbamque casae, qua foeta jacebat
 Uxor, et infantes ludebant quatuor, ⁹⁵ unus
⁹⁶ Vernula, tres ⁹⁷ domini: sed magnis fratribus horum
⁹⁸ A scrobe, vel sulco redeuntibus altera coena
 Amplior, et grandes fumabant * pultibus ollae. 170
 Nunc modus hic ⁹⁹ agri nostro non sufficit horto.
 Inde fere scelerum causae, nec plura venena
 Miscuit, aut ferro grassatur saepius ullum
 Humanae mentis vitium, quam saeva cupido
¹ Indomiti census: *Nam dives qui fieri vult,* 175
Et cito vult fieri. Sed quae reverentia legum?
Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?
 Vivite contenti casulis, et collibus istis,
 O pueri, ² Marsus dicebat, et Hernicus olim,
 Vestinusque senex, panem quaeramus aratro. 180
 Qui satis est mensis; laudant hoc ³ numina ruris,

⁸⁹ Haec Poëta cum irrisione.
⁹⁰ Duce Sabinorum in urbis partem à Romulo accepto. ⁹¹ Adversus Carthaginenses in Sicilia, Italia, Africa. ⁹² Epirotarum regem: Molossia a. pars Epiri est. ⁹³ Neque ingrata, aut parca nimis videbatur patria, quae tam bene meritis tantulam rependeret mercedem. ⁹⁴ Duorum jugerum. Plin. 18. lib. 2. c. ⁹⁵ E quibus unus, etc. ⁹⁶ Ex serva natus. ⁹⁷ Filii familias ingenuae nati. ⁹⁸ Podiando, vel

arando. * Fiebat puls ex aequis partibus farinae, frumenti, et fabarum, aut hordei. Alex. ab Alexand. cap. 11. lib. 3. Pulte autem, non pane, vixerunt longo tempore Romani. Plin. lib. 18. cap. 8. Valer. Max. lib. 2. cap. 5. ⁹⁹ Priscorum fundi, id est, duorum jugerum. ¹ Insatiabilis, infiniti. ² Italiae populi. ³ Liber, et alma Ceres, vestro si munere tellus Chaoniam pingui glandem mutavit arista.

Quorum ope, et auxilio gratae post munus aristae
 Contingunt hominis veteris fastidia quercus.
 Nil ⁴ vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
 Per glaciem perone tegi, qui ⁵ summovet Euros 185
 Pellibus inversis: peregrina, ignotaque nobis
Ad scelus, atque nefas, quodcunque est, purpura ducit.
 Haec illi veteres praecepta minoribus: at nunc
 Post finem autumnii media de nocte supinum
 Clamosus juvenem pater excitat: ⁶ accipe ceras. 190
 Scribe, puer, vigila, causas age, perlege ⁷ rubras
 Majorum leges, aut ⁸ vitem posce ⁹ (*) libello.
 Sed caput ¹⁰ intactum buxo, naresque pilosas
 Annotet, et grandes miretur ¹¹ Laelius alas.
 Dirue Maurorum ¹² attegias, castella ¹³ Brigantum, 195
¹⁴ Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
 Afferat: aut longos castrorum ferre labores
 Si piget, et trepido ¹⁵ solvunt tibi cornua ventrem
 Cum lituis audita; pares quod vendere possis
¹⁶ Pluris dimidio, nec te fastidia mercis 200
 Ullius subeant ablegandae ¹⁷ Tiberim ultra:
 Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
 Unguenta, et corium: ¹⁸ *lucri bonus odor ex re*

4 Nihil admittet sceleris contra naturae, et patriae leges, qui parvo contentus secundum naturam vivit. 5 Ventorum frigus depellit. 6 Tabellas cereas. 7 Pers. Sat. 5. v. 90. 8 Centurionis munus, qui vitem gestabat, qua milites puniret. Livius, lib. 57. Plutarch. in Galba L. El. Plin. lib. 14. cap. 1. etc. Sat. 8. v. 247. 9 Libello supplice. 10 Pectine è buxo intactum, i. e. impexum, ut incultus etiam strenuus appareas. 11 Imperator. 12 Mapalia. 13 Britannorum in septentrionali parte Albionis insulae. 14 Ut sexagenarius, et emeritus signiferi munere, seu

opibus honoreris: vide Martialis epigr. 58. lib. 6. f. 15 Musculi n. qui retrimentorum meatus claudunt, animae per timorem intro fugiente calore, et virtute destituti laxant vincula. Aristot. probl. et Macrobi. Sat. 7. c. 11. quo aureo imbri conspersum, ac reprehensum introducit Dionysium Aristophanes in βατραχία. (*2) 16 Dimidio pluris quam stetit. 17 Trans Tiberim n. foetida opera, et sulphurata, et excoriationes exercebantur: vide quae ad Martialis epigr. 42. lib. 1. b. 18 Respicit ad notum illud Vespasiani de vectigali è lotio. Sueton. Vespas. cap. 23.

(*) Memorial. (*2) βατραχομουμαχία, ranarum pugna.



Qualibet : illa tuo sententia semper in ore
 Versetur diis, atque ipso Jove digna, ¹⁹ Poëtae: 205
Unde habeas, quaerit nemo; sed oportet habere.

Hoc monstrant vetulae ²⁰ pueris poscentibus assem:
 Hoc discunt omnes ante alpha, et beta puellae.

Talibus instantem monitis quemcunque parentem
 Sic possum affari : dic, ô vanissime, quis te 210

²¹ Festinare jubet ? meliorem ²² praesto ²³ magistro

Discipulum : securus abi, vinceris, ut Ajax

Praeteriit ²⁴ Telamonem, ut ²⁴ (*) Pelea vicit Achilles.

Parcendum est teneris : ²⁵ nondum implevere medullas

Nativae mala nequitiae : cum pectere barbam 215

Coeperit, et longi mucronem admittere ²⁶ cultri,

Falsus erit testis, vendet perjuriam summa

Exigua, Cereris ²⁷ tangens aramque, pedemque :

²⁸ Elatam jam crede nurum, si limina vestra

²⁹ Mortifera cum dote subit : ³⁰ quibus illa premetur

Per somnum digitis ? nam quae terraque, marique 221

Acquirenda putes, * brevior via conferet illi.

* *Nullus enim magni sceleris labor* : ³¹ haec ego nunquam

Mandavi, dices olim, nec talia suasi.

³² Mentis causa malae tamen est, et origo penes te. 225

Nam quisquis magni census praecepit amorem,

Et ³³ laevo monitu pueros producit avaros,

19 Ennii, ab Euripidis Bellerophonte sumpta; qui tamen hoc ironice dixit. 20 Parvulis. Sat. 3. 143. 21 Ante annos avaritia filium inquinare. 22 Praestabo. 23 Te patre qui docuisti. 24 Ut illi patres suos fortitudine, ita te filius tuus avaritia, nequitia, et omni scelere superabit. 25 Vitia patria nondum firmam aetatem nacta sunt. 26 Novaculae ad barbam radendam, id est, ubi adoleverit. 27 Jurantibus aram tangere mos e-

rat. 28 Proculdubio uxorem suam filius tuus veneno peremptam ad funus efferet. 29 Quanta sit illi exitii causa. 30 Aconito infectis, quibus si mulieris genitalia tractentur, praesentanea mos est : hoc Calpurnio Bestiae objecit M. Cecilius. * Neque enim res ardua est perpetrare scelus aliquod magnum: praeceps est ad scelus via. 31 *Excusat pater.* 32 *Respondet Poëta.* 33 Iniquo, inhonesto.

(*) *Pelea* est accusativus Graecus, à recto *Peleus*.

Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
 Dat libertatem, totas effudit habenas
 Curriculo: quem si revoces, subsistere nescit, 230
 Et te contempto rapitur, metisque relictis.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas: ³⁴ adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Cum dicis juveni ³⁵ stultum, qui donet amico,
 Qui paupertatem levet, attollatque, propinquis 235
 Et spoliare doces, et ³⁶ circumscribere, et omni
 Crimine divitias acquirere, ³⁷ quarum amor in te est,
 Quantus erat patriae Deciorum in pectore, quantum
 Dilexit Thebas, ³⁸ si Graecia vera, ³⁹ Menoecceus,
⁴⁰ In quarum sulcis legiones dentibus anguis 240
 Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capessunt
 Continuo, tanquam tubicem surrexerit una.
 Ergo ⁴¹ ignem, cujus scintillas ipse dedisti,
 Flagrantem late, et rapientem cuncta videbis. 244
 Nec tibi parceretur misero, ⁴² trepidumque magistrum
 In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
 Nota Mathematicis ⁴³ genesis tua; (*2) sed ⁴⁴ grave tardas
 Expectare ⁴⁵ colos, morieris ⁴⁶ stamine nondum
 Abrupto; jam nunc obstas, et vota moraris,
 Jam torquet juvenem longa, et ⁴⁷ cervina senectus. 250

34 Etiam ultra patris praecepta peccandi licentiam sibi arrogabunt. 35 Eum esse stultum, qui donet amico. 36 Fraude excipere. 37 Quas divitias tu amas, quantum Decii pater, et filius patriam, qui se pro legionibus Roman. devoverunt. Sat. 8. v. 258. 38 Sat. 10. v. 174. 39 Qui oraculi monitu edoctus Thebas non capi posse, si se devoveret, gladio se transfixit. Papin. 10. lib. Thebaidos, et Philostratus l. Icon. 1. (*) λόγιον γὰρ τι ὁ Τυρσίως λέγει, etc. 40 Hanc

de Cadmo fabulam vide in *Metamorph. Ovid.* 2. lib. 41 Avaritiae flammam. 42 Filius te patrem tollet, ut leo magistrum suum Domitiani tempore. Mart. lib. Spectaculorum, 10. epigram. 43 Aetatis tuae longitudo ex horoscopo nativitatis tuae inquiretur à filio. *Patrios inquiret in annos Filius.* Ovid. 44 Grave erit filio tuo expectare fatum tuum. 45 Parcarum. 46 Naturalis vitae modo. 47 Longaeva, ut cervi, filio nimis longa visa.

(*) Lat. Hoc enim Divinum responsum id est, hoc oraculum, Tiresias dat. (*2) At molestum erit filio tuo exspectare, donec morbo, aut senectute moriaris; ideoque te veneno occidet.

Ocyus

Ocyus ⁴⁸ Archigonem quaere, atque eme ⁴⁹ quod Mi-
thridates

Composuit: si vis ⁵⁰ aliam decerpere ficum,
Atque ⁵¹ alias tractare rosas, medicamen habendum est,
Sorbere ante cibum quod debeat, aut ⁵² pater, aut ⁵³ rex,
Monstro voluptatem egregiam, cui nulla ⁵⁴ theatra,
Nulla aequare queas praetoris ⁵⁴ pulpita lauti: 256

(* Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, aerata multus in arca
Fiscus, et ⁵⁵ ad vigilem ponendi Castora nummi,
⁵⁶ Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, et res
Non potuit servare suas; ergo ⁵⁷ omnia Florae, 261
Et ⁵⁸ Cereris licet, et ⁵⁹ Cybeles ⁶⁰ aulaea relinquo;
⁶¹ Tanto majores humana negotia ludi.

An magis oblectant animum jactata ⁶² petauro
Corpora? ⁶³ quique solent rectum descendere funem, 265
Quam tu, ⁶⁴ Corycia semper qui puppe moraris,
Atque habitas Coro semper tollendus, et Austro

48 Medicum. 49 Antidotum. Sat. 6. ultima linea. 50 Alium videre autumnum. 51 Aliud videre ver, id est, in alium annum vivere. 52 Qui malos habet filios. 53 Qui malos habet subditos. 54 Ludos scenicos. 55 Ad templum Castoris, ex more divitum, qui thesauros in templis deponere soliti erant, quasi jam securi de iis, quae Deorum tutelae credidissent. (*2) *ἔθος γὰρ τοῖς παλαιοῖς τὰ χρήματα εἶναι τοῖς ἱεροῖς ταμίειν.* Thucydidis scholiastes. 56 Ex quo in templo Martis compilatae fuerunt arcae, ipsiusque Dei galea furto surrepta: vide Mart. epigram. 72. lib. 6. et Anthologiae,

lib. 2. cap. 25. de Eutyehida. 57 Floralia. Pers. Sat. 5. 178. 58 Ludos Cereales, vide Ang. Politiani miscell. c. 85. 59 Megalesia. 60 Sat. 6. v. 69. 61 Haec avarorum hominum negotia, et immodici labores ad augendam omni modo rem, in tantum superant omnia ludorum genera. 62 Rota, vel circulo ligneo, per quem saltando se jactabant Petauristae. Manlius l. 3. ibique Scallig. 63 (*3) Funambuli. 64 E Cilicia. Corycus autem promontorium, seu mons Ciliciae, in quo antrum Corycaeam, ubi optimum nascitur crocum. Est et nomen promontorii Cretae.

(* Si consideras quanto riesgo de perder la vida cuestan los acrecentamientos de las casas.

(*2) Lat. Mos enim antiquis erat, divitias in templis reponere: Hispan. depositar.

(*3) Volatines.

Per-

Perditus, * ac villis sacci mercator ⁶⁵ olentis ?
 Qui gaudes pingui antiquae de litore Cretae
⁶⁶ Passum, et ⁶⁷ (*) municipales Jovis advexisse lagenas?
⁶⁸ Hic tamen ancipiti fingens vestigia planta 271
 Victum illa mercede parat, ⁶⁹ brumamque, famemque
 Illa reste cavet: tu propter mille talenta,
 Et centum villas temerarius: aspice portus,
 Et plenum magnis trabibus mare: ⁷⁰ plus hominum est
 jam 275

In pelago: veniet clasis, quocumque vocarit
 Spes lucri, nec ⁷¹ Carpathium, ⁷² Getulaque tantum
 Aequora transiliet, sed, longe ⁷³ Calpe relicta,
 Audiet Herculeo ⁷⁴ stridentem gurgite solem.
 Grande operae pretium est, ut tenso ⁷⁵ folle reverti 280
 Inde domum possis, tumidaque superbus aluta.
⁷⁶ Oceani monstra, et ⁷⁷ juvenes vidisse marinos.
 Non unus mentes agitat furor: ⁷⁸ ille ⁷⁹ sororis
 In manibus vultu ⁸⁰ Eumenidum terretur, et ⁸¹ igni:
⁸² Hic ove percusso mugire Agamemnona credit, 285

* Alii legunt à Siculis. 65 O-
 lentis mercem aliquam foetidam.
 66 Liquorem ex uvis ad solem
 passis. *Columella* 32. l. c. 39. 67
 Vinum Cretense in lagenis. Ju-
 piter enim in Creta natus est,
 ita Sat. 4. v. 33. siluros appella-
 vit *Crispini municipales*. 68 Fu-
 nambuli tamen, et petauristae
 hos subeunt labores, et pe-
 ricula, quo sibi ad vitam ne-
 cessaria acquirant: tu, ut immo-
 dica, et superflua, tanto iis in-
 saniores, et dementior. 69 Fri-
 gus brumae. 70 Plures navigant
 jam, quam terram colunt. 71 Ex-
 tremum maris mediterranei, à
 Carpatho insula denominatum.
 72 Lybica. 73 Altera ex Her-
 culis columnis in Hispania sita,
Gibraltar. Altera in Africa sita,

Abyla: hoc est, Nautae, qui
 longe post se reliquerunt Her-
 culis columnas, audient in mari
 Atlantico, etc. 74 Quem Posi-
 donius Philosophus, atque è Poë-
 tis nonnulli finxerunt occiden-
 tem in aequore stridere, uti can-
 dens ferrum in aqua. 75 Sac-
 culo è corio nummis pleno. 76
 Monstra natantia. Horat. 1. lib.
 Od. 3. cete, balaenas. 77 Tri-
 tonas, et Sirenas. 78 Orestes,
 ut est apud Euripidem. 79 E-
 lectrae. 80 Furiarum, quas ubi
 Orestes pacasset, nominavit Eu-
 menides à benevolentia. Sophoc.
 in Oedipode in Colono. 81 Fa-
 cibus. 82 Ajax apud Sophoc.
 mente captus duos boves pro
 Agamemnone, et Ulysse flagellat.

(*) *Paisanas de Jupiter.*

Aut Ithacum : ⁸³ parcat tunicis licet , atque lacernis ,
⁸⁴ Curatoris eget , qui navem mercibus implet
 Ad summum latus , et ⁸⁵ tabula distinguitur unda ,
 Cum sit causa mali tanti , et discriminis hujus
⁸⁶ Concisum argentum in titulos , faciesque minutas. 290
 Occurrunt nubes , et fulgura : solvite funem ,
⁸⁷ Frumenti dominus clamat , piperisque coëmptor ;
 Nil color hic coeli , nil ⁸⁸ fascia nigra minatur ,
⁸⁹ Aestivum tonat : infelix ac forsitan ipsa
 Nocte cadet fractis trabibus , fluctuque premetur 295
 Obrutus , et ⁹⁰ zonam laeva , morsuque tenebit.
 Sed cujus votis modo non suffecerat aurum ,
 Quod ⁹¹ Tagus , et rutila volvit ⁹² Pactolus arena ,
 Frigida ⁹³ sufficient velantes inguina panni ,
 Exiguusque cibus : mersa rate naufragus assem 300
 Dum rogat , et ⁹⁴ picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis , cura majore , metuque
Servantur : misera est magni custodia census.
 Dispositis praedives ⁹⁵ hamis vigilare cohortem
 Servorum noctu ⁹⁶ Licinus jubet , attonitus pro 305
⁹⁷ Electro , ⁹⁸ signisque suis , Phrygiaque columna ,
 Atque ⁹⁹ ebore , et ¹ lata testudine : ² dolia nudi
 Non ardent ³ Cynici : si fregeris , altera fiet

83 Etsi non laceret vestes more furiosorum mercator. 84 Tamen insanus est , hominibus vero nequam , et male sanis interdici bonis solebat , curatore dato. 85 Satyr. 12. vers. 58. 86 Nummi titulis , et imaginibus principum signati. 87 Mercator. 88 Atræ nubis circulus. 89 Brevis temporis est hoc tonitru , quale aestivum solet è calore. 90 Cingulum , in quo nummi reconditi , laeva manu , vel ore tenebit mordicus , dum dextra dirigit tabulam , cui innititur. 91 Auriferi fluvii in Lusitania... 92... et Lydia. 93 Post naufragium. 94 Sat. 12. v. 28. et Pers. Satyr. 1. v. 82. 95 Uncis ferreis. Turneb. 19. 23. vasa aquaria in-

telligit in promptu ad extinguenda incendia , ab hama , cum hamus penultimam habeat longam , ἀμαίς καὶ σνάφαις , etc. Plutarch. de animalium industria , et Plin. Jun. l. ep. 10. L. nam salutem , parag. ut curam II. de offic. Praef. vigilum. Ut curam adhibeant omnes inquilinos admonere , ne negligentia aliqua incendii casus oriatur ; praeterea ut aquam unusquisque in coenaculo habeat , jubetur admonere. 96 Dives. Sat. 2. Pers. 97 Poculis ex electro. 98 Statuis. 99 Sat. 11. v. 123. 1 Eadem Satyr. v. 93. 2 Dolia fictilia. Plin. 31. l. 12. c. 3 Diogenis , et aliorum Cynicorum.

Cras domus, aut eadem + plumbo commissa manebit.
 Sensit Alexander, testa cum vidit in illa 310
 5 Magnum habitatorem, quanto 6 felicior hic, qui
 Nil cuperet, quam qui 7 totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis aequanda pericula rebus.
 8 Nullum numen abes, si sit prudentia; sed te
 Nos facimus, Fortuna, deam: mensura tamen quae 315
 Sufficiat census, si quis me consulat, edam:
 In quantum sitis, atque fames, et frigora poscunt,
 Quantum, 9 Epicure, tibi parvis suffecit in hortis,
 Quantum 10 Socratici ceperunt 11 ante penates.
 Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit. 320
 12 Acribus exemplis videor te claudere: misce
 Ergo aliquid 13 nostris de moribus, effice 14 summam
 Bis septem ordinibus quam lex dignatur Othonis:
 Hoc quoque si 15 rugam trahit, extenditque labellum,
 Sume 16 duos equites, fac tertia quadringenta: 325
 Si nondum implevi gremium: si panditur ultra:
 Nec Croesi fortuna unquam, nec Persica regna
 Sufficient animo, nec divitiae 17 Narcissi,
 Indulsit Caesar cui Claudius omnia, 18 cujus
 Paruit imperiis uxorem occidere jussus. 330

4 Per ferruminationem, aut plumbationem, *μονόβδωσι*: erat ergo fictilis. 5 Diogenem affectibus majorem. 6 Alludit ad illud: *Alexander nisi essem, Diogenes esse velim.* 7 Imo plures, Sat. 10. v. 168. 8 Eadem, Sat. 10. v. 368. 9 Qui hortum colens olere, polenta, et aqua contentus, cum ipso Jove de felicitate contenderit. 10 Frugalis Socratis domus. 11 Ante Epicurum. 12 Si te intra horum frugalitatis terminos coangustem. 13 Liberior indulgete opi-

bus accumulandis, et velificare divitiis, quod nos hodie facimus. 14 Sat. 3. v. 154. 15 Non tibi arrideat, sed te cogat. 16 Duorum equitum census octingenta H. S. (*) 17 Liberti Claudii ditissimi. Sueton. Claud. 28. c. 18 Neque enim Claudius Messalinam uxorem quae nupsit Silio, Sat. 10. v. 330. interfecisset, nisi properasset index, delatorque adulterii, et quodam modo imperator caedis Narcissus. Tac. Annal. 18.

(*) De sestertiis consule annotationes in Cornelium Nepotem à me in Hispanum sermonem versum, et Matrili editum anno 1775.

SATYRA XV.

Aegyptiorum superstitionem ridet: mox crudelitatem eorum execratus narrat, quam avide quidam ex Aegyptiis hostem captum discerpserint, crudumque voraverint.

Quis nescit, Volusi Bithynice, * qualia demens
 Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
 Pars haec: illa ¹ pavet saturam serpentibus ² Ibin:
 Effigies ³ sacri nitet aurea ³ Cercopithecii,
⁴ Dimidio magicae resonant ubi Memnone chordae, ⁵
 Atque ⁵ vetus Thebae centum jacet obruta portis.
 Illic ⁶ coeruleos, hic piscem fluminis, illic

* (*) Σέβασσι μέντοι προνοδείλης, κίνας, αἰλάρης, λύνης: πῖνυά, ἰβίδας καὶ ἱέρακας: ἰχθύων, etc. Philo Jud. lib. de decalogo, rationem vide apud Lucian. (*2) περὶ ἀστρολογίας. (*3) τὸν ἄπιν ἐν Μέμφει, etc. τὸν τράγον ἐν Μένδητι, τὸν κροκόδειλον ἐν τῇ Μυρίδος λίμνῃ. Diod. Sic. 1. 1. (*4) Οἱ μὲν ναοὶ κάλλιφοι, etc. (*5) ἔνδον δὲ ἦν ζητῆς τὴν θεόν, ἢ τιθηνὸς ἔστιν, ἢ ἰβίς, ἢ τράγος, ἢ ἄλκρος. Lucian. ἕικονες, et Pomp. Mela, 1. 1 Superstitiose veneratur: vide Diod. Sic. 1. 1. 2 Avem Ciconiae similem, quae angues, et locustas vorat, atque hinc Aegyptiis numinis loco est. Plin. 28. cap. 10. lib. 3 Simiae caudatae, sacrae, et pro Deo ha-

bitae. 4 Ubi dimidia pars Colossi saxei Memnonis (altera n. pars motu terrae corruerat) solis Orientis radiis icta sonum vocalem citharae edebat, magica (ut creditum) arte (*6) ἀκῆσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκείνου τὸν Μέμνονα ἠχῶντα πρὸς ἀρίσκοντα τὸν ἥλιον. Luc. (*7) φιλοψυδ. et idem in τόξῃ. Pausan. in Atticis. Philostratus in Iconibus. Plin. 36. 1. 7. c. Strab. 17. 1. 5 A Busiride condita in Aegypto, (*8) ἐκάλτομυλος: vide et Sat. 13. 17. 6 Pisces maris coerulei, vel lege *Eluros*, qui sunt è felium genere (*9) πρὸς τὰς ἀσπίδας θανάσιμον δακνῆσας ἐνθετοί. Diod. Sic. 2. 1. et Herodot. lib. 2. et supra ex Luciano, et Philone.

(*1) *Lat.* Colunt quidem crocodilos, canes, feles, lupos, aves, ibides, accipitres: piscium, etc.

(*2) *Lat.* De Astrologia.

(*3) *Lat.* Apim in Memphi, etc. Hircum in Mendeti, Crocodilum in Maeotidi palude.

(*4) *Lat.* Populi pulchri.

(*5) *Lat.* Intus autem erat, quem quaesieris Deum, simia, ibis, hircus, feles. (*6) *Lat.* Imagines.

(*7) *Lat.* Audiunt mirum illum Memnonem sonantem ad placentem solem. (*8) *Lat.* Centum portarum.

(*9) *Lat.* Ad aspides mortem morsu inferentes apti.

Oppida tota ⁷ canem venerantur, nemo ⁸ Dianam:
⁹ Porrum, et cepe nefas violare, ac frangere morsu.
 O sanctas gentes, quibus haec nascuntur in hortis 10
 Numina! ¹⁰ lanatis animalibus abstinet omnis
 Mensa: nefas illic ¹¹ foetum jugulare capellae.
 Carnibus humanis vesci licet: attonito cum
 Tale super coenam facinus narraret Ulysses
¹² Alcinoos; bilem, aut risum fortasse ¹³ quibusdam 15
 Moverat, ut mendax ¹⁴ aretalogus: ¹⁵ in mare nemo
 Hunc abicit, saeva dignum, ¹⁶ veraque Charybdi,
 Fingentem ¹⁷ immanes Laestrygonas, et Cyclopas?
 Nam ¹⁸ citius Scyllam, vel ¹⁹ concurrentia saxa
 Cyanes, ²⁰ plenos et tempestatibus utres 20
 Crediderim, aut tenui ²¹ percussum verbere Circes,
 Et cum remigibus grunisse Elpenora porcis.
²² Tam vani capitis populum Phaeaca putavit?
 Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
 De ²³ Corcyraea temetum deduxerat urna: 25

7 Anubin. Sat. 6. 533. 8 Quae tamen canum, et venationis praeses est: in urbe tamen Bubastici eam tradit Herodot. 2. lib. 9 Quod crescendi, et minuendi vices habeat Lunae contrarias; et alias abstinentiae, et consecrationis fructuum rationes, vide apud Diod. Sic. 1. l. 10 Ovis. 11 Haedum. 12 Regi Phaeaciae, id est, Corcyrae, apud quem labores suos narrantem facit Ulysses Homerus Odyss. 7. 8. 9. 13 E Phaeacibus accumbentibus. 14 Placentia narrans, ab ἀπειρος, gratus, et (*) λέγω, et Turn. 10. 12. Casaubonus tamen ad Suetonii August. cap. 74. aretalogos exponit, parasitos Philosophos, et quos Seneca epist. 29. vocavit circulatores Philosophos, qui in conviviis lautiorum, quae frequentabant, de virtutibus, et vitiis disceptabant, qualem An-

tidoti refert Athenaeus lib. 6. c. 9. vid. etiam quae Jos. Scalig. ad Auson. lib. 2. c. 5. 15 Quasi dicat Phaeacum quispiam indignatus Ulysses. 16 Non qualem iste fingit, voragine naves absorbente, sed vera immergendum. 17 Formiis in Italia, et in Sicilia esse, qui carnibus humanis vescuntur. 18 Citius haec crediderim, quam esse (*2) ἀνθρώπων φάγους. 19 Scopulos sub Thracio Bosphoro, qui non multum à se invicem distantes navigantibus concurrere videntur: dicuntur et Symphlegades. 20 Ventos in utre inclusos, Ulyssi ab Aeolo datos. 21 Elpenorum cum aliis remigibus Circes virga tactum, in porcos, et alias pecudes mutatos. 22 Tam nullius cerebri, crassique ingenii esse nos? 23 Vinum Corcyrae insulae Phaeacum in mari Jonio Corfu.

(*) Lat. dico. (*2) Lat. Hominum devoratores.

Solus enim hoc Ithacus ²⁴ nullo sub teste canebat.

Nos miranda quidem, sed nuper consule * Junio,
Gesta super ²⁵ calidae referemus moenia ²⁶ Copti;
Nos vulgi scelus, et cunctis graviora ²⁷ cothurnis:
Nam scelus ²⁸ à Pyrrha, quanquam omnia ²⁹ syrmeta vol-
vas, 30

Nullus apud tragicos populus facit: accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit aevo.

Inter finitimos vetus, atque antiqua similtas,
Immortale odium, et nunquam sanabile vulnus
Ardet adhuc, ³⁰ Ombos, et ³¹ Tentyra: summus utrim-
que 35

Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus, quum solos credat habendos
Esse Deos, quos ipse colit: sed tempore festo
³² Alterius populi rapienda ³³ occasio cunctis
Visa ³⁴ inimicorum primoribus, ac ducibus, ne 40
³⁵ Laetum, hilaremque diem, ne magnae gaudia coenae
Sentiret positis ad templa, et compita mensis,
³⁶ Pervigilique thoro, quem nocte, ac luce jacentem
Septimus interea sol invenit: horrida sane
³⁷ Aegyptus! sed luxuria, quantum ipse notavi, 45
Barbara famoso non cedit turba ³⁸ Canopo.
Adde, quod et facilis victoria de ³⁹ madidis, et
Blaesis, atque mero titubantibus: inde virorum
Saltatus ⁴⁰ nigro tibicine, qualiacunque
Unguenta, et flores, multaeque in fronte coronae: 50

24 Ut qui solus enataverit.
* Junio Sabino, qui Cos. cum
Domitiano A. V. 836. *Synecpho-*
nesis. 25 Quae Tropico subja-
cet. 26 Communis Arabum, et
Aegyptiorum emporii. 27 Tra-
goediis cothurnatis. 28 A dilu-
vio. 29 Tragoedias, Sat. 8. 229.
30 Immortale odium ardet inter
finitimas Aegypti urbes *Ombos*
(sic enim malo legere cum Or-
telio) cujus urbis incolae croco-
dilum colunt, et.... 31.... Ten-
tyra civitatem Aegypti, ubi cro-

codilus interficitur, accipiter co-
litur. 32 Omborum. 33 Aggre-
diendi, et deprehendendi. 34
Tentyritarum. 35 Festum. 36
Septem dierum, ac noctium epu-
lis, ac vigiliis celebrato. 37
Haec pars Aegypti, in qua ego
sum, *vel*, in qua Ombus, et
Tentyra sita sunt. 38 Nequissi-
mae civitati, in qua Serapidis tem-
plum: vide Sat. 1. v. 26. 39 De
Ombi incolis ebriis. 40 Arabe,
Aethiope.

41 Hinc jejunum odium ; sed jurgia prima sonare
 Incipiunt animis ardentibus : 42 haec tuba rixae,
 Dehinc clamore pari concurritur , et vice teli
 Saevit nuda manus : paucae sine vulnere malae,
 Vix cuiquam , aut nulli toto certamine nasus 55
 Integer : aspiceres jam cuncta per agmina vultus
 Dimidios , * alias facies , et hiantia ruptis
 Ossa genis , plenos oculorum sanguine pugnos.
 Ludere se credunt ipsi tamen , et pueriles
 Exercere acies , 43 quod nulla cadavera calcent. 60
 Et sane 44 quo tot rixantis millia turbae,
 Si vivunt omnes ? ergo acrior impetus , et jam
 Saxa inclinatis per humum quaesita lacertis
 Incipiunt torquere , 45 domestica seditioe
 Tela : nec 46 hunc lapidem , qualis 47 et Turnus , 48 et
 Ajax, 65
 Et quo 49 Tydides percussit pondere coxam
 Aeneae ; sed quem valeant emittere dextrae,
 Illis dissimiles , et nostro tempore natae.
 50 Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat , atque pusillos. 70
 Ergo Deus quicumque aspexit , 51 ridet , et odit.
 52 A diverticulo repetatur fabula : postquam
 Subsidiis aucti , 53 pars altera promere ferrum

41 A Tentyritis. 42 Jurgia pro tubis sunt , quae animos utrinque acuunt. * Facies truncatas , cruore , et vulneribus ita immutatas , ut non agnoscas eadem esse. 43. Quandiu neminem interfectum perspiciunt. 44 Quorsum vero haec pugna sine caede. 45 Seditiosis ad manum. *Jamque faces , et saxa volant.* Aeneid. Virg. 1. 46 Non quantum olim. 47 Aeneid. 12. *Saxum circumspicit ingens , etc.* 48

Iliad. 5. (*) λίθ. ὀ μέλανα , τραχύν τε , μέγαν τε. 49 Iliad. 7. (*2) ὃ ἢ χειρὸν λάβε χειρὶ Τυδείδης , μέγα ἔργον. 50 Quod et ipse Homerus de suo tempore fatetur , (*3) ὃ ἔ' δύο ἄνδρες φέροι· οἱοὶ νῦν βροτοὶ εἰσιν. ibid. meminit et Plin. 7. l. 16. c. 51 Ridet pusillos , oditque malos. 52 A digressiuncula revertamur ad historiam pugnae.

(*) Lat. Saxum nigrum , asperum , ingentemque.

(*2) Lat. Lapidem autem cepit manu Tydides , magnum opus.

(*3) Lat. Quod non duo viri ferrent , quales nunc mortales sunt.

Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis:
 Terga fugae celeri praestantibus omnibus, instant 75
 53 Qui vicina colunt umbrosae 54 Tentyra palmae.
 Labitur hic quidam, nimia formidine cursum
 Praecipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum
 Frusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis ossibus edit 80
 Victrix turba: nec ardenti decoxit ahenis,
 Aut verubus: longum usque adeo, tardumque putavit
 Expectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
 Quem summa coeli 55 raptum de parte Prometheus 85
 Donavit terris: elemento gratulor, 56 et te
 Exultare reor: sed qui mordere cadaver
 Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit:
 Nam scelere in tanto ne quaeras, et dubites, an
 Prima voluptatem gula senserit; ultimus autem, 90
 Qui stetit absumpto jam toto corpore, ductis
 Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.

57 Vascones, ut fama est, alimentis talibus usi
 Produxere animas; sed res diversa, sed illic
 58 Fortunae invidia est, bellorumque ultima, casus 95
 Extremi, longae dira obsidionis egestas.
 Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 Exemplum esse cibi: sicut 59 modo dicta mihi gens,
 Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid

53 Tentyritae. 54 Accusativo plurali. 55 Surreptum Jovi à Prometheo in concava ferula. 56 Te, ò ignis, tibi, *vel*, te, ò Volusi igni gratulari credo, qui tam infandi sceleris non fuerit violatus, (*) *μὴδ' ἐμὴν Πῦρ ἐπ' ἐμοί*, inquit Persa ille in epigr. Dioscorid. Anthol. lib. 3. cap. 13. Persae a. et Chaldaei ignem venerabantur inter summa numina, ut et aquam, tanquam

rerum principia. Ab his per Trojanos perpetuus ille ignis Vestae sacer fluxit ad Romanos. 57 Galaguris urbs Vasconum popul. Hispaniae Citerioris ad Gallicum, et Britannicum Oceanum à Pompejo, et Metello obsessa, nihil non durum, et in fame miserum experta est. Luc. Flor. 3. lib. 22. c. Valer. Max. 7. l. 6. c. Oros. 5. l. 23. c. 58 Non naturae, aut morum. 59 Vasconis.

(*) *Lat.* Ne inficias ignem super me.

Cogebat ⁶⁰ vacui ventris furor, hostibus ipsis 100
 Pallorem, ac maciem, et ⁶¹ tenuis miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, ⁶² esse parati
 Et sua: quisnam hominum veniam dare, quisve Deorum
⁶³ Viribus abnuerit dira, atque immania passis,
 Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes, 105
 Quorum corporibus vescebantur? melius nos
⁶⁴ Zenonis praecepta monent, *nec enim omnia, quaedam*
Pro vita facienda putat: ⁶⁵ sed Cantaber unde
 Stoicus, antiqui praesertim aetate ⁶⁶ Metelli?
 Nunc totus ⁶⁷ Grajas, nostrasque habet orbis ⁶⁷ Athenas.
⁶⁸ Gallia caesidicos docuit facunda Britannos, 111
 De conducendo loquitur jam rhetore ⁶⁹ Thule.
 Nobilis ille tamen ⁷⁰ populus, quem diximus, et par
 Virtute, atque fide: sed major clade ⁷¹ Saguntus
⁷² Tale quid excusat: ⁷³ Moeotide saevior ara 115
 Aegyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix homines ⁷⁴ (ut jam quae carminat radunt,
 Digna fide credas) tamen immolat, ⁷⁵ ulterius nil
 Aut gravius cultro timet hostia: quis modo casus
 Impulit hos? quae tanta fames, infestaque ⁷⁶ vallo 120
 Arma coegerunt, tam detestabile monstrum
 Audere? ane aliam terra ⁷⁷ Memphitide sicca

60 Fames. 61 Ex inedia. 62
 Edere. 63 Viris tam fortibus,
legitur et urbibus. 64 Stoicae
 disciplinae patris, qui docet om-
 nia pro vita non esse facienda.
 65 Unde vero Stoicum hoc no-
 tum haberent rudes illi Canta-
 bri? (*) *Hinc autem se in*
Galliam transtulere Vascones,
qui hodie Gascons. 66 Q. Me-
 telli Pii à Sulla dictatore contra
 Sertorium in Lusitaniam, et Cel-
 tiberiam missi, cui postea addi-
 tus à Senatu fuit Pompejus. Luc.
 Florus 3. l. 22. c. 67 Graecas,
 et Romanas litteras, atque Phi-
 losophiam. 68 Sat. 1. vers. 45.
 69 Oceani septentrionalis insula
 supra Orcadas. 70 Vascones.

71 Civitas ultra Iberum in Hispa-
 nia Romana socia, ab Annibale
 expugnata, *Monviedro.* 72 Cujus
 cives, licet humanis vescerentur
 carnibus, excusandi sunt, huc ob-
 sidione, constantia fide adducti,
 sed Aegypt. etc. 73 Ara Tauri-
 cae Dianae in Scythia ad Moeo-
 tim lacum, in qua vivi immola-
 bantur hospites. Diod. Sic. 4.
 lib. 3. c. 74 Illa à Poëtis decan-
 tata posse vera esse, cum multa
 videamus immaniora fieri in Ae-
 gypto. 75 Non timet ne edatur
 qui immolatur. 76 Obsidione.
 77 Aegyptia. Memphis enim no-
 bilis Aegypti civitas, *Gran Cay-
 ro.*

(*) *Los Vizcainos.*

Tantum ⁹² animas, nobis ⁹³ animum quoque, mutuus ut
nos

Affectus petere auxilium, et praestare juberet, 150

Dispersos trahere in populum, ⁹⁴ migrare vetusto

De nemore, et ⁹⁴ proavis habitatas linquere sylvas,

Aedificare domos, laribus conjungere nostris

Tectum alium, tutos vicino limine somnos

Ut collata daret fiducia, protegere armis 155

Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere civem,

Communi dare signa tuba, defendier iisdem

Turribus, atque una portarum clave teneri.

Sed jam serpentum major concordia: parcit

⁹⁵ Cognatis maculis similis fera: quando leoni 160

Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam

Expiravit aper majoris dentibus apri?

Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem

Perpetuam: saevis inter se convenit ursis.

Ast homini ferrum lethale incude nefanda. 165

Produxisse parum est, cum ⁹⁶ rastra, et sarcula tantum

Assueti coquere, et ⁹⁶ marris, ac ⁹⁶ vomere lassi

Nescierint primi gladios excudere fabri.

Aspicimus ⁹⁷ populos, quorum non sufficit irae

Occidisse aliquem; sed pectora, brachia, vultum 170

Crediderint genus esse cibi: quid diceret ergo,

Vel ⁹⁸ quo non fugeret, si nunc haec monstra videret,

Pythagoras? ⁹⁹ cunctis animalibus abstinuit qui,

92 Vegetativas, et sensitivas. 93 Rationem, mentem. 94 Relinquere sylvas, in quibus primi homines vivebant, atque domos, et oppida condere. Haec omnia, quae Aristot. Cic. Horat. aliique accepta referunt orationi, et eloquio, coquus Athenionis tribuit coquinariae, referente Athenaeo, lib. 14. cap. 13. nec

ab arte sua recessit, ut ajunt. 95 Pardus, et Lynx parcit pardis, et lyncibus. 96 Instrumenta rustica sunt. 97 Tentyritas. 98 Ne videret. 99 Ne injuriam faceret humanae animae, quae per (*) μετεμψύχωσιν, quam ille somniavit, in bruta migrasse posset.

(*) μετεμψύχωσις est transmigratio animarum ex uno in aliud corpus, à μετά, trans, et ἐμψύχω, animo, vivifico.

Tanquam homine, et ventri indulisit¹ non omne legumen.

1 Fabis quippe abstinuisse fertur. (*2) ἱεροὶ εἰσὶν, καὶ θαυμαστὴ αὐτῶν ἡ φύσις. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γούνη εἶσι, καὶ ἣν ἀποδύσης νόαμον ἔτι χλωρὸν ἔσται, ὄψεται τοῖσιν ἀνδρείοισιν

ἐμφερέα τὴν φύσιν. ἐψυθέντα ἢ ἢ ἐπαφῆς ἐς τὴν σεληνάην νυξίμεμετρημένον, αἶμα ποιήσας. Pythag. apud Luc. βίωσι πράσις, iis tamen usum esse Aristoxenus scripsit, ut refertur à Gellio.

(* Lat. Sacrae fabae sunt, et miranda earum natura. Primum enim omne semen sunt: et si quam exueris fabam, quae adhuc viridis sit, videbis virilibus testiculis similem naturam: coctam autem si immiseris in lunaticam noctibus certis, caedem facies. Ita Pythagoras pro charis fabis verba faciebat.

SATYRA XVI.

Militiae commoda, et privilegia dum ironice laudat, nimiam militum insolentiam taxat. Satyram hanc plerique Juvenali abjudicant.

Quis numerare queat felicis praemia, Galle,
Militiae? nam, si subeantur prospera castra,
Me pavidum excipiet tyronem porta secundo
Sidere: plus etenim fati valet hora benigni,
Quam si nos² (*) Veneris commendet epistola Marti,
Et³ Samia genitrix quae delectatur arena.

Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare⁴ togatus
Audeat; imo etsi pulsetur, dissimulet, nec
Audeat⁵ excussos praetori ostendere dentes,
Et⁶ nigram in facie tumidis livoribus offam,
Atque oculos medico⁷ nil promittente relictos.

1 Si mihi militiae stipendia auspicanti benigna affulserit constelatio, non dubitem etiam à puero omnem in castris aetatem degere. 2 Marti dilectae. 3 Juno Martis mater, quae gaudet

Samo insula arenosa maris Jonii. 4 Immunis à militia. 5 A te per rixam. 6 Vibicem, et lividum ex ictu tumorem. 7 Nil salutis, aut remedii.

(* Venus Marti chara, quam cum eo concumbentem deprehendit maritus Vulcanus.

8 Bardiacus judex datur haec punire 9 volenti,
 Calceus, et grandes magna 10 ad subsellia 11 surae,
 Legibus antiquis castrorum, et 12 more Camilli 15
 Servato, miles ne vallum litiget extra,
 Et procul à signis: justissima Centurionum
 Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
 Ultio, 13 (*) si justae defertur causa querelae
 Tota cohors tamen est inimica, omnesque 14 manipuli 20
 Consensu magno 15 officiunt: 16 curabitis, ut sit
 17 Vindicta gravior, quam 18 injuria? 19 dignum erit ergo
 Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
 Cum 20 duo crura habeas, offendere tot caligatos,
 21 Millia clavorum: 22 quis tam procul absit ab urbe? 25
 Praeterea quis tam 23 (*2) Pylades, 24 molem aggeris ultra
 Ut veniat? lacrymae siccentur protinus, et se
 25 Excusaturos non solitemus amicos.
 Da testem, judex quem dixerit: audeat ille
 26 Nescio quis, 27 pugnos vidit qui, dicere, *vidi*, 30
 Et 28 credam dignum barba, dignumque capillis
 Majorum, citius falsum producere testem
 Contra 29 paganum possis, quam vera loquentem
 Contra fortunam armati, contraque pudorem. 34
 Praemia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
 30 Sacramentorum: convallem ruris aviti

8 Centurio. Bardiaco, id est, cilicio sago indutus, *vel*, militaris, barbarus, à Bardeis Illyrici pop. Turneb. 23. 25. *Moerent captivae pellito iudice leges.* Claudian. in Rufinum I. l. Βαρδιάκων meminit Plutarch. in Mario, et Gloss. Latino-Graec. Ptolom. Βάρδεις. 9 Illi togato. 10 Cujus ad subsellia pendent caligae. Sat. 3. v. 322. 11 Tibialia, ocreae. 12 Ex instituto Camilli in obsidione Vejorum. 13 Etiam si justa causa me deferat. 14 Milites manipulares, qui idem signum sequuntur. 15 Querelam deferenti. 16 O togati. 17 Petita. 18 Jam accepta. 19 Opus

est audacia Vagellii è Mutina cujusdam temerarii caudidici. 20 In quibus tot militum clavi haereant. Sat. 3. 248. 21 *Appositive.* 22 Quis jam civium inter milites injurias nescit? 23 Tam fidus amicus tibi? (qualis erat Pylades Oresti.) 24 Qui veniat in castra testis contra militem. 25 Ne veniant testatum, quo non audent. 26 Si quis sit, vel nemo opinor. 27 Qui vidit rixam, et verbera, testari se vidisse. 28 Judicabo illum antiquae illius incomptae, et incorruptae gravitatis, et fidei esse. 29 Rusticum, militiae non adscriptum. 30 Militum jurejurando adstrictorum

(*) Si la quexa es fundada. (*2) Nota horum concertatio, cum alter pro altero mori contenderet.



Improbus, aut campum ³¹ mihi si vicinus ademittit:
 Aut ³² sacrum effodit medio de limite ³² saxum,
³³ Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo:
 Debitor aut sumptos perguit non reddere nummos, 40
³⁴ Vana supervacui dicens chirographa ligni:
 Expectandus erit, qui lites inchoet, ³⁵ annus
 Totius populi: (*) sed tunc quoque mille ferenda
 Taedia, mille morae, toties ³⁶ subsellia tantum
 Sternuntur, jam facundo ³⁷ ponente lacernas 45
 Caeditio, et Fusco jam ³⁸ micturiente, parati
³⁹ Digredimur, lentaque fori pugnamus ⁴⁰ arena,
 Ast ⁴¹ illis, quos arma tegunt, et balteus ambit,
 Quod placitum est illis praestatur tempus agendi,
 Nec res atteritur longo ⁴² sufflamine litis. 50
 Solis praeterea ⁴³ testandi militibus jus
 Vivo patre datur: nam, quae sunt parta labore
 Militiae, placuit non esse in corpore census,
 Omne tenet cujus regimen pater: ergo ⁴⁴ Coranum
 Signorum comitem, castrorumque ⁴⁵ aera merentem, 55
 Quamvis jam tremulus ⁴⁶ captat pater: ⁴⁷ hunc labor aequus
 Provehit, et pulchro reddit sua dona labori.
⁴⁸ Ipsius certe ducis hoc referre videtur,
 Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem,
 Ut laeti phaleris omnes, et ⁴⁹ torquibus omnes. 60

³¹ Togato. ³² Agri limitem, quem loco movere execrandum erat, Jovi scilicet Terminali sacrum, nec ipsi Jovi cadentem. ³³ supra quod quotannis Jovi Terminali pultes, et liba sacrificabam. ³⁴ Sat. 13. 137. *Idem versus.* ³⁵ Anni certum tempus, quo conveniant iudices, et totius populi causae agi incipiant. Vide Pithae Adversar. c. 20. ³⁶ Subsella tribunorum, et quaestorum ad judicia sternuntur: et moventur causae; sed nihil promoventur. ³⁷ Agendo, vel spectando defatigato. ³⁸ Mictum exeunte, ut fiat mora: vide Macr. 3. Satur. 16. c. *Judex testes poscit, ipse*

it mictum, etc. ³⁹ Ita actio, ut praelium nocte interveniente, dirimitur. *Actionem meam, ut praelia solet, nox diremit.* Plin. ep. 29. l. 7. ⁴⁰ *Metaph.* ⁴¹ Militibus. ⁴² Litis mora, et oppositione. Sat. 4. 148. ⁴³ Testamenta condendi. ⁴⁴ Militem strenuum Imperatoris vexilla sequentem. ⁴⁵ Stipendium. ⁴⁶ Ut ab eo scribatur haeres. ⁴⁷ Ex aequo, et merito redditur honos labori. ⁴⁸ Immo è re, et dignitate Imperatoris est virtutem militis praemiis honorare. ⁴⁹ Aureis, militaribus donis. Sen. de Benef. 1. lib. 5. cap.

(*) Mas aun entonces hay que aguantar mil ensados, mil demoras.

D. Junii Juvenalis finis.

AULI
PERSII FLACCI
SATYRAE SEX.

^I *Vates.* ^{II} *Vota.* ^{III} *Ignavus.* ^{IV} *Princeps.*
^V *Liber.* ^{VI} *Avarus.*

Debitur an ...
in Van ...
Expenses ...
Tota ...
Tota ...
Tota ...
Tota ...
Tota ...

A U L I
P E R S I I F L A C C I
S A T Y R A E S E X .

Notes II. Vol. III. London. IV. Princes.
V. Lib. V. de ...

AULI PERSII FLACCI VITAE.



Ulus Persius Flaccus pridie Nonas Decembris, Fabio Prisco, Lucio Vitellio Consulibus, anno Tiberii vicesimo, natus est Volaterris Etruriae civitate; qui, à patre equite pupillus relictus, bonis litteris operam dedit ad duodecimum aetatis annum Volaterris: deinde Romae apud Rhemnium Palaemonem Grammaticum, et Virginium Flavium Rhetorem: annorum vero sedecim tradidit se Annaeo Cornuto, qui Romae, Stoicam Professus Philosophiam, juventuti ad sapientiae studium praeibat: decessit stomachi vitio, ad octavum in via Appia miliarium in suis praediis, octavo Kal. Decembris, Rubrio Mario, Asinio Gallio coss. anno Neronis octavo, cum vixisset annos viginti octo.

EX JOANN. G. VOSSIO

V I T A.

Aulus Persius Flaccus è Persiorum genere nobilissima, ac Flaccorum familia. Nec censeo in Persia gente alios, quam Flaccos inveniri. Confudit Joann. Fungerus (*) hunc Poëtam cum C. Persio Flacco, aetatis suae doctissimo, qui anno Urbis DCVIII. Quaestor provincialis fuit, ac biennio post Praetor. Putat Fungerus de hoc intelligi debere, quod, ut Cicero ait in Bruto, C. Lucilius Poëta Cn. Pompeji avunculus magnus dicebat, se Persii exactum reformidare judicium, eoque malle legi à Decimo Laelio, viro erudito; sed qui cum Persio non posset conferri. Atque inter hos duos prope ducentorum est annorum intervallum. Hac de ἀντιπροϊα etiam in Oratoriis Institutionibus diximus lib. iv. cap. xi. sect. vi. Nec jam reposuissem, nisi vellem, ut juvenus hinc videat, quam necessaria sit doctrina temporum: cujus neglectu spisse, foedeque adeò peccatur à viris alioqui non ineruditis. Quanquam neque tanti id foret, si unus ille se sic exorbitaret. Sexcenta id genus poteram ex aliis adferre: pluscula etiam ex veteribus ipsis. Caetera de Persio pete ex vita ejus à Tranquillo scripta.

Hieronimus Olymp. ccx. ann. II. *Persius moritur anno aetatis suae xix.*

(*) *In nova proverbiorum Farragine.*

EJUSDEM VITA

Ex Petro Crinito, cap. 55.

Aulus Persius Flaccus Volaterris Hetruriae oppido natus est. Quidam existimarunt Lunis, quòd hoc videatur insinuari ab ipso Persio: Eusebius certe, et grammatici veteres Volaterranum faciunt. In secundo ordine permansit, scilicet equitum R. Constat eum claruisse iisdem ferme temporibus, quibus Domitius Nero imperium Romanae Urbis suscepit. In grammaticae praeceptorem habuit Rhemnium Palaemonem Vicentinum, qui gravissimas inimicitias dicitur exercuisse cum M. Varrone. In rhetorice Flavium Verginium, si fides adhibeatur grammaticorum commentariis, qui eundem Persium exposuerunt. Annaeum vero Cornutum (qui philosophiae studio excelluit) magna diligentia, singularique observatione coluit. Cumque eo familiarissime diu vixit, qua in re mirifice gratulatur Persius sibi ipsi quòd sibi contigerit Cornutum habere praeceptorem, optimamque illius disciplinam, atque institutionem sequi, ut amice, ac libere ad eum scribit:

*Cumque iter ambiguum, et vitae nescius error
Deducit trepidas ramosa in compita menteis,
Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu.*

Amicos praeterea maxime dilexit Annaeum Lucanum, Caesium Bassium, qui in lyricis carminibus claruit, et Macrinum, quod aperte colligitur, cum ipsius Persii versibus, tum veterum commentariis. Probis

moribus fuit, et egregia vitae integritate. Quocirca continere se non potuit, quin ipsum quoque Nerone, ejusque iniquissima flagitia liberius accusaret, ut qui sub Mydae regis nomine illum irriserit, satyrica quadam urbanitate; sed admonente Cornuto carmen immutavit. Composuit Satyras numero sex, praefatus in his multum se laboris, atque diligentiae posuisse, neque se repente Poëtam prodiisse. Non desunt, qui scribant, imperfectum fuisse hoc opus à Persio relictum, quod mihi verisimile videtur, propter immaturum illius obitum. Cum publicarentur Persii Satyrae, vix dici potest, quam fuerint iudicio eruditorum approbatae. Itaque majorem laudem, atque ampliorem commendationem meruit, quam grande illud, atque operosum poëma Marsi, quod Amazonidis nomine inscripsit, ut Fabius, et Val. Martialis testantur:

*Saepius in libro memoratur Persius uno,
Quam totus magna Marsus Amazonide.*

Secutus est in scribendis Satyris Poëtam Lucilium, qui acerrimus fuit in notandis, atque insectandis Romanorum vitiis. Relatum est ab Eusebio, eum periisse, cum nondum xxx. vitae annum complevisset: quo tempore Nero Imper. omnium scelerum cumulatus cum cantoribus, ac scenicis hominibus in theatro decantavit. Habitus est in maximo pretio alter C. Persius ob singularem doctrinam, cujus iudicium, atque gravissimam censuram Lucilius reformidare se dixit.

207

AULI PERSII FLACCI

SATYRAE SEX.

PROLOGUS.

*Scribunt epica, dramatica, lyrica, et id genus poemata alii
 (*) ἰνθροισιασμῷ opinione, gloriolae fumo, victus egestate,
 lucri spe poetae facti: ego autem satyras, non tam ad poesim
 ingenio natus, quam temporum corruptione huc adductus.*



Ec fonte labra ¹ prolui ² Caballino,
 Nec in ³ bicipiti ⁴ somniasse ⁵ Parnasso
 Memini, ut repente ⁶ sic poeta prodi-
 rem:

⁷ Heliconiadasque, ⁸ pallidamque ⁹ Pi-
 renen

¹⁰ Illis remitto, quorum imagines lambunt
 Hederæ ¹¹ sequaces: ipse ¹² semipaganus,

¹ Non aurium tenus ingurgi-
 tando immersi, non plane hau-
 si Musarum fontes. Atque hic
 perstringi Hesiodum volunt, qui
 se quondam à musis doctum ca-
 nit in Theogonia Hippocrenen
 hausisse, quod nusquam repe-
 rio, hoc tamen ipsis, quibus
 hic utitur Persius, verbis attri-
 buit Hesiodo Asclepiades, l. 4.
 Anthologiae, c. 27. et Antipa-
 ter, l. 2. Anthol. c. 47. verum
 hoc de Ennio refert Propert. 3.
 l. 2. cl. ² Equino, quem ungu-
 la Pegasus aperuisse fabulantur,
 hinc Hippocrenen dictum. (*2)
*Bellerophonteï qua fluit humor
 equi.* Prop. 3. lib. 2. cl. ³ Luos
 habente vertices, Tithorea scil.
 et Hyampeum. ⁴ Ut Ennius,
 qui Homeri animam in se mi-

grasse somniavit. Ipse in Anna-
 libus, et Epicharmo. ⁵ Monte
 Phocidos Baccho, et Appollini
 sacro. ⁶ Afflatu divino exhaustu
 fontis sacri, et quasi per som-
 nium. ⁷ Grandisonum hunc fas-
 tum, *vel*, ipsas Musas ab Heli-
 cone Boeotio monte dictas. ⁸
 A luctu Pirenes, cujus ex lacry-
 mis manavit ille fons: *vel* ab
 effectu: pallorem innuit è stu-
 dio diuturno contractum. ⁹ Fon-
 tem in Acrocorintho Musis sa-
 crum. ¹⁰ Poëtis, quorum sta-
 tuas in bibliothecam Apollinis
 receptas hederæ cingunt. ¹¹ Er-
 rantes, adhaerentes, *vel*, ultro
 delatae, ut Fannio, Horat. Sat.
 4. lib. 1. ¹² Subrusticus, semi-
 poeta, *al.* Satyricus, utpote a-
 grestis.

(*) Est furor, numinis afflatio, de quo Ovid. *Est Deus in no-
 bis, agitante incalescimus illo.*

(*2) Ab ἵππος, equus, et πηγή, fons.

Ad ¹³ sacra vaturn carmen affero nostrum :

¹⁴ Quis expedit psittaco suum (*2) χῆριπτε,

Picasque docuit verba nostra ¹⁵ conari?

¹⁶ Magister artis, ingenique largitor

10

Venter, ¹⁷ negatas ¹⁸ artifex sequi voces.

¹⁹ Quod si dolosi spes refulserit nummi:

²⁰ Corvos poëtas, et pöetrias picas

Cantare credas Pegaseium ²¹ (*5) melos.

¹³ In aedem Camoenarum, et Apollinis ab Augusto in Palatio extructam, ubi Poëtarum opera asservabantur, *vel*, ad conventicula sacrorum vaturn privata sub Nerone. ¹⁴ Unde vero tot ubique Poëtae? *vide argumentum prologi supra*: et de psittaco, pica, et corvo reducis Augusti salutatore, quae nos ad Martial, I 4. epig. 74. et 76. (*)

Αφύις vero, à musis alienos, nec ad Poësin natos (Gallos, item Hispanos, atque Italo coelo non natos hic taxare videtur) egestate tamen adactos, vel lucro allectos ad scribendum comparat avibus, quae blandiente cibo solent... ¹⁵... Eniti ut humanas voces assequantur, et expriment. ¹⁶ Novorum scilicet artificiorum magistra, et inventrix inopia. *Paupertas impulit audax, ut versus facerem.* Hor. 2. ep. l. 1. ¹⁷ A natura. ¹⁸ Quae inopia facit sequi. *Hellenism.* ¹⁹ Quod

si cui ulterioris praemii spes affulserit, quam quae ineptos ple-rosque ad Poësin excitat egestas, et quae parasiticos alios poëtastris famelici ventris sanguina... ²⁰... Videbis hiantes corvos factos poëtas, et loquaces picas audies pöetrias jam factas, carmen tentare Pierium, fonte Musarum, quem Pegasi aperuit ungula, dignum. ²¹ Choliambo huic (*4) ἔτιρον πόδα χωνῶ manum porrigunt non pauci: atque (*5) σνάζοντα volunt sublevatum, alii geminando l. in *melos*, alii loco ejus substituendo *nectar*. Irata, credo, hisce pocillatoribus critica, qui auribus nectaris praebent scyphum: vide Ang. Politiani Miscell. c. 14. Sed et Scop-pae Collec-an. cap. 34. ubi ex auctoritate Homeri, et Marciani Capellae asseritur priorem τῶ melos produci posse.

(*) *Lat.* Ineptos, non ad aliquid natos, ab α non, et φύη, natura.

(*2) *Lat.* Salve.

(*3) *Lat.* Quoad alterum pedem claudio.

(*4) *Lat.* Claudicantem.

(*5) *Melos* Graece μέλος est *carmen, cantus.*

SATYRA I.

Reprehendit in nobilibus, ipsoque in primis Nerone ambitiosam in poëmaticis scribendis vanitatem, in quibus ut et in causis forensibus ad voluptatem, et ostentationem, neglecto vero, et honesto, obsoleta verba, figurarum pigmenta, et rhythmicos numeros affectabant. Perstricta itaque tum auditorum, tum recitantium mollitie; qualem suarum Satyrarum lectorem velit, docet.

P. 1 **O** Curas hominum! ô quantum est in rebus inane!
 2 M. Quis leget? haec? P. min' tu istud ais?
 M. nemo hercule. P. nemo?

M. 4 Vel duo, vel nemo, turpe et 5 miserabile. P. Quare?

6 Ne mihi Polydamas, et Troiades 7 Labeonem Praetulerint? 8 nugae, non, si quid 9 turbida Roma 5
 10 (*2) Elevet, 11 accedas, examenve improbum in illa Castiges trutina: 12 nec te quaesiveris extra.

1 O quanta est hominum ubique in studiis, votis, et actionibus vanitas. Abruptum initium, et plane Satyricum: videtur autem imitatus illud Lucretii ex principio 2. 1. O miseras hominum mentes: O pectora caeca! 2 Progressurum in Satyra poëtam (introducitur ex Horatiana imitatione 1. Sat. 2. lib.) monitor interpellat, cum à scribenda Satyra dehortatus: M. itaque monitorem designabit, P. Poëtam. 3 Has Satyras. 4 Pauci adeo. 5 Misere tibi peribit poëma, quod auctori, nemine legente, nihil allaturum sit gloriae. 6 Hocine adeo miserum est, si, ut Hector quondam verebatur, ne Polydamas filius Antenoris,

Troes, et Trojanae mulieres (*) ἰλιεσίπυργοι (Homer. Iliad. χ.) Ipsum Achille inferiorem censerent, si se reciperet intra muros cum caeteris Trojanis, ego itidem vererer, ne Nero, et molles, atque effoeminati Trojanae praetulerint mihi... 7... Actium Labeonem, qui Iliada Homeri inepte transtulit? 8 Nugae mihi sunt imperitorum iudicia. 9 Praecipitis, et corrupti sensus. 10 Pro vili, et levi habeat, vel contra ad sidera tollat. 11 Assentiaris, nec te iniquo Romanorum iudicio censendum subjicies. 12 Tu te iudica, tibi sano, et sapienti place, neque te ex opinione vulgi aestima.

(*) Lat. Longa veste induti.

(*2) Proprie significat hoc verbum, leve, id est, non grave, aliquid reddere: et quia gravia eo leviora redduntur, quo plus eis detrahitur, per translationem significat minuere, detrahere de re aliqua.

Nam Romae ¹³ quis non? ah, si fas dicere! sed fas
Tunc, ¹⁴ cum ad canitiem, et nostrum ¹⁵ istud vivere
triste

Aspexi, et ¹⁶ nucibus facimus quaecunque relictis, 10
Cum ¹⁷ sapimus patruos: tunc, tunc: ¹⁸ ignoscite.
M. ¹⁹ nolo:

P. Quid faciam: sed sum petulanti ²⁰ splene ²¹ cachinno.
Scribimus ²² inclusi, ²³ numeros ille, ²⁴ hic pede liber,
Grande aliquid, ²⁵ quod pulmo animae praelargus an-
helet.

²⁶ Scilicet haec populo, * pexusque, togaque recenti, 15
Et ²⁷ natalitia tandem cum ²⁸ sardonyche ²⁹ albus,
Sede leges celsa, liquido cum ³⁰ plasmate guttur
Mobile collueris, ³¹ patranti ³² fractus ocello.
Heic neque more probo videas, ³³ neque voce serena

¹³ Quis non se extra quaerit? *vel*, quis non est iniqui iudicii.
¹⁴ Cum videamus eos improbe agere, qui nucibus, et puerilibus nugis relictis virilem sumpserint togam... ¹⁵... quos jam canos existentes sapuisse oportuit, nec carminibus, qui juvenum lusus sunt, imminori. Vetus versibus vacantes exagitat infra v. 22. et Neroni hinc fuisse doctrinae elementa autumat Tacitus 13. An... ¹⁶... Qui vita severi volunt videri. *Hellenism.* Vivere pro vita... ¹⁷... Et rigidi aliorum censores sunt, ut patrum nepotum: *sublimida autem est reprehensio in prima persona*: videntur item haec omnia abusque, *sed fas Tunc* non inepte dici posse ex persona Monitoris poetam monentis, ne sibi juvenis censoriam arripiat virgam; majoris fore auctoritatis, et ponderis, si quando canorum, et annorum gravitate spectabilis, et verendus in vitia invehatur. ¹⁸ Si urbem Satyrico perfundam aceto. ¹⁹ Hoc etiam ex poetae persona potest intelligi

fluctuantis, et nolentis quidem, ut praese fert, scribere, tandem vero victi vitiis Romanorum, atque natura sua in risum, et rigidum cachinnum proclivi. ²⁰ Qui aequo major intemperantiam risu ciet: sum itaque natura... ²¹... Irrisor, Satyricus. ²² In Musaeo, secessu. *Qui facis in parva sublimia carmina cella.* Juven. 5. Satyr. 28. vers. ²³ Carmina poetarum. ²⁴ Orator prosa. ²⁵ Quod non sine anhelitu recitet, etiam cui pulmones validi, quae spirandi instrumenta, et officina. ²⁶ Scilicet is studiorum finis, ut lauderis, ut recites. * Crines, vel toga pexa indutus: vide Martial. epigr. 58. lib. 2. ²⁷ Natali die, vel muneri missa, vel gestari solita. ²⁸ Annulo, cui includitur Sardonyx. ²⁹ Veste candida indutus. ³⁰ Potione ad leniendam vocem. ³¹ Libidinanti, et in lasciviam profuso, vel quales Juvenalis dixit, *oculosque in fine tremantes.* Sat. 7. v. 240. ³² Solutus. ³³ Turbida, et contusa acclamatione.

Ingentes ³⁴ trepidare ³⁵ Titos, cum carmina ³⁶ lumbum 20
Intrant, et tremulo ³⁷ scalpuntur ubi intima versu.

³⁸ Tun' vetule auriculis alienis colligis escas?

Auriculis, quibus et dicas ³⁹ cute perditus, ⁴⁰ ohe!

⁴¹ Quo didicisse, nisi hoc ⁴² fermentum, et, quae semel
intus

Innata est, rupto ⁴³ jecore exierit ⁴⁴ caprificus? 25

⁴⁵ En pallor, seniumque: ô mores! usque adeone

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

⁴⁶ At pulchrum est digito monstrari, et dici, hic est.

Tun' ⁴⁷ cirratorum centum dictata fuisse

Pro nihilo pendas? ⁴⁸ Ecce inter pocula quaerunt 30

⁴⁹ Romulidae saturi, ⁵⁰ quid dia poëmata narrent.

Heic aliquis, cui circum humeros hyacinthina ⁵¹ laena
est,

Rancidulum quiddam ⁵² balba de nare locutus,

34 Gestire, exilire. 35 Nobiles Romanos Titi, et Marci, praenomine insignes, vel Augustanos satellites à Nerone delectos. 36 Sedem libidinis, renes. 37 In libidinem excitata pruriunt, et titillantur praecordia obscuro versu tremula voce recitato. 38 Quem tibi solide sapere oportuit, tu aliis voluptatem carminum paris? 39 Perfrius frontem. Impudens, vel, studio, aut etiam senio cutem contractus. 40 Vox senis juveniliter exultantis, et sibi in obscuro, teneroque carmine applaudentis, et inducit quae sequuntur. 41 Quid mihi profuerit didicisse? nisi haec... 42.. Scientia, quae me fervefacit, et attollit, non secus ac massam fermentum... 43.. E sede scientiae prodierit tandem in aliorum usum in meam laudem? 44 Gloriam cupiditas: caprificus vero è muris erumpens saxa disjicit. Plin. 16. l. 19. Mart. 10. lib. 2.

epigr. Juven. Sat. 10. vers. 145. 45 Ingenii haec ostentatio, inquit Poëta ironice, ampla satis merces est palloris ex studio, et perditae senio cutis. 49 Instat cute perditus poëtaster, inquit: dulcis tamen est fama, et populi praeconium, ubi praetereuntium digito monstror, atque puerorum manibus in scholis terror. Nero a. carmina sua publice in scholis praelegi imperabat. 47 Puerorum nobilium illa in scholis ediscientium cirros, i. cincinnos alentium, qui iis grandioribus tondebantur. 48 Laudem, respondet Poëta, volo, sed sobriam, non inter pocula, et epulas à temulentis. Martialis lib. 4. 49 Romani proceres, Romulo oriundi. 50 Ansam fabulandi. 51 Cui hyacinthina vestis, qua in convivio, et triclinio uti licebat, non in foro, accubitoria: à (*) χλαῖνα; nobilem autem, et divitem innuit. 52 (*2) Emissio per nares spiritu.

(*) Est laena vestis, quae tunicae exteriori superinduebatur.

(*2) Hablando gangoso.

53 Phyllidas, Hipsipyas, vatam et 54 plorabile si quid
 55 Eliquat, et tenero 56 supplantat verba palato, 35
 57 Assensere viri: 58 nunc non cinis ille poëtae
 Felix? non 58 levior cippus nunc imprimit ossa?
 Laudant convivae, nunc non è 59 manibus illis,
 Nunc non è tumulo, fortunataque favilla
 Nascentur 60 violae? Rides, (61 ait) et nimis 62 uncis 40
 Naribus indulges: an erit qui velle recuset
 63 Os populi meruisse, et 64 cedro digna locutus,
 Linquere (*3) 65 nec scombros metuentia carmina, nec thus?
 66 Quisquis es, ô modo quem ex adverso dicere feci,
 Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit, 45
 67 Quando haec rara avis est, si quid tamen aptius exit,
 Laudari metuam: 68 neque enim mihi cornea fibra est:
 69 Sed recti finemque, extremumque esse recuso

53 Fabulas è trivio amatorias. Phyllidos amantis Thesea, et Hipsipyas Jasonem. 54 Elegiacum. 55 Liquida voce pronunciat. 56 Palato illidit, et infringit: ut blaese, et dulcius sonent, non viriliter. *Metaph. à luctatoribus.* (*2) 57 *Iron.* molles auditores acclamarunt: vide quae ad Martialis epigr. 4. l. 1. th. 58 Post illorum assentationes, an non illi mortuo ossa molliter quiescunt sub tenui, et sine pondere terra? *Iron.* vide quae adnotavi ad ultimum vers. Hyppolyti Senec. 59 Sepulchris. 60 Flores, *Juven. Sat. 7. et in urna perpetuum ver,* quos è sepulchro natos, paccatae, et felicitatis defunctorum conditionis argumentum credebatur superstitiosum vulgus. 61 *Ait monitor.* 62 Crispanti naso nimis satyricè irrides, naso suspendis, ut lance. *Turn. 4. 9.* 63 Famam, laudem. 64 Carmina

diuturnitatem, et immortalitatem promerita: cedri autem succo peruncta tineas, et cariem non sentiunt. 65 Non metuentia, ne aromatis, et salsamentis, garo è scombris, vel ipsis scombris involvendis mandentur: ineptas enim chartas manet hoc fatum, ut thuris, piperisque fiant cuculli. *Mart. epigr. 2. et 49. lib. 3.* 66 Quisquis es, *inquit Poëta,* quem induxi modo me monentem, et mihi objicientem, cape jam animi mei sententiam manifestam. 67 Licet concinnum poëma rara avis sit, et Phoenix alter. 68 Neque enim mihi est cor durum, infensum, (*) ἀπαθής. 69 Sed nego acclamationes tuas. *Euge, belle,* etc. de quibus vide quae ad Mart. epigr. 4. l. 1. th. nego inquam laudationem tuam esse finem, et scopum studiorum, et actionum.

(*) *Lat.* Non patiens, impatiens, ex α non, et ἰπαθής, à verbo πάσχω, patior.

(*2) *Falsè la voz.* (*3) *Dexar versos, que no teman ser destinados para embolyer especies.*

Euge tuum, et *Belle*: 70 nam *belle* hoc excute totum,
 71 Quid non intus habet? 72 Non heic est *Ilias* 73 *Actii* 50
 74 *Ebria* 75 *veratro*, non siqua (*) *elegidia* 76 *crudi*
Dictarunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in 77 *citreis*. 78 *Calidum* scis ponere *sumen*,
 79 *Scis* comitem horridulum trita donare *lacerna*:
 Et, *verum*, inquis, amo; *verum* mihi dicit de me. 55
 * (80 *Qui* pote? 81 *Vis* dicam? *nugaris*, 82 *cum* tibi, *calve*,
Pinguis (*3) *aqualiculus* propenso *sesquipede* extet.
 83 *O Jane*, à tergo quem 84 *nulla* *ciconia* pinsit,
Nec 85 *manus* *auriculas* imitata est *mobilis* *albas*,
Nec *linguae*, quantum 86 *sitiat* *canis* 87 *Apula*, tantum.
Vos, ô 88 *patritius* *sanguis*, quos vivere fas est 61

70 Si enim velis examinare, et perpendere has adulatorum, et sportula conductorum clientum acclamationes. 71 Quid non habet adulationis, et vanitatis? 72 Verum hoc meum carmen non pro fine habet laudem, sed honestum, et bonum, non itaque est *Ilias*... 73... *Labeonis*, vers. 4. supra. 74 *Digna* *elleboro*, quod *Labeonis* *insaniam*, et *phrenesim* purget, *vel*, ad quam scribendam *Labeo* tardum ingenium excitavit, et coëgit sumpto... 75... *Elleboro* albo, quod cerebrum purgat, acuitque, quod sumptitasse fertur *Carneades* adversus *Zenonis* libros scripturus. 76 *Gulosi*, remulenti, à coena, et poculis *crudi* stomacho. 77 *Divitum* è citro factis *triclinaribus*, aut etiam *lucubratoriis*: vide quae *Juv.* 7. *Sat.* 104. v. 78 *Dare* *coenam* *lautam* (de *sumine* vide quae ad *Mart.* 13. 44. vide et *epig.* (*2) *Ομοβείς μοι παραβείς τὸ μόνον*. An-

thol. l. 2. c. 10.) et... 79... *Vestes* *depexas* *clienti* *tenuiori*. * *Septem* *lineas* *sequentes* *interrup-*
te *interserit* *Poëta*. 80 *Qui* fieri potest ut donis corrogatus verum dicat? 81 *Vin'* ut ego tuis largitionibus non corruptus verum dicam? 82 *Cum* tibi (ô *calve*, et *insulse*) *venter* *obesus* instar *aqualiculi* *prominens* arguat *ingenium* *obtusum*, fieri potest ut *subtile* quid à te, aut *acutum* expectemus? 83 *Bifrons*, id est, *sapiens* qui *vides* (*4) *πρόσω καὶ ὀπίσω*, ô te *beatum*. 84 *Nullus* *digitus* in *formam* *rostri* *ciconiae* incitat, id est, à tergo extentus deridet. 85 *Asini* *ares* *intus* *albis* *pilis* *hirsutas*, easdem *mobiles*, quas *exprimunt* *duo* *digiti* *extenti*, et *moti*. 86 *Nec* *tantum* *linguae*, quantum *sitiens* *canis* *exserit*. 87 *Apuliae* enim *intensus* *calor* *exsiccat*. 88 *Senatorum* *fili*, *nobiles*.

(*) *Elegidion* est diminutivum ab *elegia*.

(*2) *Lat.* *Crudae* *bovis* *carnis* *mih* *praebe* *frustum*.

(*3) *Aqualicus*. Est *alveus*, per quem *sordes* *defluunt*: at etiam pro *porci* *ventre* *sumitur*. Unde ad *hominem* *obesum* *transfertur*.

(*4) *Lat.* *Ante*, et *retro*: à *fronte*, et à *tergo*.

⁸⁹ Occipiti caeco, ⁹⁰ posticae occurrere sannae)
 Quis populi sermo est? ⁹¹ quis enim? nisi carmina
 molli

Nunc demum numero fluere, ⁹² ut per laeve severos
 Effundat junctura unguis: scit tendere versum 65
 Non secus, ac ⁹³ si oculo (*) rubricam dirigat uno:
 Sive opus in ⁹⁴ mores, in ⁹⁵ luxum, in ⁹⁶ prandia re-
 gum

Dicere, res grandes nostro dat musa poëtae.
⁹⁷ Ecce modo heroas sensus afferre videmus
 Nugari solitos Graece, ⁹⁸ nec ponere lucum 70
 Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
 Et focus, et porci, et ⁹⁹ fumosa Palilia foeno:

⁸⁹ Absque oculis ab occipitio.
⁹⁰ Derisioni à tergo obviam ite, ab adulatore vobis cavete. ⁹¹ Respondet assentator muneribus corruptus. Quis enim alius populi de te sermo est, quam te esse exactissimum Poëtam, omnibus numeris absolutum, atque extra iudicii aleam positum? ⁹² Metaphor. à marmorariis ducta, qui inter expoliendum juncturae laevitatem ungue explorant, ne qua sit scabrities, vel asperitas. ⁹³ Metaphora à fabris lignariis, qui ad amussim creta, vel rubrica notant quod fabricatum, et politum velint, idque clauso altero oculo, ne distracti radii male colliment. ⁹⁴ Sive opus sit scribere Comœdiam, quae morum, et vitae humanae speculum: sive... ⁹⁵... Satyram, quae luxum, delicias, aliaque vitia carpit: sive... ⁹⁶... Tragoedias, quarum argumenta prandia regum impia, ut Atrei, Thyestae, Terei, immo grande,

et grave epicum carmen summa dexteritate, et arte scribere novit noster poëta. ⁹⁷ Videmus Neronem, et alios, inquit Poëta, qui solebant è Graecis transferre, et certamina artium in ludis Graecis inire, modo audere, et proferre heroica argumenta, cujusmodi sunt Troica Neronis, et Ilias Labeonis. ⁹⁸ Qui ne lucum quidem, cucurbitam, cupressumve simulare sciant, immo ne rus quidem laudare: quae poëtices tyrunculis progymnasmata sunt. ⁹⁹ Festa in honorem Palis Deae pastorum 1. Kal. Majas, qui dies natalis fuit urbis Romae, quibus rustici coniectis in ignem foeno, et stipula fumum, et flammam transilientes se expiari credebant. Victorino autem Parilia dicuntur, quod illo anni tempore omnia sata parturiant, pariantque, et Athenaeo, 8. lib. 16. c. παρίλια.

(*) Proprie est terra rubra, ita à colore dicta; at hic sumitur pro linea eâ designata: unde etiam Hispanice *rubrica* dicitur nota, quam calamo describimus.

Unde ¹ Remus, sulcoque terens dentalia, ² Quinti,
 Quem ³ trepida ante boves Dictatorem induit uxor:
 Et tua aratra domum lictor tulit: ⁴ euge poëta. 75
 * Est nunc ⁵ Brisaei quem ⁶ venosus liber Acci,
 Sunt quos Pacuviusque, et ⁷ verrucosa ⁸ moretur
⁹ Antiopa, ¹⁰ aerumnis cor luctificabile fulta.
 Hos pueris monitus patres infundere * lippo 79
 Cum videas, quaerisne, unde haec ¹¹ sartago loquendi
 Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
¹² Trossulus exultat tibi per subsellia laevis?
¹³ Nilne pudet, capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin ¹⁴ tepidum hoc optes audire: *decenter!*
¹⁵ Fur es, ¹⁶ ait Pedio: ¹⁷ Pedius quid? crimina ¹⁸ rasis

¹ Unde frater Romuli ortum habuit, id est, unde auctores Romani generis ortum habuerunt. ² Et tu, ô Quinti Cincinnate, quem arantem missus à S. P. Q. R. viator Dictatorem salutavit. Plin. 8. lib. 3. cap. 1. unde et nobiles, et patres prodierunt. ³ Racilia, festina, vel perterrita toga induit maritum Dictatorem jam salutatum, et viator te dictatorem salutatum missus aratrum tuum portavit domum. ⁴ *Scoptice.* Egregius sane poëta, qui alta illa, et sublimia aggrediatur, praeludiis hisce poëticiis non exercitatus. * *Alius est, qui aspera, et obsoleta veterum poëtarum verba affectat.* ⁵ Bacchici, à Baccho, qui Brisaeus dicitur, quod Accius scripsit Bacchas Tragoediam, et legi potest *Brisaeis*, ut sit nomen tragoediae scriptae ab Accio, ut *Antiopa* tragoedia scripta à Pacuvio, veteri item (*) tragoediographo. ⁶ Turgens, et sufflatus. ⁷ Salebrosa, et aspera. ⁸ Delectet. ⁹ Tragoedia de Antiopa uxore Luci regis Thebarum, qui eam à Jove sub specie Satyri compressam repudiavit, superinducta Dirce, à qua multis modis cruciata est Antiopa.

¹⁰ *Citat haec ex Pacuvio ut impropria, audacia, et affectati soni.* * Vide Sat. 2. v. 72. ¹¹ Locutio confusa, aspera, et odiosa instar strepitus sartaginis. ¹² Trossuli dicti equites Romani, quod Trossulum oppidum sine peditum auxilio ceperint, vel laeves, id est, delicati, et molles auditores exultant, et applaudunt tibi. ¹³ Tu autem patrone: *hic a. obiter perstringit Oratorum vanitatem, qui laudi, et famae artificii sui student magis, quam clientum capiti, et vitae;* cur non potius à sene, ac misero reo capitale periculum avertis, quam laudem eloquentiae affectas? *Cupit se approbare, non causam: lenocinia, et flores artis conquirat, etc.* de Montano, Seneca praefatione ad 4. lib. *Controvers.* ¹⁴ Tepidam, et modicam laudationem. ¹⁵ *Expilastifanum Aesculapii.* ¹⁶ Ait accusator Pedii, patronus Cirensium. ¹⁷ Quid contra refert Pedius, vel Pedii patronus? non diluit crimina lacertis argumentorum, sed sententiis, et figurarum flosculis usus, Neroni, vel iudicibus placere studet. ¹⁸ *Nimium politis.*

(*) Tragoediae scriptore.

¹⁹ Librat in antithetis : ²⁰ doctas posuisse figuras 86
Laudatur ; ²¹ bellum hoc : ²² hoc bellum ? an Romule
ceves ?

²³ Men' moveat quippe , et cantet si naufragus , assem
Protulerim ? cantas , cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes ? verum ²⁴ nec nocte paratum 90
Plorabit , qui me volet ²⁵ incurvasse querela.

²⁶ Sed ²⁷ numeris decor est , et unctura addita ²⁷ crudis :
Claudere sic versum didicit , ²⁸ Berecyntius ²⁹ Attin ,
Et , qui coeruleum dirimebat ³⁰ Nerca , ³¹ delphin.

³² Sic costam longo subduximus Apennino. 95

³³ Arma, virum, nonne hoc ³⁴ spumosum, et cortice pingui?

³⁵ Ut ramale vetus praegrandi subere coctum.

¹⁹ Expendit, ut sint invicem parisa, (*) et isocola. ²⁰ Alii legunt *doctus, ut sit qui sciat posuisse figuras*. Hellenismus. ²¹ Hoc, inquit *Auditores*, pulchre, et belle dictum est. ²² Hoccine bellum? *repetit cum indignatione poeta*. Heu quantum degenerastis à mascula, et Romana virtute, qui verboso, et (*2) *λογος ἀιδάλω* rabulae applaudatis adulatorie, et quasi canum more clunes agitantes? ²³ Ego certe non magis moveor hujusmodi oratione praepostera; quae causa deserta lenociniis artis se venditat: quam si quis tabulam naufragii sui (pro more naufragorum) pictam ex humero portans cantaret, cum fletu eum, et voce lamentabili me ad misericordiam movisse oportuisset, quo illi assem darem. ²⁴ Non meditatum, et effictum. ²⁵ Flectere, et movere ad misericordiam. ²⁶ Redit Poëta ad sui temporis poëtastris, et, ut dicam, carminificis, qui omnem carminis laudem in conaina versus structura, et rhytmo positam credebant... ²⁷... Versibus

ipsis, utcunque rerum pondere, et soliditate destitutis, nec ad iudicii solem excoctis, figuratis nimium, et audacibus, atque compositione tesserulata scrupulosis. ²⁸ *Videntur ista citari ex Attine Neronis, de quo Diod. in his autem poeta rhythmum improbat*. ²⁹ Puer adamatus Cybele dictae Berecynthiae à monte Phrygiae Berecyntho, ubi colebatur. ³⁰ Mare. *Metonymia*, Deum scilic. maris. ³¹ Vehens Ariona. ³² *Et hic versus, de Poenis partem Apennini disrumptibus, ineptus est; habet enim ultimam Penthemimeri similiter cadentem, et in quinto affectatum spondaeum, quem costam subductam quidam exponunt*. ³³ Si quidem (objicit turgidorum versuum affectator) grandia carmina, et sublimia non probas: quid tibi videtur Virgilii Aeneis? annon et haec... ³⁴... turgescens caractere inflato? ³⁵ Est sane, *respondet Persius*, ramus, vel arbor grandis corticis, sed cujus humorem decoxit aetas, id est, sublime carmen, et solidum est.

(*) *πάρισα* dicuntur, quae similibus membris constant: *ἰσωνῶα* autem, quae similiter desinunt.

(*2) *Lat.* Ornate, et artificiose dicenti.

36 Quidnam igitur tenerum, et laxa cervice legendum?

37 Torva 38 Mimalloneis implerunt cornua 39 bombis,

Et raptum 40 vitulo caput ablatura 41 superbo 100

42 Bassaris, et 43 lyncem 44 Maenas flexura 45 corymbis

46 Evion ingeminat, 47 reparabilis adsonat Echo.

48 Haec fierent, si 49 testiculi vena ulla paterni

Viveret in nobis? summa 50 delumbe saliva

Hoc natat in labris: et in 51 udo est Maenas, et Attis,

52 Nec pluteum caedit, nec demorsos sapit ungues. 106

M. * Sed quid opus teneras mordaci radere vero

36 Quodnam igitur carmen est minus asperum, elegantia gestus, et molliter flexa cervice inter pronuncian- dum? 37 Respondet Poeta ironice: haec è Bacchis Neronis, quarum meminit Xiphilin. in Nerone, quoad verba tumida, quoad materiam elumbia, junctura porro tenera, quorum duo clausum habent Penthemimeri consonum, et quae alternatim rhythmica sunt, tertio similiter cadenti primo, quarto vero secundo. 38 Mimallones dicuntur Bacchae à Mimante Ioniae monte, Baccho sacro, vel à (*) μιμῶ- δαι. 39 Proprie apum sono, hic tubarum, et cornuum. 40 Pentheo, quem mater, aliaeque Bacchides furore correptae, vitulum esse putantes, discerpserunt. 41 Bacchi, et Orgiorum contemptori. 42 Agave, mater Penthei. Bassaris vero est Bacchi ministra, dicta à Bassareus, quod nomen Bacchi est, à (*2) βάσειν, id est, vociferando, al. à pelle, vel genere vestis, qua induebantur Bacchi sacerdotes: lateri cervina sinistro Vel-

lera dependent. Ovid. 6. Metam. de Progne habitum Bacchae sumente. 43 Qui currum Bacchi trahit. 44 Baccha à (*3) μιμῶ- δαι, furere. 45 Fraeno ex hederis, seu corymbis intortis ornato, vel virga è thyrsos. 46 Bacchum à voce bacchantium ε'βοῖ, vel à Jove salutatum ε'βιον, ob res strenue gestas in bello adversus gigantes. 47 Repercussa resonans. 48 Hujusmodi carmina. 49 Prisca, et masculae virtutis. 50 Haec enervia non pectuntur ex imo pectore, blaese tantum, et tenere formantur in extremis labris, et primore lingua, quae saliva scatet. 51 Liquida, et molli voce recitantur illae fabulae Neronis, Bacchis, et Attis. 52 Non sapit intenti studii notas, ubi poeta cogitabundus saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues, Horat. Sat. 10. lib. 1. * Sint haec ita sane, quid ad te? tun' solus contra ibis, et irritabis nobiles mordaci tua reprehendendi libertate offensos?

(*) Lat. Imitari: (Hisp. remedar) nam Bacchi furorem imitabantur.

(*2) Lat. Loqui: nam vinum loquax.

(*3) Lat. Ab hac voce Graeca hispanae illae mania, et maniacos derivatae.

Auriculas? ⁵³ vide sis ne majorum tibi forte
 Limina ⁵⁴ frigescant: ⁵⁵ sonat heic de nare canina
 Litera. P. Per me equidem sint omnia protinus ⁵⁶ alba.
 Nil moror: euge: omnes, omnes bene mirae eritis res.
 Hoc juvat: ⁵⁷ heic, inquis, veto, quisquam faxit (*) oletum.
 Pinge duos angues; pueri, sacer est locus: extra
 Mejite: discedo. ⁵⁸ Secuit ⁵⁹ Lucilius ⁶⁰ urbem,
⁶¹ Te, Lupe, te, Muti, et ⁶² genuinum fregit in illis. 115
 Omne vafer vitium ⁶³ ridenti ⁶⁴ Flaccus amico
 Tangit, et admissus circum praecordia ludit,
 Callidus ⁶⁵ excusso populum suspendere naso:
 Men' mutire nefas, nec clam, nec ⁶⁶ cum scrobe? M.
 Nusquam.

⁵³ Vide si vis: de autem corripitur, tanquam à vido, olim 3. conjug. ut cavere, valere, fervere. ⁵⁴ Ne potentum fores, sportulae, et mensae frigidæ, minusque grate te excipiant. Juven. 3. Satyr. *Limine submoveor*. Alii exponunt, ne quis potentiorum tibi mortem frigidam inferat, allusumque volunt ad illud Horatii. Sat. 1. lib. 2. *O puer ut sis Vitalis metuo, majorum ne quis amicus Frigore te feriat*, nec male. ⁵⁵ In his enim potentiorum liminibus facilis est ira, vel in his Satyris tuis nimium est mordacitatis, et caninae facundiae. R. enim littera est irritati, et hirrientis canis. ⁵⁶ Quando ita vis: sint quidem per me omnia, quae faciunt, scribunt, dicunt, pulchra, honesta, proba. *Concessio ironica*, hoc nimirum te, aliosque Romanos delectat, ut laudemini, ut approbemini ubique. ⁵⁷ Ut nefas ducitur in

sacro loco alvum exonerare, vel mejere, ejusque religionis symbolum appinguntur angues, tanquam genii loci, et qui inde terreant, et submoveant pueros: ita (inquis) sacrosancta sint Neronis, et nobilium carmina: cautum sit, ne quis ea Satyrico aspergat aceto, vel urina; discedo itaque. ⁵⁸ Cur autem discedam, cum Lucilius urbem libere notarit? ⁵⁹ Qui primus Latinorum Satyram scripsit. Juven. Sat. 1. v. 20. ⁶⁰ Mores Romanae urbis. ⁶¹ Etiam nobiles nominatim: Rutilium Lupum Cos. et Mutium Albutium. ⁶² Mordicus carpendo. ⁶³ Non indignanti. ⁶⁴ Horatius, mirus artifex per jocum, et amicitiam, civium Rom. vitia Satyris, et epistolis perstringere. ⁶⁵ Salse deridere, et tecte, naso in iras, et irrisiones non rugato, vide supra v. 40. ⁶⁶ Ut (*) Midæ tonsor. *Fab. nota.*

(*) Stercus humanum.

(*2) Midas Phrygiae rex, Phoebus, et Pane carmine certantibus, iudex electus, secundum Panem iudicium tulit: quo iratus Phoebus asininas ei auriculas indidit. Hae quidem à Mida diligenter occultatae, omnes praeter tonsorem, latebant: qui secreti impatiens fossam ingressus est, ubi ita proclamavit: *ures asininas habet rex Midas.*

P. 67 Heic tamen infodiam. Vidi, vidi ipse, libelle: 120
 68 *Auriculas asini quis non habet?* 69 Hoc ego opertum,
 70 Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo
 71 Iliade. 72 Audaci quicumque afflate Cratino,
 73 Iratum 74 Eupolidem 75 praegrandi cum sene 76 palles,
 Adspice et 77 haec, si forte aliquid decoctius audis. 125
 78 Inde 79 vaporata lector mihi ferveat aure.
 80 Non hic, 81 qui in crepidas Grajorum ludere gestit
 Sordidus, et 82 lusco qui possit dicere, lusce:
 (*2) Sese aliquem credens, Italo quod honore 83 supinus
 Fregerit 84 heminas 85 Areti 86 aedilis iniquas: 130
 Nec qui 87 abaco numeros, et 88 secto in pulvere metas
 Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
 Si 89 Cynico barbam petulans 90 Nonaria vellat.
 91 His mane 92 edictum, post prandia 93 Callirhoën do.

67 Huic libro insusurrabo, ut ille tonsor scrobi. 68 Omnes perverse judicant de carminibus, ut Midas de musicis: sonora modulatis praeferunt. 69 Hoc allegoria rectum, ut illud scrobe. 70 Satyricam hanc ridendi libertatem tibi tam pro levi habitam. 71 Illius Labeonis, supra v. 4. et v. 50. 72 Quicumque afflatus es legendo Cratino, qui maxima veteris comoediae libertate Atheniensium vitia carpebat. 73 Infestum vitiis. 74 Priscae comoediae scriptorem. 75 Aristophane item comico. 76 Studiose, seu (*) *ἐμπροσθεν* legendo hos. 77 Mea. 78 Ab iis tribus Poëtis Comicis, eorumque lectione. 79 Calefacta, praeparata. 80 Non hic mihi lector sit. 81 Qui Graecorum cultus elegantiam, instituta, et studia spernit. 82 Qui corporis vitium alteri exprobare gaudet. Naturalia vero corporis vitia non sunt in aliis reprehendenda (Plato in Pro-

tagora) commiseratione potius digna. Aristot. Ethic. Nicom. 3. l. c. 5. 83 Vultu elatus, inflatus, quod in municipio aliquo obscuro Italiae magistratu functus sit, utcunque imo, Aedilatu scilicet. 84 Ab (*3) *ἑμισίου*, dimidios: hic pro omni mensura. 85 Oppidi in Tuscia. Alii legunt *Eretis*, quod Sabinorum oppidum. Stephano *ἕρητος*. 86 Aedilium inter alia munera erat iniquas mensuras frangere. 87 Arithmetorum tabula. 88 Figuras, quas Geometrae virga in pulvere depingunt: hoc autem extremae est dementiae, et impudentiae, res per se laudatas deridere velle, artibus, et Philosophis illudere. 89 Alludit ad Diogenem, cui barbam vellebat Lais. 90 Meretrix, quae à nona hora prostat. 91 Hujusmodi auditoribus, et lectoribus vanis, atque ineptis. 92 Edictum praetoris, et forum, ad avaritiam. 93 Scortum ad libidinem.

(*) Lat. Cum affectu.

(*2) Creyendo, que es algo.

(*3) Lat. Semisse, dimidio.

SATYRA II.

Gratulatus Maerino sapientiam, quae sola recte orare docet; aliorum impia, stulta, et inutilia vota damnat. Illos deinde taxat, qui aliud voto velle, aliud re agere videntur. Eos denique ridet, qui deos, cupiditatis suae modulo eos mentientes, opimis hostiis, et muneribus colunt: cum revera dii non munus; sed mentem, non plenas; sed puras respiciant manus.

HUnc, Macrine, ¹ diem numeram ² meliore lapillo,
 Qui tibi labentes apponit ³ candidus annos.
 Funde merum ⁴ Genio: non tu prece poscis ⁵ (*) emaci,
 Quae ⁶ nisi seductis nequeas committere divis,
 At ⁷ bona pars procerum ⁸ tacita libabit ⁹ acerra. §
 Haud cuivis (*) ³ promptum est, ¹⁰ murmurque, humilesque
 susurros

Tollere de templis, et ¹¹ aperto vivere voto.

¹² Mens bona, fama, fides, haec ¹³ clare, et ut audiant
 hospes:

Illa sibi introrsum, et sub lingua immurmurat: ô si

¹ Natalem. ² Niveo, albo: à Thracum more, qui faustos dies albis calculis, infelices nigris computarunt. ³ Felix ipse, et faustus. ⁴ Angelo, quem credebant antiquitas una genitum, paedagogum, custodemque datum, cui lautius indulto natali quoque die sacra fiebant, preces, ac vota concipiebantur; hunc itaque quum qui injusta, et impia precantur, caesis victimis sibi propitium, immo obse-

quentem reddere volunt, tu iusta, et pia precatus, vino, et thure placa. ⁵ Conditionalis, (*) ² ἐμπροσθεν. Horat. 29. od. 3. l. *Votis Pacisci.* ⁶ Nisi semotis ab arbitris, ne audiant homines quae tu à Diis poscis. ⁷ Magna. ⁸ Ipsi taciti, submissa voce, et ore arcano. ⁹ Thuribulo. ¹⁰ Tacitas preces. ¹¹ Nihil Deum rogare quod non palam liceat. Martial. epigr. 40. l. 1. ¹² Contingat mihi. ¹³ Scilicet precatur.

(*) *Prex emax* hic intelligitur, qua Dii orantur sacrificio magna impensa peracto, quasi ad eorum suffragium emendum.

(*) ² *Lat. Mercatoria*, ab ἐμπροσθεν, *negotior, nundinor.*

(*) ³ *Promptum*, facile.

24 Ebullit patruī praeclarum funus! et ō si 10
 Sub rastro 15 crepet argenti mihi (*) seria 16 dextro
 27 Hercule! pupillumve utinam, quem proximus haeres
 18 Impello, 19 expungam! namque est 20 scabiosus, et
 acri

Bile tumet. Nerio jam tertia 21 ducitur uxor.

Haec sancte ut poscas, 22 Tiberino in gurgite mergis 15

Mane caput bis, terque, et 23 noctem flumine purgas,

Heus age, responde, (minimum est quod scire laboro)

De Jove quid sentis? 24 estne ut praeponere cures

Hunc cuiquam? cuinam? vis Stajo? an scilicet (*2) haeres?

(*3) Quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis? 20

25 Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,

Dic agedum Stajo: pro Juppiter, ō bone, clamet,

Juppiter! at sese non clamet Juppiter ipse?

14 Pro ebullierit, ut dedim, pro dederim; Casaub. Metaph. ab aqua ebulliente. O utinam patruus meus dives efferatur, funeralibus, seu funebri pompa splendidus, mihi relicturus praeclaram haereditatem! 15 Inventa mihi fodienti, arantive. 16 Propitio, favente. 17 Operatorum thesaurorum praeside, vel (*4) *πλοτοδοῦτη*, cui eo nomine decimae penduntur. 18 Subsequor, in secunda cera substitutus heres. 19 Ex tabulis testamenti, *rectius* de medio tollam, id est, ex vita. 20 Namque et spem, et rationem voti facit ipsius (*5) *καχεξία*: ex suffusa enim bile est valetudinarius. 21 Ad sepulchrum, vel in

matrimonium, foeneratori illi tertia ducitur uxor: mea tamen vivit. 22 Vota, aut sacra facturis mos erat se viva aqua purificare. Juven. Sat. 6. v. 524. 23 Noctis veneream pollutionem, aut insomnia. 24 An censes Jovem justiore esse aliquo homine? quo? an Stajo Albio Oppianico iudice corruptissimo? an dubitas praeferre Jovem Stajo? quis aut justior, aut melior tutor Jove? 25 Audiat tamen sceleratissimus ille veneficus, et corruptissimus Iudex Stajus vota haec impia, quae tu ad Jovem concipis, ille statim exclamabit indignabundus, O Juppiter! quanto magis ipse Juppiter fulmine vindicabit impias has preces?

(*) *Seria* est vas fictile oblongum.

(*2) *Haeres*, dubitas?

(*3) Juppiter, an Stajus.

(*4) *Lat.* divitiarum datore, à *πλοῦτος*, *divitiae*, et *δίδωμι*, *dono*, *do*.

(*5) *Lat.* Malus corporis habitus alimenta corrumpens.

²⁶ Ignovisse putas, quia cum tonat, ocyus ilex 24
²⁷ Sulfure discutitur ²⁷ sacro, quam tuque, domusque?
²⁸ An quia non fibris ovium, ²⁹ Ergennaque jubente,
 Triste jaces ³⁰ lucis, ³¹ evitandumque ³² bidental,
³³ Idcirco stolidam praebet tibi vellere barbam
 Juppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
³⁴ Emeris auriculas? ³⁵ pulmone, et lactibus unctis? 30
 * Ecce avia, aut ³⁶ metuens divum matertera, cunis
 Exemit puerum, frontemque, atque uda labella
³⁷ Infami digito, et ³⁸ lustralibus ante salivis
 Expiat, ³⁹ urentes oculos inhibere perita: 34
 Tunc manibus quatit, et spem ⁴⁰ macram supplice voto
 Nunc ⁴¹ Licini in campos, nunc Crassi ⁴² mittit in aedes.

²⁶ Tu tamen credis Jovem tibi veniam ad omnia indulgere, quia vides arbores fulguritas te sospite, tuisque salvis. ²⁷ Fulmine quod *θεῖον*, id est, sulfureum. ²⁸ An quia tu non fulguritus jaces, et expiandus consultis ovium extis à... ²⁹ Fulguritorum procuratore, et expiatore Etrusco... ³⁰ Ut ilex fulmine icta in lucis parum castis, *vel* in bidentali, quod aeque ac lucus est colliculus sepimine clausus, et... ³¹ sacrum, quod qui calcarit, incestatur... ³² cui fulgurio consecratur bidental, hoc est, locus, in quem decidit fulmen circumseptus adjecta ara, in qua bidentibus expiatur... ³³ An ideo credis Jovem se tibi praebere ludibrio, et contemptui habendum? alludit ad Dionysium, qui auream Aesculapio barbam detraxit. ³⁴ Stipulatus tibi obnoxios reddidisti? ³⁵ An forte pinguibus extis? * *Ab impiis avarorum precibus descendit Poëta ad superstitiosa muliercularum vota.* ³⁶ Superstitiosa. Pulchra est haec dici lustrici hypotyposis, qui

puellarum octavus est, puerorum nonus, quo die puerum lustrabant, votis pro eo conceptis, et nomine illi indito, unde et Nominalis dicitur. ³⁷ Medio, qui caeteris contractis extendi solet in cinaedorum, et mollium notam, quod penem repraesentet. ³⁸ Saliva purgatoriam vim habere credebatur, et ad fascina inhibenda valere. Bonae vero scaevae causa, et ad placandam Nemesim, quam enormiori gloriae invidere credebant, saliva, infamis digito, et (*) *τῆς σαβύης* effigies adhibebantur, quasi praefiscinia. Plin. lib. 28. c. 2. et 4. ³⁹ Fascinantium oculorum, qui intuendo enecant, perniciem amoliri perita. ⁴⁰ Ancipitem, lentam, *vel* ipsum puerum tenellum, de quo spes nondum magna. ⁴¹ Licinii Stolonis, *alii intelligunt* Licin. Augusti libertum, et tonsorem, et M. Crassi divitis. ⁴² Votis illi optat latifundia Licinii, et aedes Crassi, in quorum quasi possessionem mittit puellum votis suis superstitiosa mulier.

(*) Lat. Veretri.

Hunc optent generum rex, et Regina; puellae
 Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
 Ast ego nutrici non mando ⁴³ vota; negato,
 Juppiter, haec illi, quamvis te ⁴⁴ albata rogarit. 40
⁴⁵ Poscis opem nervis, ⁴⁶ corpusque fidele senectae:
 Esto, age: sed ⁴⁷ grandes patinae, ⁴⁸ tucetaque crassa
⁴⁹ Annuere his superos vetuere, ⁵⁰ Jovemque morantur:
⁵¹ Rem struere exoptas coeso bove, ⁵² Mercuriumque
⁵³ Arcensis fibra: ⁵⁴ da fortunare penates, 45
 Da pecus, et gregibus foetum: ⁵⁵ quo, pessime, pacto,
 Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquescant?
 Et tamen hic extis, et opimo vincere ⁵⁶ farto
 Intendit: ⁵⁷ jam crescit ager, jam crescit ovile,
 Jam dabitur jamjam: donec deceptus, et exspes 50
 Nequicquam fundo ⁵⁸ suspiret nummus in imo.
 Si tibi crateras argenti, ⁵⁹ incusaque ⁶⁰ pingui
 Auro dona feram, ⁶¹ sudas, et pectore ⁶² laevo
 Excutias ⁶³ guttas, ⁶⁴ laetari praetrepidum cor;

43 Haec impia; stulta, noxia vota. 44 Candida, et pura veste amicta. 45 Precaris à Diis robur, vires, et... 46... Validum, quod sustentet senectutem, corpus... 47... Immodicus tamen cibus tuus, et... 48... Multiplex, variae concoctionis, cujusmodi sunt tucetum, et minutal è suillis carnibus minutim concissis... 49 Votis hisce tuis respondere non patitur deos... 50... Jovisque hac in re indulgentiam vel retardat, vel irritam facit. 51 Rem familiarem (*) *ἐπιωπρεύειν*, augere exoptas, prodige interim boves matans, superstitiose scilicet proventum è crebris victimis sperans, tanquam apes, seu Phoenices è cinere, et rogo. 52 Deum lucri. 53 Jugibus vocat victimis. 54 Da, *inquis*, ut fortunet res familiares. 55 Respon-

det Mercurius, vel Poëta. Quo pacto fortunet, et crescat tibi pecus, cum tu insanis sacrificiis tot pecudes absumas, peculii tui proprius carnifex, et lupus? 56 Vel libo, è farre, vino, melle, etc. 57 *Et falsa spe lacans, sibi dicit, jam etc.* 58 Finiat jam rarior in fundo crumena prope exhausta sacrificiis, vel, *Pathos nummi attributum.* 59 Caehlata. 60 Solido, vel crassa lamina. 61 Prae gaudio. 62 Perverso, vel sinistro à vehementiori cordis commotione. 63 Sudoris, vel lachrymarum, quae repentino saepe gaudio oboriuntur. 64 Quia tibi cordi est aurum, diis etiam credis esse, vitiis tuis illos aestimans, et hinc, etc. *vel*, Credis superstitiosus tibi evenisse hoc aurum à Diis missum, quorum facies, et femora auro illinis.

(*) *Lat.* Coacervare, accumulare. *Hisp.* *amontonar.*

Hinc illud subiit, auro sacras quod ⁶⁵ ovato 55
⁶⁶ Perducis ⁶⁷ facies: nam fratres inter ⁶⁸ aënos,
 Somnia ⁶⁹ pituita qui purgatissima mittunt,
 Praecipui sunt, sitque illis aurea barba:
 Aurum, ⁷⁰ vasa Numae, ⁷¹ Saturniaque ⁷² impulit aera,
⁷³ Vestalesque urnas, et ⁷⁴ Thuscum fictile mutat. 60
O ⁷⁵ curvae in terras animae, et coelestium inanes!
Quid juvat hoc, templis ⁷⁶ nostros immittere mores,
Et ⁷⁷ bona diis ex hac scelerata ducere pulpa?
⁷⁸ Haec sibi ⁷⁹ corrupto ⁸⁰ casiam dissolvit olivo:
 Et ⁸¹ Calabrum ⁸² coxit ⁸³ vitiato murice vellus: 65
 Haec ⁸⁴ baccam ⁸⁵ conchae rasisse, et ⁸⁶ stringere ve-
 nas
 Ferventis ⁸⁷ massae ⁸⁸ crudo de pulvere jussit.

⁶⁵ Triumphato, et ex hostibus praedato. ⁶⁶ Illinis. ⁶⁷ Statuarum in Pantheo Romae. ⁶⁸ Stabant in Apollinis Palatini porticu effigies aeneae quinquaginta filiorum Aegypti, quibus, ut et Apollini, Aesculapio, Isidi, etc. attribuit vetustatis superstitio vim in somnis indicandi curationes, et remedia morborum. Quod si cui persuasum esset se ab his, vel illis istorum fratrum certius, ac verius somnium accepisse, eos prae caeteris coluit, et inauravit. Alii ad Castorem, et Pollucem referunt. ⁶⁹ Pituita defaecata, discussisque humoribus vitiosis, certiora sunt somnia. ⁷⁰ Et quoniam nobis homunculis aurum in deliciis, et votorum summa est, hoc diis aequè gratum opinamur: atque hinc aurea jam omnia in templis, atque aurum per scelus, et nefas conflatum expulit è templis simplicitatem fictilium, qualia Numa in sacris adhibebat. Juven. Sat. I. v. 116. ⁷¹ Priscis in usu, et in Saturni aede condita. ⁷² Loco, et pretio movit. ⁷³ Carpedines, et

lavacra Vestae. ⁷⁴ Testas, vasa ex Etruria Romam allata, vel religionem simplicem ab Etruscis ductam. ⁷⁵ Cernuae, et pronae, velut pecudes. ⁷⁶ Inducere cupiditates, et alia vitia nostra. ⁷⁷ Existimare quae diis bona sint ex affectu nostro carnali. ⁷⁸ Haec pulpa, id est, carnalis corruptio, non contenta naturali rerum simplicitate, miscet, et vitiat omnia: his tamen ita vitiatis utitur, saltem fruitur: diis tamen nulli sunt usui. Quorsum itaque diis haec dicamus? emaci nempe nudinatione, ut meliora ab iis accipiamus. ⁷⁹ Dum unguentum conficit, et casiam, et oleum perdit. ⁸⁰ Sat. 6. vers. 36. ⁸¹ Tarentinam lanam, quae optima. ⁸² Coquendo infecit, tinxit. ⁸³ Liquore è conchylio muricis, qui et ipse perit. ⁸⁴ Margaritam. ⁸⁵ E concha radere: conchae enim adhaerescunt, neque avelli queunt, nisi lima. Plin. 9. lib. 35. cap. ⁸⁶ Conflare. ⁸⁷ Metallum. ⁸⁸ Ramentis, et baleucis, quae è fodinis eruuntur. Care.

89 Peccat et haec, peccat: vitio tamen utitur; at vos
 Dicite, Pontifices, 90 in sancto quid facit aurum?
 Nempe hoc, quod 91 Veneri donatae à virgine pupae. 70
 Quin datus id superis, de magna quod dare 92 lance
 Non possit magni 93 Messalae 94 lippa propago?
 Compositum 95 jus, 96 fasque 97 animo, sanctosque reces-
 sus
 Mentis, et 98 incoctum generoso pectus honesto.
 Haec cedo ut admoveam templis, et 99 farre litabo. 75

89 Vitiosa est haec luxuria: vide supra 78 notam: usus tamen aliquis ex his vitiis, sed auri in templis nullus. 90 Templis, vel Deorum sacris. 91 Ut ephebi bullas penatibus, sic pauperes virgines Veneri pupas consecrabant, à qua pro pupis, Hisp. *Muñecas*, veros infantes precabantur: haud secus faciunt, qui aurum diis offerunt. 92 Patella, divites è lance, pauperes ex accerra libabant. 93 M. Val. Corvini Messalae, vel Aurelii Mess.

synecd. pro quovis divite, et nobili. 94 Qui animo, et oculis erat vitiosis, gulosus quippe, et majoribus indignus. 95 Quoad legem humanam. 96 Quoad divinam legem. 97 Intima animi penetralia, et cogitationes. 98 Animum penitus imbutum. 99 Mola salsa. Horat. 23. Od. lib. 3. *Farre pio saliente mica*, id est, ipse si purum, et simplicem attulero animum, parco, ac simplici sacrificio deum placabo.



SATYRA III.

Sub persona Stoici philosophi monet juvenes, ne desidia, et mollitiei indulgentes, nedum patrimoniis, et natalibus freti philosophiae studia negligant: quae vitiorum morbis medetur, virtutem, et honesta officia docet, animum bene conscium, et vitae felicitatem largitur.

² (*) **N**Empe haec assidue? jam clarum mane fenestras

Intrat, et angustas ² extendit lumine rimas:

³ Stertimus ⁴ indomitum quod ⁵ despumare Falernum Sufficiat, ⁶ quinta dum ⁷ linea tangitur ⁷ umbra.

En quid agis? siccas ⁸ insana ⁹ canicula messes. ⁵
Jamdudum coquit, et patula pecus omne sub ulmo est,

¹⁰ Unus ait comitum: verumne? itane? ocyus adsit.

Huc ¹¹ aliquis: nemon? turgescit ¹² vitrea bilis:

¹³ Findor, ¹⁴ ut Arcadiae ¹⁵ pecuaria rudere credas.

¹ Inclamat dormientes discipulos philosophus, vel qui nobili juveni additur comes paedagogus, infra not. 10. Nunc autem, inquit Taurus apud A. Gell. l. 6. cap. 10. expectant philosophi ad fores juvenum, donec hesternam edormierint crapulam. ² Latiores apparere facit, vel extendere videtur, cum sol per rimas lumen transmittat. ³ O juvenes, discipuli mei: et est subtimida reprehensio, in prima persona. ⁴ Durum, concoctu difficile, vel non dilutum, quod vix plurima aqua temperari possit. ⁵ Decoquere, edormiscere. ⁶ Solaris horologii, in quo linea ⁶ umbra meridie tangebatur. ⁷ Gnomonis quinta umbra meridionali proxima, *Hypantage*. Dum

quinta linea tangitur umbra. ⁸ Quae insanos, id est, morbosos reddat homines, vel, quae in rabiem agat canes. ⁹ Sol in Cancro, cujus indicium est ortus stellae Canicularis. ¹⁰ Paedagogus, ut supra nota 1. vel, *Juvenum, condiscipulorum, expergefactus ait unus*, verumne? Itane? ¹¹ E famulis. ¹² A calore, vel effectu. Hor. lib. 1. Sat. 3. *Splendida*, quae se è splendore prodit. ¹³ Ita cogor in vociferationem. ¹⁴ *Resp. Philosophus cum indignatione*, vel lege; *Finditur Arcadiae pecus* ex persona Poëtae, vel Philosophi dicentis: Juvenis indignatur, et discrutatur vociferans, instar asini rudentis. ¹⁵ Asinos, quos Arcadia habet maximos.

(*) Pues qué, toda la vida se ha de pasar así?

Jam

Jam liber, et ¹⁶ bicolor ¹⁷ positis membrana capillis, ¹⁰
Inque manus chartae, ¹⁸ nodosaque venit ¹⁹ arundo.

Tunc ²⁰ queritur, crassus (*2) calamo quod pendeat hu-
mor,

²¹ Nigra quod infusa vanescat sepia lympha:

Dilutas queritur ²² geminet quod ²³ fistula guttas,

²⁴ O miser, inque dies ultra miser, (*3) huccine re-
rum

Venimus? at cur non ²⁵ potius ²⁶ teneroque columbo

Et similis regum pueris, ²⁷ pappare minutum

Poscis, et iratus mammae ²⁸ lallare recusas?

²⁹ An tali studeam calamo? ³⁰ cui ³¹ verba; quid istas

Succinis ³² ambages? ³³ tibi luditur: ³⁴ effluis amens, ²⁰

(*5) Contemnere, ³⁵ sonat vitium percussa, ³⁶ maligne

³⁷ Respondet ³⁸ viridi non cocta fidelia ³⁸ limo.

¹⁶ Introrsum candida, extrorsum crocea. ¹⁷ Ubi ipse juvenis compsit capillos, *vel* membrana pumice laevigata demptis capillis, (*) *καταχρηστικῶς* pro pilis. ¹⁸ Interstitiis, et geniculis. ¹⁹ Calamus scriptorius. *Metonym.* ²⁰ Causatur atramentum spissum nimis lentum esse, haerere calamo, non fluere. ²¹ Infusa mox aqua, praetendit nimis liquidum fieri atramentum è succo sepiae, atque vanescere. ²² Liquidius fluat, et maculet. ²³ Calamus scriptorius. ²⁴ O miser adolescens, futureque in dies miserior: huccine tandem laboris, ac spei fructus, ut ridiculas ignaviae praetendens causas, studium fictis excusationibus supplere velis? ²⁵ Quam philosophiae operam des. ²⁶ Quem sua mater puella delicate alit. ²⁷

Pappam, et buam, cibum praemansum, minutum. ²⁸ Dormire ad lallum: id est, nutricis occinentis naenias. (*4) *καταβαυκαλήσεις*, Athen. 14. Auson. *epist.* 17. *Lalli somniferos modos.* ²⁹ *Verba juvenis.* ³⁰ *Resert Philosoph.* ³¹ *Sup. das?* ³² Causationes, et tergiversationes. ³³ Tu te ipse ludis, tuo damno, de te. ³⁴ Effluit, et perit tibi tempus, *vel*, Diffluit mollitiae, et voluptatibus, ut vitiatum vas. ³⁵ *Ut fictile vas ex argilla non probe cocta digito tactum, et exploratum, tinnitu rauco vitium, rimas, et crudam materiam prodit: ita tu futili, et rudi sermone ignorantiam tuam.* ³⁶ Raucum, non acutum, et tinnulum. ³⁷ Resonat. ³⁸ Vas fictile ex argilla cruda, nec bene cocta. *Metaphor.*

(*) *Lat. Abusivè.*

(*2) *De que la pluma no quiere dar tinta.*

(*3) *A tal estado hemos llegado?*

(*4) *Sunt nutricum cantilenae ad sopiendum pueros.*

(*5) *Serás despreciado de todos.*

39 Udum, et molle lutum es, 40 nunc nunc properandus,
et 41 acri

Fingendus 42 sine fine 42 rota: 43 sed rure paterno
Est tibi 44 far modicum, 45 purum, et sine labe salinum.
Quid metuas? 46 cultrixque foci 47 securi patella est. 26
Hoc satis? an deceat 48 pulmonem rumpere ventis,
49 Stemmata quod 50 Tusco 51 ramum millesime ducis,
Censoremne 52 tuum vel quod 53 trabeate salutas?
Ad populum 54 phaleras; ego te intus, et in cute novi. 30
Non pudet ad morem discincti vivere 55 Nattae?
Sed stupet hic vitio, et fibris increvit 56 opimum
Pingue; 57 caret culpa: nescit quid perdat: et alto
Demersus 58 summa rursus non bullit in unda.

39 Rudis es materia, capax tamen formae, si te submisseris figulo, id est, magistro. 40 In juventute. 41 Accurata, et severiori disciplina. 42 Sine intermissione, aut mora. 43 *Tu vero objicies, tibi non tam artibus opus esse, cui sit à patre domus, et res mediocris.* 44 Census (*) ἀντάφους. 45 A majoribus non fraude quaesitum, vel ex argento puro, id est, non celato: *vel mundum*, ut sit suppellex lauta, et nitida, salinum autem sacram mensam facit, ut quo primitiae cum sale diis offerebantur. *Lips. Saturnal.* 12. 46 Qua libationes ad focum feruntur. 47 Quae te securum reddat. 48 Inflari, et ostentare te. 49 Generis ordine, stirpe. *Juven. Sat.* 8. v. 1. 50 Nobilissimae, et antiquissimae Romanorum familiae ex Etruria ortum habuere. 51 Successionis lineam: vide quae ad *Sat.* 8. *Juven. vers.* 1. 52 E tua familia. 53 In atrio inter imagines majorum, *vel in* recognitione equitum, tu eques trabeatus: vide *Juven. Sat.* 8.

v. 259. 54 Insignia equestris, *vel* ornamenta externa fortunae, quae te non magis reddunt nobilem, quam phalerae equum. 55 Dissoluti cujusdam, intemperantis, perditum, qui obduruit in vitiorum callum, et quasi habitum malitiae, ita ut se peccare non sentiat. Sordidi Nattae meminit *Horat.* 6. *Sat.* 1. 1. *Turneb.* 23. lib. 33. c. legit *Nactae*, id est, fullonis. 56 Quod sensum ademit. *Metaph. à corpore.* 57 Excusandus, et aliqua dignus venia ob stuporem, et callum vitiorum, perditae jam, et profligatae nequitiae. 58 Non emergit è barathro vitiorum, nec tangitur conscientia scelerum, *cum tamen te, atque alios, qui per incontinentiam prudentes, scientesque virtutem deserueritis, graves maneat conscientiae cruciatus.* Atque huc expectat digressio insequens poetae docentis non esse aliam poenam graviolem, atque ipsis tyrannis digniorem, quam desertae virtutis conscientiam, et poenam (ut ita dicam) damni.

(*) Lat. sufficiens.

Magne pater divum, saevos punire tyrannos
 Haud alia ratione velis, cum dira libido
 Moverit ingenium ferventi tincta ⁵⁹ veneno,
⁶⁰ Virtutem videant, ⁶¹ intabescantque relictæ.
 Anne magis Siculi gemuerunt æra ⁶² juveni,
 Et magis auratis pendens laquearibus ensis
 Purpureas subter ⁶³ cervices terruit, ⁶⁴ Imus,
 Imus præcipites, quam si sibi dicat, et intus
 Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
 Sæpe oculos memini tingebam ⁶⁵ parvus ⁶⁶ olivo,
 Grandia si nollem morituri ⁶⁷ verba ⁶⁸ Catonis
 Discere, ab ⁶⁹ insano multum laudanda magistro,
 Quæ pater adductis ⁷⁰ sudans audiret amicis.
⁷¹ Jure etenim id summum, quid dexter ⁷² senio fer-
 ret
 Scire, erat in voto; damnosa ⁷³ canicula quantum
⁷⁴ Raderet, angustæ collo non ⁷⁵ fallier ⁷⁶ orcae: 50

59 Cruditatis, et vitiorum.
 60 Quam ut videant virtutem: alii legunt *virtuti invideant*, quam scilicet ab aliis cultam ipsi deseruerint. 61 Discrutientur, quod eam reliquerint. 62 Miseri homines inclusi in tauro illo ahe-neo, quem Phalaridi tyranno Si-culo Perillus inventum dedit. 63 Damoclis unius ex assentatori-bus Dionysii vide hist. in 5. Tus-culan. quaest. à Cic. plenius ex-positam. 64 Ordo, *quam si sibi dicat: Imus, imus præcipites* in vitia, et exitium nulla virtute sufflaminandi, omni salutis spe destituti. 65 *Fecimus et nos hæc juvenes*. Sat. 8. Juven. Ego qui-dem hoc puer, etc. *tu autem ju-venis es*, vers. 52. infra. 66 Ad simulandam lippitudinem, ut à recitatione eximerer. 67 Deli-berativa, moriatur necne, vel Ethopœia. 68 Uticensis, de-victo Pompejo morituri. 69 Cla-moso: *al. vehementi, et acri*, unde et Domitio Grammatico In-

fani cognomen inditum. A. Gell. 7. 18. 70 Labore corrogandi a-micos ad filium audiendum, *aut* laetitia. 71 Convenienter pue-rilibus annis. 72 Jactus tessera-rum, seu talorum summus: faus-tissimus vero, qui omne tollebat depositum, quod erat *Venus*: vi-de quæ ad Martial. epigram. 14. lib. 14. 73 Canis, unio, jactus damnosus. 74 Quantum mihi de-traheret, *vel* ex reliquo talorum numero demeret, quod erat quin-que. 75 Non errare. 76 Vasis, in quod nuces pueri conjicie-bant. Ovid. de Nuce: *Vas quo-que sæpe cavum spatio distante locatur, in quod missa ievi nux cadit una manu*: alii de pyrgo intelligunt, non recte. Quorsum enim ars, ne fallaris ad conji-ciendas in tutriculam, seu fri-tillum aleas, de quo puerum fuis-se sollicitum dicit hic poëta, seu philosophus? de Fritillo vide quæ nos ad Mart. epigr. 14. lib. 4. 1.



Neu quis callidior ⁷⁷ (*) buxum torquere flagello.
 Haud ⁷⁸ tibi inexpertum ⁷⁹ curvos deprendere mores.
⁸⁰ Quaeque docet sapiens ⁸¹ braccatis ⁸² illita Medis
⁸³ Porticus, ⁸⁴ insomnis quibus, et ⁸⁵ detonsa juvenus
 Invigilat, ⁸⁶ siliquis, et grandi pasta polenta, 55
⁸⁷ Et tibi quae Samios deduxit ⁸⁸ littera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limine ⁸⁹ callem.
 Stertis adhuc? laxumque caput compage soluta
⁹⁰ Oscitat hesternum, ⁹¹ dissutis undique malis? 59
⁹² Est aliquid, quo tendis, et in quod dirigis ⁹³ arcum?
⁹⁴ An passim sequeris corvos ⁹⁵ testaque, lutoque,
 Securus quo pes ferat, atque ⁹⁶ ex tempore vivis?
⁹⁷ *Helleborum frustra, cum jam cutis aegra timebit,*
*Poscentes videas, (*4) venienti occurrite morbo.* 64
⁹⁸ Et quid opus Cratero magnos promittere ⁹⁹ montes?

77 Trochum, vel turbinem è buxo. 78 Jam juveni, relictis nucibus, atque liberaliter hactenus in studiis philosophiae educato. 79 Pravos à rectis distinguere. 80 Et praecepta, quae docentur in $\epsilon\omicron\alpha$ Porticu Athenis, in qua Zeno, et alii Philosophi (inde Stoici dicti) docebant, disputabantque. 81 Indutis braccis, id est, femoralibus, à (*2) $\rho\acute{\alpha}\nu\omicron\varsigma$, Aeolice adjecto β . 82 In qua picti erant Persae à Miltiade, Themistocle, et Atheniensibus devicti. 83 (*3) $\epsilon\omicron\alpha$ $\pi\omicron\iota\kappa\acute{\iota}\lambda\eta$. 84 In qua juvenes studiis invigilant. 85 Stoici tondentur ad cutem, cum vero hic agatur omnino de porticu Stoica, male ab aliis ingeritur lectio quibus indetonsa, quod de Romanis cirratis intelligi volunt. 86 Victu tenui, leguminibus, et crassa pulte ex farina, et lacte. 87 Nec tibi inaudita, aut incognita est virtutis via, quam Py

thagoras Samius indigitare voluit expressam in bicorni litera.... 88.... Y. quae in duos ramos se dividens bivium vitae monstrat; arduam, et angustam virtutis viam extendens à dextra, mollem, et latam vitii à sinistra. 89 Virtutis crebris actionibus, et laboribus tritum. 90 Hesternam evaporat crapulam. 91 Scilicet oscitatione. 92 Estne scopus, vel finis aliquis vitae tibi propositus? 93 Actiones. 94 Vagus erras pueri more, qui corvos testa, lutoque petit. 95 Temere, nec viarum, nec consiliorum ratione habita. 96 In diem sine proposito. 97 Pharmaca vitiosos humores purgantia sero poscas, ubi jam invaluit hydrops, Sat. 4. v. 16. 98 Et quid opus medico insigni, qualis fuit Craterus tempore Augusti, ad restituendam sanitatem, cum in manu tua sit praecavere morbum qui premit? *Metaph. à corpore ad animum.* 99 Aureos nummorum.

(*) Hispan. *El peon, con que juegan los niños.*

(*2) Lat. Pannus, vilis. (*3) Lat. Porticus picta.

(*4) *Principiis obsta: sero medicina paratur, Cum mala per longas convaluere moras.*

Sed propera: nec te venturas differ in horas:

Qui non est hodie, cras minus aptus erit. Ov. de Rem. Am.

Disciteque ; ô miseri , et ¹ causas cognoscite rerum,
² Quis sumus , et ³ quidnam victuri gignimur , ⁴ ordo
 Quid datus, aut ⁵ metae ⁶ quam mollis flexus, et ⁷ undae:
 Quis modus ⁸ argento , ⁹ quid fas optare , quid ¹⁰ asper
¹¹ Utile nummus habet : patriae, carisque propinquis ⁷⁰
 Quantum ¹² elargiri deceat : ¹³ quem te Deus esse
 Jussit , et ¹⁴ humana qua parte locatus es in re.
¹⁵ Disce : nec invidias : ¹⁶ quod multa fidelia putet
 In locuplete penu , ¹⁷ defensis pinguibus Umbris,
 Et piper , et pernae Marsi ¹⁸ monumenta clientis? ⁷⁵
¹⁹ Moenaque quod prima nondum defecerit orca:
²⁰ Hic aliquis de gente ²¹ hircosa Centurionum
 Dicat , Quod sapio , satis est mihi , non ego curo
 Esse quod ²² Arcesilas , ²³ aerumnosique Solones,
 (*2) Obstipo capite , et ²⁴ fingentes lumine terram, ⁸⁰
 Murmura cum secum , et ²⁵ rabiosa silentia rodunt.

1 Rerum expetendarum, et fugiendarum ad felicitatem assequendam. *Juven. vivendi causas, vel etiam, causas naturales.* 2 Quae hominis sit natura. 3 In quem finem. 4 Fatorum certa lex, qua fieri omnia asseruere Stoici: *vel gubernatio divina.* 5 Felicitatis, aliis vitae quam breve sit spatium, et unde mors immineat. *Metaph. à meta (Circensi, quam in flexu evitare periti aurigae erat.* 6 Quantae sit artis, et operae regere. 7 Undae, ut sit quasi meta ad quam circumflectenda est remigatio in navali certamine: alii leg. *unde, ut sup. not. 5.* 8 Quaerendo, et erogando. 9 Quae vota. 10 Signatus recens. 11 Utilitatem, usum. 12 Ex officio debeas. 13 Cujus qualitatis, (*) *χέρως.* 14 Quae pars sit universi. 15 Hanc sapientiam edisce: nec invidendo doleas, si advocatis, et patronis Romanis uberius munerum copia suppetat quam ti-

bi. 16 Quod vasa prae copia, et affluentia patent advocatis in cella pennaria. 17 Divitibus, uberis soli dominis Umbris, *Italiae populis,* quos ille in judicio defenderit. 18 Missa à clientibus donaria. 19 Et quod salsamentum illud supersit è prima orca, vel prima seria, ac parte orcae, nec deficiat, pluribus à clientibus in dies donatis. 20 *Neque movearis; quod indocti milites aspernentur philosophos.* 21 Quorum alae hircum olent, al. *hirtosa.* 22 Ego non studeo esse philosophus, qualis fuit ille Arcesilas, qui cum nihil sciri affirmaret, dictus est *philosophiae eversor,* neque esse volo sapientum unus, ut... 23... Solon legislator Atheniensis, qui me vigiliis, studiisque macerem, aerumnosus deinde futurus. 24 Quod attenti, et cogitabundi signum est. 25 Quae furorem sapiunt, rabidi autem canes non latrant.

(*) *Lat. Habitus.* (*2) *Obstipo: obliquo curvo.*

Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Aegroti veteris meditantēs somnia, ²⁶ *Gigni*
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.

²⁷ Hoc est, quod palles? cur quis non prandeat, hoc
est? 85

²⁸ His populus ridet multumque ²⁹ torosa juvenus
Ingeminat tremulos naso ³⁰ crispante cachinnos,
* Inspice: ³¹ nescio quid ³² trepidat mihi pectus, et
aegris

Faucibus exsuperat gravis halitus, inspice, sodes,
Qui dicit medico, ³³ (*) jussus requiescere, ³⁴ postquam
Tertia compositas vidit nox currere ³⁵ venas 91

³⁶ De majore domo ³⁷ modice sitiēte lagena,

³⁸ Lenia ³⁹ loturo sibi ⁴⁰ Surrentina rogavit.

⁴¹ Heus bone, tu palles: ⁴² Nihil est. ⁴³ Videas tamen
istud

Quicquid id est: surgit tacite tibi ⁴³ lutea pellis. 95

²⁶ Meditantes nugamenta philosophica, quale hoc est, *Ex nihilo nihil, etc.* ²⁷ Hoc tanti est, *inquit Centurio*, ut ad pallorem studeas? ²⁸ Philosophiae placitis. Alii legunt, *hos*, id est, philosophos. ²⁹ Robusta, militaris. ³⁰ In rugas prae effuso risu, contracto. * *Ut vero aeger*, respondet philosophus, *neglecto medico, perit: ita vitiosi isti, qui philosophos animi medicos ludibrio, et contemptui habent, misere peribunt.* ³¹ Ordo est: Qui dicit medico, inspice: nescio quid sibi velint haec.... ³²... Febris symptomata, et gravis morbi indicia, cordis palpitatio, respiratio aegra, et spiritus graveolentia: jussus requiescere ad quartum diem non abstinere, sed in gravem morbum labitur. ³³ Ut ex requie, et absti-

nentia convalescat, quod fit inter initia morborum. ³⁴ Ubi aeger videt nocte tertia moderate, et (*) *εὐξία* convenienter fluere.... ³⁵... Arteriarum pulsum, *vel*, venas simpliciter. ³⁶ Ibi neglecto medici consilio, tanquam de morbo securus, poscit, *vel* deficiente sua è domo divitis cujusdam amici... ³⁷... In lagena non admodum capaci, *vel* deficiente sua... ³⁸... Vina, quorum austeritatem decoxit aetas... ³⁹... Sibi balneum ingressuro... ⁴⁰... E Surrento Campaniae oppido. ⁴¹ *Medici intervenientis, visentisque aegrum verba.* ⁴² *Aeger respondet morbum, vel dissimulans, vel non sentiens.* ⁴³ Pallida cutis ab aqua intercuti intumescit.

(*) *Mandandole el Medico hacer cama.*

(*)2) *Lat. Bona valetudine, bona corporis habitudine.*

44 At tu deterius palles : ne sis mihi tutor :
 45 Jampridem hunc sepelli : 46 tu restas : 47 perge, tacebo.
 48 Turgidus hic epulis , atque 49 albo ventre , 50 lavatur,
 Guttare sulfureas lente exhalante 51 mephites.
 Sed tremor inter vina subit , calidumque 52 triental 100
 Excudit è manibus : 53 dentes crepuere relecti,
 Uncta cadunt laxis tunc 54 pulmentaria labris.
 Hinc 55 tuba , candelae : tandemque beatulus alto
 Compositus 56 lecto , crassisque 57 lutatus amomis,
 In 58 portam rigidos calces extendit : at illum 105
 59 Hesterni 60 capite induto 61 subiere 62 Quirites.
 63 (*2) Tange miser 64 venas, et pone in pectore dextram.

44 Tu potius, ô medice, *inquit deploratae spei aeger*, mihi pallere, et aegrotare videre, quin me mittis, et te curas? mihi te tutore nihil est opus, *idem faciunt periti, qui correpti maledicta ingerunt.* 45 Hunc, *ait Philosophus*, incontinentem aegrum, medicos contemnentem jamdudum sepelii, efferetur mox mortuus, tam scio, quam si jam extulissem. 46 Tu contemptor philosophorum restas efferendus. Possunt et haec esse verba aegroti dicentis; unde novus hic mihi tutor? priorem illum qui eadem, quae tu usque canebat, meque monendo inhibebat ne viverem meo arbitrio, jamdudum extuli, spero et te propediem. *Omnes composui felices. Nunc ego resto*, inquit Horat. 9. Serm. 1. lib. 47 Deride, vive, *inquit Medicus*, tuis moribus, ede, bibe, lava, animo tuo morem gere: quantum ad me, taceo, et abeo. 48 *Ille quidem aeger spreto medico interiit, et hic etiam qui medici consilium, id est, philosophiam contemnit; peribit.* 49 Pallido, vel cibus distento. 50 Balnea intrat, quod aegrotis periculosum. 51 Grave olentes à cruditate spiritus. Mephitis pro-

prie est terreus putor ex sulphureis, et corruptis aquis ascendens. 52 Calicem capientem tertiam sextarii partem. 53 Extremore capitis, et totius soluta compage dentes relecti labiis retractis stridet. 54 Cibi lauti evomuntur. 55 Mox illi mortuo apparantur, quae ad funeris solennitatem spectant, tubae, tibiae, faces, etc. 56 Ferali. 57 Unctus & pollinctus, ut Satz 6. v. 35. 58 (*) *καταχρησιν* pro janua: versis in januam pedibus pro more componendi mortuos in feretro, qui cum ut plurimum in caput nati fuerint in vitam, ita in pedes rursus efferuntur ad sepulturam, *vel* naturam civitatis, extra quam efferbantur, sepeliebantur, utebantur. 59 Recens manumissi ex testamento defuncti. 60 Pileo donati. 61 Feretro, praestituri patrono supremum hoc officium. 62 Cives Romani à Quirino, id est, Romulo. 63 *Inquit medicinae*, id est, *philosophiae contemptor*. Quo mihi haec de febre, et morte? ego pulchre valeo, tange arteriam, explora si mihi quis morbus. 64 Arteriam.

(*) Quasi diceret per *καταχρησιν*, id est, per abusum.

(*2) *Tomame el pulso.*

Nil ⁶⁵ calet hic : (*) summosque pedes attinge , manus-
que.

Non ⁶⁶ frigent. ⁶⁷ Visa est si forte *a* pecunia , sive
b Candida vicini subrisit molle puella , 110
⁶⁸ Cor tibi rite salit ? *c* Positum est ⁶⁹ argente catino
Durum olus , et ⁷⁰ populi cribro decussa ⁷¹ farina.
⁷² Tentemus fauces : tenero latet ⁷³ ulcus in ore
Putre , quod haud deceat plebeja ⁷⁴ radere beta. 114
d Alges , cum ⁷⁵ excussit membris timor albus aristas :
e Nunc ⁷⁶ face supposita fervescit sanguis , et ira
Scintillant oculi : dicisque , facisque quod ipse
Non sani esse hominis , ⁷⁷ non sanus juret (*2) Orestes.

65 Non arguit calorem è feбри.
66 Nec frigent extremæ partes.
67 Respond. Philosophus: Immo
gravioribus laboras morbis avari-
tiae , *b* libidine , *c* mollitie , *d* ti-
more , *e* iracundia. 68 Annon
cordis abdito motu prodis ani-
mi morbum. 69 Olus ipsum in
catino algens , id est , frigidum.
70 Non pollinario , et subtili.
71 Panis cibarius. 72 Si possis
his vesci. 73 Ulcus delicatae
gulæ. 74 Exasperare vili cibo,
et fabrorum prandio , beta. Mar-

tial. 13. lib. 13. epigr. 75 Ne-
gabas te pallere , aut algere , ex-
anguis tamen timor te horrere
facit , erexitque tibi pilos , aris-
tarum more. 76 Dicebas modo
nil caluisse , ecce autem bile
suffusus sanguis circa cor ebul-
lit , velut igne supposito , et ira
scintillant oculi. 77 Exagitatus
furiis matris Clytemnestrae , quam
patris necem ultus , cum adul-
tero Aegistho occiderat , hoc
est , *ipsi insani te insanum judi-
cabunt.*

(*) *T. tientame los extremos de pies , y manos.*

(*2) *Filius fuit Agamemnonis , Mycenarum Regis.*



SATYRA IV.

Sub persona Socratis Alcibiadem objurgantis, invehitur in Neronem, qui nobilitatis suae ostentatione, et populi assentatione inflatus Remp. est aggressus: ad cujus administrationem (bene licet ad tempus dissimulet) nullis prudentiae civilis, ne scientiae quidem moralis sit remis instructus.

* **R** Em populi tractas? ² (barbatum haec crede ³ magistrum

Dicere ⁴ sorbitio tollit ⁵ quem dira cicutae)

⁶ Quo fretus? Dic hoc magni ⁷ pupille Pericli,
Scilicet ⁸ ingenium, et ⁹ rerum prudentia ¹⁰ velox

Ante pilos venit, dicenda, tacendaque calles.

Ergo cum mota ¹¹ fervet plebecula ¹² bile,

Fert animus calidae fecisse silentia turbae

Majestate ¹³ manus: quid deinde loquere? Quirites,

Hoc, puto, non justum est, illud male, rectius illud.

¹⁴ Scis etenim justum gemina suspendere lance 10

Ancipitis librae: rectum discernis, ubi ¹⁵ inter

1 Tune rempublicam administras? 2 Barbas alebant philosophi promissas ad gravitatem. 3 Socratem magistrum tuum, ô Alcibiades, vel magistrum, cujus è schola, tanquam ex equo Trojano prodierunt Philosophorum sectae: Socratem autem inducit monentem, et corripientem (*) Alcibiadem, quo à se amoveat periculum, et suspicionem taxati Neronis Imperatoris. 4 Haustus cicutae, poena capitalis apud Athenienses. 5 Fraude, et invidia circumventum, quasi de Diis male sentiret, etc. Xenoph. (*2) ἀπομνήμ. 6 Qua arte?

7 Alcibiadis tutela avunculi tui Periclis insignis, et jactabunde: *Et Neronem Poppaea pupillum vocavit, ut cui tutores essent Burrhus, et Seneca.* 8 Ironice. Tibi proculdubio contigerunt artes, et scientiae... 9... (*3) τέχνη πολιτική, et experientia rerum... 10... Praecox, ante barbam, et annorum maturitatem. 11 Seditiosa saevit. 12 Ira, et tumultu. 13 Porrectae, vel motae, in signum silentii. 14 Quatuor sequentes versus lege ironice, vel interrogatorie. 15 Inter duo extrema vitia injusta.

(*) Vide Alcibiadis vitam apud Cornelium Nepotem.

(*2) Lat. Dicta memorabilia.

(*3) Lat. Ars, seu disciplina politica, id est, ad cives bene regendos.

Curva subit, vel ¹⁶ cum fallit ¹⁷ pede regula varo:
 Et potis es nigrum ¹⁸ vitio praefigere ¹⁹ theta.
 Quin tu igitur summa nequicquam ²⁰ pelle decorus
 Ante diem blando ²¹ caudam jactare popello 15
 Desinis, ²² Anticyras ²³ melior sorbere (*) meracas?
²⁴ Quae tibi ²⁵ summa boni est? ²⁶ uncta vixisse patella
 Semper, et assiduo ²⁷ curata cuticula ²⁸ sole.
²⁹ Expecta: haud aliud respondeat haec anus, I nunc,
³⁰ Dinomaches ego sum: ³¹ (*₂) suffla, sum ³² candidus.
³³ Esto 20
 Dum ne deterius sapiat pannucia ³⁴ Baucis,
 Cum bene ³⁵ discincto ³⁶ cantaverit ³⁷ ocima verna.

¹⁶ Ubi legis norma varianda est propter variam circumstantiae alicujus exceptionem, vel, ubi lex ipsa non recta sit: poteris tu vitiosam regulam coarguere. ¹⁷ Crure regulae intorto. *Metaph. à fabrili arte.* ¹⁸ Vitiorum reis, et convictis. ¹⁹ Ⓞ litteram condemnatoriam, notam mortis, *θανάτης.* ²⁰ Alcibiades forma: Nero triumphali veste, vel simulata probitate, vultu etiam pulchro. ²¹ Pavonum more expansa cauda te venditare, vel instar canis mota cauda adulari, et captare auram popularem. ²² Elleborum in insula Anticyra copiose natum, ortam ex melancholia insaniam purgans. ²³ Aptior, cui ipsi magis opus erat dementia, et vitiis purgari, quem curam aliorum suspicere, regi quam regere. ²⁴ *Tantum abes à prudentia civili, qui finis est, ut ne moralium quidem scientiam ullam habeas.* ²⁵ Quidnam enim tibi summum bonum est? ²⁶ Respondet ex persona Alcibiadis, seu

Neronis, Gula, et luxus. ²⁷ Libido, et mollis, immo foeda corporis cura. ²⁸ Insolatio cutis ad acquirendam corporis siccitatem: vide vers. 33. sequent. ²⁹ Recte, attende parumper, *inquit Poeta.* Tu princeps (in diis placet) nihilo sanius statuis de summo bono, quam muliercula haec in transitu, quae olera venalia clamitat. ³⁰ Nobilissimae foeminae filium te jacta, ò Alcibiades, sic Nero Agrippae. ³¹ Hoc solum habes quod glorieris tumidus, et opponas. ³² Speciosus, et pelle decorus. ³³ Quid hoc? si nihilo plus sapias qua Baucis pannosa. *Donatus:* multis conglobata pannis, *aliis* rugosa, ut Plin. 15. 14. pannucea mala. ³⁴ A Poëtis usurpatum nomen vetulae olitricis. ³⁵ Dissoluto. ³⁶ Promercialia clamitaverit. ³⁷ (*₃) *βασίλινον* pro quovis olerre positum, vel cantando ocimum, quod Graeci etiam (*₄) *μισόδελον* appellant, servis exprobrat conditionem suam.

(*) Puras, sine admistione.

(*₂) *Hinchate.*

(*₃) *Lat. Regium.*

(*₄) *Lat. Servis invisum.*

38 (*) *Ut nemo in sese tentat descendere, nemo:*
 39 *Sed praecedenti spectatur mantica tergo.*
 40 *Quaesieris: Nostin' Vectidi praedia? 41 cuius? 25*
Dives 42 arat 43 Curibus quantum non milvus 44 ob-
erret.
Hunc ais? 45 hunc diis iratis, 46 genioque sinistro,
Qui 47 quandoque jugum 48 pertusa 49 ad compita fi-
git,
Seriolae veterem metuens deradere 50 limum, 29
51 Ingemit, hoc bene fit: tunicatum cum sale mordens
52 Caepe, et 53 farratam 54 pueris plaudentibus ol-
lam,
55 Pannosam faecem morientis sorbet aceti?
56 At si unctus cesses, et 57 figas in cute solem,
Et prope te 58 ignotus, 59 cubito qui tangat, et 60 a-
cre
Despuat in mores: penemque, arcanaque lumbi 35

38 Vide quam nemo se nosse laboret, alium omnis. *Tu princeps aliorum, vitia inquiris, reprehendis, damnas: ad tua interim connives, ac illa putas latere, nec tamen latent, dum enim tu de nostris moribus cognoscis, et nos de tuis.* 39 Ex apologo Aesopi praecedentium vitia cernuntur à sequentibus. 40 *Tu quaeris, an norim divitis illius praedia, cuius avaritiam insectari vis.* 41 *Ego requiro, cuius? an illius qui...* 42... Possidet, *vel simpliciter arat?* 43 In Sabinis. 44 Circumvolando non emetiatur. 45 *Tu refers.* Dico illum ipsum Vectidium, natum, *vel viventem diis, hominibus, atque sibi male.* 46 Quem defraudat. 47 *Quandocunque, si quando...* 48... Ad pervia, ramosa, hinc inde patentia compita... 49... Suspenso jugo compitalia celebrat, *vel ipso die*

festo vix solvat jugum. 50 *Picem, id est, relinire.* Vide Satyr. 5. vers. 33. 51 Cum gemitu faustum hoc verbum *Bene sit* pronunciat, quod Virg. 8. eclog. *bonum sit.* 52 *Non purgatum.* 53 *Pultem è farre in olla coactam.* 54 *Familia, libertis suis, et servis exultantibus, ac si laute tractentur.* 55 *In hoc versu quaevis dictio est emphatica.* Vappam, cui insunt floeces, floeci quidam, et panniculi. 56 *Tuam vero, qui in alienum avaritiam, et sordes paratus es dicere, probrosam libidinem est qui videat, et reprehendat.* 57 *Ad solem te ungas, ut oleum imbitum cutim reddat nitidam.* 58 *Quem tu non cogitas.* 59 *Animadvertat, et arguat. Nonne vides, aliquis cubito stantem prope tangit, Horat.* 90 *Acri ter excratur.*

(*) *Como ninguno mete la mano en su seno!*

⁶¹ Runcantem populo marcentes ⁶² pandere vulvas.
⁶³ Tu cum ⁶⁴ maxillis ⁶⁵ balanatum ⁶⁶ gausape pe-
 ctas,
 Inguinibus quare detonsus ⁶⁷ curgوليو extat;
 Quinque ⁶⁸ palaestritae licet haec ⁶⁹ plantaria vellant,
⁷⁰ Elixasque nates labefactent forcipe adunca, 40
 Non tamen ista ⁷¹ filix ullo mansuescit aratro.
⁷² Caedimus, inque vicem praebemus crura sagittis.
 Vivitur hoc pacto: ⁷³ sic novimus: Iliā subter
⁷⁴ Caecum vulnus habes; sed lato ⁷⁵ balteus auro
 Praetegit: ⁷⁶ ut mavis, da verba, et ⁷⁷ decipe ner-
 vos. 45
 Si potes. ⁷⁸ Egregium cum me vicinia dicat,
 Non credam? ⁷⁹ viso si ⁸⁰ palles improbe a nummo.

⁶¹ Radicitus evellentem, de-
 pillantem. ⁶² Ut patiaris mu-
 liebria. ⁶³ *Cur capillos, et bar-
 bam alens depilas pudenda? ut
 scilic. (*) τῆς οἱ βλάται πι-
 νῶσαι παθαρά; τὸ ἵ, λεία
 καὶ ὀλιθυρᾶ ἐργάσαι ἄ μη-
 δὲ ὀρᾶσθαι θέμις.* Lucian. in
 Φευδολογισμῶν. ⁶⁴ Pectine den-
 tato instar maxill. alii cum ma-
 xillis, id est, *et maxillas*, hoc
 est, mentum, et genas. ⁶⁵ Ba-
 lanino unctum. ⁶⁶ Capillitium,
 instar gausapis villosi, alii bar-
 bam. ⁶⁷ Muto à similitudine
 curgulionis, vel columellae, vel
 vermiculi. ⁶⁸ Depilatores ro-
 busti, velut palaestritae. ⁶⁹ Pi-
 los. ⁷⁰ Assiduis balneis, vel
 ad (*2) δρωπαχισμόν Jotas.

⁷¹ Isti pili nullo psilothro, vel
 forcipe penitus evelluntur. ⁷²
 Ut gladiatores, dum adversa-
 rium petunt, se telo exponunt:
 ita et nos aliorum vitia inqui-
 rendo praebemus iis occasio-
 nem de nostris cognoscendi. ⁷³
 Ex tua in aliis vitiis acri dis-
 quisitione. ⁷⁴ Libidinem dissi-
 mulatam. ⁷⁵ Potentia tua, et
 imperium tua vitia tegunt. ⁷⁶
 Sed te non latent, quin te de-
 cipe si potes, et... ⁷⁷... Finge
 te sanum, vel imperii onus sus-
 cipe ultra vires. ⁷⁸ *Inquit Alci-
 biades, aut Nero.* ⁷⁹ *Si sis
 a avarus, inquit Poëta, b libi-
 dinosus, c injustus, rejecta po-
 puli assentatione, ne affectes Rem-
 publ. tibi conscius quam pruden-
 tia sis destitutus.* ⁸⁰ Desiderio
 nummi.

(*) *Lat.* Quis sibi vult pura densare? Laevia autem, et lubrica
 facere, quae videre nefas?

(*2) *Lat.* Ad dropacis (medicamenti, qua pili evellebantur)
 consersionem,

b Si facis, in penem quicquid tibi venit ⁸¹ amarum,

⁸² Si ⁸³ Puteal multa c cautus vibice flagellas:

Nequicquam populo ⁸⁴ bibulas donaveris aures. 50

⁸⁵ Respice quod non es: ⁸⁶ tollat sua munera cerdo:

⁸⁷ Tecum habita, et noris quam sit tibi curta supellex.

81 (*) Γλυκύπιπρον, libidini enim non raro acerbi exitus.

82 Si delatorum litigiis forum vexari patiaris, vel, si primos urbis vicos noctu cum gladiatoribus pererrans, obvios caedis, vel, si puteal gravissimae foeneratorum usurae, te permittente, vexent. 83 Puteo labrum magnificum impositum juxta Fabianum arcum, in porticu Juliana, ubi foeneratores versari,

et iudices jurare soliti, ibidemque tribunal. 84 Laudis sitibundas, credulas. 85 Noli tibi arrogare, et sumere, quod non habes. 86 Ne crede assentationibus, sed sibi habeat vanas suas laudes levis, et vilis populus. 87 Tu te examina, et comperto quantula sit tibi prudentiae civilis ad rempublicam administrandam vis, intra pelluculam tuam te contine.

(*) Lat. Dulciter amarum.



SATYRA V.

Gratum erga Cornutum praeceptorem suum testatur animum. Deinde quae sit vera libertas ostendit, idque juxta Stoicorum paradoxon: solum sapientem liberum esse.

¹ **V**Atibus hic mos est, centum sibi poscere voces.
Centum ora, et linguas optare in carmina centum:

^b Fabula, seu moesto ² ponatur ³ hianda tragoedo.

^c ⁴ Vulnera, seu Parthi ⁵ ducentis ab inguine ferrum.

⁶ Quorsum haec? aut quantas ⁷ robusti carminis offas ⁸

⁸ Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?

Grande locuturi ⁹ nebulas ¹⁰ Helicone legunto:

¹¹ Si quibus aut ¹² Prognos, aut si quibus olla ¹³ Thyestae

¹⁴ Fervebit, saepe insulso ¹⁵ coenanda ¹⁶ Glyconi.

¹ Hujus temporis Poëtis qui...
^b... tragoedias, et (Neroni adulantes) ...
^c... Parthica scribunt bella, mos est centum poscere voces, *in imitationem Homer.* 2. *Iliad. Virgil. 6. Aeneid. Ovid. 12. Metam.* 2 A Poëta Tragico scribatur... 3... Summa vocis contentione pronuncianda à moestitiam prae se ferente Tragoedo, id est, actore, seu histrione. 4 Data, *vel* accepta. 5 E vulnerato inguine extrahentis: *vel* Parthi, dum fugeret se simulat, sagittas mittentis in hostes ab inguine ductas, ut aliis jaculandi mos ab auricula, mamma, *vel* humero. *Virgatis jaculantis ab inguine braccis*, Propert. 4. lib. ubi Jos. Scal. jaculari ab inguine barbarum est: ut à capite Graecum. 6 Fingit Cornutum, quasi praesentem quaerere, *In quem finem linguas, et voces istas pascat Satyricus?* 7 Fortis epici carminis ampul-

las, et globulos verborum. *Metaphor. durior.* 8 Intendis, obijcis, ut opus sit centeno gutture niti? 9 Timida figmenta specie magna, nugas sonoras. 10 Vide Prologivers. 4. 11 Quicumque scripturi sunt tragoedias, quarum argumenta sunt filii olla cocti, et appositi patribus Tereo, et Thyestae. 12 Qui Ityn filium Tereo marito coctum apposuit, ultra vim ejus, et stuprum Philomelae illatum. 13 Cujus filios decoctos Atreus frater illi apposuit coenandos in ultionem incestus cum Europa uxore: vide quae nos ad Senecae Thyesten. 14 Maxima animi concitatione, et acri studio describenda servabit: *continua allegoria ab olla, ut et...* 15 ... coen. id est, agenda, et representanda. 16 Tragoediarum illi actori insulso, ut cui crambe toties repetita non pariat nauseam.

17 Tu neque anhelanti, 18 coquitur dum massa camino,
 Folle premis ventos: 19 nec clauso murmure raucus
 Nescio quid tecum grave cornicaris inepte,
 Nec 20 scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
 21 Verba togae sequeris, 22 junctura callidus acri,
 Ore 23 teres medico, 24 pallentes 25 radere mores
 26 Doctus, et 27 ingenuo culpam defigere ludo.
 28 Hinc trahe quae dicas: 29 mensasque relinque 30 My-
 cenis
 Cum 31 capite, et pedibus: 32 plebejaque prandia noris.
 33 Non equidem hoc studeo, 34 bullatis ut mihi 35 nugis
 Pagina turgescat, 36 dare pondus idonea fumo. 20
 37 Secreti loquimur: tibi nunc hortante 38 Camoena
 Excutienda damus praecordia: 39 quantaque nostrae
 Pars tua sit, Cornute, animae, tibi dulcis amice,

17 Tu non scribis argumenta inflata, et versus ampullosos, quibus meditantis, pronuncian- disque anhelantes opus sit agi- tare pulmones; non secus ac conclusae aurae follibus vexan- tur, dum igni mollitur ingens ferri massa. 18 Imitatio. Horat. Sat. 4. lib. 1. 19 Nec alte co- gitabundus inepte, vel expatia- ris, vel rauca, et compressa vo- ce more cornicum tibi obmur- muras. 20 Sonantior inter re- citandum emisso spiritu, exaere buccis incluso. 21 In commu- ni usu posita: alii Satyram in- telligunt, quae tota Romana est, ut et toga. 22 Compositione accurata. Sat. 1. vers. 65. 23 Concinnus, stylo modesto, non hianti, et turgido ore, alii le- gunt *teris*, id est, explicas, ex- polis. 24 Quos quis male con- sciis horret, erubescendos mo- res, quorum mentione, et con- scientia pallet, aut rubet, *au- ditor, cui frigida mens est.* Ju- ven. 1. 25 Reprehendere, car-

pere, perstringere. 26 Sciens. 27 Urbanis, et falsis jocis. 28 Ex eadem mente, eodem stylo, et subjecto. 29 Tragica illa ar- gumenta relinque... 30... Grae- cis tragicis, atque iis, qui gran- de, et tumidum carmen affe- ctant. 31 Capite, pedibus, et manibus Plisthenis, et aliorum filiorum Thyestae, quae reser- vavit Atreus inspicienda fratri. Vide Senec. Thyest. 32 Tu mo- res populi Satyrico sale frica. 33 *Resp. Persius*: Non posco centenas voces ad turgida illa, atque Tragica, sed quibus suf- ficiam tuis erga me meritis, o Cornute, tibi que gratis agendis. 34 Ampullosis, vanis. 35 Spe- ciosis pigmentis. 36 Carmine gravi argumentum leve exorna- re, atque extollere. 37 Inge- nue, sincere, perinde ac si se- creti loqueremur. 38 Grata, ac simplici musa, *vel versu.* 39 Quam pars melior, et major sis animae nostrae, id est, meae.

Ostendisse juvat, ⁴⁰ pulsa, dignoscere cautus 24
⁴¹ Quid solidum crepet, et pictae ⁴² tectoria linguae.
⁴³ His ego centenas ausim deprecere voces,
 Ut quantum mihi te ⁴⁴ sinuoso in pectore fixi,
⁴⁵ Voce traham pura: totumque hoc verba ⁴⁶ resignem
 Quod latet ⁴⁷ arcana non enarrabile fibra.
 Cum primum ⁴⁸ pavido ⁴⁹ custos mihi ⁵⁰ purpura ⁵¹ ces-
 sit, 30
⁵² Bullaque ⁵³ succinctis laribus ⁵⁴ donata pependit:
 Cum ⁵⁵ blandi comites, totaque impune ⁵⁶ Suburra
 Permisit sparsisse oculos jam ⁵⁷ candidus umbo:
 Cumque ⁵⁸ iter ambiguum est, et vitae nescius error
 Deducit ⁵⁹ trepidas ⁶⁰ ramosa in compita mentes, 35
 Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
⁶¹ Socratico Cornute sinu, tunc ⁶² fallere solers

⁴⁰ Tange, pulsa digito, ut qui fictilia explorant. ⁴¹ Quid integrum, et verum sonet....
⁴².... quid simulatum, et fucatum. *Metaphora à parietum incrustationibus.* ⁴³ Ad animum sincere gratum exprimendum, non ad sonoras fabulas, et inflatas nugas. ⁴⁴ Intimis penetrabilibus, et ipsi animi mei latebris. ⁴⁵ Ingenue proferam. ⁴⁶ Una mea lingua. ⁴⁷ In imo cordis recessu. ⁴⁸ Sub praeceptoris imperio, *vel* vim timenti affunde. ⁴⁹ Pudicitiae, et verecundiae, cujus tinctura, et symbolum purpura. ⁵⁰ Toga, cui praetexitur purpura: qua Romanorum filii ad pubertatem aetatis scilicet. annum xvi. amiciebantur. ⁵¹ Reliquit me, sumpta jam virili toga. ⁵² Cordis figuram habens, ante pectus ingenuis annexa nobilium filiis aurea, tenuiorum filiis coriacea, Juven. Sat. 5. vers. 163. ⁵³ Gabino cinctu, vel habitu peregrinantium formati, et caninis pelibus amictis. ⁵⁴ Pueris, cum ex ephebis excederent, bullas, et praetextas laribus consecra-

tas ad suam cujusque effigiem appendere mos erat. ⁵⁵ Assentantes, non rigidi ut paedagogi. ⁵⁶ Vico Romano, quod sub urbe antiqua esset dicto, infami, et lubrico, in quo habitabant meretrices: vide quae ad Martialis epigram. 35. lib. 1. cap. ⁵⁷ Clypeus, qui mihi, pro more Romano in viros jam transcripto, mei juris facto, et tyroni datus est *albus*, id est, insigni vacuus, stipendiis, et rebus pulchre gestis postmodo insigniendus: *vel* centrum plicatum togae virilis albae in umbonis formam corrugatum. Casaub. ⁵⁸ Alludit ad bivium Herculis Prodicti apud Xenoph. 2. Apomn. ⁵⁹ Anxie dubias. ⁶⁰ Alludit ad litteram Pythagorae Y. *ubi se via findit in ambas* Supr. Sat. 3. vers. 56. ⁶¹ Institutione Stoica è Socratis schola. ⁶² Absque taedio, aut rigore flectere, et emendare: *vel lege* ostendit: *et ordinato*, solers regula opposita ostendit intortos mores fallere, id est, quod pravi mores in errores, exitiumque trahunt.

Apposita ⁶³ intortos ⁶³ extendit ⁶³ regula mores:
 Et premitur ratione ⁶⁴ animus, vincique ⁶⁵ laborat,
⁶⁶ Artificemque tuo ducit sub pollice vultum. 40
 Tecum etenim longos memini consumere ⁶⁷ soles,
 Et tecum ⁶⁸ primas epulis decerpere noctes.
 Unum opus, et requiem pariter disponimus ambo,
 Atque ⁶⁹ verecunda laxamus seria ⁶⁹ mensa.
 Non equidem hoc dubites, amborum ⁷⁰ foedere certo 45
 Consentire ⁷¹ dies, et ab uno sidere duci.
 * Nostra, vel aequali suspendit tempora ⁷² libra
 Parca ⁷³ tenax veri, seu ⁷⁴ nata ⁷⁵ fidelibus ora
 Dividit in Geminos concordia fata duorum:
⁷⁶ Saturnumque gravem nostro ⁷⁷ Jove ⁷⁸ frangimus
 una. 50
⁷⁹ Nescio quod, certe est quod me tibi temperat, astrum.
⁸⁰ Mille hominum species, et rerum discolor usus:
⁸¹ Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italis mutat ⁸² sub sole recenti

63 Intortos extendit, rég. *trans-*
lata à fabrilis arte. 64 Appeti-
 tus, et mollior pars irrationalis
 animi subjugatur, et docetur pa-
 rere rationis imperio. 65 Ae-
 gre, nec sine lucta vincitur. 66
 Pollice artificis. *Hypallage*, vel
rectius, induit, sumit institutio-
 nis formam ante laboratam, à
figulis translatio. Juven. Sat. 7.
 vers. 236. 67 Dies. 68 Primas
 partes noctium. 69 Refectione
 vel facetiis, et salibus modes-
 tis. 70 Situ, et consensu side-
 rum, qui plurimum valet ad si-
 militudinem morum, unde ami-
 citia. 71 Nativitates, seu vitas.
 * Sive utriusque nostrum nati-
 vitatibus praeferat Libra, vel
 Gemini, seu alia quaevis con-
 stellatio, ex cujus influentia no-
 bis iidem mores, eadem dispo-
 sitiones, eadem studia. 72 Sub
 Geminis, Libra, et Aquario na-

ti. Unum pectus habent, fideique
 immobile vinclum. Manil. 1. lib.
 73 Veritatis, et Justitiae, ut
 quae sub Libra, vel non men-
 dax, ut Horat. Od. 10. lib. 2.
immutabilis. 74 Horoscopus. 75
 Qua nascuntur fideles. *Hypalla-*
ge. 76 Saturni inimici sideris
 malignitatem. 77 Clementia be-
 nigni Jovis, qui nos nascentes
 aspexit. 78 Temperamus, miti-
 gamus, impedimus. Horat. Od.
 17. lib. 2. *Seu Libra, seu me, etc.*
 79 Vel aliud quod sidus nos in-
 clinat, ut amicè conspiremus.
 80 Et cum varia sint vitae insti-
 tuta: a alii divitias, b volupta-
 tes sibi proponant alii, tu sapien-
 tiae antistes praeis juventuti Ro-
 man. ad artes, et mores. 81 Vo-
 luntas, vitae institutum. 82 In
 regionibus Orientalibus hic mu-
 tat merces surgente à sole Horat.
 lib. 1. ser. 4.

Rugosum piper, et ⁸³ pallentis grana cumini: 55
b Hic satur ⁸⁴ irriguo mavult ⁸⁵ turgescere somno,
 Hic campo indulget: hunc alea ⁸⁶ decoquit: ille
 In ⁸⁷ Venerem est putris; sed cum ⁸⁸ lapidosa chiragrae
 Fregerit articulos veteris ⁸⁹ ramalia fagi,
 Tunc ⁹⁰ crassos transisse dies, lucemque ⁹¹ palustrem, 60
 Et sibi jam seri vitam ingemuere ⁹² relictam.
 Ac te nocturnis juvat ⁹³ impallescere chartis,
 Cultor enim juvenum ⁹⁴ purgatas inseris ⁹⁵ aures
⁹⁶ Fruge Cleanthea. *Petite* ⁹⁷ hinc juvenesque, senesque
⁹⁸ Finem animo certum, ⁹⁹ miserisque viatica ¹ canis.
² Cras hoc fiet. ³ Idem cras fiet: ⁴ quid? quasi ma-
 gnum
 Nempe diem donas? ⁵ sed cum lux altera venit.
 Jam cras hesternum consumsimus: ecce aliud cras

83 Quod potum gignit pallorem, *vel simpliciter* pallentis.
 84 Sublati à stomacho vapores, et à frigore cerebri in humores resoluti strigant sensoria, obstruuntque meatus, unde somnus. 85 Saginat enim somnus.
 86 Consumit. 87 In Venerem solutus, et exhaustus ad putredinem usque. 88 Propter lapillos, qui arthriticis in articulis concresecunt materiam scilicet calculosam, quae Tartarus dicitur à similitudine. 89 Manus, et pedes, homo enim assimilatur arbori inversae. 90 In luxu, et ignorantia caliginosa actos. 91 In voluptatem coeno, et impuritate. 92 Vide Sat. 3. v. 38. 93 Ex studio pallorem contrahere. 94 Purg. à vitiis, *vel* prae-paratas, dociles. 95 Animum, et est *Hypallage*, pro, auribus frugem Cleanthis inseris. *Metaphora*. 96 Disciplina Ethica, Stoica, Cleanthes enim Zenonis fuit discipulus, et successor. 97 Ex hac disciplina, et philosophia. 98 Qui finis est virtus,

et honestum. 99 Praesidia adversus miseras, quas fert senectus, è mente Biantis, qui filio suasit utilissimum senectuti comparare viaticum Virtutem, et Sapientiam. 1 Capillis, canitiei, senectuti. 2 *Hic autem ignavus juvenis procrastinavit studia, dicetque*: Cras vacabo Philosophiae. 3 Immo, *inquit Poeta*, idem cras facies quod hodie, et differes usque. 4 *Quid, inquit Juvenis?* Adeone magna res est una ad voluptatem diecula concessa mihi cras aliam vivendi rationem in futuro? 5 Sane, *respondet Poeta*, non ita gravis est unius diei jactura, si modo unius tantum esset; verum ubi perit hesternus ille, quem tibi indultum fore petebas, neque hic dies videt te seniore, quin et alterum petis cras: ecce prorogatum hoc indies cras aliud protrudit aliud: absumitque totos annos, atque ita in aeternum comperendinabitur: vide Mart. epigram. 59. lib. 5.

6 Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
 7 Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno 70
 Vertentem sese, frustra sectabere⁸ canthum,
 Cum rota posterior curras, et in axe secundo.
 * Libertate opus est: non⁹ hac, ut quisque¹⁰ Veli-
 nae
¹¹ Publius¹² emeruit, ¹³ scabiosum¹⁴ tesserula far
 Possidet. ¹⁵ Heu steriles veri, quibus una¹⁶ Quiritem
¹⁷ Vertigo facit! ¹⁸ hic Dama est non¹⁹ tressis agaso?
²⁰ Vappa, ²¹ et lippus, et ²² in tenui farragine men-
 dax.
²³ Verterit hunc dominus, momento²⁴ turbinis²⁵ exit
a Marcus Dama: papae! Marco *b* spondente recusas
 Credere tu nummos? Marco sub *c* iudice palles? 80
 Marcus *d* dixit: ita est: *e* adsigna Marce tabellas.

6 Pellit, trudit, proterit: ab Egero, egressi. 7 Quamvis enim tu ut posterior rota in axe secundo curras: priorem rotam, crastinum diem prope te videas, et mox te posse assequi putes, cum tamen illa sub eodem temone: id est, eodem tenore, et cursu aufugiat: frustra attingere conaris. 8 Ferrum, quo rota munitur pro rota. * Qui igitur felicitatem tibi proponis, Philosophiae absque mora vaca: huic inservias oportet, ut vera tibi contingat libertas. Non differtur in diem, qui se illi subiecit statim circumagitur, inquit Seneca. Quae tamen non est haec civilis, etc. 9 Non hac civili, qua ut quisque servus... 10... in tribum aliquam relatus. Velina autem nomen tribus, quae numero aliarum accessit. 11 Nomine patroni assumpto, qui libertis mos erat. 12 Cui jam emerito, et manumisso praebetur frumentum. 13 Corruptum, alii legunt scabrosum. 14 Tessera est signum, quod accipiebant cives à curatore annonae, à quo fru-

mentum publice erogabatur ad pauperes cives sublevandos. 15 Quam falluntur? 16 Civem Romanum. 17 Circumactio, manumittendum dominus coram praetore dextra prehensum in orbem rotarum, et à manu mittebat, ut suae esset potestatis, quasi significans licere jam illi ire in quamcunque partem vellet. 18 Nuper Dama servus, nunc Marcus Dama liber, et civis. 19 Vix triobolaris mulio, id est, servus infimae conditionis. 20 Moribus nequam, insulsus ut vappa, id est, vinum insipidum, et corruptum per interitum caloris vitalis. 21 Scientiae rudis. Translatio à corpore in animum. 22 In rebus vilissimis, etiam jumentorum cibariis fallax, et fraudulentus. 23 Postquam tamen verterit hunc dominus. 24 Circumactionis. 25 Factus est, *a* civis, et liber *b* sponsor, *c* iudex, *d* testis, *e* testator, et haec dicit recens manumissus Dama, seu fautor ejus, vel etiam Poëta Ironice.

Haec mera libertas, hanc nobis ²⁶ pilea donant.

²⁷ An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sim
Liberior ²⁸ Bruto? ²⁹ Mendose colligis, inquit 85
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.

³⁰ Hoc reliquum accipio, ³¹ Licet illud, et *Ut Volo*
tolle,

³² Vindicta postquam ³³ meus à praetore recessi,
Cur mihi non liceat jussit quocunque voluntas,

³⁴ Excepto si quid ³⁵ Masuri ³⁶ rubrica vetavit? 90

³⁷ Disce: sed ³⁸ ira cadat naso, rugosaque sanna,
Dum ³⁹ veteres avias tibi de ⁴⁰ pulmone revello.

⁴¹ Non praetoris erat stultis dare ⁴² tenuia rerum
Officia, atque usum rapidae permittere vitae.

⁴³ Sambucam citius caloni aptaveris alto. 95

Stat contra ratio, et secretam * garrit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.

Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,

⁴⁴ Ut teneant vetitos inscitia debilis actus.

²⁶ Servi manu emissi raso capite à dominis pileum libertatis insigne sumebant. ²⁷ *Etiam syllogizat M. Dama.* ²⁸ M. Junio Bruto, qui regibus exactis libertatis auctor fuit. ²⁹ Hic Philosophus Stoicus acutus, et acrimonia judicii, Dialectica autem instructus respondet: Falso argumentaris. ³⁰ Majorem propositionem prope intellectam accipio. ³¹ Minorem nego. ³² *Dama assumptionem probatum iturus inquit:* Postquam virga praetoris (qua manumissis caput tangit jubens eos, *Liberos esse*) pronuntiatus sum liber. ³³ Mei juris, et arbitrii, id est, liber. ³⁴ Praeterquam quod legibus cautum est. ³⁵ Masurii Sabini jurisconsulti celeberrimi tempore Tiberii Imper. ³⁶ Legum tituli minio notati. ³⁷ *Resp. Stoicus, vel Poëta.* ³⁸

Nec irascere, neque irride, quod te doceam. ³⁹ Inveteratas opinioniones, et aniles de libertate, dum civilis ista pro vera illa animi ab imperitis habetur. ⁴⁰ Imo pectore. ⁴¹ Non in manu praetoris, sed philosophi erat. ⁴² Subtilia per differentias, et circumstantias officia. ⁴³ Aequae exigas à stupido puero militis (qui quod *νάρα*, id est, ligna bajulabat, *vel* quod clavam ligneam gerebat. Calo dictus est) ut lyram scite tangat, aliis ut *machinam illam poliorcecticam intendat, ac tractet*, atque ab hoc Dama, quem praetor civili donavit libertate, ut libere, et secundum rationem agat. * *Alii gannit.* ⁴⁴ Ut pro vetitis habeat ea, quae quis non didicit, ut tanquam prohibitus abstineat, neque profiteatur, exerceatve artem, quam non novit.

45 Diluis helleborum 46 certo compescere puncto 100
 Nescius examen? vetat hoc 47 natura medendi.
 48 Navem si poscat sibi peronatus arator
 49 Luciferi rudis, exclamet 50 melicerta perisse
 51 Frontem de rebus. 52 Tibi 53 recto vivere talo
 54 Ars dedit? et 55 veri speciem dignoscere calles, 105
 56 Ne qua subaerato mendosum tinniat auro?
 57 Quaeque sequenda forent, 58 quaeque evitanda vicis-
 sim.

Illa prius 58 creta, mox 58 haec carbone notasti?
 Et modicus voti, 59 presso lare dulcis amicis?
 60 Jam nunc astringas, jam nunc granaria laxes: 110
 Inque luto 61 fixum possis transcendere nummum:
 Nec 62 glutto sorbere salivam 63 Mercurialem?

45 Medicam artem exerces?
 de elleboro Satyr. 4. vers. 16.
 46 Nec certa habita cognitione
 pharmaci diluendi, et praepa-
 randi, nec morbi, tempestatis
 anni, aegroti constitutionis, vi-
 tium, etc. 47 Ars, quae natu-
 ram imitatur, Medicina. 48 Gu-
 bernandam. 49 Stellarum etiam
 mediocri cuivis gubernatori no-
 tatum. 50 Deus marinus, qui
 Palaemon, et Portumnus, id est,
quivis exclamet. 51 Pudorem,
 cujus sedes frons est. 52 Quod
 si philosophia te docuerit haec
 officia sequenda. 53 (*) *ὀρθο-
 πῶδες*. 54 Philosophia, recte
 vivendi ars. 55 Quod verum es-
 se videtur, nec est: apparens
 bonum à vero bono discernere.
 56 Ne qua simulata hypocrisis,
 vel species veri, aut boni, ve-
 lut nummus subaeratus, et adul-
 terinus, qui raucum, et surdum
 sonat, te fallat. 57 Approbas
 bona. 58 Damnas mala, à mo-

re illorum, qui bona lapillo al-
 bo, mala nigro signabant. Sa-
 tyr. 2. vers. 1. Creta, an carbo-
 ne notandi? Horat. lib. 2. 3. Ser-
 mon. 59 Frugalitas, modico con-
 tentus cum lare fundo. 60 Prout
 occasio postulat liberalitatem
 exercere. 61 Si potes praete-
 rire nummum à pueris in via,
 vel claro fixum, vel funiculo
 adstrictum, et projectum, quo
 tentent praetereuntes avaros,
 quos simulac inclinarint se ad
 tollendum nummum, retracto eo
 pueri derideant: *In triviis fixum
 qui se demittit ob assem.* Horat.
 16 epist. lib. 1. 62 Illa colli-
 parte, vel ipse gluto, id est,
 helluo, qui deglutias salivam
 tuam ex spe lucri, velut ex e-
 dendi appetitu natam: ubi enim
 quid palato gratum occurrit, af-
 fluit saliva, quasi linguae, et
 gustatus ministra. 63 Lucrosam.
 Mercurius enim lucri praeses
 credebatur.

(*) *Lat.* Recto pede incedere.

- 64 Haec mea sunt, teneo, cum vere dixeris; esto
 65 Liberque ac sapiens, 66 Praetoribus, ac Jove dextro.
 67 Sin tu cum fueris nostrae paulo ante farinae, 115
 68 Pelliculam veterem retines, et fronte politus
 69 Astutam vapido servas sub pectore 69 vulpem:
 70 Quae dederam supra repeto, 71 funemque reduco.
 72 Nil tibi concessit ratio, 73 digitum exere, peccas.
 74 Et quid tam parvum est? 75 sed nullo thure litabis.
 76 Haereat in stultis brevis ut 77 Semuncia recti. 121
 78 Haec miscere nefas: 79 nec cum sis 80 caetera fossor,
 81 Treis tantum ad numeros satyri moveare Bathylli.
 82 Liber ego: 83 unde datum hoc sumis tot subdite
 rebus?

64 *Ordo est*, cum vere dixeris, haec mea sunt, teneo, id est, haec jura, et officia vere colo. 65 Corpore, et animo te liberum pronuncio. 66 Praetore te civili, Jove liberatore te philosophica libertate donante. 67 Sin tu dudum nostrae, id est, servilis conditionis, et vitiorum, civili tantum libertate donatus veterem retines nequitiam, nego te liberum esse, et servum pronuncio. 68 *Alludit ad Liberridem*, si antiquos mores obtines. 69 Fallaciam, et fraudes callide regis corde corrupto. 70 Libertatem, et sapientiam, quae supra tibi concesseram, à te reposco. 71 Tibi rursus injicio fraenum servitutis, vel alludit ad puerilem lusum (*) *διελκυστίνδαυ*, per funem utrinque attractum, Horat. ep. 10. lib. 1. *Tortum digna sequi potius quam ducere funem*; retrahens funem, et tibi negans, quam modo dederam libertatem. 72 *Philosophia Stoica*, ne minimam quidem tibi verae libertatis particulam dedit. 73 Ne digitum

quidem movere potes quin pecces, *Stoice satis*. 74 Quid autem tam parvum est, *inquit Dama*, quam movere digitum? 75 *Stoicus respondet* nullis tamen victimis impetrabis à Deo... 76... ut qui perfecte non sapit, aliquid sapiat: aequè enim peccatum est digitum, ac corpus movere male. *Stoicè*. 77 Vel minima etiam sapientiae mica, aut particula. 78 Servitutem, ac libertatem: sapientiam, ac stultitiam. 79 Nec poteris, stultus cum sis, etiam in minimis ex sapientia agere: non magis quam qui... 80... *Caetera. Hellenism.* supr. *ναλᾶ*, id est, quoad caetera rusticus est... 81... Poterit saltare tres staticulos ex arte Bathylli Alexandrei Pantomimi Satyram saltantis: vide Juven. Sat. 6. vers. 64. *legas itaque Satyram*, ac Horat. epist. 2. lib. 2. *Nunc Satyram, nunc agrestem Cyclopa movetur*. 82 *Instat Dama, se liberum esse clamitans*. 83 *Refert Stoic.* unde tibi liberi nomen usurpas, cum tot vitiorum imperiis subditus sis?

(*) *Lat.* Dicitur quoddam ludi genus, in quo ex duabus divisis partibus altera alteram manibus junctis ad se retrahere contendit.

84 An dominum ignoras, nisi quem 85 vindicta relaxat?

125

86 I puer, et 87 strigiles Crispini ad balnea defer;

88 Si increpuit, cessas nugator? 89 servitium acre

Te nihil impellit? 90 nec quicquam extrinsecus intrat

Quod nervos agitet? 91 sed si intus, et jecore aegro

Nascantur 92 domini, 93 qui tu impunitior exis, 130

Atque hic, quem ad strigiles scutica, et metus egit herilis

94 Mane a piger stertis: 95 Surge, inquit b Avaritia: Eja

Surge. Negas: instat, Surge, inquit. Non queo. Surge.

Et quid agam? rogitas? 96 saperdas advehe Ponto.

97 Castrorum, 98 stupas, 99 hebenum, 1 thus, 2 lubrica
3 Coa:

135

Tolle 4 recens, 5 primus piper 6 è sitiante camelo:

84 Nullum tibi credis esse dominum praeter externum illum corporis? 85 Praetoris virga, supra vers. 88. 86 Distinguit libertatem Philosophus. Tibi quidem concedo, inquit, te liberum esse corpore ex jure civili, sed liberum esse animo ex Philosophiae regula nego. Si quis enim herus jubeat: *I puer, etc.* 87 Ad sudorem in balneis detergendum, *ελεγγίδως*. 88 Et his verbis te increpet, cessas nugator? 89 Civile illud servitium acre te nihil impellit, qui jam corpore liber es. 90 Neque extrinsecus habes dominum, aut motorem, qui te impellat, et cogat. 91 Sed si nascuntur tibi in jecore quod concupiscentiae sedes est (ut volunt medicorum filii) vel in corde affectum sede... 92... Affectus mali, qui tibi dominantur... 93... Quanto minores poenas, et cruciatus pateris, quam servus ille, quem

ad strigilem, etc. 94 *Nec unum intus habes dominum, sed plures, eosque adversa imperantes, scilicet a Pigrum, b Avaritiam, c Luxuriam, d Libidinem, e Ambitionem, f Superstitionem.* 95 *Dialogismus, inter pigrum Damam, Avaritiam, et Luxuriam.* 96 Quae ad victum conducunt, ut saperdas, piscis genus, quae capiuntur in Ponto, seu Moeotide, *Synechocicè*... 97... *Pharmaca ad medicinam, cujus generis sunt testes castoris...* 98... *Ad vestium, è stupa vili lini genere;...* 99 *Ad aedificia, ligna;...* 1... *Ad sacra;...* 2... *Ad voluptatem, vina, et aromata, mollia scilicet et levia...* 3... *Vina ex Coa insula.* 4 *In emporiis Orientalibus, ita sub sole recenti, vers. 54. vel novum, seu modo advectum.* 5 *Praeoccupa alios mercatores.* 6 *Sitis tolerantissimo, ad quartum usque diem.*

7 Verte aliquid, 8 jura. 9 Sed Jupiter audiet: cheu!
 10 Varo, 11 regustatum digito terebrare Falernum
 Contentus perages, 12 si vivere cum Jove tendis.
 Jam pueris 13 pellem succinctus, et oenophorum
 14 aptas 140
 Ocyus ad navem: nil obstat, quin trabe vasta
 15 Aegeum raptas, nisi 16 solers luxuria ante
 Seductum moneat: Quo deinde insane ruis? quo?
 Quid tibi vis? 17 calido sub pectore mascula bilis
 Intumuit, quam non extinxerit 18 urna cicutae. 145
 Tun' mare transilias? tibi 19 torta cannabe fulto.
 Coena sit in transtro, 20 Vejentanumque rubellum
 Exhalet vapida 21 laesum pice 22 sessillis obba?
 Quid petis? ut nummi, quos hic 23 quincunce mo-
 desto 150
 24 Nutrieras, pergant avidos 25 sudare 26 deunces?
 Indulge 27 genio, carpamus dulcia, 28 *Nostrum est*
Quod vivis: 29 cinis, et manes, et fabula fies:

7 Commuta merces, negotiare. 8 Et pejera. 9 *Inquit Dama.* 10 *Resp. Avaritia:* heustolide? *Varones autem* fuerunt militum servi, calones, seu calculae grandes, et stupidi. 11 *Regustatam digito terebrare* (id est, saltem lingere) *contentus perages*, id est, vives, *quaevis dictio est emphatica.* 12 Si intendis vivere juste, et sancte, Jovem veritus. 13 *Scorteam manticam, vidulum, vel segestre.* 14 *Imponis servis sarcinas deferendas ad navim.* 15 *Mare rapide seces, naviges.* 16 *Ad corrupendum ingeniosa.* 17 *Unde tibi excrevit, inquit luxuria, atra haec bilis ad insaniam usque? vel mascula, id est, quam ego effoeminatam malim.* 18 *Largiter epota cicuta herba frigidissima.* 19 *Tibine in fune nautico sedenti transtrum pro mensa*

erit? 20 *Vinum vilissimum rubei coloris, et saporis ingrati ex agro Vejano, qui est in Campania.* 21 *Corruptum, et olens picem vasis, ac navis.* 22 *Latum habens ventrem, seu fundum.* 23 *Usura modica, intra semissem, quinque per duodecim.* 24 *Auxeras.* 25 *Cum sudore, molestia, et periculo lucrifacere, et parere...* 26... *Undecim per duodecim uncias, id est, assem.* 27 *Festis, et voluptati.* 28 *Vita hilariter acta; ac denique vita est, et muneris mei.* 29 *Morieris, descendesque ad inferos, de quibus tam multa somniant, et fabulantur cum Poetae, tum Philosophi, Horat. 4. od. 1. lib. Jam te premet nox, fabulaeque manes.* Vita igitur, quae datur, utere.

Vive memor leti : 30 fugit hora : hoc quod loquor , inde
est.

31 En quid agis ? 32 duplici in diversum scinderis hamo :
Hunc sine , an hunc sequeris ? subeas 33 alternus oportet

34 Ancipiti obsequio dominos , alternus oberres. 156

Nec tu , cum obstiteris semel , instantique negaris

Parere imperio , Rupi jam 35 vincula dicas.

Nam et luctata canis 36 nodum abripit : attamen ille

Cum fugit , à collo trahitur 37 pars longa catenae. 160

38 Dave , cito , hoc credas jubeo , finire 39 dolores

Praeteritos meditor : (40 crudum Chaerestratus un-
guem

Abrodens ait haec) an 41 siccis dedecus obstem

Cognatis ? 42 an rem patriam rumore sinistro

Limen ad obscoenum 43 frangam , dum Chrysidis 44 au-
das 165

Ebrius ante fores 45 extincta cum face canto ?

46 Euge puer , 47 sapias , 48 diis depellentibus agnam

30 Ibid. 21. od. dum loquimur
fugerit invida Aetas. 31 Stoici
verba, vel Poetae. 32 Avaritiae
simul, atque luxuriae. 33 Alter-
nis vicibus, et... 34... Incer-
to servitio subeas oportet Ava-
ritiae, et Luxuriae dominum.
35 Servitutem vitiorum. 36 Vin-
cula catenae suae. 37 Qua ite-
rum in servitutem redigatur. Ita
stultus dum non simul, et se-
mel se totum, et integrum vind-
icat è vitiorum servitio, re-
currit ad veteres mores, neque
propter unam actionem, et quod
semel restiterit, liber pronun-
ciandus est. *Atque ad hoc, in libi-
dinis imperio, probandum....* 38...
Exemplum adducit Chaerestrati,
è Menandro, cum Davo servo de
Chryside deferenda deliberantis,
nec tamen gnaviter perscientis :
vide Eunuch. Terentii, et Ho-
rat. 2. lib. 3. serm. 39 Meretri-
cii amoris molestias, quas tuli.
Supra not. 94. 40 Ad vivum ro-

dens, serio cogitabundus. 41
Sobriis, frugi. 42 Egon' perin-
famiam, et nominis jacturam ad
obscoenam meretricis domum
patrimonium... 43... Imminuam,
perdam? 44 Unguento, seu vi-
no ex profusione Graecorum a-
matorum : aqua, quam fallendis
maritis mulierculae januae car-
dinibus affundebant, vel lacry-
mas miseri amatoris; sed vide
Lips. epist. quaest. 22. ep. 4.
lib. 45 Juvenes commessatum
euntes ad amicas, faces prae-
ferebant, quibus, cum ad fores
ventum esset, ne à praetereun-
tibus agnoscerentur, extinctis
cantabant. 46 *Ait Davus, qui*
Terentio Parmeno, herum collau-
dans, quod ad sanio rem men-
tem rediisse videtur. 47 Sape-
re aude, vel sapias tandem. 48
Castori, et Polluci, seu aliis
diis averruncis, stultitiam tuam
amoventibus.

Per-

49 Percute. 50 Sed censen? 51 plorabit Dave relicta?
 52 Nugaris. 53 Solea, puer, objurgabere rubra,
 54 Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses. 170
 55 Nunc ferus, et violens: aut si vocet. Haud mora di-
 cas,

Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersat, et ultro
 Supplicet, accedam? 56 Si totus, et integer illinc
 Exieras, nec nunc: 57 hic hic quem quaerimus, hic est,
 Non in 57 festuca, 58 lictor quam jactat ineptus. 175
 Jus habet ille sui 59 palpo quem ducit 60 hiantem
 61 Cretata e ambitio? 62 Vigila, et 63 ciceringere large
 64 Rixanti populo, 65 nostra ut Floralia possint
 66 Aprici meminisse senes: quid pulchrius? fat cum
 67 Herodis venere dies, unctaque fenestra 180

49 Macta. 50 Dicit Chaerestratus sibi non constans. 51 Chrysis plorabit relicta? 52 Nugaris, inquit Davus, qui labascis, et ad miseriam redis. 53 Vapulabis: sic Juven. Sat. 6. vers. 61. id est, Solea pulsare nates: vel committigabitur tibi caput aurato, seu purpureo meretricis sandalio... 54... Ne vacilles in posterum, et dubius relucteris: neque audeas subtrahere collum jugo, aut tentare effugium arrodendo laqueos, quod irretitae solent ferae. 55 Et quod nunc tute tecum iratus cogitas: Egone, etc. ut Phaedria ille Terentianus. 56 Quod si te plene, et constanter assereres in libertatem, neque nunc labasceres, rediresque victus. *Apopsiopesis*. Aliis placet lectio *nunc, nunc*, id est, in ipso hoc nunc, hoc temporis articulo, absque mora. 57 Hic vere liber, et sapiens est. 58 Non quem festuca, id est, vindicta, et virga praetoris factum manumissumque liberum pronunciarit vox lictoris, unius è sex ministris, qui praetori apparebant 6. et lege Quem. 59 Adulator

populi ambitiosus: *ordo est*, habet ille palpo jus sui? palpare est manu mulcere. 60 Honoribus inhiantem, magistratus, et honores ambientem. 61 Candidati (inquit Lipsius Elect. lib. 1. cap. 13.) et Petitores magistratum non contenti insito lanæ candore, cretam addebant in vestem, ut splenderet. e Vide not. 94. ad vers. 132. supra. 62 Et jubet vigilare ad salutationes antelucanas. 63 Missilia sparge in Aedilatu. Aediles vero, quo sibi viam sternerent ad caeteros honores, ut populi promerentur suffragia, fabam, et cicer in vulgus spargebant. 64 Inter captandum, et legendum missilia. 65 Munificentiam nostram in Florae ex meretrice deae factae ludis, quorum celebratio ad Aediles spectabat. 66 Inter apricandum. f Vide not. 91. ad vers. 132. supra. 67 Quos colit populus, qui Herodi paret, scil. Juæci: *vel*, Herodis Ascalonitae natalis, seu suscepti regni dies *celebratus*, g *lucernis*, h *floribus*, i *conviviis*, l *vino*, m *precibus*, etc.

Dispositae ⁶⁸ pinguem nebulam vomuere g lucernae
⁶⁹ Portantes h violas, ⁷⁰ rubrumque amplexa catinum
 ; Cauda nataz ⁷¹ thynni, ⁷² tumet alba fidelia / vino:
⁷³ m Labra moves tacitus: ⁷⁴ recutitaque sabbata ⁷⁵ pal-
 les.

⁷⁶ Tunc nigri lemures, ⁷⁷ ovoque pericula rupto: 185
 Hinc ⁷⁸ grandes ⁷⁹ Galli, et cum ⁸⁰ sistro ⁸¹ lusca sacer-
 dos.

Incussere ⁸² deos inflantes corpora, ⁸³ si non
 Praedictum ter mane caput gustaveris allî,

Dixeris ⁸⁴ haec inter ⁸⁵ varicosos ⁸⁶ centuriones,
 Continuo ⁸⁷ crassum ridet ⁸⁸ Vulfenius ingens, 190
 Et ⁸⁹ centum Graecos curto centusse licetur.

68 Fuliginem. 69 Coronatae. seu ornatae floribus. 70 Fictile miniatum, vel è terra rubra. 71 Hinc amplitudo thynni colligitur, vel *Hypallage* catinum amplexum caudam thynni, Synecdoehice pro thynno, vel quavis parte, vel in contemptum Judaeorum, vilissimam thynni partem ponit. 72 Plena est. 73 Concipis vota tacito murmure. 74 Recutitorum, id est, circumcisorum Judaorum sabbata. 75 Superstitioso metu, vel ex jejuniis, vel cinere, et luto conspersus colis sabbata. 76 Adde his inania terculamenta, quae superstitiosis hisce obijciuntur: qualia sunt, quae timentur umbrae nocturnae, et... 77... Pericula, quae portendi creduntur si ovum igni impositum rumpatur. 78 Ingentes semiviri, ut qui castrati in altum crescant, vel veneratione ingentes. 79 Sacerdotes Cybeles. 80 Isiaci sistrum, crepitaculum ex aere, aut argento tinnulum ferebant in sacris, ut

Gallici cymbalum Apul. 11. 81 Cui Isis irato percussit lumina sistro. Juven. Sat. 13. v. 73. vel ad mores potest referri, ut *Lippus*. 82 Metum dearum Cybeles, et Isidos: quarum illa furore, haec Syriis tumoribus, ulceribus, et morbis instat. 83 Nisi expient, et amoliantur inflationem amuleto, quod et magis inflat, quodque Aegyptiorum religione in diis numeratur. Juven. Sat. 15. v. 9. 84 Haec Stoicorum scita de vera libertate, utcunque derisuri sunt stupidi milites, veratamen sunt. 85 Labore militiae varicosos, vel, ut corpore ita animo tumidos. 86 Ignaros litterarum osiores, cujusmodi sunt militares. 87 Rustice aut militariter. 88 Miles procerus, robustus, ut in prima Sat. *Ingentes Titos*. 89 Centum philosophos totidem assibus, iisque curtatis aestimat, id est, singulos philosophos vix singulis assibus.

SATYRA VI.

In avaros, qui parce, et sordide vivunt, ut relinquunt haeredibus quod nequiter profundant.

- ² **A**dmovit jam bruma foco te, ² Basse, Sabino?
 Jamne lyra, et ³ tetrico vivunt tibi pectine
 chordae?
⁴ Mire opifex numeris ⁵ veterum primordia vocum,
 Atque ⁶ marem strepitum fidis intendisse Latinae,
 Mox ⁷ juvenes agitare jocos, et pollice honesto ⁸
⁸ Egregios lusisse senes? Mihi nunc ⁹ Ligus ora
¹⁰ Intepet, ¹¹ hybernatque ¹² meum mare, qua latus
 ingens

Exordium sumit à statu Bassi, ad quem scribit quaerens ubinam locorum sit, quid agat, quibus studiis intendat animum, quam suo contentus vivat. Mox vitae suae rationem exponit illi Poeta, et mentem aequam. Denique insurgit in eos, quibus non idem animi, et vitae institutum. 1 Ecquid in agro Sabino, quo secessisti hiematurus, lyricis usque vacas carminibus, et... 2... graviore, atque severiore, quam Horatius plectro, id est, argumento (ut mox marem strepitum) pulsas fides lyrae? 3 Caes. Bassus Lyricus Poëta fuit, de quo Priscianus, et Fabius, lib. 10. 4 Mire, et perite artifex ad aptanda citharae numeris argumenta seria, et gravia. Hellenism. 5 Forte idem est, quem A. Gellius, lib. 3. cap. 19. et 5. 7. et 11. 17. scripsisse de originibus testatur: sin minus intellige () μυθιορίας, et Διο-*

γολίας: alii legunt primordia rerum: ut canat, unde hominum genus, et pecudes, etc. quod Virgil. 1. Aeneid. de Jopa Lyrico. 6 Carminibus lyricis Latinis adaptare severam poësin, vel fortem, qualis fuit Pindari, qui cecinit divos, puerosque Deorum, id est, heroas, et pugillem victorem, etc. Horat. ad Pisones, vel Alcaei, qui sonuit plenius aureo plectro dura navis, dura fugae, malla, dura belli. Od. 13. lib. 2. Horat. 7 Juvenum amores, et convivia referre. 8 Senum bene de republica meritorum laudes honesto carmine celebrare. 9 Ligustica. 10 A tepore maris exagitati, vel situ inter montes mitior est. 11 Saevit, vel, pro hybernis est mihi. 12 Hetruscum: Persius enim patriam habuit Volaterras in Hetruria.

(*) *Lat. Fabulosam historiam, et Deorum originem.*

Dant scopuli, et multa litus se¹³ valle receptat.
¹⁴ Lunai portum est operae cognoscere, cives;
¹⁵ Cor jubet hoc Enni, postquam¹⁶ destertuit esse¹⁰
¹⁷ Maeonides¹⁸ Quintus, pavone ex Pythagoraeo.
 Heic ego¹⁹ securus vulgi, et quid praeparet Auster
²⁰ Infelix pecori, ²¹ securus, et angulus ille
 Vicini nostro quia pinguior: et si adeo omnes
 Ditescant²² orti pejoribus, ²³ usque recusem 15
 Curvus ob id minui senio, aut coenare sine uncto,
 Et²⁴ signum in vapida naso tetigisse lagenae.
²⁵ Discrepet his alius, ²⁶ Geminos²⁷ horoscope varo
 Producis genio: ²⁸ Solis natalibus, est a qui
 Tingat olus siccum²⁹ muria vafer³⁰ in calice empta, 20

13 Sinu, vel curvatura portus Lunae, primi oppidi in Hertruria, dicti, quod Lunae formam litus referret. 14 Ennius in Annal. ab hoc versu incipit describere lunae portum. *Est operae pretium, O cives cognoscere portum Lunae.* 15 Ipse Ennius, alludit ad tria corda, quae se habere dixit Ennius, quod Graece, Osce, et Latine sciret. 16 Postquam desiit stertere. *Hellenism.* postquam destertuit se esse Maeonidem, hoc est, statim à principio Annalium, in quo exposuit somnium suum, quo somniarat animam Homeri in se transmigrasse per (*) *μετεμψώχασιν*, seu *παλιγγενεσίαν* Pythagoricam, quae eadem in Pavonem transierat ex Pythagora. 17 Homerus, à patre Maeone, vel patria Maeonia: vide Plutarch. de Homero. 18 1. Euphorbus. 2. Pythagoras. 3. Panus. 4. Homerus. 5. Ennius: vel postquam desiit somnare se fuisse Homerum, agnovitque se esse Quinctum Ennium, ut Quinctus sit

praenomen Ennii. 19 Non sollicitus, quid de me dicat vulgus sentiatve. 20 Noxius, morbos inferens. 21 Non curans, non invidens si vicini fundus meo sit fertilior. 22 Inferiori quam ego loco, vel homines pessimi. 23 Nolum tamen ob ista demisso esse vultu, atque per invidiam senium praeproperum accersere, dum sordido victu eorum divitias aemulor. 24 Admoto naso observare an laesa sint signa lagenae, quae etiam vappam habet, vel non resignare, et depromere, sed admotis labris, et naso vappam ebibere. 25 Nec tamen cuivis haec liberalis mens, quae mihi. 26 Fratres iisdem parentibus ortos. 27 Vario ingenio profert idem Horoscopus, id est, Astrum natale, seu horae inspectio, qua quis nascitur. *Apostrophe.* 28 Quorum a alter triparcus. *Omnia heic emphatica, et signata.* 29 Aqua salsa, vel liquamine ex thyneorum sanie. 30 Quod solent parci, et sordidi.

(*) *Lat.* Transmigrationem, aut regenerationem.

Ipsē ³¹ sacrum inrorans patinae piper *b* ³² hic bona
³³ dente

Grandia magnanimus ³⁴ peragit puer : ³⁵ utar ego , u-
tar ,

Nec ³⁶ rhombos ideo libertis ponere ³⁷ lautus ,

Nec tenuem solers turdorum nosse ³⁸ salivam.

³⁹ Messe tenuis propria vive : et granaria (fas est) 25.

⁴⁰ Emole : quid metuas ? ⁴¹ occa : et seges altera in herba
est.

⁴² Ast vocat officium : trabe rupta , ⁴³ Bruttia saxa

Prendit amicus inops : remque omnem , ⁴⁴ surdaque
vota

Condedit : Jonio jacet ipse in litore , et una

Ingentes de puppe ⁴⁵ dei : jamque obvia ⁴⁶ mergis 30

Costa ratis lacerae , nunc et ⁴⁷ de cespite vivo

Frangere aliquid : largire inopi , ⁴⁸ ne pictus oberret

Caerulea in tabula. ⁴⁹ Sed ⁵⁰ coenam funeris heres

Negliget , iratus quod ⁵¹ rem curtaveris ; urnae 34

³¹ Cui parcat tanquam rei sacrae. *b* ³² Hic magnanimus puer.
³³ Gula , luxu. ³⁴ Absumit.
³⁵ Mihi , inquit Poeta , *ἡ-
ματα* erunt *χρήματα* utar iis,
non abutar per miseris sor-
des , aut effusam prodigalitatē.
³⁶ Lautis ponere. *Hellenism.* ut
et solers nosse. ³⁷ Pisces in de-
liciis habitos : *θεῖνός* pro lautis
epulis. ³⁸ Subtilem gustum , et
saporem discernere. ³⁹ Nihil
ex annuo proventu reliquum fa-
cias. ⁴⁰ Molendo consume. ⁴¹
Glebas frange , agrum exerce.
⁴² *Facerem* , inquit avarus prae-
texens avaritiae suae causam,
*quod mones , laxarem granaria ,
et viverem messe tenuis. Sed me
jubent charitatis , atque humani-
tatis officia , ut ex proventibus
meis aliquid reponam , quo suc-
curram miseris amicis laboranti-
bus , eorumque damna resarciam.*

⁴³ Pulchre dicis , *inquit Poeta.*
Sed ecce amicus tuus fracta na-
vi , et universa re perdita ena-
tans prendit scopulos Brutii pro-
montorii Italiae Siciliam versus,
etc. cur non illum relevas , et
sustentas , ne cogatur stipem e-
mendicare. ⁴⁴ Diis non exaudi-
ta. ⁴⁵ Dii tutelares navis , qui
in puppi sacrarium habebant ,
erepti secum è naufragio. ⁴⁶ A-
vibus marinis. ⁴⁷ Non de mes-
se tantum , sed et de fundis ali-
quid imperti. ⁴⁸ Ne naufragii
pictam tabulam portans hinc in-
de mendicet. Sat. i. v. 90. ⁴⁹
Sed inquit : Si quid de fundo ,
aut patrimonio imminuam , hae-
res meus infensus mihi negavit
funebrem apparatus , et sum-
ptum. ⁵⁰ Feralem , funebrem ,
quae cum cadavere ipso creme-
tur , silicernium. ⁵¹ Bona mi-
nueris.

52 Ossa inodora dabit: seu spirent cinnama 53 surdum,
Seu 54 ceraso peccent 55 casiae, 56 nescire paratus.

57 Tune bona incolumis minuas? sed 58 Bestius urget
Doctores Grajos: Ita fit postquam sapere urbi

* Cum pipere, et palmis venit nostrum hoc 59 maris
expers.

60 Foenisecae crasso vitiarunt unguine pultes. 40

Haec 61 cinere ulterior metuas? at tu, meus heres

Quisquis eris, paulum 62 à turba seductior audi.

O bone num ignoras? missa est à 63 Caesare 64 laurus

Insignem ob cladem Germanae pubis, et 65 aris 44

65 Frigidus excutitur cinis: ac jam 66 postibus arma,

Jam 67 clamydes regum, jam lutea gausapa captis,

68 Essedaque, ingentesque locat 69 Caesonia 70 Rhenos:

52 Ossa, et cineres aromatis
mista urnae dari mos erat, quod
ille non faciet, etc. 53 Non acutum,
qui vix sentiatur: duriuscula
translatio. 54 Gummi è ceraso,
vel cortice cerasi adulteratae
sint casiae. 55 Canella
Matthiol. in Diosc. lib. 1. c. 11.
et 13. 56 Negligens. 57 Dicet
mihi haeres. Tune ipse salvus,
cum opus sit, innescio quostua
profundas, quae mihi haeredi
potius debentur? 58 Imperitus
aliquis haeredipeta crimini da-
bit hanc officiosam largitionem,
ut et lautiozem victum Graecis
philosophis: clamitans haec non
prius solita fieri quam sapere, id
est, sapientia Graeca cum mer-
cibus peregrinis (quae mentem
effoeminant) è Graecia in urbem
nostram mari advenissent. * Sic
Juven. Sat. 3. vers. 83. *Advectus
Romam quo pruna, et coctana
vento.* 59 Nihil masculi habens,
vel mali advecta, ut expers sig-
nificet (*) ἀπειρος, et ἰμπερος.
Casaub. alii postquam rigide nos-
tra cismarina philosophia cor-
rupta sit molli, et transmarina

Graecorum, sapere, pro sapien-
tia, Enallage. 60 Ipsi rustici
cibos prius simplices corrup-
punt, et condiunt lautius. 61
Haeredem, inquit Poeta, mor-
tuus metuas? Horat. epist. 2.
lib. 2. *Nec metuum quid de me ju-
dicet haeres. Quod non plura da-
tis invenerit.* 62 A vulgi igno-
rantia, et odio. 63 Claudio Ca-
ligula. 64 Litterae laureatae,
quae tanquam victoriae indice
triumphum imperent: cum ta-
men nihil dignum eo fecisset.
65 Ex priore sacrificio derelictus
amoveretur, et nova sacra paran-
tur. 66 Templorum postibus
spolia hostium affigenda curat.
67 Parat coccinea paludamenta,
quibus amicti reges Germano-
rum, et crocei coloris gausapa,
quae villosae militares vestes
sunt, quibus induti milites Ger-
manorum ducantur in triumpho.
68 Germanorum vehicula. 69 Ca-
ligulae uxor per procuratores.
70 Rhenanos Rheni accolae, è
quibus procerissimum quemque
ad Pompam elegit. Sueton. Ca-
lig. cap. 47.

(*) Lat. Inexperta, et experta: vel imperita, et perita sapientia.

Diis igitur, genioque ducis ⁷¹ centum paria, ob res
Egregie gestas, induco: quis vetat? ⁷² aude.
Vae! nisi connives. ⁷³ Oleum, artocreasque popello ⁵⁰
Largior: an prohibes? dic clarè: ⁷⁴ Non adeo, in-

quis,
Exossatus ager juxta est. Age, ⁷⁵ si mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patruis, sterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum superest: accedo ⁷⁶ Bovillas, ⁵⁵
Clivumque ad Virbi: ⁷⁷ praesto est mihi Manius he-
res.

⁷⁸ Progenies terrae? quaere ex me quis mihi ⁷⁹ quartus
Sit pater: haud prompte, dicam tamen: adde etiam
⁸⁰ unum,

⁸¹ Unum etiam terrae est jam filius, et mihi ⁸² ritu

⁸³ Manius hic generis prope major avunculus exit. ⁶⁰

⁷¹ Diis igitur victoriae auspici-
bus, et Imperatoris Genio in-
duco C. paria gladiatorum, qui
ad bustum dimicantes se invi-
cem immolent, ad placandas de-
functorum animas, quas huma-
no sanguine propitiandas crede-
bant: vide Lips. Saturn. 18. ⁷²
Vetare aude, o haeres, si ita
visum est tibi. *Epitrope*. Sed vae
tibi nisi assentiaris. ⁷³ Quin-
etiam congiarium, et epulum pe-
pulo largior, tunc illud fieri ve-
tas? noli mussare, dic clarè. ⁷⁴
Neque enim contradico, aut
prohibeo, inquis: *potest etiam
nulla interposita distinctione post
inquis, continuari, ut hic sensus
sit: Agellus tuus, inquis, o hae-
res, suburbanus non adeo cul-
tus, aut fertilis est, ut sufficiat
huic profusioni, velut ego ita
curem tibi haeres esse. Alii ex
persona Poëtae intelligunt quae
sequuntur, dicentis: Superest mi-
hi suburbanus fundus probe cul-*

tus, et saxis expurgatus, *al.* ju-
gi cultura exhaustus. ⁷⁵ Si mi-
hi nullus cognatus sit, nec affi-
nis quem haeredem instituam.
⁷⁶ Vicum inter Romam, et Ari-
ciam in via Appia, ubi sedebant
mendici, ut et prope nemus Dia-
nae, ubi Hippolitus colebatur.
⁷⁷ Mendicus quispiam (vide in-
fra not. 83.) scribetur mihi, hae-
res, facilis inventu. ⁷⁸ Itane?
refert haeres: scribesne haere-
dem hominem obscuro loco na-
tum, terrae filium, familia tua
non oriundum? ⁷⁹ Sic ita sa-
ne. Quod si ex me quaeras: quis
fuerit mihi abavus?... ⁸⁰... quis
Atavus.... ⁸¹... quis tritavus,
fuit ille aequè ignotus, atque
obscurus, et proinde... ⁸²... ra-
tione generis, et stemmate....
⁸³... Aliquis mendicorum, et A-
ricino colle, et luco, quem Dia-
nae consecravit Manius mihi ma-
jor avunculus, vel cognatus est.

⁸⁴ Qui prior es, cur me in decursu lampada poscas?
⁸⁵ Sum tibi Mercurius: venio deus ⁸⁶ huc ego, ⁸⁷ ut
 ille est,

Pingitur: an renuis? vin' tu gaudere ⁸⁸ relictis?

⁸⁹ Deest aliquid summae: ⁹⁰ minui mihi, sed tibi totum
 Quicquid id est. ⁹¹ Ubi sit, fuge quaerere, quod mihi
 quondam

Legarat Tadius: ⁹² neu dicta repone paterna:

Foenoris accedat merces: ⁹³ hinc exime sumptus.

⁹⁴ Quid reliquum est? ⁹⁵ reliquum? ⁹⁶ nunc nunc impen-
 sius unge.

Unge puer caules. ⁹⁷ Mihi festa luce coquatur

⁹⁸ Urtica, et ⁹⁹ fissa fumosum sinciput aures;

Ut tuus iste * nepos olim satur¹ anseris extis,

Cum * morosa² vago³ singultiet inguine * vena,

84 Tu autem qui mihi propior es, et cui lege naturalis consanguinitatis prius ventura esset haereditas, cur me vivo illam exigis: *alii referunt ad (*) λαμπάδης πομίας certamen*, in quo stadiodromo Prometheo sacro currebant facem quatientes, primus autem defatigatus tradidit facem secundo, secundus tertio, et ita deinceps: vide lib. 4. Rhet. ad Herennium; *quasi dicat*, cur tu natu major mei junioris haereditatem posceres? 85 Mea haereditas tibi est lucrum insperatum, et (*2) ἐπιμαίον, perinde ac si in via inventum. 86 Ad te. 87 Mercurius qui pingitur marsupium dextra tenens, quod tibi advolans gratuitum, et praeter expectationem, atque meritum adfero. 88 Tibi à me. 89 Verba haeredis. 90 Cui testator. Meo damno perit, non tuo, ò haeres. 91 Noli impudenter à me

exigere rationem, quid factum sit de bonis, quae mihi testamento legarat hic, vel ille. 92 Nequeingere mihi verba, quae patres liberis suis praecepiunt, cujusmodi sunt haec, Foenoris accedat merces: hinc exime sumptus. 93 Ex foenore. 94 Dicit haeres. 95 Testator indignanter refert. 96 Quando iniquo, et ingrato animo accepturus es, quae reliquero, lautius, et largius insumam: appara itaque ò famule, lautiolem mensam. 97 Egone meis sordide parcam, ut ille haec nepotum more prodigat? 98 Durum, et agreste olus. 99 Porcini capitis in fumo, per aurem perforatam suspensi pars. * Ex cognatione haeres, idemque luxuriosus, *ambigue, et acute*. 1 Jecore anserino, quod Romanis in deliciis. 2 Varia, vel concessa, et licita Venere. 3 Copiam fastidiet, *al. palpitabit*. * Muto fastidiens plebejam Venerem.

(*) Lat. Cursus cum face.

(*2) Lat. Mercuriale, ingens oblatum.



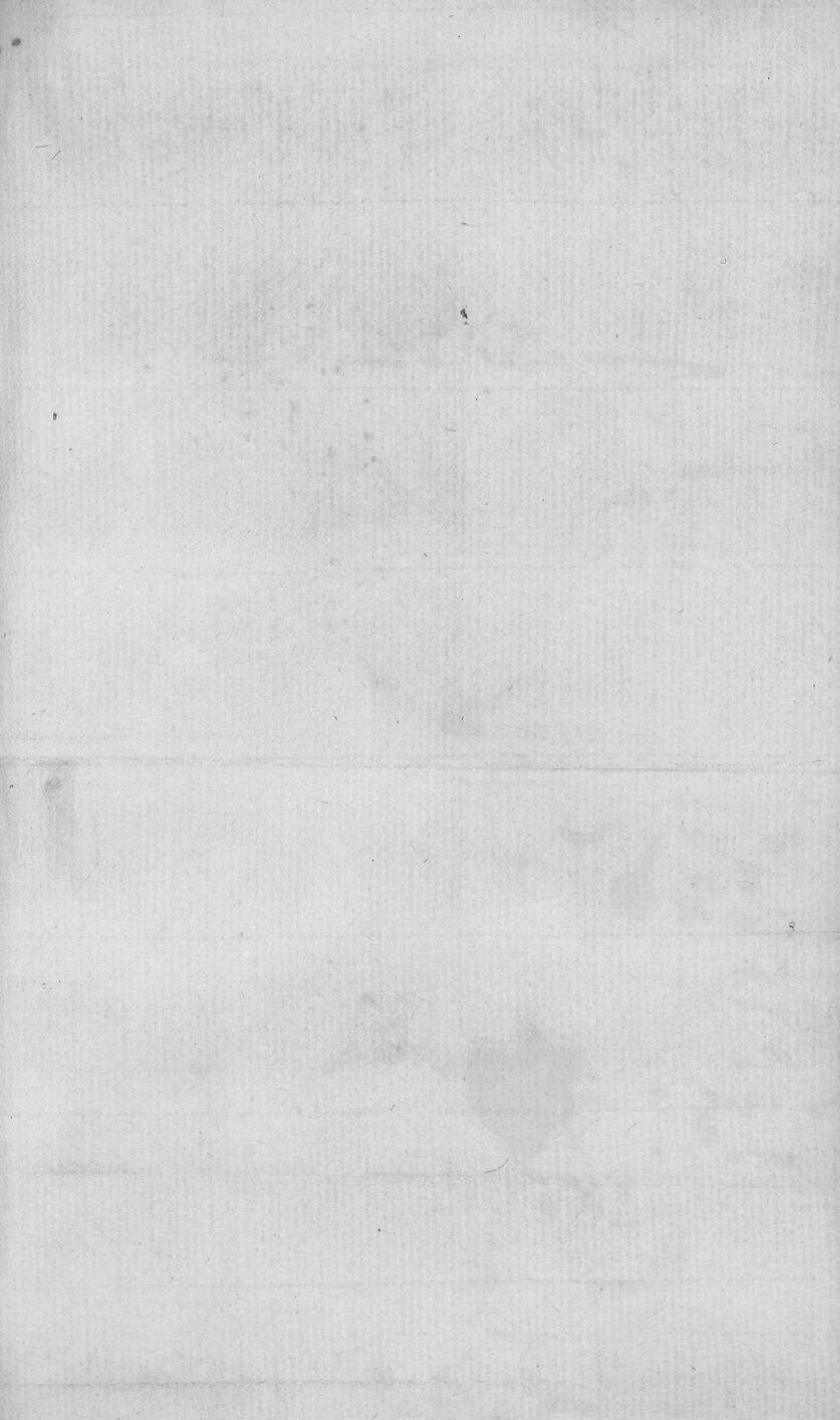
4 Patriciae immejat vulvae? 5 mihi trama figurae
 Sit reliqua: ast illi tremat omento 6 popa venter?
 7 Vende animam lucro, mercare, atque excute solers
 Omne latus mundi, ne sit 8 praestantior alter 76
 9 Cappadocas rigida 10 pingues 11 plausisse 12 catastâ,
 Rem duplica, Feci: jam triplex, jam mihi quarto,
 Jam decies 13 redit in rugam. 14 Depunge, ubi sistam,
 Inventus, 15 Chrysippe, tui finitor acerbi. 80

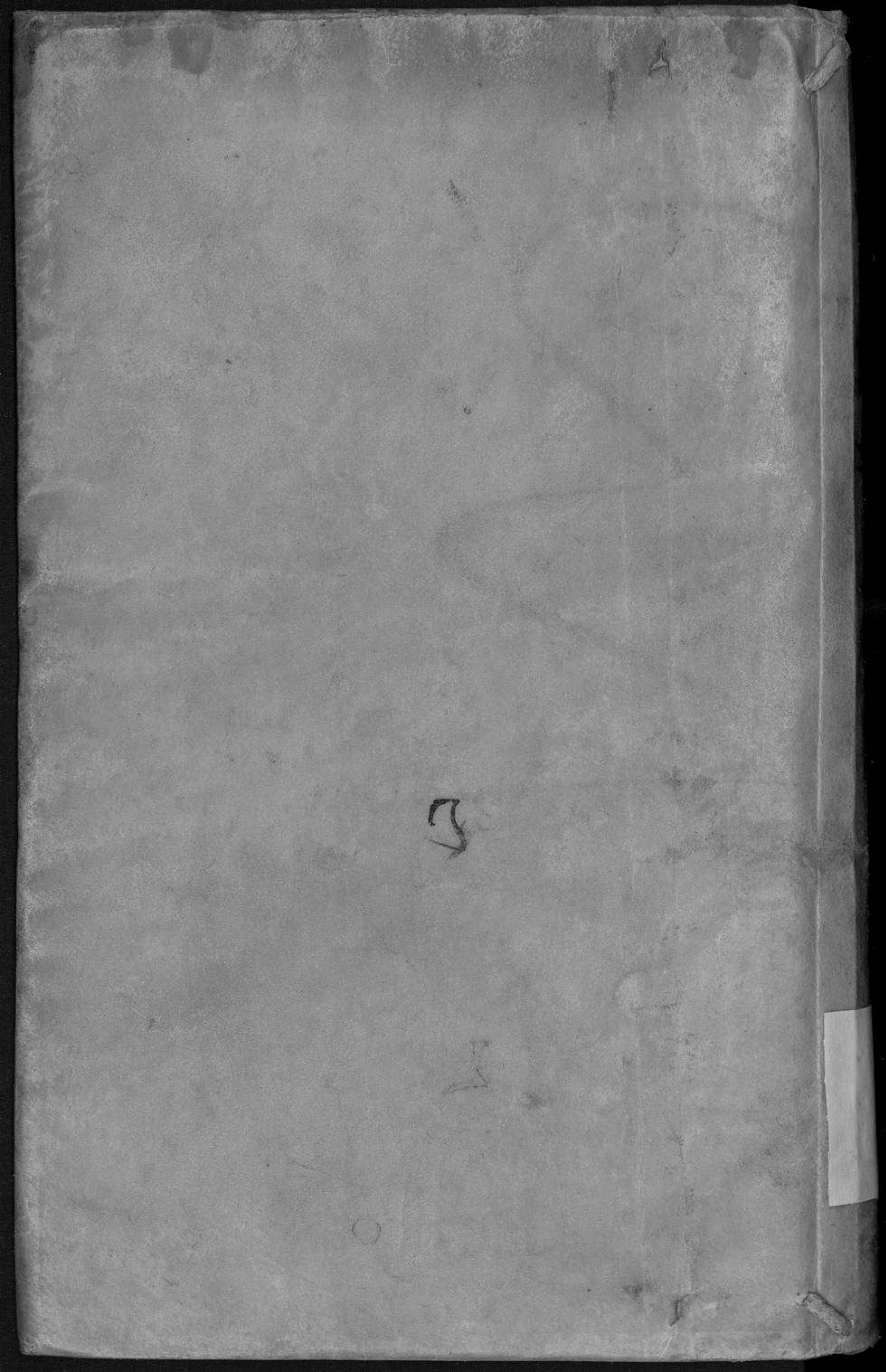
4 Rem habeat cum nobili foemina. 5 Egone me macerem instar decotis, et defloccatae vestis, cui detritis villis, et subregimine modo apparet trama: ita in corpore meo ossa, et nervi? *vel* Mihin? fit corpus tenue, et gracilentum instar staminis tramae? vel lineae picturae, quali depingunt homines monogrammos, quasi procul apparentes? 6 Pinguis, obesus ut popa, id est; victimarius minister hostiarum, visceribus probe saginatus. 7 *I nunc, et nihil turpe, sceleratum, sordidum facito, ut haeredi placeas.* Epitrope. 8 Maugonii peritior. 9 Servos è Cappadocia. 10 Bene habitos, nitidos cute. 11 Palpo, vel plane manu ferire, ut ostentes corporis eorum habitudinem, *vel* apud emprurientes laudare: vide Juven. Sat. 11. quae adnotata ad vers. 163. An *plausisse* quoniam venales (ut ait vetus interpres) antequam in catasta imponantur, cantant universi pariter more gentis suae, alii legunt *pavisse*, alii *clausisse*. 12 Pegmate ligneo, in quo venales exponebantur servi. 13 Decuplatur, *a vestibus*, *metaphor.* quasi multiplicatur. 14 Alii *Depunge*, statue, praescribe, quem modum ponam mul-

tiplicandae rei familiaris meae immensae, tanquam soritae. 15 Stoicorum acutissime (qui argumentationis acervalis in infinitum progredientis finem invenisti, jubendo, (*) *ἡσυχάζειν* priusquam ad multa ventum esset) dic ubi ego sistam, modumque ponam in congerendis opibus. Atque simul allusum credo ad *τὰς τῶν τόνων τόνους*, quos sapienti licere accipere existimavit Chrysipus. Audi quid ipse dicat apud Lucianum, in *vitarum auctione*: *τὸ ἢ γνώφωνα εἶναι, τὸ ἢ τοκογλόφον*, etc. *Lat.* sic. Esse vero (inquit mercator) voracem, et avarum foeneratorem, an et hoc dicemus esse viri, qui helleborum biberit, et qui jam ad virtutem sit idoneus? Certe: (respondet Chrysippus) solum enim sapientem foenerari. Quoniam enim illius est proprium, sylogismis concludere: foenerari certe, usuramque computare, atque colligere. Namque haec parum differre videntur, studiosi quippe quod hoc sit acque ac illud. Neque decet illum simplicem exercere usuram, quemadmodum solent alii, verum et alterius foenoris accipere foenus, etc.

(*) *Lat.* Quiescere, cessare.

Auli Persii Flacci finis.





SATURAS

DE

JULIUS

Ast.
R 539